

20. yılında

do

Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN

T.C. BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

20. yılında, D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatının Kurucusu ve 54. Hükümet Başbakanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan hocamızı rahmetle anıyoruz (1926-2011).

**PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN'IN,
'D-8 YENİ BİR DÜNYA' KİTABINDAKİ ÖNSÖZÜ**

A) I- 20. ASIR BÜYÜK OLAYLARA SAHNE OLMUŞTUR.

**II- 20. ASIRDA CEREYAN EDEN ÖNEMLİ OLAYLARDAN ALACAĞIMIZ
DERSLER**

I- 20. ASIR BÜYÜK OLAYLARA SAHNE OLMUŞTUR.

20. Asır 3 mühim hadiseye sahne olmuştur:

1914-1918 yıllarında Birinci Cihan Harbi

1939-1945 yıllarında İkinci Cihan Harbi 3.1990-2000 yıllarında bölgesel savaşlar:

Körfezde, Balkanlarda ve Kafkaslarda yaşanan savaşlar

Bu savaşlar bir yandan Dünyadaki önemli değişimlerin sonucu olarak meydana geldiği gibi, diğer yandan da bu savaşlar bizzat dünyamızda büyük değişimlere sebep olmuştur.

Öyle ki ; Bir asır boyunca insanlık adeta yanlışları ısrarla yerleştirmeye kalkışmış, diğer yandan ise bu yanlışların huzur, barış ve saadet getirmediğini acı bir şekilde görmüş, netice itibarıyla bütün bir asır boyunca, yaşanan acılardan sonra ders alınacak çok mühim sonuçlar ortaya çıkmış ve fakat yanlışlar denendiğinden **20. Yüzyılda insanlık bir türlü beklediği, özlediği, huzur, barış ve saadete kavuşamamıştır.**

Nitekim,

20. Asra girildiği zaman bu asrın başlangıcında “imparatorluklar”ın hakim olduğunu görüyoruz.

Yeryüzünde 4 büyük imparatorluk hakim durumda idi. Bunlar **Osmanlı Devleti, Rus Çarlığı, İngiltere Krallığı ve Avusturya- Macaristan İmparatorluğu** idi.

Birinci Cihan harbi bu imparatorluklara son verdi. Bu otoritelerin yerine bazı ülkelerde faşist diktatörlükler geldi.

İkinci Cihan harbine kadar süren çeyrek asırlık bir dönem bu ülkelerde bir “**diktatörler dönemi**” oldu. Böylece bir Stalin, Hitler, Mussolini, Franko dönemi yaşandı. Bunların “faşizm” ve “baskıları” insanlara büyük zulümler yaptı. Bu zulümlerin sonucunda ikinci Cihan harbi çıktı.

İkinci Cihan harbinde insanlar çok büyük acılar çektiler. İkinci Cihan harbi bu diktatörlere karşı yapılmış topyekün bir savaştır, ikinci Cihan harbi bu diktatörlüklere son verdi. Çünkü bu savaş faşizmi ve baskıyı ortadan kaldırmak, hürriyet, insan hakları ve demokrasiyi yeryüzüne hakim kılmak için yapıldı.

6 sene süren ve insanlığın unutulmayacak büyük acı ve kayıplarına sebep olan İkinci Cihan harbinden sonra insanlık topyekün Hürriyet, insan Hakları ve Demokrasinin tesisi için uzun yıllar mücadele verdi.

Bu mücadele 50 yıldan beri sürmektedir ve halen de devam etmektedir.

Bu mücadelede kısa sürede arzu edilen sonuca ulaşamamasının sebepleri şunlar olmuştur:

Önce bir defa ikinci Cihan Harbinde diktatörlerin hepsi temizlenemedi. Çünkü Stalin kaldı. O diktatörlüğünü ikinci Cihan harbinden sonra da devam ettirdi.

Bu yüzden yeryüzünde 1945 ten 1990 yılına kadar bir soğuk harp dönemi yaşandı. Bu döneme rağmen bütün insanlık takriben 50 yıl boyunca hürriyet, insan hakları ve demokrasi hususunda büyük gayretler sarfetti. Önemli adımlar atıldı.

Bu adımların nirengi noktaları olarak şu hususları saymakta haklılık vardır:

- 1- 1945 yılında İnsan Hakları Beyannamesinin neşrolunması ve bunu takiben 1947 yılında (BM) Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurulması.
- 2- 1949 Nato'nun kurulması. Nato'nun bir savunma teşkilatı olarak hürriyeti, insan hakları ve demokrasiyi korumak üzere kurulmuş olması önemlidir.
- 3- Soğuk harp döneminde insan hakları konusunda Ruslarla anlaşmak mümkün olmuyordu. Çünkü Ruslar insan haklarını kendilerine göre değişik şekillerde tarif etmek, faşizm ve baskıyı devam ettirmek istiyorlardı. Bunun üzerine Avrupa ülkeleri "biz kendimiz ayrıca insan hakları beyannamesi neşredebiz" dediler ve "Avrupa İnsan Hakları Beyannamesini" neşrettiler. Buna dayanarak ta (AİHS) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yürürlüğe kondu ve (AİHM) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kuruldu.
- 4- (AİHS) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini takiben, 1957 senesinde Avrupa Ortak Pazarı, Avrupa Birliği olarak çalışmaya başladı. Bu birlik (AİHS) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini temel olarak almıştır.
- 5- Ve bütün bu gelişmeler karşısında daha fazla kapalı kalamayan Sovyetler Birliğinde Perestroika/Glasnost hareketlerinin başlaması ve bunun sonucu olarak Sovyetler Birliğinin dağılması,

Bu gelişmeler üzerine temenni olunuyordu ki yeryüzünde artık barış, huzur, demokrasi ve insan hakları hakim olsun, ama ne yazık ki, bu gerçekleşemedi.

Çünkü Sovyetlerin dağılmasından sonra Batı liderleri barışa dayalı bir dünya kurulması yerine, yine düşmanlığa dayanan bir dünya kurulması yoluna saptılar.

Bunun en açık delili, 1990'lı yılların başında, İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'ın İskoçya'daki NATO toplantısında yaptığı konuşmadır.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra "Şimdi ne yapacağız, Nato'yu fesih mi edeceğiz ?" sorusuna Thatcher:

"Düşmanı olmayan ideoloji yaşayamaz. Bizim yaşayabilmemiz için mutlaka bir düşmanımızın olması lazımdır. Sovyetler Birliği dağıldı ve düşman olmaktan çıktı. Onun yerine yeni bir düşman koymamız gerekiyor. Bu yeni düşman İSLAM olacaktır."

Cevabını vermiştir.

İşte, ne yazık ki yeni oluşuma böyle yanlış yol gösterilmiş olması yeryüzünde barışın tesis edileceği yerde dünyanın en hassas bölgelerinde yeniden savaşların başlamasına sebep olmuştur. Önce İran- Irak Savaşı, sonra Körfez Savaşı, sonra Bosna katliamı, sonra Azerbaycan ve Çeçenistan katliamları, bütün bu savaşların hep Müslüman topluluklara karşı yapılması ve birçok Müslüman ülkelere uygulanan çeşitli ambargolar, Somali’de Ruanda’da açlıktan ve sefaletten hayatlarını kaybeden insanlara karşı Batının duyarsızlığı, bütün bu olanların hedefinin nedense hep Müslümanlar olması dikkate alınacak ve Teacher’in yukarıda bahsi geçen sözleriyle birlikte değerlendirilecek olursa Batıdaki oluşumların neden başarıya ulaşamadığı kolayca anlaşılır. Bu tablo karşısında şimdi yeryüzünde hu- zur, barış ve saadetin tesisi için, artık bu yanlışların yapılmayacağı yeni bir yola girilmesi, doğrulara dönülmesi zorunluluğu ortadadır, işte 21. Asrın başında bu konuda yeni hedefler belirlenirken geçmişte yapılan bu yanlışların tekrar edilmemesi ve bunlardan bir takım dersler almak zarureti vardır.

II- 20. ASIRDA CEREYAN EDEN ÖNEMLİ OLAYLARDAN ALACAĞIMIZ DERSLER

1. SAADET İÇİN “MATERYALİZM DEĞİL MANEVİYATÇILIK” ESAS ALINMALIDIR.

Zira totaliter rejimlerdeki tüm baskılar, materyalizmin ve Darwinizm felsefesinin bir sonucudur. Darwinizme göre, Kuvvetli ırkların zayıf ırkları yok etmesi doğanın bir gereğidir. Tekamül için ortada bir düşmanın olması ve bu düşmanla devamlı savaşılması hayatın kanunudur. Bu yüzdendir ki bütün totaliter rejimlerde diktatörler hep bu yanlış zihniyetin etkisi altında kalmış bu zihniyetin egemen olması için gayret göstermiş, materyalizme saparak maneviyatı yok etmeye çalışmıştır. Ama bu asrın sonunda bir yandan meydana gelen ilmi gelişmeler, Darwinizm ve materyalizmin artık geçerli olamayacağını ortaya koyarken, diğer yandan insanlığın yaşadığı zulümler esasen temeli düşmanlık ve savaş olan materyalizmin itibarını ortadan kaldırmış, temeli şefkat, sevgi kardeşlik, huzur ve kısaca barış olan maneviyatçılığı ön plana çıkarmıştır. Bugün Rusya’da bile insanlar akın akın kiliselere gidiyor. Bundan dolayı 20. asırdan alınacak en önemli ders materyalizm değil mane- viyatçılık, bir diğer ifade ile savaş değil barış dersidir.

2. SAADET İÇİN “ÇATIŞMA DEĞİL, DİYALOG” ESAS ALINMALIDIR.

Yukarıda savaşlardan söz ederken bunların temelinde ne yazık ki Batının İslam’ı yok etme hareketlerinin yattığını ifade etmiştik.

Gerçekten 1.Dünya harbinin hedeflerinden birisi Osmanlı İmparatorluğunu yıkmak, parçalamak ve Müslümanları yok etmektir. Batılılar harpten sonra Müslüman ülkelerin topraklarını işgal ettiler ama halkını yok edemediler. Dünya harbinden sonra Müslüman ülkeler tekrar bağımsızlıklarına kavuştular. Bu defa Müslüman ülkelerin başka yöntemlerle sömürülmeleri yoluna gidildi. Gene başarılı olunamadı.

Asrın geride kalan son on yılında, bu defa İslam , düşman olarak gösterilmek istendi ve son on yılda bu gaye ile savaşlar yapıldı, katliamlar sergilendi ama görüldü ki bu dahi bu savaşları ve katliamları yapanlara huzur ve saadet getirmiyor.

Bu bakımdan ders alınması gereken bir husus da düşmanlığın hiçbir zaman çıkış yolu olmadığı, huzur, saadet ve barış için düşmanlığın değil ancak diyalogun, samimi işbirliğinin ve dayanışmanın, barış içinde bir arada yaşayan çok kültürlü bir dünyanın esas alınması gerektiğidir.

3. TOPLULUKLARIN SAADETİ İÇİN “ÇİFTE STANDART DEĞİL, ADALET” ESAS ALINMALIDIR.

İkinci Dünya Harbinden sonra, dünya insanların huzur barış ve saadet içinde yaşamaları için faşizmin herkese kabul ettirmek istediği “**Mukaddes Devlet**” zihniyeti özgürlükler, insan hakları ve demokrasinin temel alınması elbette hayırlı teşebbüslerdir. Ama son on yıl içinde görüldü ki bazı ülkeler “**İnsan hakları ve özgürlükler olsun ama sadece bizim için olsun**” demeye başladılar.

Özellikle Müslüman ülkelere karşı, halkı Müslüman olduğundan dolayı tavırlar alındı. Müslümanlığın temeli barış ve şefkat olduğu halde birçok ülke, onu terörizm ile eş tutmaya başladılar. Öyle ki organize suç mefhumunu bu yüzden ortaya atarak Müslümanları organize suç işlemeye hazır bir potansiyel tehlike gibi görüp onlara insan hakları verilmesin diyecek kadar ileri gittiler.

Bu tutum ve davranış sadece toplumlar arasında ayrıcalık ve düşmanlık meydana getirmekle kalmadı, aynı zamanda bir takım batılı ülkeler bir takım Müslüman ülkelere çifte standart uygulamaya başladılar.

Çifte standart uygulaması olarak bir takım ülkelere konulan ambargolar neticede o ülkelerin masum halkının zulüm görmesine ve insanlıkla bağdaşmayacak sonuçların ortaya çıkmasına sebep oldu.

Bu çifte standarda, ne yazık ki Birleşmiş Milletler de alet olarak kullanılmak istendi. Bu tutum, toplumlar arasında mutluluk yerine gerginlik, çatışma ve düşmanlık duygularının doğmasına sebep oldu, faydalı değil, zararlı olduğu anlaşıldı. İşte bu gerçekten alacağımız ders;

İnsan hakları ve özgürlükler yalnızca bize değil, herkese tüm insanlara lazımdır, yani çifte standart değil, adalet dersi.

4. İNSANLARIN MUTLULUĞU İÇİN ÜSTÜNLÜK “TEKEBBÜR DEĞİL, EŞİTLİK” ESAS ALINMALIDIR.

20 Asır boyunca bazı gelişmiş ülkelerin sahip oldukları maddi güce güvenerek diğer ülkelere hep yukarıdan baktıkları görülmüştür. Halbuki yine aynı 20. Asır maddi çok kısa süreler içinde dahi yer değiştirebileceğini ortaya koymuştur. Misal olarak son 20 yılda bilhassa Uzakdoğu ülkelerindeki büyük ekonomik kalkınma hatta bu ülkelerin bazı balıkçı köylerinde 10 yıl gibi kısa süre içerisinde büyük teknoloji üretim merkezlerinin kurulabilmesi, maddi gücün ne kadar kolaylıkla yer değiştirebileceğinin açık kanıtıdır.

Yapılan incelemeler 21. Asırda, dünyanın ekonomik faaliyetlerinin ağırlık merkezinin artık Avrupa ve Amerika’dan Uzakdoğu’ya ve Asya’ya doğru kayacağını göstermektedir. Bütün bu gelişmeler, saadet için, ülkeler arasındaki münasebetlerde artık üstünlük iddialarının değil eşitliğin esas alınması gerektiğini göstermektedir.

Yani herkese ve her topluma, insan hakkı tanımak, saygı göstermek, köle muamelesi yapmamak. İşte 20. Asır denemelerinden alacağımız bir diğer ders de budur.

5. İNSANLARIN SAADETİ İÇİN “SÖMÜRÜ DEĞİL İŞBİRLİĞİ” ESAS ALINMALIDIR.

20. Asır boyunca bazı batılı zengin ülkeler gelişmekte olan ülkelere ağır faizlerle borç vermeyi, onların zenginliklerini “**elimde fırsat varken niçin ezmayeyim.**” düşüncesiyle tek yanlı olarak sömürmeyi esas almışlardır.

2. Dünya Harbinin sebeplerinden birinin Hitlerin “**Almanya’ya da sömürgelerin verilmesi gerekir**” iddiası değil midir?

Bu davranışların hepsi de yanlıştır. Çünkü;

Saadet hep beraber olur. Komşusu açken kendisi tok yatan mutlu olamaz.

Bir toplumun öbür toplumu sömürmesi, fakir bırakması, gelişmesini engellemesi, sonunda o toplum için de zararlıdır. Nitekim Batılı ülkelerin 20 asırdaki bu uygulamaları sonunda, zenginler daha zengin, fakirler daha fakir hale gelmiş, toplumlar arası gelir dağılımı bozulmuş, fakir ülkeler borçlarının faizlerini dahi ödeyemeyecek hale gelince şimdi borç veren ülkeler verdikleri borçların faizlerin değil hatta ana Paralarından bile vazgeçme durumunda kalmışlardır.

Yapılan araştırmalar bu yanlış politikalar değiştirilmediği takdirde 21. Asırda nüfus patlamasının yaşanacağı, fakir Afrika halklarından meydana gelecek milyonlarca insanın eski tarihi dönemlerde olduğu gibi, yığınlar halinde gelerek Avrupa’ya işgal ve yağma edecekleri şartlarının doğabileceğini göstermektedir.

İşte 20. Asır uygulamalarından alınacak bir diğer ders de, toplumlar arasında artık “sömürünün değil”, bütün taraflar için yararlı “samimi bir işbirliği”nin esas alınması gerektiğini göstermektedir.

6. TOPLUMLARIN SAADETİ İÇİN “BASKI VE FAŞİZMİN DEĞİL, İNSAN HAKLARI, ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİNİN ESAS ALINMASI GEREKMEKTEDİR.

Yukarıda ikinci Dünya Harbinden sonra Batı ülkelerinde, insan hakları, özgürlükler ve demokrasi konusunda bazı adımların atılmış olduğunu anlattık.

Bizce, uygulamadaki eksiklikler giderilmek suretiyle atılan bu adımların mana ve mahiyetine yakışır tarzda bir yönetim biçimine geçilmesi gerekirdi ama geçilemedi.

Yani geçmiş asırdaki uygulamalardan alınacak bir diğer ders de saadet için “**baskı ve faşizm değil, insan hakları ve demokrasi**”nin esas alınması gerektiğinin idrak edilmesidir.

B. TÜRKİYE’NİN ÖNEMİ

Türkiye Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu gibi Dünyanın en hassas bölgelerinin ortasında, Asya, Afrika ve Avrupa’nın birleştiği yerde, enerji kaynaklarıyla enerji tüketen ülkeler arasında en önemli bir köprü konumundadır.

Türkiye’nin bütün dünya için barış, huzur ve istikrar bakımından kuvvetli, müreffeh, hürriyetçi, insan haklarına saygılı demokratik bir ülke olması çok büyük önem taşımaktadır.

20. Asrın yukarıda değinilen önemli olayları cereyan ederken, Türkiye’nin batı dünyası ile münasebetleri bütün insanlık için hususi bir önem taşımaktadır.

Türkiye’nin 1950 yılında Nato’ya girmesi önemli bir olaydır. Hemen arkasından 1957’de (AB) Avrupa Birliği kurulunca Türkiye’nin bu birliğe girme çalışmaları da ayrıca önemli bir olaydır.

1999’da Türkiye’nin Avrupa Birliğine adaylığa kabul edilmiş olması yeni bir Dünya’nın kurulması bakımından büyük bir ehemmiyet taşımaktadır.

III. D-8’LERİN KURULMASI

Şimdi bu kitapta inceleme imkanına sahip olacağınız ve resmen Refahiyol Hükümeti zamanında, 15 Ağustos 1997’de kurulmuş olan **D-8’ler, 20. yüzyılın en önemli olaylarından birisi ve 20. yüzyılın 21. yüzyıla en kıymetli bir hediyesidir. Yine D-8’lerin kurulması baştan sona harplerle ve çatılmalarla geçen 20. Asrın sonunda, aydınlığa açılan bir kapı gibidir.**

Dünyada artık huzur, barış ve saadetin tesisi için, bir an evvel yanlışlardan vazgeçilmesi doğrulara dönülmesi ve Yeni bir Dünyanın kurulması gerekmektedir ve D-8 hareketi bu manada bir çalışma olarak değerlendirilmelidir.

İşte 20. Asrın gerçekleri, yaşanan olaylar, alınması lazım gelen dersler sonundaki zorunluluk D-8’in doğuşunun gerekçesi olmuştur.

15 Haziran 1997’de 8 ülkenin Devlet Başkanlarının İstanbul’da Çırağan Sarayında bir araya gelerek imzaladıkları anlaşma ve temel statü ile D-8’lerin resmen kurulması, 20. yüzyılın 21. yüzyıla en kıymetli hediyesi mahiyetindedir ve ayrıca **D-8’lerin kurulması bir bakıma baştan sona kadar harplerle ve çatışmalarla geçen 20. asrın sonunda aydınlığa açılan bir kapıdır.**

D-8’lerin bayrağında yer alan 6 tane yıldız D-8’lerin temel ilkelerini sembolize etmektedir. Bu ilkelerden her biri 20. Asır boyunca hep yanlışlarda ısrar edilmesi ve bu ısrarın bir fayda vermemesi yüzünden, artık dönülmesi gereken doğruları göstermektedir.

8'lerin bayrağında 6 temel ilkeyi sembolize eden altı yıldızın anlamları şunlardır:

1. **Savaş değil, barış!**
2. **Çatışma değil, diyalog!**
3. **Çifte standart değil, adalet!**
4. **Üstünlük değil, eşitlik!**
5. **Sömürü değil, işbirliği!**
6. **Baskı ve tahakküm değil, insan hakları hürriyet ve demokrasi!**

Bu prensipler sadece D-8'lerin kendi prensipleri değil, Yeni Bir Dünya'nın kurulmasının da temel esaslarıdır.

IV. D-8 LERİN ÖZELLİKLERİ

Yukarıda belirtilen ilkelerin gerçekleşebilmesi için D-8 aşağıdaki özellikleri büyük önemi haizdir.

1. D-8'LER EN YÜKSEK SEVİYEDE KÜRESEL KURULUŞTUR.

Bugün yeryüzünde 190 ülke bulunuyor. Bunların toplam nüfusu 6 milyar civarındadır. Bu 180 ülkenin içinde takriben; kadari kalkınmış ülke olup nüfusları takriben 1 milyar civarındadır. Bunlar kendi işbirliklerini geliştirmek yeryüzündeki etkinliklerini arttırmak için G-7'leri yani (gelişmiş ülkeler organizasyonunu) kurmuşlardır. Bu G-7'ler (şimdi onlar da G-8 oldular) zaman zaman bakanlar, her yıl da devlet başkanları toplantılarıyla faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Bunların dışında kalan 160 kadar gelişmekte olan ve nüfusları 5 milyarı aşan ülke ise böyle bir teşkilata sahip değildir.

İşte D-8'ler G-7'lere paralel olarak ve fakat gelişmekte olan ülkelerin kurdukları en yüksek seviyede küresel bir dünya kuruluşudur.

2. D-8'LER G-7'LERLE ÇATIŞMAK İÇİN DEĞİL, TAM TERSİNE YENİ DÜNYAYI BİRLİKTE KURMAK İÇİN TEŞEKKÜL ETMİŞTİR.

G-7'ler kendi aralarında işbirliği ile dünya üzerinde etkinliklerini arttırmayı hedeflemektedirler. Halbuki D-8 yukarıda belirtilen temel ilkeleri sadece kendileri için de bütün insanlık için benimsemişler, bunun için kuruluşlarından bir yıl sonra G-7'lerle birlikte bir masa etrafında Yeni Bir Dünya'nın kurulması için toplanılmasının programlarına almışlar ve bu çalışma hedefine 2. Yalta Konferansı tanımlamasını yapmışlardır. Bilindiği gibi 2.Dünya Harbinden sonra 1. Yalta Konferansı ile dünya şekillendirildi. Ancak bu şekillendirme doğrular üzerine dayanmadığı için soğuk harplerden başka bir sonuç vermedi Şimdi D-8 projesinde öngörülen bir hedef de 2. Yalta Konferansı ile ve 20 Asırdaki yanlışlardan alınacak derslerle Yeni bir Dünyanın G-7'lerle beraber doğrulara dayandırılarak kurulmasını sağlamak, D-8'lerin 6 ilkesini dünyadaki herkes ve her toplum için uygulamak ve beklenen saadet dünyasının kurulmasını temin etmektir.

3. D-8'LER BÜTÜN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERİ KUCAKLAMAK VE AYNI ZAMANDA SÜRATLE KARAR ALABİLEN DİNAMİK BİR YAPIYA SAHİP OLMAK ÜZERE KURULMUŞTUR.

Gelişmekte olan ve nüfuslarının toplamı 5 milyarı bulan 150 ülkenin hepsi ile bir araya gelerek adeta yeni bir Birleşmiş Milletler gibi bir düzenleme ile dinamik bir çalışma yapmak pratikte mümkün değildir.

Nitekim yine gelişmekte olan ülkelerden oluşan **Afrika Birliği, Arap Birliği, Uzakdoğu Asya Birliği, Güney ve Orta Amerika Birliği** gibi bazı kuruluşlar bazı faydalı hizmetlerde bulunmalarına mukabil, istenen dinamizm ile çalışmamakta ve G-7'lere paralel hiçbir gelişme gösterememektedirler.

İşte D-8'ler bir yandan bütün gelişmekte olan ülkeleri kucaklamak, diğer yandan da dinamik bir çalışma imkanına sahip olabilmek için önce 8 ülkenin katılımıyla yola çıkmışlardır.

D-8'ler 8 ülke tarafından kurulmuştur. Bunlar

Endonezya (216 milyon),

Malezya (21 milyon),

Bangladeş (130 milyon)

Pakistan (138 milyon),

İran (65 milyon),

Mısır (67 milyon),

Türkiye (72 milyon)

Nijerya (113 milyon),

Yani nüfuslarının toplamı 820 milyon olan ülkelerdir. Ancak gelişmekte olan bütün ülkeler ve tabii ki en başta Türk Cumhuriyetleri ve diğer Müslüman ülkeler nüfusları ne olursa olsun D-8'lerin doğal üyeleridir.

4. D-8'LER, ÜYE ÜLKELERİN İÇ İŞLERİNE KARIŞMAMAK VE HER BİRİNİN BÖLGESEL ANLAŞMALARINDAKİ TAAHHÜT VE HAKLARINA HALEL GETİRMEK TEMEL PRENSİBİ İLE KURULMUŞTUR.

Evrensel bir kuruluş olan D-8'lerin gelişip güçlenebilmesi için birbirlerinin iç işlerine karışmaması ilke edinildiği gibi, her birisinin katıldığı bölgesel kuruluşlarla ilişkilerine de saygı göstermek, lüzumsuz problemlerin ortaya çıkmasına sebebiyet vermemek gerekli görülmüştür.

- 5. D-8'LER GELİŞMEKTE OLAN BÜTÜN ÜLKELERİN BİRLİKTE VE HIZLI KALKINMALARINI, ULUSLARARASI MÜNASEBETLERİ TANZİM EDEN MEKANİZMAL KATILIM GÜÇLERİNİN ARTIRILMASI VE DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ ETKİNLİKLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE HALKLARININ DAHA İYİ BİR YAŞAM STANDARDINA SAHİP OLMASINI SAĞLAMAK AMACIYLA KURULMUŞTUR.**

D-8'ler işbirliği ve elbirliği yaptıkları takdirde çok büyük atılım; potansiyeline sahiptirler. Bu büyük potansiyeli kendi üyeleri ve bütün insanlık için geliştirmek D-8'lerin bir diğer kuruluş amacıdır.

- 6. D-8'LER KURULUR KURULMAZ BÜTÜN ÜYE ÜLKELERİN DİNAMİKLERİNİ HAREKETE GEÇİREREK FAYDALI PROJELERİ SÜRATLE GERÇEKLEŞTİRMEK ÜZERE KURULMUŞTUR.**

Hedefleri açısından laf değil iş üretmeyi benimseyen D-8'ler daha kuruluşları sırasında hangi sahalarda hangi konulara, öncelik vereceklerini uzmanlarıyla araştırmalar yaparak olgunlaştırmışlar, her bir ülkenin hangi konuda yürütücü olacağı, hangi projelerin gerçekleşmesine öncülük yapacağı plan ve programa bağlanmıştır.

Bu planlama sırasında Türkiye'ye sanayi sahasında atılım yapacak projelerin öncülüğü görevi verilmiştir.

Bütün ülkeler gibi Türkiye de D-8 projelerine heyecanla sarılmış ve 54. T.C. Hükümeti döneminde bu sahada büyük adımlar atılmıştır.

Bütün D-8'ler için büyük önem taşıyan zirai ilaçlama uçaklarının üretimi projesi, 54 Hükümet döneminde başarıyla sonuçlandırılan projelerden birisi olmuştur.

D-8 ülkelerinin hedef olarak belirlediği bütün projeler üye ülkelerin kalkınmasına öncülük edecek niteliktedir. Bunların biran evvel gerçekleştirilmesi D-8 hedefleri bakımından gerek o ülke halkı ve gerekse insanlık için çok büyük önem taşımaktadır (Alan,2001).

Prof.Dr. Necmettin ERBAKAN

T.C. 54. Hükümeti Başbakanı

D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı; bütün insanlığa huzur, barış ve saadet getirecek “Yeni Bir Dünya” tanımı ve arayışına dair cesur bir girişim ve samimi bir oluşumdur. Kazanan-kaybeden dengesizliği üzerine kurulmuş olumsuz rekabet kurallarını reddederek, tüm insanlığa, barış, diyalog, adalet, eşitlik, işbirliği, hak ve özgürlük vurgusuyla kapsayıcı bir şekilde herkesin kazandığı bir tasarım sunar.

Kurucusu Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN Hocamızın 1997’de sunduğu D-8 vizyonu bilhassa günümüzün endişe verici gelişmelerin çözümü noktasından bakıldığında hayati önem ve işlevini daha çok hissettirmektedir. Bu nedenle “20.Yılında D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı” kitabı, sunduğu bilgilerin ötesinde D-8’in kuruluş amacını hafızalarda tutan ve çalışmaların takibi ve değerlendirilmesine imkan tanıyan önemli bir katkıdır.

Tüm hayatını “dünyayı anlamak ve yaşanabilir yeni bir dünya için çözümler üretmeye adanmış” Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN ve Danışmanı Prof. Dr. Sedat ÇELİKDOĞAN Hocamızı rahmetle anıyor;

Bu kıymetli çalışmayla D-8 vizyonun yaşatılması ve tarihi sorumluluklarımızın hatırlatılmasında önemli bir katkı sağlayan Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN ve tüm emeği geçenlere teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Orhan AYDIN

OSTİM Yönetim Kurulu Başkanı

D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatının Kuruluşunda Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın Danışmanı olarak çalışmış, Türk Motor Sanayinin duayenlerinden Prof. Dr. Sedat Çelikdoğan hocamızı rahmetle anıyoruz (1943-2016).

ÖNSÖZ

Bu kitap, 20. yaşına giren D8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatını gündemde tutmak, sektör uzmanlarımıza ve sektör STK'larına mevcut bilgileri toplulaştırarak sunmak için hazırlandı. Kitabın hazırlanmasında emeği geçen Sn. Bilal TEK, Sn. Sultan GÖKGÖZ, Sn. Şengül DEĞER ve özellikle Sn. Büşra TUFAN'a ve ayrıca, kitabın basımında emeği geçen OSTİM Yönetim Kurulu Başkanı Sn. Orhan Aydın ve OSTİM Vakfı Müdürü Sn. Gülnaz KARAOSMANOĞLU'na teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN

Eylül 2016, Ankara

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	16
D-8'İN KURULUŞU	31
GELİŞEN SEKİZ ÜLKE TEŞKİLATI (D-8).....	32
D-8'İN DÜNYA SİYASETİNDEKİ ÖNEMİ	35
D-8 'İ İMZALAYAN SİYASETÇİLER VE GÖREV SÜRELERİ.....	37
D-8'İN YAPISI	38
ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR.....	41
AFRİKA BİRLİĞİ (AFB/ AU).....	42
ARAP DEVLETLERİ LİĞİ (AL)	44
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM/UN).....	45
G-8	46
G-20	47
GÜNEY AMERİKA ULUSLARI BİRLİĞİ (UNASUR).....	48
GÜNEYDOĞU ASYA ÜLKELERİ BİRLİĞİ (ASEAN)	50
İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT/OIC).....	52
KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (KEİ /BSEC).....	54
D-8 ÜLKELERİ.....	61
BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ	62
ENDONEZYA CUMHURİYETİ.....	71
İRAN İSLAM CUMHURİYETİ	81
MALEZYA.....	91
MISIR ARAP CUMHURİYETİ.....	101
NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ	113
PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ	123
TÜRKİYE CUMHURİYETİ.....	136
D-8 'İN İLK PROJELERİ.....	143
İŞBİRLİĞİ ALANLARI.....	150
1-TİCARET	152
2-TARIM & GIDA GÜVENLİĞİ	154
3-ULAŞTIRMA.....	165
4-ENERJİ & MADENCİLİK	176
5-TURİZM.....	178

6-SANAYİ İŞBİRLİĞİ.....	180
SANAYİ BAKANLARI TOPLANTILARI	182
1. D-8, 2. SANAYİ BAKANLARI ve 6. SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI.....	183
İSTANBUL DEKLARASYONU	185
2. D-8, 3.SANAYİ BAKANLARI ve 7.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI.....	187
DAKKA DEKLARASYONU	189
3. D-8, 4.SANAYİ BAKANLARI ve 8.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI	192
TAHRAN DEKLARASYONU.....	195
4. D-8, 5.SANAYİ BAKANLARI ve 9.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI.....	198
KAHİRE DEKLARASYONU	202
SANAYİ ALANINDA ÇALIŞMAYA ÖRNEK: 5.SANAYİ BAKANLARI –	
9.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI	206
1-Otomotiv Çalışma Grubu Toplantısı	207
2-Makina Çalışma Grubu Toplantısı	211
3-Çimento Çalışma Grubu Toplantısı.....	214
4-Seramik-Cam Çalışma Grubu Toplantısı.....	216
5-Demir-Çelik Çalışma Grubu Toplantısı	219
6-Tekstil Çalışma Grubu Toplantısı	222
7-Petrokimya Çalışma Grubu Toplantısı	225
8-Elektronik & ICT Çalışma Grubu Toplantısı	228
9-Gıda Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı	231
10-Standardizasyon ve Akreditasyon Çalışma Grubu Toplantısı	234
11-Teknoloji İşbirliği Çalışma Grubu Toplantısı.....	238
12-Enerji Çalışma Grubu Toplantısı.....	241
13-Kobi Çalışma Grubu Toplantısı.....	244
SANAYİ ÇALIŞMA GRUPLARI ORTAK KARARLAR.....	247
TOPLANTI SONUÇ DEĞERLENDİRMELERİ (KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016).....	248
REFERANSLAR.....	249

GİRİŞ

20.yy başlarına kadar dünya, 4 büyük imparatorlukla (Osmanlı İmparatorluğu, Rus Çarlığı, İngiltere Krallığı, Avusturya – Macaristan İmparatorluğu) “**İmparatorluklar Dönemi**” ni yaşadı. İmparatorluklar dönemini sona erdiren I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı arasında, dünya “**Diktatörlükler Dönemi**” ni yaşandı. İnsanlığın unutamayacağı kadar acı ve kayıplara sebep olan ve 6 yıl süren 2. Dünya Savaşı, insanlar üzerindeki faşizmi ve baskıyı ortadan kaldırmak, insan hakları ve demokrasinin tesisi için yapıldı. Yalnız 20.yy içerisinde insanlık tarihinin karşı karşıya kaldığı dünya savaşları milyonlarca insanın ölümü ve göçü ile sonuçlandı. Ardından başlayan “**Soğuk Savaş Dönemi**” ülkelerarası kutuplaşmayı hızlandırarak savaşların yarattığı yıkıcı etkinin devam etmesine neden oldu.

21. yy’a gelindiğinde, devletlerin tarih boyunca karşı karşıya kaldığı var olma mücadelesinin yalnız savaş ittifakları ile sağlanamayacağı bununla birlikte ekonomik ittifakların da kurulması gerekliliğini ortaya koyan “**Yeni Dünya Düzeni**” başladı. Bu dönemde artık dünya, iki kutuplu olmaktan çıkmış, uluslararası entegrasyon ve karşılıklı işbirliğine dayalı yeni ittifak arayışlarının hızlandığı bir sürece girilmiştir.

Uluslararası ilişkilerin vücut bularak birliklere dönüştüğü bu dönemde ortaya çıkan yapılara bakıldığında “ortak yarar” ilkesine dayandığı görülür. Dolayısıyla bu ittifakların oluşturulmasındaki temel motivasyon kaynağı benzer tarihsel geçmişe sahip olmak ve ortak değerleri –sosyal, kültürel, dini- paylaşmaktır.

Dünya siyasetinde önemli bir yere sahip olan aşağıdaki uluslararası örgütlere bakıldığında zaman coğrafi yakınlık, ekonomik eşdeğerlilik ya da işbirlikleri, dünya siyasetine ortak tepki gibi çıkış noktaları olduğunu görmekteyiz. Dünyada öne çıkan bazı uluslararası örgütlere ilişkin aşağıdaki yapılanma bu cümleyi destekler niteliktedir.

Bugün 28 üye ülkeden oluşan Avrupa Birliği, genellikle Avrupa Kıtası’nda yer alan ülkelerin oluşturduğu, ekonomik ve siyasi bir topluluktur. 500 milyonu aşkın nüfusu ve 18 trilyon Dolar gayri safi yurt içi hasılası dünyanın en büyük ekonomisidir. Türkiye’nin AB ile Gümrük Birliği Antlaşması mevcut olup AB’ye tam üye olunması yolunda çalışmalar devam etmektedir (Bir Bakışta AB, t.y.).

Ülkemiz, Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kurucu üyesidir. 10 ülkeden oluşan EİT, kalkınma için bölgesel işbirliği örgütünün adıdır. Tahran merkezli teşkilatın kuruluş amaçları üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak, bölge içi ticareti geliştirmek, EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek ve üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmektir (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), t.y.).

1. AB

2. AMERİKA KITASINDAKİ EKONOMİK BÜTÜNLEŞMELER

2.1.Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (LAFTA)

2.2.Latin Amerika Bütünleşme Bölgesi (LAIA)

2.3.Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)

2.4.Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi (NAFTA)

3. ASYA PASİFİK BÖLGESİNDEKİ BÜTÜNLEŞMELER

3.1.Güneydoğu Asya Uluslar Topluluğu (ASEAN)

3.2.Güney Asya Bölgesel İşbirliği Topluluğu (SAARC)

3.3.Güney Asya Serbest Ticaret Bölgesi (SAFTA)

4. AVRASYA BÖLGESİNDEKİ BÜTÜNLEŞME GİRİŞİMLERİ

4.1.Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİO)

4.2.Avrasya Ekonomik Topluluğu (EAEC)

4.3.Ekonomik İşbirliği Örgütü (ECO)

4.4.Karadeniz İşbirliği Örgütü (KEİ)

5. ORTADOĞU VE AFRİKADAKİ BÜTÜNLEŞMELER

5.1.İslam İşbirliği Örgütü

5.2. Gelişmekte Olan Sekiz Ülke (D-8)

5.3.Körfez İşbirliği Konseyi (GCC)

5.4.Geniş Arap Serbest Ticaret Bölgesi (GAFTA)

5.5.Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı (OPEC)

5.6.Afrika Ekonomik Topluluğu (AEC)

Türkiye, İslam İşbirliği Teşkilatının da kurucu üyelerindendir. 57 üye ülkesi bulunan teşkilatın amaçları İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye devletler arasında işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmektir. BM’den sonra en geniş katılımlı uluslararası örgüt olup, günümüzde nüfusunun çoğunluğu veya bir kısmı Müslüman olan ülkelerden oluşmaktadır (İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), t.y.).

Yukarıda örgütler incelendiğinde, BM’in tüm dünya ülkelerini kapsadığı, AB’nin aynı dine sahip Avrupa ülkelerinden oluştuğu görülmektedir. İslam İşbirliği Teşkilatı amaçları ve faaliyet alanları açısından D-8 ile benzerlik gösterse de geniş bir coğrafya ve farklı ekonomik göstergeleri olan 57 ülkeyi çatısı altında toplamaktadır. D-8’i bu kuruluşlardan ayıran özelliği, özellikle gelişmekte olan 1 milyarı aşkın nüfuslarıyla Müslüman ülkeleri bir araya getirmesidir.

Uluslararası Örgütlere İlişkin Bazı Bilgiler

	Nüfus (milyar)	Kuruluş Tarihi	Üye Ülke Sayısı
Birleşmiş Milletler	7.4	1945	193
Afrika Birliği	0.9	1963	54
Arap Devletleri Ligi	0.3	1945	21
G-8	1	1975	8
G-20	4.7	1999	20
Güney Amerika Ulusları Birliği	0.4	2004	12
Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği	0.6	1967	10
İslam İşbirliği Teşkilatı	1.7	1969	57
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	0.3	1992	9
D-8	1.1	1997	8

Ayrıca 2015 yılı verilerine göre dünyadaki toplam ülke sayısı 197 (kimi kaynaklara göre 195) olup, dünya nüfusu 7,346,633.07'dir. Cari fiyatlarla GSYH en yüksek olan 4 ülke tablodaki gibidir. 4 ülke, dünya GSYH'sinin %38.57'sine ve dünya nüfusunun %8.11'ine sahiptir.

Gayrı Safi Yurtiçi Hasılası En Yüksek 4 Ülke

	Nüfus (2015)	GSYH (trilyon \$)	Dünya Nüfusuna Oranı (%)	Dünya GSYH'sine Oranı (%)
Amerika	321.418.820	17,95	4.38	24.45
Japonya	126.958.472	4,12	1.73	5.61
Almanya	81.413.145	3,40	1.11	4.63
İngiltere	65.138.232	2,85	0.89	3.88
Toplam	1.966.148.669	28,32	8.11	38.57
Dünya	7.346.633.037	73,43	100	100

İslam Birliği Teşkilatı'na üye 57 ülkenin kişi başı düşen gelirleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

İİT Üye Ülkelerinin Sınıflandırılması

Kategoriler	Ülkeler	Ülke Sayısı
İİT- Düşük Gelir Grubu 1.045 \$ ve altı	Afganistan, Benin, Burkina Faso, Çad, Gambiya, Gine, Gine Bisav, Komor Adaları, Mali, Mozambik, Nijer, Sierra Leone, Somali, Togo, Uganda	15
İİT- Düşük – Orta Gelir Grubu 1.046 \$ üstü ve 4.125\$ altı	Bangladeş, Cibuti, Endonezya, Fas, Fildişi Sahilleri, Filistin, Guyana, Kamerun, Kırgızistan, Mısır, Moritanya, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Senegal, Sudan, Suriye, Tacikistan, Yemen	19
İİT- Yüksek – Orta Gelir Grubu 4.126 \$ üstü ve 12.735\$ altı	Arnavutluk, Azerbaycan, Cezayir, Gabon, Irak, İran, Kazakistan, Libya, Lübnan, Maldivler, Malezya, Surinam, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün	16
İİT- Yüksek Gelir Grubu 12.736 \$ ve üstü	Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Brunei Darüsselam, Katar, Kuveyt, Sudi Arabistan, Umman,	7

(World Bank 'ten aktaran, COMCEC Coordination Office, 2015, s. 11)

D-8 ülkelerinin kişi başı düşen gelir aşağıdaki tabloda verilmiştir.

D-8 Ülkeleri Nüfus Ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Bilgileri

D-8 Ülkeleri	Nüfus (2015)	Dünya Nüfusuna Oranı (%)	GSYH (trilyon \$)	Dünya GSYH'sine Oranı (%)
Bangladeş	160.995.64	2,19	195,08	0,27
Endonezya	257.563.82	3,51	861,93	1,17
İran	79.109.27	1,08	393,70	0,54
Malezya	30.331.01	0,41	296,22	0,40
Mısır	91.508.08	1,25	330,78	0,45
Nijerya	182.201.96	2,48	481,06	0,66
Pakistan	188.924.87	2,57	269,97	0,37
Türkiye	78.665.83	1,07	718,22	0,98
Toplam	1.069.300.48	14,55	3.546,96	4,83
Dünya	7.346.633.04	100,00	73.433,64	100,00

(Total population, t.y.)

(GDP (current US\$), t.y.)

Türkiye; Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu gibi dünyanın en hassas bölgelerinin ortasında, Asya-Avrupa-Afrika kıtalarının birleştiği yerde, enerji kaynaklarının üreten ve tüketen ülkeler arasında önemli bir koridor konumundadır. Türkiye'nin jeopolitik konumu, 3 saatlik bir uçuş mesafesi ile dünya nüfusunun önemli bir kısmına, alım gücü yüksek merkezlere ve tüketim merkezlerine ulaşabilmeyi mümkün kılmaktadır.

Ülkemizin uzun dönemde Afro-Avrasya'nın üretim merkezi olması hedefi doğrultusunda imalat sanayiinin; daha yüksek katma değer yaratan, teknoloji üreten ve kullanabilen, çevre dostu teknolojileri kullanan ve üretebilen, becerilerini sürekli geliştirebilen, geleceğin ticaret dünyasının taleplerine cevap verebilen, sürdürülebilir küresel rekabet gücü kazanmış, bölgesel potansiyellerin ekonomiye katkısının artırıldığı, girdi tedarikinde etkinliğin sağlandığı, yatırım ve ara mallarında ithalat bağımlılığının azaltıldığı bir yapıya doğru dönüşmesi öngörülmektedir.

Ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşması noktasında, üye olduğumuz ekonomik işbirliği örgütlerinin dünya ticaretindeki etkinliğinin artırılması da oldukça elzemdir. Zira küreselleşmeyle artan bölgeselleşme hareketleri de göstermektedir ki küresel rekabet artık tek tek ülkeler için değil bölgesel işbirlikleri için gündeme gelmektedir.

Gelişmekte Olan Sekiz Ülke (D-8)

D-8'in kurulmasına yönelik olarak atılan ilk adımı, Türkiye'nin daveti üzerine İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla 22 Ekim 1996 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "Kalkınmada İşbirliği Konferansı" oluşturmuştur. Bu konferansın ardından gerçekleştirilen hazırlık çalışmaları mahiyetindeki üç Komisyon ve iki Dışişleri Bakanları Konseyi toplantısını müteakip, 15 Haziran 1997 tarihinde İstanbul'da yapılan Devlet/Hükümet Başkanları Zirvesi ile D-8 resmen kurulmuştur.

D-8, 54. Hükümet Başbakanı, Prof. Dr. Necmettin Erbakan Hoca'nın "İslam Birliği İdeali" nin ilk adımı olarak İİT'ye üye 8 ülkenin katılımı ile kurulmuştur. D-8 ülkeleri İslam Dünyasının üreten ülkeleridir. Bilim, sanayi, ticaret ve tarım alanlarında D-8 ülkeleri 57 üyeli İİT'nin toplamın %60 - %80' ni temsil eder.

Gelişme yolundaki ülkeler arasında oluşturulan işbirliği örneklerinden biri olan D-8, üye ülkeler arasında ekonomik ve ticari işbirliğinin geliştirilmesine yönelik bir oluşumdur. D-8'in amacı kalkınma yolundaki ülkelerin dünya ekonomisi içindeki konumlarını iyileştirmek, ticari ilişkilerini çeşitlendirmek ve ticaret alanında üye ülkelere yeni imkanlar yaratmak, uluslararası seviyede karar verme mekanizmalarına güçlü biçimde katılımlarını sağlamak ve halklarının yaşam seviyesini yükseltmektir.

D-8 çerçevesinde işbirliği esas itibarıyla sektörel bazda yürütülmektedir.

- ✦ Türkiye sanayi, sağlık ve çevre;
- ✦ Bangladeş kırsal kalkınma;
- ✦ Endonezya yoksullukla mücadele ve insan kaynakları;
- ✦ İran bilim ve teknoloji;
- ✦ Malezya finans, bankacılık ve özelleştirme;
- ✦ Mısır ticaret;
- ✦ Nijerya enerji;
- ✦ Pakistan ise tarım ve balıkçılık alanındaki işbirliği çalışmalarını koordine etmektedir.

D-8'lerin bayrağında yer alan 6 tane yıldız D-8'lerin temel ilkelerini sembolize etmektedir. D-8'lerin bayrağında 6 temel ilkeyi sembolize eden altı yıldızın anlamları şunlardır.

1. Savaş değil, barış,
2. Çatışma değil, diyalog,
3. Çifte standart değil, adalet,
4. Üstünlük değil, eşitlik^[3]
5. Sömürü değil, adil düzen,
6. Baskı ve tahakküm değil, insan hakları hürriyet ve demokrasi.

D-8'in organları; devlet ve hükümet başkanlarının 2 yılda bir gerçekleştirdikleri ve D-8'in en üst düzey karar olma organı olan "**Zirve**", üye ülkelerin Dışişleri Bakanlarının katılımı ile gerçekleştirilen "**Konsey**" ve üye ülkeler tarafından zirvede alınan karara göre yürütülen "**Genel Sekreterlik**" mekanizmalarıdır.

D-8 için yürütme ve denetlemeye ilişkin herhangi bir mekanizmanın kurulmadığı görülmektedir. Bu zayıf yönüyle, D-8 örgütünün kuruluş amacının, dünya ekonomisini

şekillendiren G-8 gibi bir örgüt olma isteği olsa da, G-8'e alternatif ya da ortak bir örgüt olma gücü, ne ekonomik gelişmişlik bakımından ne de siyasal güç açısından an itibariyle bulunmamaktadır.

D-8 Kapsamında ülkemizde yürütülen faaliyetler

D-8 çalışmaları;

1. Ticaret
2. Tarım ve Gıda Güvenliği
3. Ulaştırma
4. Enerji ve Madenler
5. Turizm
6. Sanayi İşbirliği

olmak üzere 6 temel alanda sürdürülmektedir.

1. Ticaret

Ekonomi Bakanlığı ile **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı** uhdesinde ticaret alanına dair çalışmalar yürütülmektedir. 6 üye ülke arasında imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması 1 Temmuz 2016 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. Genel itibariyle gümrük vergisi oranı yüzde 10'un üstünde olan ürünlerin yüzde 8'e, yüzde 25'in üzerindeki vergilerinin yüzde 25'e, yüzde 15-25 arasındaki vergilerin yüzde 15'e ve yüzde 10-15 arasındaki vergilerin yüzde 10 seviyesine aşamalı olarak indirilmesini sağlamakla birlikte, üye ülkeler arasındaki ticareti kolaylaştıracağı öngörülmektedir.

2. Tarım ve Gıda Güvenliği

Gıda, Tarım, Hayvancılık Bakanlığı uhdesinde çalışmalar yürütülmektedir. Tohum bankası, hayvan yemi, gübre, ticari standartlar ile denizcilik ve balıkçılık olmak üzere 5 başlıkta yürütür. 5 defa gerçekleşen Tarım Bakanları toplantılarında, söz konusu alanlarda alınan kararlar oldukça kapsamlı ve avantajlıdır. Üye ülkelerin hammadde kaynakları kullanarak daha karlı yatırımlar yapılması ve dünya ticaretinde söz sahibi olunması, standartların geliştirilmesi, çalıştaylar düzenlenmesi, yetişmiş insan gücünün üye ülkelere eğitim vermesi vb. bilgi ve tecrübelerin aktarılması, ikili ilişkilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

3. Ulaştırma

Ulaştırma, Denizcilik, Haberleşme Bakanlığının uhdesinde çalışmalar yürütülmektedir. Ulaştırma alanındaki çalışmalarının amaçları; emniyet ve asayiş, havayolu ulaşımı, eğitim, bakım, havayolu altyapısı, leasing, yatırım, düşük maliyetli havayolları gibi alanlardaki son gelişmeleri takip etmek, üye ve ilgili ülkeleri bu konularda istişarelere davet etmek ayrıca potansiyelleri, fırsatları, zorlukları ve tehditleri belirlemek, taraflar arasındaki toplantıları hızlandırmak, potansiyel gelişim alanlarındaki bilgi ve fikir alışverişini sağlamaktır. Son olarak Nevşehir Kapadokya'da 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen D-8 Ülkeleri

Sivil Havacılık Çalışma Grubu Genel Müdürler ve Uzmanlar 10. Toplantısında, Türkiye'nin bir "D-8 Milli Güvenlik Denetçi Sertifikasyon Programı" geliştirmesine ve 2016 Eylül ayında İnsansız Hava Araçları ile ilgili bir çalıştay gerçekleştirmesine karar verilmiştir. Ayrıca, D-8 Genel Sekreterliği tarafından bir e-forum kurularak görev güçlerince atılacak adımların paylaşılacağı bir platform oluşturulması konusunda mutabakata varılmıştır.

4. Enerji ve Madenler

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı uhdesinde çalışmalar yürütülmektedir. Enerji, madenler ve yenilenebilir enerji kaynakları alanlarındaki toplantılarla sürdürmektedir.

5. Turizm

Turizm alanındaki çalışmaları **Kültür ve Turizm Bakanlığı** uhdesinde çalışmalar yürütülmektedir Birincisi 2013 yılında gerçekleştirilen Turizm İşbirliği toplantısının 2. toplantısının 2016 yılı Aralık ayında ülkemizde düzenlenmesi planlanmaktadır.

6. Sanayi İşbirliği

Sanayi alanındaki çalışmalar, **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü** tarafından takip edilmektedir. Sanayi ve teknoloji işbirliği altında 14 alanda çalışmalar yapılmaktadır:

1. Petrokimya ve kimya,
2. Enerji,
3. Otomotiv,
4. Elektronik ve ICT,
5. Tekstil ve hazır giyim,
6. Teknoloji işbirliği,
7. Gıda sanayi,
8. Çimento,
9. Makine,
10. Demir-çelik,
11. Seramik ve cam,
12. KOBİ'ler,
13. İlaç ve tıbbi cihaz
14. Standardizasyon ve akreditasyon

Sanayi Genel Müdürlüğü, D-8 – Sanayi İşbirliği toplantısına, bünyesinde bulunan sektör şubelerinin yanı sıra konu ile ilgili kamu kurumları (TSE, KOSGEB vb.) ve sektör ile ilgili STK ve özel sektör temsilcileriyle beraber katılmaktadır. Söz konusu alanlardaki sektörel toplantılar (görev gücü toplantıları), Sanayi Bakanları Toplantıları öncesinde yapılmakta olup, alınan kararlar Bakanlar toplantısında yayınlanan deklarasyonlarla resmiyet kazanmaktadır.

D-8 sanayi işbirliği çerçevesinde yapılan son toplantılar; 9-11 Mayıs 2016 tarihlerinde Mısır-Kahire’de yapılan 9. Sanayi Çalışma grubu toplantısı ile 5. Sanayi Bakanları toplantısıdır. Bu toplantılarda 14 alanda güçlü işbirlikleri oluşturacak önemli kararlar alınmıştır. Ayrıca, Türkiye tarafınca, 2015’te Tahran’da gerçekleştirilen 4. Sanayi Bakanları toplantısı ve 8. Sanayi Çalışma grubu toplantılarında dönemin Bilim Sanayi ve Teknoloji bakanı **Sn. Fikri Işık**’ın taahhüt ettiği üzere, üye ülkelerin sanayileri arasında işbirliğini hızlandıracak olan web portalı **www.d8coop.com** lansmanı Mısır’da yapılmıştır.

D-8 İşbirliğinde Çerçevesinde Sanayi Alanında Şimdiye Kadar Yapılanlar

Bu gün 20 yaşında olan D-8’in ekonomik ve siyasi alanda önemli bir başarısı görülmemektedir. Bütün ülkeler gibi Türkiye de D-8 projelerine heyecanla sarılmış ve 54. TC Hükümeti döneminde bu sahada büyük adımlar atmıştır. D-8 için büyük önem taşıyan zirai ilaçlama uçaklarının üretimi projesi, 54. Hükümet döneminde başarıyla sonuçlandırılan projelerden birisi olmuştur.

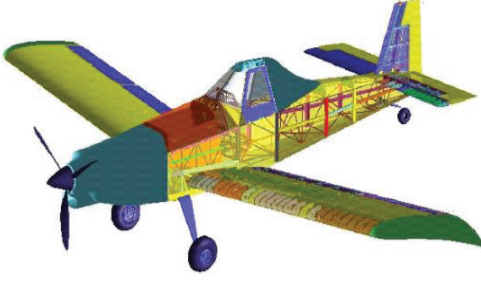
D8 kapsamında Türkiye’nin geliştirdiği projeler;

1. Zirai İlaçlama Uçağı (ZIU)

Tamamı Türk Mühendisleri tarafından dünya standartlarında tasarımı ve imalatı yapılmış insanlı ilk Türk uçağıdır. Türk Mühendisleri tarafından üretilen Zirai İlaçlama Uçağı, tamamıyla bilgisayar ortamında, modern standartlarda ve dünya FAR/JAR-23 havacılık normlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Bu anlamda büyük veya küçük, pervaneli veya jet uçağı olsun TAI’de her türlü uçağın tasarımı ve geliştirmesini başaracak bir mühendislik kabiliyeti oluşturma yolunda, ZIU çok önem arz eden bir başlangıçtır.

ZIU tam anlamıyla bir yurt içi uçak tasarım ve geliştirme projesi olup, aynı zamanda modern endüstriyel standartlarda Eş Zamanlı Mühendislik metotları kullanılarak ülkemizde tasarlanmış ilk uçaktır. Yapılan tüm tasarım, üretim ve sistem entegrasyon çalışmaları meyvesini vermiş ve imal edilen ilk prototip uçuşlarını hatasız olarak gerçekleştirmiştir.

D-8 Grubu bünyesindeki işbirliği çerçevesinde de bir Zirai İlaçlama Uçağı tasarımı ve prototip üretimi yapılması yönündeki girişimleri ile proje uluslararası bir nitelik de kazanmıştır. Proje, Türkiye’nin öncülük ettiği D-8 Grubu’nun pilot projesi haline gelmiştir. D-8 çerçevesinde yürütülen bu projenin lider ülkesi konumunda olan Türkiye adına proje, TAI tarafından Tasarım ve Geliştirme Koordinatörü Gürsel ERARSLANOĞLU ve Proje Sorumlusu Bülent KORKEM yönetiminde 25 kişilik ekip ile yürütülmüştür. Tüm masrafları Türkiye tarafından karşılanan proje yaklaşık olarak 1.5 yıllık bir zaman diliminde rekor denilebilecek bir süratle bitirilmiş ve ilk uçuş 26 Haziran 2000 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3- ZIU CAD modeli.

(Fotoğraflar TAI'den alınmıştır.)

ZIU, Türkiye’de tasarımı ve üretimi yurtiçinde Türk mühendisler tarafından yapılmış ilk insanlı uçaktır. Türkiye’de Havacılık Sanayii bu proje ile kendi uçağını tasarlayıp geliştiren, üreten, testlerini yapan, dolayısıyla ürün geliştirme yeteneğine sahip olan bir yapıya kavuşmuştur.

Ancak, proje çeşitli nedenlerle ticarileştirilememiştir. Projenin en azından, Türkiye’de havacılık sanayinin gerektirdiği yüksek nitelikli insan gücünün oluşturulması açısından ulusal teknoloji edinimine katkısı olduğu değerlendirilmektedir (Akman, Y. & Korkem, B., 2016) .

2. D8 Sanayi Web Portalı , “www.d8coop.com”

Sanayi Genel Müdürlüğü olarak, D8’in sanayi alanında iletişimsizlikten kaynaklanan sorunları çözmek ve üye ülkelerin firmalarının birbiri ile işbirliği kurmalarını sağlamak için www.d8coop.com isimli web portalı oluşturduk. D8 sanayi alanında olan 14 sektör için oluşturulan web portalı, D8 de iş yapmak isteyen firmaların üretim kabiliyetlerini, Ar-Ge durumlarını ve ürünlerini girerek tanıtılabileceği bir veri tabanıdır. Bu portal ile sanayi alanında ilk defa üye ülkelerin firmalarına birbirini görecektir, tanıyacak fırsat sunulmuştur.

28 Ocak 2015’te İran-Tahran’da gerçekleştirilen D-8 4.Sanayi Bakanları toplantısında dönemin Bilim Sanayi ve Teknoloji bakanı **Sn. Fikri Işık**’ın taahhüt edildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafınca hazırlanan D-8 Sanayi İşbirliği Web Portalı’nın (www.d8coop.com) lansmanı, 11 Mayıs 2016’da Mısır-Kahire’de düzenlenen D-8 5.Sanayi Bakanları toplantısında yapılmıştır. www.d8coop.com, D-8 üye ülkelerinin, sanayi bakımından güçlü olduğu yönleri, sektörleri ve ürünleri paylaşarak, birliktelik içinde ve sağlam temelleri olan işbirlikleri oluşturmasını hedefleyen bir güç paylaşım portalıdır. D8 ülkelerinde bulunan tüm sanayici ve iş adamları portalı kullanarak, AR-GE ve üretim güçlerini paylaşabilir, yeni fırsatlar oluşturabilir. Başlangıçta sanayi veri paylaşımı yoluyla artırılmak istenen ülkeler arası işbirliğinin, sonraki dönemlerde sanayi dışı alanları da kapsayacak şekilde büyümesi ve üye ülke ekonomilerini güçlendirmesi hedeflenmektedir. Portalın aktif kullanımıyla birlikte, bilgi paylaşımının gerçekleşmesi planlanan alanlar,

- Üye Ülke Şirketlerinin KOBİ’lerinin iş teklifleri ve talepleri,
- Teknoloji ve AR-Ge ile ilgili teklifleri
- Sanayi ve Teknoloji Politikaları
- Ülke Mevzuatları
- Ülkelerin ekonomik durum raporları
- Ülkelerin Sektörel raporları

- D-8 Üye Ülkeleri arasındaki ticaret verileri,
- Kamu özel sektör ve ilgili kuruluşlarının irtibat bilgileri,
- Teknik eğitimlere, karşılıklı ziyaretlere ilişkin bilgileri

D-8 İşbirliğinin İstenen Seviyeye Gelememesinin Nedenleri ve Yapılması Gerekenler

D-8 dünya siyaseti ve ekonomisi üzerine politikalar üretmeyi amaçlayan İİT' ye göre daha küçük, hızlı ve icraat kabiliyeti yüksek bir mekanizma olarak kurgulanmış ve 8 ay gibi kısa bir sürede kurulmuştur. Ancak Afrika Birliği, Arap Birliği, Uzakdoğu Asya Birliği, Güney ve Orta Amerika Birliği gibi bölgesel birlikler, 2. Dünya Savaşı sonrası 1. Yalta Konferansı ile dünyayı şekillendiren G-7 (1998'de Rusya'nın da katılımıyla G8 , [ABD, Kanada, Japonya, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere]) karşısında paralel bir gelişme gösteremediler.

Diğer taraftan 15 Haziran 1997' de kuruluşuna imza atan devlet ve hükümet başkanlarının çok kısa süreler içinde kendi ülkelerinde görevlerinden uzaklaştırılması da dikkate şayandır.

1. Türkiye adına imza atan Necmettin Erbakan, imzadan bir hafta sonra görevden uzaklaştırılmıştır,
2. İran adına imza atan Ayatollah Akbar Hashemi Rafsanjani, aynı yıl içerisinde (1997),
3. Endonezya adına imza atan Suharto 1998,
4. Nijerya adına imza atan 1998,
5. Mısır adına imza atan Kemal Ahmed el Ganzouri 1999,
6. Pakistan adına imza atan Nawaz Sharif 1999,
7. Bangladeş adına imza atan Sheikh Hasina 2001,
8. Malezya adına imza atan Mahathir bin Muhammad 2003,

D8'i oluşturan ülkelerin, D8 hakkında ciddi bir politikasının olmaması, üye ülkelerin yaşadığı iç sorunlar ve istikrarsızlık, D8'in istenen seviyeye gelmesinin önündeki en büyük engeldir.

D-8, üyelerinin farklı kıtalardan olması nedeni ile küresel bir örgüt konumundadır. Ancak D-8 üyeleri arasında, kıtasal uzaklıkların fazla olması, üyelerin ekonomik seviyelerinin farklı olması ülkeler arasında ticaretin gelişmesine engel olmaktadır. Örgüt, üyelerinin siyasi ve ekonomik katkılarının yetersizliği ve ticari ilişkilerin yeterli seviyede gelişmemesi beklentilere cevap verememektedir.

D8 üyeleri arasında ilişkilerin canlandırılması için;

1. D-8 ülkelerinin kalıcı bir D-8 politikası olmalıdır. Hükümetlere, bürokratlara göre D-8'e olan yaklaşımlar değişmemelidir.
2. D-8 liderleri(G8, G20 ve BRICS) gibi her yıl toplanmalı, dünya siyasetinin ve ekonomisinin gidişatına dair makro politikalar üretmelidir.

3. D-8 çerçevesinde sektörel bazda yürütülen; Türkiye sanayi, sağlık ve çevre; Bangladeş kırsal kalkınma; Endonezya yoksullukla mücadele ve insan kaynakları; İran bilim ve teknoloji; Malezya finans, bankacılık ve özelleştirme; Mısır ticaret; Nijerya enerji; Pakistan ise tarım ve balıkçılık alanındaki işbirliği çalışmalarına işlerlik kazandırmalı, toplantılarda alınan kararların uygulanması takip edilmeli ve ciddi projelere imza atılması yolunda hedefler konulmalıdır.

Özelde, sanayi işbirliğini D-8 ülkeleri arasında canlandırmak için sanayi genel müdürlüğü olarak yeni stratejiler oluşturmaktayız. SGM olarak 14 sanayi alanında görev gücü toplantılarında;

1. Her bir görev gücüne en az bir sektör uzmanı görevlendirildi.
2. Her bir görev gücüne sektör ve sektör STK'larından konusunun uzmanı en az bir temsilcinin katılımı sağlandı.
3. Her bir görev gücüne D-8 ile iş yapmak isteyen firmalar bulunarak, görev gücü toplantısına katılan D-8 firmaları eşleştirilmesi sağlanmaya çalışıldı.
4. D-8 toplantısı öncesi sektör uzmanları, STK'lar, istekli firmalar bakanlığımızda toplanarak, müzakere stratejisi belirlendi.

Bir sonraki adım için;

1. Genel Müdürlüğümüzde üç ayda bir D-8 sektör uzmanları ile toplantı yapılarak alınan kararlar ve ilerlemelerin gözden geçirilmesi planlandı.
2. D-8 toplantısının yapıldığı ülkede, ülkelerin firmalarının yoğun katılımının gözlemlendiği için gelecek toplantılarda www.d8coop.com web adresi de incelenerek, toplantının yapılacağı ülkeye daha fazla firma temsilcisi götürülerek işbirliğinin artırılması planlandı.

Türkiye, D8' deki gücünü sanayi politikaları arasına almalıdır. Orta Yüksek ve Yüksek teknoloji ürünlerin Türkiye de üretilmesini teşvik için verilen %15 destek, ölçek ekonomisi açısından firmaların D8'i de göz önünde bulundurmalarına dikkat çekilmelidir.

D-8'İN KURULUŞU

GELİŞEN SEKİZ ÜLKE TEŞKİLATI (D-8)

20. yüzyılda insanlık tarihi çok önemli olaylara tanık olmuştur. 1. Dünya Savaşı ve 2. Dünya Savaşı milyonlarca insanın ölümüne ve yer değiştirmesine neden olmuştur. Arkasından gelen Soğuk Savaş Dönemi, ülkelerin kutuplaşmasına sebebiyet vermiş, savaşların yarattığı yıkıcı etkileri sürdürmüştür. Her ne kadar İnsan Hakları Beyannamesinin İlanı, NATO ve Birleşmiş Milletlerin kurulması gibi insan hakları ve demokrasinin korunması yolundaki çalışmalar devam etse de 1990-2000 yıllarındaki bölgesel savaşlar tüm ülkelerin barışı tesisi etmek yolunda hemfikir olmadıklarını göstermiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, savaşların yönü İslam ülkelerine çevrilmiştir. İran-Irak Savaşı, Körfez Savaşı, Bosna Katliamı, Azerbaycan ve Çeçenistan katliamları, Filistin'deki savaşlar, Afrika'da açlık ve yoksulluğa mahkum edilen Müslümanlar ve uygulanan ambargolar da bu tabloyu açıkça ortaya koymaktadır.

Ülkemiz, dünyanın en hassas bölgeleri olan Balkanlar- Kafkaslar-Ortadoğu'nun merkezinde yer almaktadır. 2000 yılına gelindiğinde Türkiye, NATO'ya üye olan ve Avrupa Birliği'ne üye olma adaylığı kabul edilmiş bir ülkedir. Tüm bu hassas coğrafyanın merkezinde Müslüman bir ülke olarak Türkiye'nin, barış ve istikrar anlamında kuvvetli ve müreffeh bir ülke olması ve bunu inşa için örnek ve önder teşkil etmesi hayati önem taşımaktadır. Bu bilinçle hareket eden 54. Dönem Hükümeti, önemli bir ekonomik işbirliği olan Gelişmekte Olan 8 Ülke (D-8) 'i kurmuştur. 20. yüzyılda yaşanan savaşlar ve ülkeler arasındaki gerilen ilişkiler D-8'in kuruluş gerekçesini oluşturmaktadır. Alınan dersler neticesinde, örgüt temelini, dünyayı barış ve insan haklarına götürmeyi amaçlayan 6 temel ilkeye dayandırmıştır:

- Materyalizm değil, maneviyatçılık
- Çatışma değil, diyalog
- Çifte standart değil, adalet
- Üstünlük değil, eşitlik
- Sömürü değil, işbirliği
- Baskı ve faşizm değil, insan hakları, özgürlük ve demokrasi.

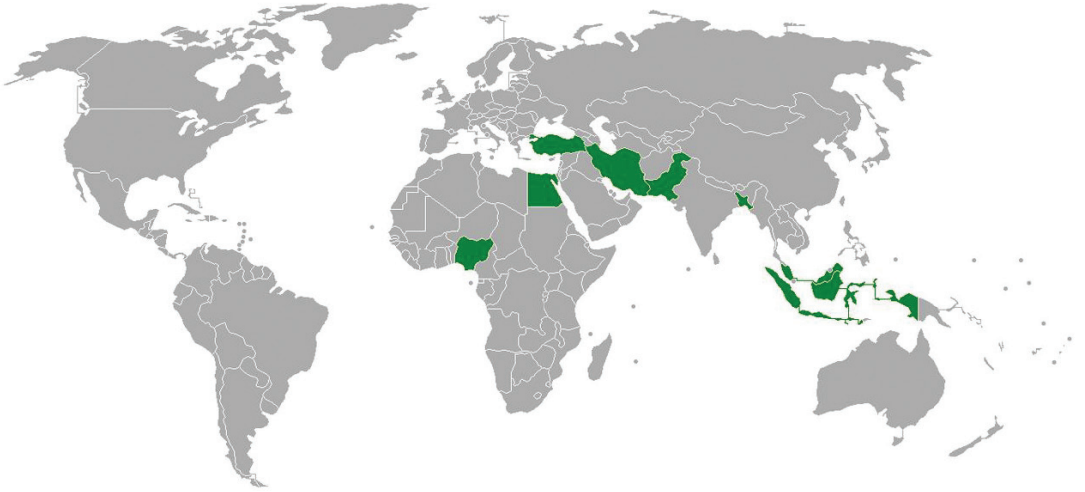
D-8'in bayrağındaki 6 yıldız, bu 6 temel ilkeyi sembolize etmektedir. Dönemin Başbakanı Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN, D-8 lerin özelliklerini şöyle tanımlamaktadır:

1. D-8'ler en yüksek seviyede küresel bir kuruluştur.
2. D-8'ler G-8'lerle çatışmak için değil, tam tersine yeni dünyayı birlikte kurmak için teşekkül etmiştir.
3. D-8'ler bütün gelişmekte olan ülkeleri kucaklamak ve aynı zamanda süratle karar alabilen dinamik bir yapıya sahip olmak üzere kurulmuştur.

4. D-8'ler üye ülkelerin içişlerine karışmamak ve her birinin bölgesel anlaşmalarındaki taahhüt ve haklarına hâle getirmemek temel prensibi ile kurulmuştur.
5. D-8'ler gelişmekte olan bütün ülkelerin birlikte ve hızlı kalkınmalarını, uluslararası ilişkilerini düzenleyen mekanizmalara katılım güçlerinin artırılması, dünya ekonomisindeki etkinliklerinin güçlendirilmesi ve halklarının daha iyi bir yaşam standardına sahip olmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.
6. D-8'ler kurulur kurulmaz bütün üye ülkelerin dinamiklerini harekete geçirerek faydalı projeleri süratle gerçekleştirmek üzere kurulmuştur.

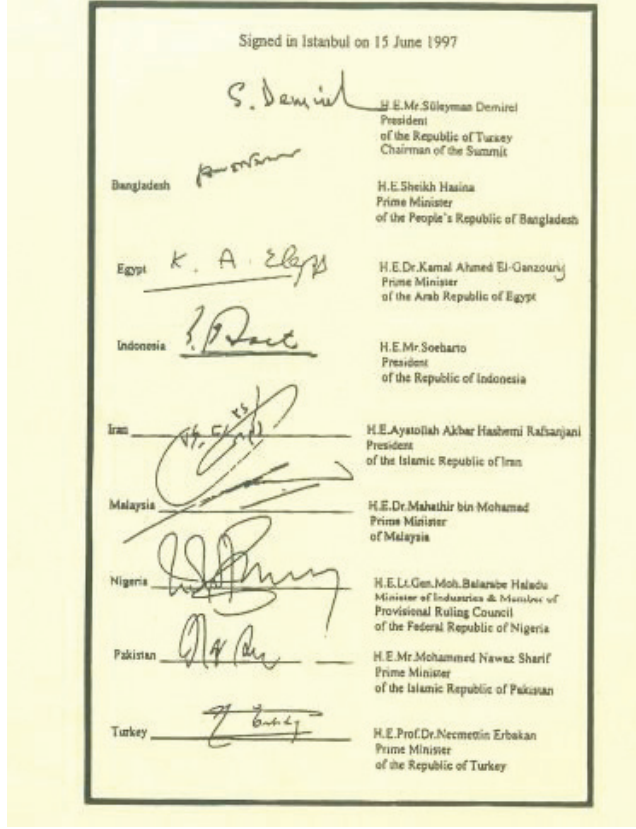
D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatının (D-8 Organisation for Economic Cooperation) temelleri 22 Ekim 1996 tarihinde Kalkınmada İşbirliği Konferansında atılmıştır. 54. Hükümet Başbakanı Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN'ın davetiyle İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya'nın katılımıyla gerçekleşmiştir.

Hazırlık çalışmaları amacıyla kurulan üç komisyon ve iki dışişleri bakanları konseyi toplantıları ardından 15 Haziran 1997 tarihinde İstanbul Çırağan Sarayı'nda yapılan Devlet/Hükümet Başkanları Zirvesinde D-8'in kuruluşu resmen ilan edilmiştir. (İstanbul Deklarasyonu) (Alan,2001).

Şekil 1: D-8 Ülkeleri (D-8 Organization for Economic Cooperation, t.y.)

D-8 KURULUŞU
Liderler ve İmzaları 15 Haziran 1997 Çırağan Sarayı İstanbul

Şekil 2: D-8'in imza metni (Alan,2001)

Zirve toplantısında kabul edilen İstanbul Deklarasyonu'na göre D-8'in amacı; kalkınmakta olan ülkelerin global ekonomideki yerlerini güçlendirmek, üye ülkelerin ticaretlerini güçlendirmek ve yeni fırsatlar yaratmak, uluslararası karar mekanizmalarındaki katılımı güçlendirmek ve halkalarının yaşam standartlarını yükseltmektir (Gelişen Sekiz Ülke (D-8), t.y., para 9).

D-8, bölgesel olmaktan çok küresel bir kuruluş olup, üye ülkelerin uluslararası diğer örgütlere ilişkin taahhütlerine negatif bir yaptırımını mevcut değildir.

D-8 ülkelerinin hepsi İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) üyesi olup; ülkemiz, İran ve Pakistan aynı zamanda Ekonomik İşbirliği Teşkilatına (EİT) üyedirler.

D-8 ülkelerinin toplam nüfus büyüklüğü 1 milyarı aşmaktadır. Bu rakam, dünya nüfusunun yaklaşık %14'üne karşılık gelmektedir. Üye ülkeler arasındaki ticaret hacmi, 2013 yılında 130 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir (Reception hosted by Embassy of Pakistan for D-8

Ambassadors,2014). Bu da, örgütün güçlü beşeri ve ekonomik altyapısı ve hedefleri olduğunu göstermektedir.

D-8 Ülkeleri Nüfus Dağılımı

Ülke	Nüfus
Türkiye	78.741.053
Bangladeş	159.077.513
Endonezya	254.454.778
İran	78.143.644
Malezya	29.901.997
Mısır	89.579.670
Nijerya	177.475.986
Pakistan	185.044.286
Toplam	1.052.418.927

(Total population, t.y.)

D-8'İN DÜNYA SİYASETİNDEKİ ÖNEMİ

Türkiye'nin de içinde bulunduğu 'Avrasya' diye tanımlanan bölge soğuk savaş sonrası dünyanın siyasi ve ekonomik merkezine oturmuştur. Bölge, dünyanın en önemli enerji üretim merkezlerinden olmasının yanı sıra ticaret ve ulaşım alanlarında da Doğu ile Batı arasında önemli bir konumdadır. Bölgenin dünya siyasetindeki ve ekonomisindeki öneminin artması, Batı ekonomilerinin de yüzlerini Avrasya'ya çevirmesine neden olmuş ve ülkemizin, bölge dinamiğindeki rolü artmıştır (Türkiye'nin Öncü Olma Nedenleri, t.y.).

Türkiye dünyanın en hassas bölgelerinin ortasında, Asya, Afrika ve Avrupa'nın birleştiği yerde, enerji kaynaklarını üreten ve tüketen ülkeler arasında önemli bir köprü konumundadır. Dünyanın siyasi ve ekonomik konjonktüründe Doğu'nun ağırlığının giderek artması, Batı ekonomilerinin de performanslarını bu yeni aktörlerin politika ve performanslarına göre şekillendirmesine neden olduğu görülmektedir.

Birleşmiş Milletler teşkilatının bünyesindeki 193 ülke ve 7 milyarı aşkın nüfusla, pratik ve dinamik olarak ekonomik çalışmalar ve projeler yürütmesi mümkün değildir. Ayrıca Afrika Birliği, Arap Birliği, Uzakdoğu Asya Birliği, Güney ve Orta Amerika Birliği gibi bölgesel nitelikteki kuruluşlar da benzer nedenlerle G-8'e paralel bir gelişmeden uzak görülmektedir (Bilgen,2014).

Bugün 28 üye ülkeden oluşan Avrupa Birliği, genellikle Avrupa Kıtası'nda yer alan ülkelerin oluşturduğu, ekonomik ve siyasi bir topluluktur. 500 milyonu aşkın nüfusu ve 18 trilyon Dolar gayri safi yurt içi hasılası dünyanın en büyük ekonomisidir. Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği Antlaşması mevcut olup AB'ye tam üye olunması yolunda çalışmalar devam etmektedir (Bir Bakışta AB, t.y.).

Ülkemiz, Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kurucu üyesidir. Tahran merkezli teşkilatın kuruluş amaçları üye ülkelerin kalkınmalarına katkıda bulunmak, EİT bölgesi içindeki ticari engelleri kaldırmak, bölge içi ticareti geliştirmek, EİT bölgesinin küresel pazarlarla bütünleşmesini teşvik etmek ve üye ülkeler arasındaki kültürel ve tarihi bağları güçlendirmektir (Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), t.y.).

Türkiye, İslam İşbirliği Teşkilatının da kurucu üyelerindendir. 57 üye ülkesi bulunan teşkilatın amaçları İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye devletler arasında işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmektir. BM'den sonra en geniş katılımlı uluslararası örgüt olup, günümüzde nüfusunun çoğunluğu veya bir kısmı Müslüman olan ülkelere olmaktadır (İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), t.y.).

Yukarıda örgütler incelendiğinde, BM'in tüm dünya ülkelerini kapsadığı, AB'nin aynı dine sahip Avrupa ülkelerinden oluştuğu görülmektedir. İslam İşbirliği Teşkilatı amaçları ve faaliyet alanları açısından D-8 ile benzerlik gösterse de geniş bir coğrafya ve farklı ekonomik göstergeleri olan 57 ülkeyi çatısı altında toplamaktadır. D-8'i bu kuruluşlardan ayıran özelliği, özellikle gelişmekte olan 1 milyarı aşkın nüfuslarıyla Müslüman ülkeleri bir araya getirmesidir.

54. Hükümet Başbakanı Sayın Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN'ın öncülüğünde, Müslüman ülkelere oluşan, büyük bir ekonomik potansiyeli, geniş bir nüfusu ve coğrafi alanı temsil eden 8 ülkenin katılımıyla yola çıkılmış ve bütün gelişmekte olan ülkeleri kucaklamak ve dinamik bir çalışma imkânı yaratmak amaçlanmıştır (D8 (Developing Eight-Gelişen Sekiz Ülke), t.y.).

D-8 üyelerinin coğrafi olarak uzak konumlarda bulunması, Türk dış politikasındaki bölgesel örgütlenmelerden farklılık yaratmaktadır. Ülkelerin ekonomik seviyelerinin farklı olması da ülkelerarası ticaretin gelişmesini engellemektedir. D-8, ekonomik ve siyasi anlamda aktif olmamasına rağmen, ülkeler arasında önemli bir forumdur. Ülkemizin öne çıktığı bu forum, İslam ülkelerinde Batılı anlamda bir dönüşümü vurgulamaktadır (Taştekin, 2006, s. 242).

D-8 örgütünün kuruluş amacının, dünya ekonomisini şekillendiren G-8 gibi bir örgüt olma isteği olsa da, G-8'e alternatif ya da ortak bir örgüt olma gücü, ne ekonomik gelişmişlik bakımından ne de siyasal güç açısından zor olup çaba gerektirmektedir.

20. yılına girmiş olan D8'e baktığımızda hem ekonomik alanda hem de siyasi alanda elle tutulur herhangi bir başarı görülmemektedir. Üye ülkelerin yaşadığı iç siyasi sorunlar ve istikrarsızlıklar önündeki en önemli zorluk olarak durmaktadır. Bunun yanı sıra D-8'in ciddi bir politikasının olmayışı en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen ülkemiz D-8'in 6 temel işbirliği alanında kurum, kuruluş, STK ve özel sektörüyle en üst seviyede çalışmalarını sürdürmektedir.

Aralık 2016 tarihinde İran'da düzenlenmesi öngörülen "9. D-8 Zirvesi" kapsamında yapılacak çalışmalar D-8'e mikro konularda değil makro siyasi ve ekonomik konularda fayda

sağlamalıdır. D-8 liderleri her yıl toplanmalı, dünya siyasetinin ve ekonomisinin gidişatına dair politikalar üretmelidir (D8’e 20. Yılında Yeni Hedefler Gerekli, 2016).

Ayrıca D-8 çerçevesinde sektörel bazda yürütülen; Türkiye sanayi, sağlık ve çevre; Bangladeş kırsal kalkınma; Endonezya yoksullukla mücadele ve insan kaynakları; İran bilim ve teknoloji; Malezya finans, bankacılık ve özelleştirme; Mısır ticaret; Nijerya enerji; Pakistan ise tarım ve balıkçılık alanındaki işbirliği çalışmalarına işlerlik kazandırmalı, toplantılarda alınan kararların uygulanması takip edilmeli ve ciddi projelere imza atılması yolunda hedefler konulmalıdır.

D-8 ‘İ İMZALAYAN SİYASETÇİLER VE GÖREV SÜRELERİ

- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL (1993-2000)
- Bangladeş Halk Cumhuriyeti Başbakanı Sheikh Hasina (1996-2001, 2009-günümüz)
- Mısır Arap Cumhuriyeti Başbakanı Dr. Kamal Ahmed El-Ganzouri (1996-1999, 2011-2012)
- Endonezya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Soeharto (1967-1998)
- İran İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ayatollah Akbar Hashemi Rafsanjani (1989-1997)
- Malezya Başbakanı Dr. Mahathir Bin Mohamad (1981-2003)
- Nijerya Federal Cumhuriyeti Sanayi Bakanları Bölgesel Yönetim Konseyi Üyesi General Moh. Balarebe Haladu (? -1998)
- Pakistan İslam Cumhuriyeti Başbakanı Mohammed Nawaz Sharif (1997-1999, 2013-günümüz)
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN (1996-1997)

D-8'İN YAPISI

D-8'in temel organları, Zirve, Konsey ve Komisyon'dur.

1. **Zirve**, D-8'in en üst organı olup, üye ülkelerin devlet başkanları/cumhurbaşkanlarınca 2 yılda bir toplanır.

Günümüze kadar yapılan zirveler

Ülke	Yıl
İstanbul (Türkiye)	1997
Dakka (Bangladeş)	1999
Kahire (Mısır)	2001
Tahran (İran)	2004
Bali (Endonezya)	2006
Kuala Lumpur (Malezya)	2008
Abuja (Nijerya)	2010
İslamabad(Pakistan)	2012
Tahran (İran)	2016

2. **Konsey**, üye ülkelerin Dış İşleri Bakanlarından oluşur. Organizasyonun politika kararlarının verildiği, konular üzerinde yoğun istişarelerin gerçekleştirildiği heyettir. Yılda 1 kez toplanır.
3. **Komisyon**, organizasyonun yürütme organıdır. Üyeler, ülkelerin resmi onayıyla atanır ve kıdemli memurlardan oluşur. Her üye, kendi ülkesindeki koordinasyondan ve çalışmalardan sorumludur.

Mevcut D-8 Komisyonerleri:

- Büyükelçi A.F.M. Gousal Azam Sarker, Uluslararası Organizasyonlar Genel Müdürü, Dış İlişkiler Bakanlığı, Bangladeş
- Büyükelçi Dr. Magdy Rady, Ekonomik İlişkiler ve Uluslararası İşbirliği Bakan Yardımcısı, Dış İlişkiler Bakanlığı, Mısır
- Büyükelçi Hasan Kleib, Gelişen Ülkelerin Uluslararası Organizasyonu ve Sosyo-Kültürel İlişkiler Genel Müdürü, Dış İlişkiler Bakanlığı, Endonezya
- Büyükelçi Majid Bizmark, Çok Taraflı Ekonomik İşbirliği Genel Müdürü, Dış İlişkiler Bakanlığı, İran
- Büyükelçi Zainal Abidin Bakar, İslam Konferansı Teşkilatı ve Bölgesel İşbirliği Müsteşarı, Dış İlişkiler Bakanlığı, Malezya
- Büyükelçi Bulus Zom Lolo, Daimi Sekreter, Dış İşleri Bakanlığı, Nijerya
- Ahmad Naseem Warraich, Ekonomik Koordinasyon ve İslam İşbirliği Teşkilatı Genel Müdürü, Dış İşleri Bakanlığı, Pakistan

- Büyükelçi Ayşe Sinirlioğlu, Ekonomik İlişkiler Müsteşar Yardımcısı, Dış İşleri Bakanlığı, Türkiye

Ayrıca, D-8'in İstanbul'da yerleşik bir sekretaryası bulunmaktadır. Sekretarya 1997-2006 yılları arasında etkinliklerini İcra Direktörlüğü adı altında sürdürmüştür. İcra Direktörlüğü 2006 yılında Genel Sekreterliğe dönüştürülmüştür.

Genel Sekreter dört yıllığına seçilmektedir. 2012 yılında göreve başlayan Genel Sekreter Dr. Seyed Ali-Mohammad Mousavi'nin görev süresi Aralık 2016'da sona erecektir.

Sekretarya üyeleri:

Genel Sekreter (Dr. Seyed Ali-Mohammad Mousavi- İran)

1. Müdür (İdari, Hukuki ve İç İlişkiler) (Mohd Zahid Abdullah- Malezya)
2. Müdür (Ekonomi, Uygulamalar ve Dış İlişkiler) (Kazi Ziaul Hasan- Bangladeş)

Kuruluşundan günümüze D-8 Genel Sekreterleri

Türkiye - Büyükelçi Ayhan KAMEL (1997-2006)

Endonezya - Dr. Dipo ALAM (2007-2010)

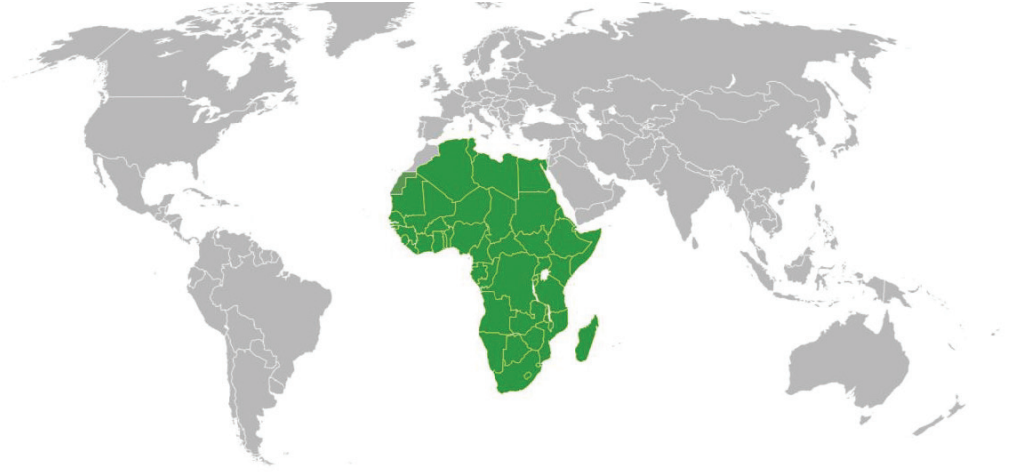
Endonezya - Prof. Dr. Widi Agoes PRATİKTO (2010-2012)

İran - Dr. Seyid Ali Muhammed MOUSAVİ (2012-)

(Detail about D-8, t.y.)

ULUSLARARASI ORGANİZASYONLAR

AFRİKA BİRLİĞİ (AFB/ AU)

Şekil 3: Afrika Birliği Ülkeleri (African Union, t.y.)

Kuruluş Amacı: Afrika’da politik, sosyal ve ekonomik bütünleşmenin sağlanması, kalkınmanın hızlandırılması, barış ve istikrarın korunması ve demokrasi ile iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesi

Kuruluş Tarihi: 23-25 Mayıs 1963

Merkezi: Addis Ababa- Etiyopya

Genel Sekreteri: Dr. Nkosazana Clarice Dlamini-Zuma

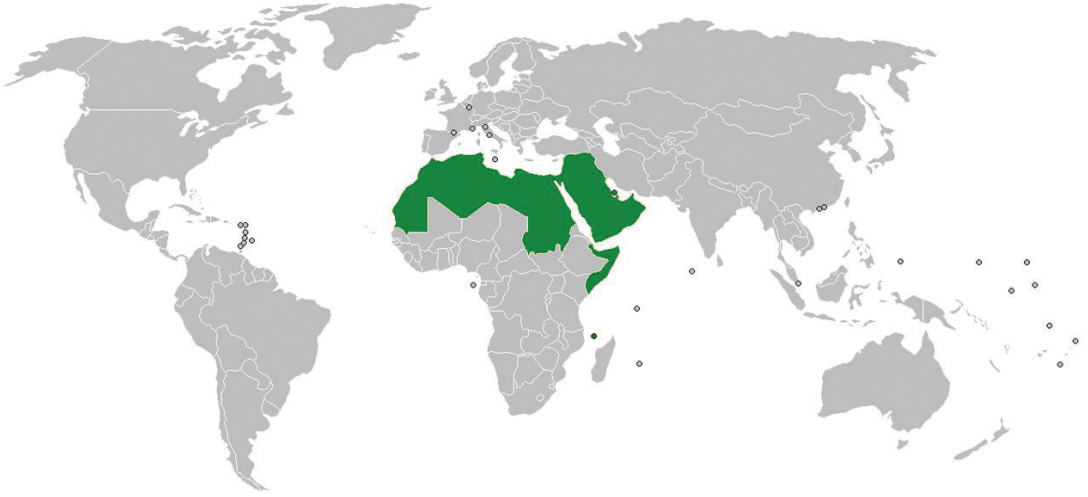
Üye Ülkeler (54- Fas hariç tüm Afrika ülkeleri): Angola, Benin, Botsvana, Burkina Faso, Burundi, Cezayir, Cibuti, Çad, Ekvator Ginesi, Eritre, Etiyopya, Fildişi Sahili, Gabon, Gambia, Gana, Gine Bissau, Gine, Güney Afrika, Güney Sudan, Kamerun, Kenya, Komorlar Birliği, Kongo Cumhuriyeti, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Lesotho, Liberya, Libya, Madagaskar, Malavi, Mali, Mauritius, Mısır, Moritanya, Mozambik, Namibya, Nijer, Nijerya, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ruanda, Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Somali, Sudan, Svaziland, Tanzanya, Togo, Tunus, Uganda, Yeşil Burun, Zambiya, Zimbabve.

Türkiye’nin Üyelik Durumu: Gözlemci Ülke (2005); Stratejik Ortak (2008)

Örgütün Tarihçesi: Afrika Birliği Örgütü, 1963 yılında, Afrika ülkelerinin bağımsızlıklarını ve egemenliklerini kazanmaları ve Afrika’da sömürgecilğe son verilmesi amacıyla kuruldu. Soğuk Savaş döneminde Bağlantısızlar Grubu içinde yer alarak Doğu ve Batı Blokları mücadelesinden uzak kalmıştır. Sonrasında kıtada yaşanan çatışmalar, siyasi istikrarsızlık, ekonomik sorunlar ve salgın hastalıklar örgütün aktifliğini artırmıştır. 2002 yılında Afrika

Birliği (AfB) adını alan örgütün yeni hedefleri; politik, sosyal ve ekonomik bütünleşme, kalkınmanın hızlandırılması, barış ve istikrarın korunması ve demokrasi ile iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesi olmuştur.

ARAP DEVLETLERİ LİĞİ (AL)

Şekil 4: Arap Birliği Ülkeleri (Arab League, t.y.)

Kuruluş Amacı: Arap ülkeleri arasındaki işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmek ve Arap dünyasını ilgilendiren konularda ortak tutum geliştirmek.

Kuruluş Tarihi: 22 Mart 1945

Merkezi: Kahire-MISIR

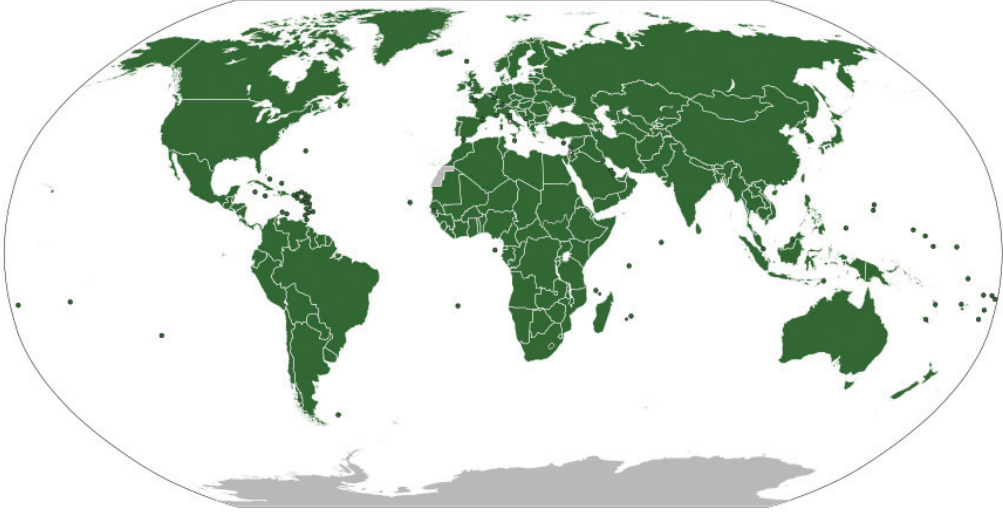
Genel Sekreteri: Ahmed Aboul Gheit

Üye Ülkeler: Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Cezayir, Cibuti, Fas, Filistin, Irak, Katar, Komorlar, Kuveyt, Libya, Lübnan, Mısır, Moritanya, Oman, Somali, Sudan, Suriye (üyeliği askıya alınmıştır), Suudi Arabistan, Tunus, Ürdün ve Yemen.

Türkiye'nin Üyelik Durumu: Arap Devletleri Ligi'ni (Arap Ligi – AL) kuran Şart'a göre, örgüte “bağımsız Arap devletleri” üye olabilmektedir. Bu Şart'a göre, Arap devletleri dışındaki ülkeler gözlemci üye olamamaktadırlar.

Örgütün Tarihçesi: Arap ülkeleri arasındaki işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmek ve Arap dünyasını ilgilendiren konularda ortak tutum geliştirmek amacıyla 22 Mart 1945 tarihinde kurulmuştur. AL, zaman içinde İsrail-Filistin sorununun çözülmesi, Lübnan'daki iç savaşın sonlandırılması, Irak'taki grupların uzlaşması gibi konularda aktif olarak çalışmıştır. Lübnan iç savaşını sonlandıran Taif Anlaşması'nın (1989) imzalanmasında örgütün katkısı olmuştur. 2002 yılında Beyrut'ta toplanan AL Zirvesi'nde, İsrail'in 1967 öncesi sınırlara dönmesi karşılığında tüm Arap ülkelerinin İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeleri esasına dayanan Arap Barış Planı benimsenmiştir. AL, dönemsel olarak gerçekleştirdiği “Arap Barış Girişimi İzleme Komitesi” toplantıları aracılığıyla süreci takip etmeye devam etmektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM/UN)

Şekil 5: Birleşmiş Milletler Ülkeleri (United Nations, t.y.)

Kuruluş Amacı: Kuruluşun amacı Savaşları ve barışa yönelik tehditleri önlemek, ülkeler arasında ilişkiler kurmak, uluslararası ekonomik ve sosyal işbirliğini sağlamaktır.

Kuruluş Tarihi: 24 Ekim 1945

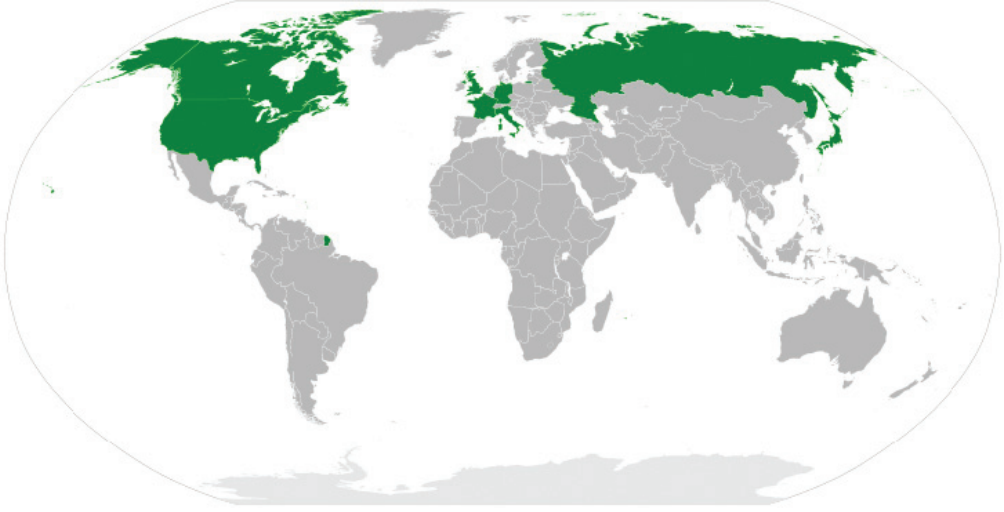
Merkezi: New York (Cenevre, Viyana ve Nairobi’de ofisleri vardır.)

Genel Sekreteri: Ban Ki-moon

Üye Ülkeler: 193 ülke

Türkiye’nin Üyelik Durumu: Türkiye, Birleşmiş Milletler kurucu üyelerindendir.

Örgütün Tarihçesi: Birleşmiş Milletler, İkinci Dünya Savaşı’nda galip gelen ABD, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin Halk Cumhuriyeti liderliğinde; yaşanan savaşların tekrar etmemesi ve uluslararası barış ve güvenliği teşkil etme amacıyla kurulan bir dünya örgütüdür. BM Şartı, 26 Haziran 1945’te, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 50 ülke ile imzalanmıştır.

Şekil 6: G-8 ülkeleri (G8, t.y.)

Kuruluş Amacı: Başlangıçta ekonomik işbirliği fikrinden temel almış olsa da bugün örgütün; dünya siyaseti, uluslararası ve bölgesel sorunlar, uyuşturucuyla mücadele, nükleer güvenlik, yoksullukla mücadele, çevre ve iklim değişikliği gibi birçok alan gündemini oluşturmaktadır.

Kuruluş Tarihi:

1975- Amerika, Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere, Japonya bir araya geldi.

1976- Kanada dahil oldu.

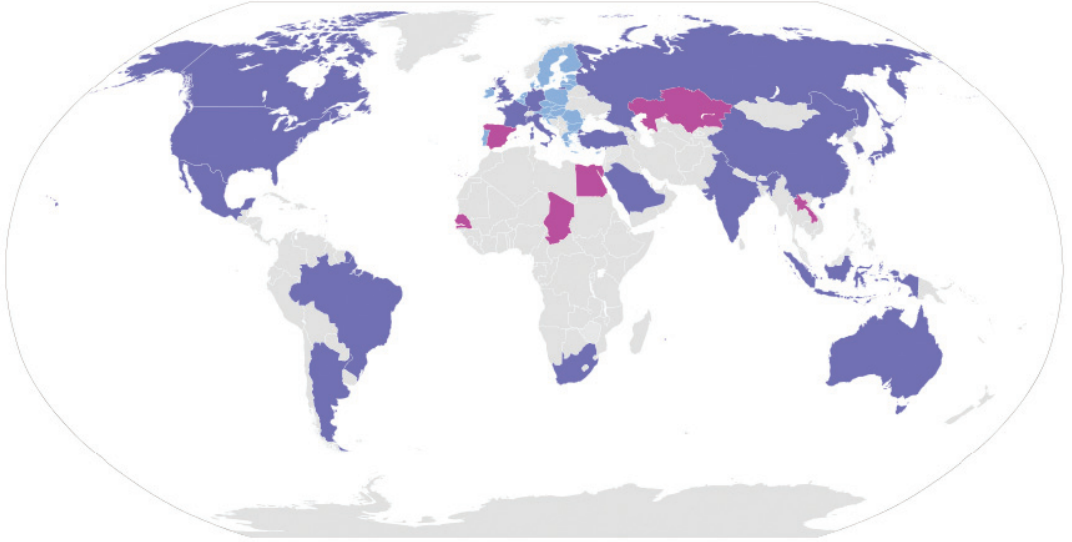
1997- Rusya'nın dahil olmasıyla resmen kuruldu.

Yapısı: G-8 ülkeleri, uluslararası örgütlerin genel yapısından farklı olarak, kendi belirledikleri bir gündem çerçevesinde, gerekli görülen durumlarda gelişme yolundaki ülkeleri veya uluslararası örgüt yetkililerini de davet ederek çeşitli ekonomik ve siyasi konularda danışmalarda bulunur ve politikalar geliştirirler. Devlet Başkanlarının bir araya geldiği Zirve yıllık olarak toplanır.

Üye Ülkeler: Amerika, Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere, Japonya, Kanada, Rusya (üyeliği askıda) (Avrupa Birliği katılımcı olup, 40. Zirveye ev sahipliği yapmıştır.)

Türkiye'nin Üyelik Durumu: Türkiye örgüte üye değildir.

Örgütün Tarihçesi: G-8, 1970lerde sanayileşmiş demokrasiler arasında gayri resmi bir birlik olarak ortaya çıktı. 1970'lerde henüz 7 üyesi olan örgüt, komünist olmayan ülkeler arasında ekonomik işbirliğini kolaylaştırma fikri de taşıyordu.

Şekil 7: G-20 ülkeleri (G20, t.y.)

■ Üye ülkeler ■ Bireysel olarak temsil edilmeyen AB ülkeleri ■ 2016 misafirleri

Kuruluş Amacı: Dünya ekonomisinin en gelişmiş ülkeleri ve gelişmekte olan ülkelerinin, küresel karar alma süreçlerinde daha fazla temsil edilmesi ve uluslararası mali sistemin daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulması amacıyla kurulmuştur.

Kuruluş Tarihi: 25 Eylül 1999

Üye Ülkeler: Türkiye, İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Rusya Federasyonu, AB (*İspanya, G-20 üyesi olmamasına rağmen, G-20 Zirveleri ile diğer toplantılara “daimi konuk ülke” statüsünde iştirak etmektedir), ABD, Kanada, Meksika, Arjantin, Brezilya, ÇHC, Hindistan, Japonya, Güney Kore, Endonezya, Avustralya, Güney Afrika, Suudi Arabistan

Türkiye’nin Üyelik Durumu: Türkiye, kuruluşundan itibaren G-20 üyesidir.

Ayrıca, ülkemiz 1 Aralık 2014-1 Aralık 2015 döneminde G-20 dönem başkanlığını üstlenmiş ve sonrasında Çin Halk Cumhuriyeti’ne devretmiştir.

Örgütün Tarihçesi: 1997’deki Asya ve 1998’deki Rusya krizlerinin ardından 1999 yılında Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları düzeyinde oluşturulmuş bir platformdur.

GÜNEY AMERİKA ULUSLARI BİRLİĞİ (UNASUR)

Şekil 8: Güney Amerika Ulusları Birliği (Union of South American Nations, t.y.)

Kuruluş Amacı: Üye ülkeler arasında kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda bütünleşme sağlamaktır. Örgüt ayrıca, siyasi diyalog, sosyal projeler, eğitim, enerji, altyapı, finans ve çevre alanlarında ortak politikalarla sosyoekonomik eşitsizlikleri ve fakirliği ortadan kaldırmayı, bölge demokrasilerini güçlendirmeyi ve yönetim süreçlerine sivil toplum katılımını artırmayı hedeflemektedir.

Kuruluş Tarihi: 8 Aralık 2004

Merkezi: Quito, Ekvador

Genel Sekreteri: Ernesto Samper Pizano

Üye Ülkeler: Arjantin, Bolivya, Brezilya, Ekvador, Guyana, Kolombiya, Paraguay, Peru, Surinam, Şili, Uruguay, Venezuela

Türkiye'nin Üyelik Durumu: Türkiye örgüte üye değildir.

Örgütün Tarihçesi: Örgüt, 8 Aralık 2004 tarihinde Peru'da bir araya gelen Arjantin, Bolivya, Brezilya, Ekvador, Guyana, Kolombiya, Paraguay, Peru, Surinam, Şili, Uruguay ve Venezuela tarafından Güney Amerika'da bölgesel bütünleşme çabalarını bir çatı altında geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Yayımlanan bildiriyle, Güney Amerika entegrasyon alanının kurulması için taraf ülkeler arasında siyasi ve diplomatik dayanışma ve işbirliği mekanizmalarının tesis edilmesi, bölgesel ticaret blokları olan MERCOSUR ve AND

Birliğinin birleştirilerek, kıta genelinde bir serbest ticaret bölgesi oluşturulması, kırsal kalkınma ve tarım politikalarının uyumlaştırılması, enerji işbirliği, teknoloji transferi gibi alanlarda kapsamlı ortaklık politikaları geliştirilmesi öncelikli hedefler olarak belirlenmiştir.

GÜNEYDOĞU ASYA ÜLKELERİ BİRLİĞİ (ASEAN)

Şekil 9: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği(Union of South American Nations, t.y.)

Kuruluş Amacı: Ekonomik, sosyal, kültürel, teknik, eğitim ve diğer alanlarda işbirliği, adalet kavramına, hukuk ve Birleşmiş Milletler ilkelerine saygı çerçevesinde bölgesel barış ve istikrarın sağlanmasıdır.

Kuruluş Tarihi: 8 Ağustos 1967

Merkezi: Cakarta- ENDONEZYA

Genel Sekreteri: Le Luong Minh

Üye Ülkeler: Endonezya, Malezya, Tayland, Filipinler ve Singapur, Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar ve Kamboçya

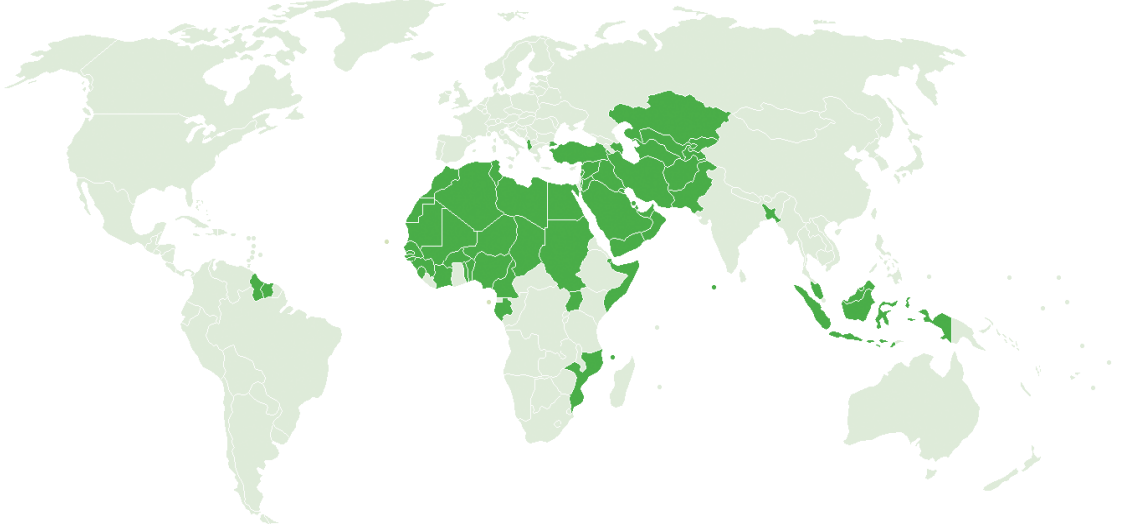
Diyalog Ortakları: AB, ABD, Kanada, Rusya, Avustralya, ÇHC, Japonya, Güney Kore, Hindistan, Avustralya ve Yeni Zelanda

Türkiye'nin Üyelik Durumu: Türkiye ASEAN'a üye değildir (23 Temmuz 2010'da ASEAN Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasına –ASEAN/TAC- taraf olmuştur.).

Örgütün Tarihçesi: 1976'da imzalanan Dostluk ve İşbirliği Anlaşması (Amity and Cooperation in Southeast Asia) ve 1995'te imzalanan Güneydoğu Asya Nükleer Silahlardan Arındırılmış Bölge Anlaşması (Southeast Asia Nuclear Weapon Free Zone- SEANWFZ) ASEAN'ı yasal açıdan da bağlayıcılığı olan bir örgüte dönüştürmüştür.

Kuruluş yıllarında ön planda olan siyasi istikrar ve çatışmaların durdurulması amaçları yerini Soğuk Savaş sonrası dönemde ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi amaçlarına bırakmıştır.

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (İİT/OIC)

Şekil 10: İslam İşbirliği Teşkilatı Ülkeleri (Organisation of Islamic Cooperation, t.y.)

Kuruluş Amacı: Örgüt, İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak ve üye devletler arasında işbirliği ile dayanışmayı güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıca, İİT üyesi ülkelerinin aralarındaki İslam dayanışmasının güçlendirilmesi, İslam dininin ve değerlerinin doğru biçimde anlatılarak İslam'a karşı oluşan önyargıların ortadan kaldırılması amacını güder. Örgüt, ilgilendiği konular itibariyle siyasi gündemi ağırlıklı bir forum niteliğindedir.

Örgütün günümüze kadar yapılan toplantılarında genel olarak, Ortadoğu sorunu, Filistin meselesi, Kudüs şehrinin statüsü, Keşmir, Afganistan, Irak ve bu bağlamda Kıbrıs ve Batı Trakya Türk azınlığının sorunları ile dünyanın diğer yerlerindeki Müslüman topluluk ve cemaatlerin durumları ele alınmakla birlikte, uluslararası toplumun gündemini belirleyen silahsızlanma, ekonomik kalkınma, çevre, sosyal, kültürel işbirliği ve enformasyon konuları üzerinde de durulmuştur (İslam Konferansı Örgütü, t.y.).

Birleşmiş Milletler Örgütünden sonra dünya üzerinde en geniş katılımlı ikinci hükümetler arası örgüt olan İİT, Müslüman ülkelerin bir çatı altında toplandığı tek kuruluştur. Ayrıca İİT, İslam Kalkınma Bankası ile iktisadi olarak da Müslüman ülkelerin gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. (İslam İşbirliği Teşkilatı, t.y.).

Kuruluş Tarihi: 25 Eylül 1969

Merkezi: Cidde, Suudi Arabistan

Genel Sekreteri: Iyad Madani

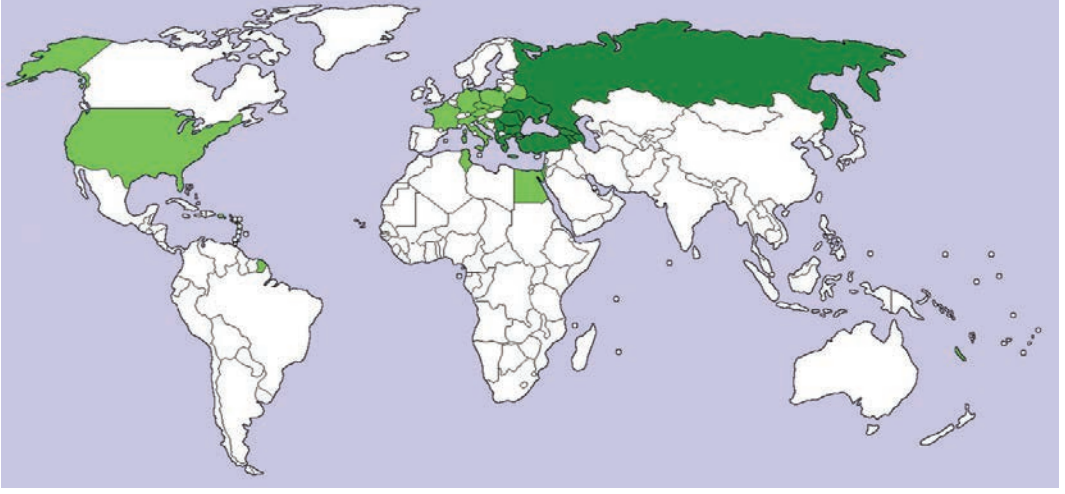
Üye Ülkeler (57): Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Benin, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Brunei, Burkina-Faso, Cezayir, Cibuti, Çad, Endonezya, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Gabon, Gambiya, Gine, Gine Bissau, Guyana, Irak, İran, Kamerun, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Kornorlar, Kuveyt, Libya, Lübnan, Maldivler, Malezya, Mali, Mısır, Moritanya, Mozambik, Nijer, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Senegal, Sierra Leone, Somali, Sudan, Surinam, Suudi Arabistan, Tacikistan, Togo, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Uganda, Umman, Ürdün, Yemen, Suriye (Üyeliği 14-15 Ağustos tarihlerinde düzenlenen IV. Olağanüstü İTT Zirvesi'nde askıya alınmıştır.)

Gözlemci Ülkeler: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (Kıbrıs Türk Devleti adıyla), Bosna-Hersek, Orta Afrika Cumhuriyeti, Rusya, Tayland.

Türkiye'nin Üyelik Durumu: Kuruluşundan bu yana üyedir.

Örgütün Tarihçesi: 21 Ağustos 1969 tarihinde İsrail işgali altındaki Mescid-i Aksa'nın yakılması İslam coğrafyasında büyük bir tepki uyandırmış, bunun üzerine ilk adıyla 'İslam Konferansı Örgütü' kurulmuştur. Kuruluş kararı 22-25 Eylül 1969'da Rabat'ta ilk defa düzenlenen İslam Zirve Konferansı'nda alınmıştır. Örgütün adı 2011'de 38. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde İslam İşbirliği Teşkilatı olarak değiştirilmiştir. Kurulmuşta Sekreteryası, Kudüs kurtarılmıyca kadar Cidde'ye konuşlandırılmıştır.

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI (KEİ /BSEC)

Şekil 11: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Ülkeleri (Organization of the Black Sea Economic Cooperation , t.y.)

■ KEİ Üye Ülkeler ■ KEİ Gözlemci Ülkeler

Kuruluş Amacı: KEİ, üye ülkelerin potansiyelleri, coğrafi yakınlıkları ve ekonomilerinden faydalanarak ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini geliştirmelerini ve Karadeniz'in bir refah ve istikrar bölgesi olmasını amaçlamaktadır.

Kuruluş Tarihi: 25 Haziran 1992

Merkezi: İstanbul-Türkiye

Genel Sekreteri: Victor Tvircun

Kurucu Üyeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya

Diğer Üyeler: Arnavutluk, Sırbistan, Yunanistan

Türkiye'nin Üyelik Durumu: 1992 yılından itibaren kurucu ülke sıfatıyla teşkilata üyedir.

Örgütün Tarihçesi: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (KEİ) kuruluş düşüncesinin temelinde 1980'lerde eski Sovyetler Birliği'nin gıda ve tüketim mallarına ve ülkemizin de enerjiye olan ihtiyacının karşılanması çerçevesinde bir işbirliği kurulması fikri yer almaktadır. Bu fikir, Romanya ve Bulgaristan'ın da katılması ile bölgesel bir işbirliği zemininde olgunlaşmaya başlamıştır. Başlangıçta, amaç olarak bir serbest ticaret bölgesi oluşturma fikri

ön plana çıksa da, daha sonra hedefin ekonomik işbirliği çerçevesinde değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Uluslararası Kuruluşlarla İlişkilerimiz, t.y.) .

DEĞERLENDİRME

Dünya siyasetinde önemli bir yere sahip olan yukarıdaki uluslararası örgütlere baktığımız zaman coğrafi yakınlık, ekonomik eşdeğerlikler ya da işbirlikleri, olaylara tepki, ortak tecrübeler gibi çıkış noktaları olduğunu görmekteyiz. D-8, diğer uluslararası örgütlerde ayrı ayrı birleşme nedenleri olan bu etkenlerin hepsini kapsamaktadır. D-8 ülkeleri ağırlıklı olarak Müslüman ülkeler olmakla birlikte, coğrafi bir yakınlık mevcut değildir. Herhangi bir olaya tepki olarak bir araya gelmiş olmamakla birlikte, ülkeler ortak bir ekonomik seviyede de değildir. Gelişme potansiyeli olan ve güçlü bir nüfus altyapısı bulunan üye ülkeler ayrıca, 20. yy'da yaşanan olumsuz tecrübelerin de bilincinde olarak barışın ve demokrasinin hüküm sürdüğü bir dünya düzeni teşkil etmeye basamak olabilecek D-8 çatısı altında bir araya gelmiştir.

Uluslararası Örgütlere İlişkin Bazı Bilgiler

	Nüfus (milyar)	Kuruluş Tarihi	Üye Ülke Sayısı
Birleşmiş Milletler	7.4	1945	193
Afrika Birliği	0.9	1963	54
Arap Devletleri Ligi	0.3	1945	21
G-8	1	1975	8
G-20	4.7	1999	20
Güney Amerika Ulusları Birliği	0.4	2004	12
Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği	0.6	1967	10
İslam İşbirliği Teşkilatı	1.7	1969	57
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	0.3	1992	9
D-8	1.1	1997	8

(Total population, t.y.)

(Uluslararası Kuruluşlarla İlişkilerimiz, t.y.)

Ayrıca 2015 yılı verilerine göre dünyadaki toplam ülke sayısı 197 (kimi kaynaklara göre 195) olup, dünya nüfusu 7,346,633.07'dir. Cari fiyatlarla GSYH en yüksek olan 5 ülke tablodaki gibidir. 5 ülke, dünya GSYH'sinin %53.36'sına ve dünya nüfusunun %26.76'sına sahiptir.

Gayrı Safi Yurtiçi Hasılası En Yüksek 5 Ülke

	Nüfus (2015)	GSYH (trilyon \$)	Dünya Nüfusuna Oranı (%)	Dünya GSYH'sine Oranı (%)
Amerika	321.418.820	17,95	4.38	24.45
Çin	1.371.220.000	10,86	18.66	14.79
Japonya	126.958.472	4,12	1.73	5.61
Almanya	81.413.145	3,40	1.11	4.63
İngiltere	65.138.232	2,85	0.89	3.88
Toplam	1.966.148.669	39,18	26.76	53.36
Dünya	7.346.633.037	73,43	100	100

(Total population, t.y.)

(GDP (current US\$), t.y.)

Ayrıca, dünyanın önde gelen ekonomilerinin oluşturduğu G-8 topluluğuna dair GSYH ve nüfus verileri aşağıdaki tablodaki gibidir. G8 ülkeleri 35 trilyon dolar ile dünya GSYH'sinin %48.2' sini, 902 milyon nüfusu ile dünya nüfusunun %12.3 ünü barındırmaktadır.

G-8 Ülkeleri Nüfus Ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Bilgileri

G-8 Ülkeleri	Nüfus (2015)	GSYH (trilyon \$)	Dünya Nüfusuna Oranı (%)	Dünya GSYH'sine Oranı (%)
Almanya	81.413.145	3,40	1.11	4.63
Amerika	321.418.820	17,95	4.38	24.45
Fransa	66.808.385	2,4	0.91	3.27
İngiltere	65.138.232	2,85	0.89	3.88
İtalya	60.802.085	1,82	0.83	2.48
Japonya	126.958.472	4,12	1.73	5.61
Kanada	35.851.774	1,55	0.49	2.11
Rusya	144.096.812	1,33	1.96	1.81
Toplam	902.487.725	35,42	12.28	48.24
Dünya	7.346.633.037	73,43	100	100

(Total population, t.y.)

(GDP (current US\$), t.y.)

İslam İşbirliği Teşkilatı'na üye ülke sayısı 57 'dir. İİT; 6,3 trilyon Dolar ile dünya GSYH'sinin %8.6'sına, 1,7 milyar nüfusu ile dünya nüfusunun %23.5'ine sahiptir.

D8 ülkeleri ise 3,5 trilyon dolar ile dünya GSYH'sinin %4.83'üne, 1.1 milyar nüfusu ile dünya nüfusunun %14.5'ine sahiptir.

D-8 Ülkeleri Nüfus Ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla Bilgileri

D-8 Ülkeleri	Nüfus (2015)	GSYH (trilyon \$)	Dünya Nüfusuna Oranı (%)	Dünya GSYH'sine Oranı (%)
Bangladeş	160.995.64	195,08	2,19	0,27
Endonezya	257.563.82	861,93	3,51	1,17
İran	79.109.27	393,70	1,08	0,54
Malezya	30.331.01	296,22	0,41	0,40
Mısır	91.508.08	330,78	1,25	0,45
Nijerya	182.201.96	481,06	2,48	0,66
Pakistan	188.924.87	269,97	2,57	0,37
Türkiye	78.665.83	718,22	1,07	0,98
Toplam	1.069.300.48	3.546,96	14,55	4,83
Dünya	7.346.633.04	73.433,64	100,00	100,00

(Total population, t.y.)

(GDP (current US\$), t.y.)

Pewresearch.org, 2010 yılı verilerine göre, dünya nüfusunun % 23 müslüman nüfustur (1,6 milyar). Araştırma verilerine göre, İslamiyet, nüfus olarak Hıristiyanlık sonra 2. sırada gelmesine rağmen, Müslüman nüfus Hıristiyan nüfusu yüzyılın sonunda geçmiş olacaktır (Muslims and Islam: Key findings in the U.S. and around the world, 2016, parag 3).

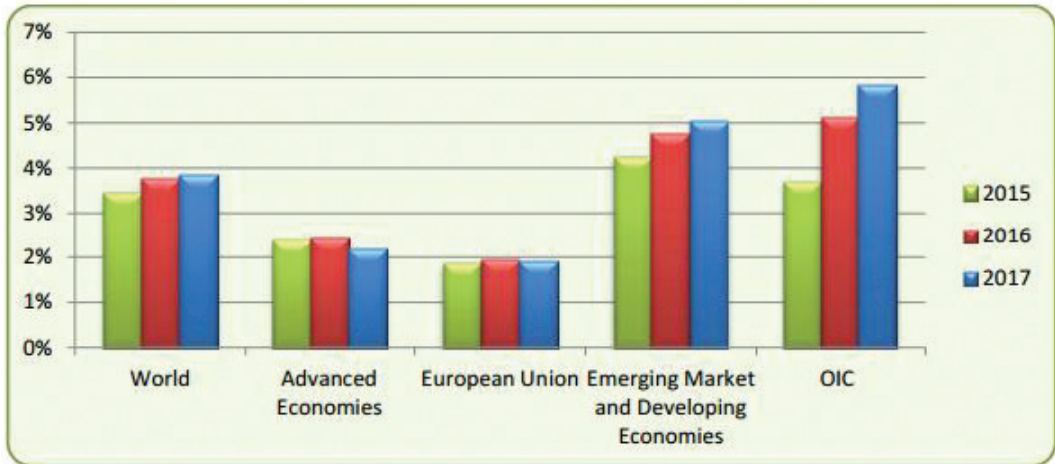
Müslüman Nüfus Sayısı En Yüksek Ülkeler

	2009 Tahmin Müslüman Sayısı	Müslüman Nüfusun Ülke Nüfusuna Oranı (%)	Müslüman Nüfusun Dünya Müslüman Nüfusuna Oranı
Endonezya	202,867,000	88.2%	12.9%
Pakistan	174,082,000	96.3	11.1
Hindistan	160,945,000	13.4	10.3
Bangladeş	145,312,000	89.6	9.3
Mısır	78,513,000	94.6	5.0
Nijerya	78,056,000	50.4	5.0
İran	73,777,000	99.4	4.7
Türkiye*	73,619,000	~98	4.7
Cezayir	34,199,000	98.0	2.2
Fas*	31,993,000	~99	~2

* Türkiye ve Fas verileri popüler genel anketlerden alınmıştır.

(Countries with the largest number of muslims, 2009)

Şekil 12: Seçilmiş Ülke Gruplarına Göre GSYH Gelişim Oranları

(IMF'den aktaran, COMCEC Coordination Office, 2015, s. 4)

İİT Üye Ülkelerinin Sınıflandırılması

Kategoriler	Ülkeler	Ülke Sayısı
İİT- Düşük Gelir Grubu 1.045 \$ ve altı	Afganistan, Benin, Burkina Faso, Çad, Gambiya, Gine, Gine Bisav, Komor Adaları, Mali, Mozambik, Nijer, Sierra Leone, Somali, Togo, Uganda	15
İİT- Düşük – Orta Gelir Grubu 1.046 \$ üstü ve 4.125\$ altı	Bangladeş, Cibuti, Endonezya, Fas, Fildişi Sahilleri, Filistin, Guyana, Kamerun, Kırgızistan, Mısır, Moritanya, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Senegal, Sudan, Suriye, Tacikistan, Yemen	19
İİT- Yüksek – Orta Gelir Grubu 4.126 \$ üstü ve 12.735\$ altı	Arnavutluk, Azerbaycan, Cezayir, Gabon, Irak, İran, Kazakistan, Libya, Lübnan, Maldivler, Malezya, Surinam, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün	16
İİT- Yüksek Gelir Grubu 12.736 \$ ve üstü	Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Brunei Darüsselam, Katar, Kuveyt, Sudi Arabistan, Umman	7

(World Bank 'ten aktaran, COMCEC Coordination Office, 2015, s. 11)

D-8 ÜLKELERİ

BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Güney Asya'da bulunan Bangladeş; Bengal Körfezi, Burma ve Hindistan ile çevrilidir.

Toplam Yüz ölçümü: 148.460 km²

Kara alanı:130.178 km² Su alanı: 18.290 km² Deniz Sınırı: 580 km

İklim: Tropikal; serin kış (Ekimden Marta kadar); sıcak, nemli, yaz (Marttan Hazirana kadar); nemli,serin,yağmurlu muson (Hazirandan Ekime kadar)

Yüzey şekilleri: Çoğunlukla alüvyal düzlükler, Güneydoğuda tepecikler

Doğal Kaynaklar: Doğalgaz, ekilebilir arazi, kereste, kömür

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği- Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler,Çevre Modifikasyonu, Tehlikeli Atıklar,Deniz Hukuku, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Sulak Alanlar.

TOPLUM

Nüfus: 168.957.745 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: %1.6 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: %98 Bengali, %1.1 diğer etnik gruplar

Dinler: %89.1 Müslüman, %10 Hindu, %0.9 diğer (Budist, Hristiyan vb.) (2013 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %61.5 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %64.6

Erkek: %58.5 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Bangladeş Halk Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Parlamenter Cumhuriyet

Başkent: Dakka

Diller: Bengalce (resmi dil), İngilizce

Yönetim Birimleri: 7 İdari Bölge; Barisal, Chittagong, Dhaka, Khulna, Rajshahi, Rangpur, Sylhet

Bağımsızlık: 16 Aralık 1971 (Pakistan'dan)

Anayasa: 4 Kasım 1972, 16 Aralık 1972'de yürürlüğe girdi, Mart 1982 darbesiyle askıya alındı, 10 Kasım 1986'da tekrar yürürlüğe girdi, birçok kez değişiklik yapıldı (en son değişiklik 2014).

Hukuk Sistemi: İngiliz Hukuku ve İslam Hukuku birleşimi.

Oy kullanma yaşı: 18

YASAMA

Tek Meclisli Ulusal Parlamento (Jatiya Sangsad) (350 sandalye, 300 üye genel oyla seçilir, 50 sandalye kadınlar için ayrılmıştır). Üyeler 5 yıllığına seçilir.

Seçimler: En son 5 Ocak 2014'te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Baş: Cumhurbaşkanı Abdul HAMID (24 April 2013'ten itibaren);

Hükümetin Baş: Başbakan Şeyh Hasina (6 Ocak 2009'dan beri, 2. Kez)

Kabine: Başbakan tarafından seçilir, cumhurbaşkanı tarafından atanır.

Seçimler: En son 22 Nisan 2013'te yapıldı.

YARGI

Üst Mahkemeler: Bangladeş Üst Mahkemesi (7 Hakimli temyiz dairesi ve 99 hakimli üst mahkeme)

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER:

ADB, ARF, BIMSTEC, C, CD, CICA (gözlemci), CP, D-8, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil toplum örgütleri), MIGA, MINURSO, MINUSMA, MONUSCO, NAM, OIC, OPCW, PCA, SAARC, SACEP, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNMIL, UNMISS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (Sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

Politik istikrarsızlık, zayıf altyapı, yolsuzluk, yetersiz enerji kaynakları, ekonomik reformların hızla hayata geçirilememesi ve 2008-2009 ekonomik krizine rağmen Bangladeş ekonomisi, 1996'dan beri yılda %6 büyüme göstermiştir. GSYH'nin yarısından fazlasını hizmet sektörü oluşturur. Bangladeşlilerin yarısından fazlası tarım sektöründe pirinç tarımında çalışmaktadır.

Bangladeş sanayisinin büyük kısmını (%80 lik payla) hazır giyim ihracatı oluşturur. İş kazalarına ve 2015'teki darbeye rağmen sektör gelişmeye devam etmektedir.

Para Birimi : Taka (1 Dolar= 78,5 Taka)

GSYH: Cari fiyatlar- 195,078 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %6.5 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 1.211 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörler göre dağılım: % 16 tarım, %30.4 sanayi, % 53.6 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 5.7 (2015 tahmini)

İş gücü: 81,95 milyon (Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Katar, Malezya'ya yoğun işçi göçü)

İşsizlik oranı: %4.9 (2015 tahmini) (Düşük ücretlerle haftalık birkaç saat çalışanlar da işsizliğe dahil edilmez.)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %31.5 (2010 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 21,28 milyar Dolar

Giderler: 27,45 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 24,47 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Hint keneviri, pamuk, hazır giyim, kağıt, deri, gübre, demir-çelik, çimento, petrol ürünleri, tütün, tıbbi ilaçlar, seramik, çay, tuz, şeker, yenilebilir yağlar, sabun ve deterjan, işlenmiş metal ürünleri, elektrik, doğalgaz

Tarım Üretimi: Pirinç, hint keneviri, çay, buğday, şeker kamışı, patates, tütün, bakliyat, yağlı tohumlar, baharatlar

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: %9.4 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 120,4 milyon

TV ve Radyo sayısı: 17 TV Kanalı, 38 Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .bd

Ülke telefon kodu: +88

İnternet kullanıcıları: 11,4 milyon (Toplam nüfusun % 6.9 u)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 18

Karayolu: 21.269 km

Demiryolu: 2.460 km

Suyolu: 8.370 km

Boru hattı: 2.950 km (Doğalgaz) (2013)

Limanlar: Çatagong, Mongla Limanı

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %1.09' u (2014)

(The World FactBook, *Bangladesh*, t.y.)

Bangladeş Parlamento Binası

BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN MEVCUT DURUM

Bangladeş Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE İLE
İTHALAT	37,462 Milyar Dolar	200 Milyon Dolar
İHRACAT	35,165 Milyar Dolar	996 Milyon Dolar
DENGE	-2,297 Milyar Dolar	796 Milyon Dolar
HACİM	72,627 Milyar Dolar	1196 Milyon Dolar

Bangladeş'in Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat	24.314	27.748	31.064	33.553	35.165
İthalat	41.222	30.729	34.778	38.564	37.462
Hacim	65.536	58.477	65.842	72.117	72.627
Denge	-16.908	-2.981	-3.714	-5.011	-2.297

2015 Yılında Bangladeş'in İhracatında Başlıca Ürünler

Tekstil ve aksesuar malzemeleri (örülmemiş), Bitkisel tekstil lifleri, kağıt ipeği, dokunmuş kumaş, tekstil ve aksesuar malzemeleri (örülmüş) polyester elyaf, seramik ürünleri

2015 Yılında Bangladeş'in İthalatında Başlıca Ürünler

Makine, nükleer reaktörler, kazanlar, pamuk, elektronik cihazlar, çeşitli kimyasal ürünler, plastik ve ürünleri

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Amerika (%17.7), Almanya (%14.7), İngiltere (%10.1), İspanya (% 6.5), Hollanda (%6.3)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (% 37.1), Hindistan (%14.7), Singapur (% 6.1), Japonya ((%3.7), Güney Kore (%3.2)

2015 Yılında Bangladeş'in Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız: %2.8

Toplam İthalatı İçindeki Payımız: %0.5

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Bangladeş'in Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı: %0.1'i

Toplam değer: 200 milyon Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı: % 0.5

Toplam değer: 996 milyon Dolar

TÜRKİYE'NİN BANGLADEŞ'E İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Makine, nükleer reaktörler, kazanlar	48.945	25
Pamuk	42.826	79
Elektronik Cihazlar	12.969	10
Çeşitli kimyasal ürünler	9.490	18
Plastik ve ürünleri	7.195	30
Polyester elyaf	6.600	95
Tuz, kükürt, kireç taşı ve çimento	6.191	35
Sebzeler ve yenilebilir kökler	5.601	36
Süt ürünleri, yumurta, bal, yenilebilir hayvansal ürünler	5.264	24
Boyalar, boyar maddeler	4.985	18

TÜRKİYE’NİN BANGLADEŞ’TEN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Tekstil ve aksesuar malzemeleri, örülmemiş	559.891	14
Bitkisel tekstil lifleri, kağıt ipeği, dokunmuş kumaş	197.123	3
Tekstil ve aksesuar malzemeleri, örülmüş	191.535	-8
Polyester elyaf	5.859	7
Seramik ürünleri	5.741	6
Tütün ve tütün mamülleri	5.138	13
El yapımı iplik	4.986	106
Ayakkabı, tozluk ürünleri ve malzemeleri	4.892	37
Diğer tekstil malzemeleri	3.799	-12
Örülmüş veya dokunmuş kumaş	3.523	

(Trademap, *Bilateral trade between Bangladesh and Turkey in 2015*, t.y.)

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve PROTOKOLLER

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	27 Temmuz 1976
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	5 Mart 1979 (1982’de değişiklik yapıldı)
Karşılıklı Olarak Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması	12 Kasım 1987
Teknik İşbirliği Anlaşması	14 Mayıs 1993
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	31 Ekim 1999
3. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	19 Kasım 2009

(Bangladeş Büyükelçiliği’nden aktaran Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bangladeş ekonomisi, 20 yıldan fazla bir süre içerisinde yardıma bağımlı bir ekonomiden ticaret yoğun bir ekonomiye dönüşmüştür. Ancak orta gelir düzeyinde bir ülke olabilecek büyümeye henüz geçememiştir. Ülkenin tek bol kaynağı düşük ücretli, emek yoğun iş gücüdür. Ülke sanayisinde, hazır giyim sektörü büyük bir öneme sahiptir. Ülkenin en önemli ihraç kalemleri tekstil& hazır giyim, aksesuar, ayakkabıcılık ve dericilik ürünleridir.

Ancak Bangladeş önemli bir ticaret açığı problemiyle karşı karşıyadır. Açığın sebebi temel ürünlerde ithalata olan bağımlılığıdır. Nitekim ülkenin en önemli ihracat sektörü olan hazır giyim sektörü iplik ithalatına bağımlı durumdadır.

Kişi başına ortalama gelir yıllık 3600 Dolardır. Son yıllarda, toplam yatırımın % 75'i inşaat sektörü ile ilgilidir. Özel sektör bu yatırımların 2/3'ünü gerçekleştirmiştir.

Ülkenin, öncelikle ihracat odaklı sanayileri teşvik ederek yurt dışı yabancı sermaye çekmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ancak Bangladeş dünyada en düşük oranda kişi başına yabancı yatırım çeken ülkelerden biri konumundadır. Uzmanlara göre, bu amaç için bürokratik engellerin azaltılması ve zarar eden kamu şirketlerinin satılması da önemlidir.

Telekomünikasyon sektöründeki özelleştirmelerin sonucu olarak son yıllarda yabancı sermaye yatırımları artmıştır. Haberleşme, ulaşım, altyapı ve enerji alanlarında halen devam etmekte olan ihtiyaçlar söz konusudur. Dolayısıyla iki ülke arasındaki işbirliklerinin, bu açılardan geliştirilmesi önem arz etmektedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.).

ENDONEZYA CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Güneydoğu Asya’da bulunan Endonezya; Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu ile çevrili adalar ülkesidir.

Toplam Yüz ölçümü: 1.904.569 km²

Kara alanı: 1.811.569km² Su alanı: 93.000 km² Deniz Sınırı: 54.716 km

İklim: Tropikal; sıcak ve nemli

Yüzey şekilleri: Çoğunlukla alçak düzlükler, büyük adalarda dağlık alanlar

Doğal Kaynaklar: Petrol, kalay, doğalgaz, nikel, kereste, boksit, bakır, verimli topraklar, kömür, altın, gümüş

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği- Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tüklenen Türler, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Uluslararası Tropik Kereste Anlaşması 83, Uluslararası Tropik Kereste Anlaşması 94, Sulak Alanlar.

İmzalanana ama Henüz Onaylanmayan Anlaşmalar

Deniz Yaşamını Koruma

TOPLUM

Nüfus: 255.993.674 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: %0.92 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: %40.1 Javalılar, %15.5 Sundanlılar, %3.7 Malaylar, %3.6 Bataklar, %3 Madurlar, %34.1 Diğerleri (2010 tahmini)

Dinler: %87.2 Müslüman, %7 Hıristiyan, %1.7 Hindu, %0.9 diğer (Budist, Konfüçyüsçü vb.) (2010 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %93.9 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %91.5

Erkek: %96.3 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Endonezya Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Başkanlık Cumhuriyeti

Başkent: Jakarta

Diller: Bhasa Endonezya (resmi dil, Malaycanın), İngilizce, Flemenkçe, yerel diller.

Yönetim Birimleri: 31 Eyalet; 1 özerk il, 1 özerk bölge, 1 ulusal ana bölge

Bağımsızlık: 17 Ağustos 1945

Anayasa: 1959'da yürürlüğe girdi, en son 2002'de değişiklik yapıldı.

Hukuk Sistemi: Örfi hukuk etkisinde Roma-Hollanda modeli sivil hukuk sistemi

Oy kullanma yaşı: 17

YASAMA

Çift meclisli halk danışma meclisi (Majelis Permusyawaratan Rakyat); Bölgesel Temsilciler Konseyi (Dewan Perwakilan Daerah) ve Temsilciler Meclisinden (Dewan Perwakilan Rakyat) oluşur. Üyeler 5 yıllığına seçilir.

Seçimler: En son 9 Nisan 2014'te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Başı: Cumhurbaşkanı Joko WIDODO (20 Ekim 2014 itibaren);

Hükümetin Başı: Cumhurbaşkanı Joko WIDODO (20 Ekim 2014 itibaren);

Kabine: Cumhurbaşkanı tarafından atanır

Seçimler: En son 9 Temmuz 2014'te yapıldı.

YARGI:

Üst Mahkemeler: Üst Mahkemesi (51 hakimli 8 daire)

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER:

ADB, APEC, ARF, ASEAN, BIS, CD, CICA (gözlemci), CP, D-8, EAS, EITI (uyumlu ülke), FAO, G-11, G-15, G-20, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM (gözlemci), IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil Toplum Örgütleri), MIGA, MINURSO, MINUSTAH, MONUSCO, NAM, OECD (, OIC, OPCW, PIF (taraf), UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNIFIL, UNISFA, UNMIL, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (Sivil Toplum Örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

Endonezya, Güneydoğu Asya'nın en büyük ekonomisidir. Ancak ihracat patlamasından dolayı 2012 yılından itibaren büyümede düşüş göstermektedir. 2011'de Fitch ve Moody's, Endonezya'nın kredi notunu, yatırım seviyesine yükseltmiştir.

Endonezya halen yoksulluk, işsizlik, yetersiz altyapı, yolsuzluk ve kaynakların eşitsiz dağılımı problemleriyle mücadele etmektedir. Cumhurbaşkanı Joko WIDODO deniz kaynaklarını geliştirmenin ve altyapı çözümleri için yollar aramaktadır. Yakıt sübvansiyonlarındaki azalma, hükümet harcamalarını öncelikle gelişmelere sevk etmiştir. Endonezya, ekonomik entegrasyonun tümüyle uygulamaya geçişi henüz gerçekleşmemiş olsa da, diğer 9 ASEAN üyeleriyle birlikte, ASEAN Ekonomik İşbirliğine katılım yönünde ilerlemektedir.

Para Birimi : 1 ABD Doları = 14000 Endonezya Rupisi

GSYH: Cari fiyatlar 861,933 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %4.8 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 3.346 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörler göre dağılım: % 13.6 tarım, %42.8 sanayi, % 43.6 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 6.4 (2015 tahmini)

İş gücü: 122.4 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %5.5 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %11.3 (2010 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 123,3 milyar Dolar

Giderler: 142,8 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 293,2 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Petrol ve doğalgaz, tekstil, otomotiv, elektrikli cihazlar, hazır giyim, ayakkabı, madenler, çimento, tıbbi cihazlar, el sanatları, kimyasal gübre, kontrplak, kauçuk, işlenmiş gıda, değerli taşlar, turizm.

Tarım Üretimi: Kauçuk ve benzer ürünler, palm yağı, tavuk, sığır eti, orman ürünleri, karides, kakao, kahve, şifalı bitkiler, esansiyel yağlar, balık ve benzer ürünler, baharatlar.

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: % 4.5 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 319 milyon

TV ve Radyo sayısı: 54 TV Kanalı, 803 Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .id

Ülke telefon kodu: +62

İnternet kullanıcıları: 42,4 milyon (Toplam nüfusun % 16.7 'si)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 673

Karayolu: 496.607km

Demiryolu: 8.159 km

Suyolu: 21.579 km

Boru hattı: kondans (1.064 km); kondans/gaz (150 km); gaz (11.702 km); sıvı petrol gazı (119 km); akaryakıt (7.767 km); akaryakıt/gaz/su (77 km); rafiner ürünler (728 km); bilinmeyen 53 km; su 44 km (2013)

Limanlar: Banjarmasin, Belawan, Kotabaru, Krueg Geukueh, Palembang, Panjang, Sungai Pakning, Tanjung Perak, Tanjung Priok

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %0.78' i (2012)

(The World FactBook, *Indonesia*, t.y.)

Ulusal Anıt, Jakarta

ENDONEZYA CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN MEVCUT DURUM

Endonezya Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE İLE
İHRACAT	150.282 Milyon Dolar	1.158 Milyon Dolar
İTHALAT	142.694 Milyon Dolar	249 Milyon Dolar
DENGE	7.588 Milyon Dolar	909 Milyon Dolar
HACİM	292.976 Milyon Dolar	1.407 Milyon Dolar

Endonezya'nın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT	203.497	190.032	182.552	176.292	150.282
İTHALAT	177.436	191.691	186.629	178.179	142.694
HACİM	380.933	381.723	369.181	354.471	7.588
DENGE	26.061	-1.659	-4.077	-1.887	292.976

2015 Yılında Endonezya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

Taş kömürü – katı yakıtlar, bitkisel yağlar, petrol gazları, ham petrol, kauçuk, bakır, ayakkabı ve malzemeleri, motorlu taşıtlar, kıymetli metaller, linyit

2015 Yılında Endonezya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

Makine, nükleer reaktörler, elektronik cihazlar, petrol yakıtları, plastik ve mamülleri, taşıtlar, demir-çelik, organik kimyasallar.

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Amerika (%12.7), Çin (%12.2), Japonya (%12.2), Singapur (% 8.8), Hindistan (%8.5)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (% 25),Singapur (%20.6), Japonya (%8.4), Güney Kore (%5.7), Tayland (%5.6)

2015 Yılında Endonezya'nın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız: %1

Toplam İthalatı İçindeki Payımız: %0.2

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Endonezya'nın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı: %0.1'i

Toplam değer: 249 milyon Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı: % 0.8

Toplam değer: 1.158 milyon Dolar

TÜRKİYE'NİN ENDONEZYA'YA İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Tütün ve tütün mamülleri	44.310	6
Makine, nükleer reaktörler, kazanlar vb.	29.650	14
Öğütülmüş ürünler; malt, nişasta, inülin, glüten	20.263	-40
Elektronik cihazlar	16.768	15
İnorganik kimyasallar, değerli metal bileşikler, izotoplar	15.355	-1
Tuz, kükürt, plaster, kireçtaşı, çimento	13.347	9
Pamuk	8.848	13
Suni elyaf	6.977	-8
Demir-çelik ürünleri	5.133	1
Halı ve zemin kaplama tekstilleri	5.101	18

TÜRKİYE’NİN ENDONEZYA’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Suni Elyaf	421.482	9
Suni İplik	255.566	-3
Hayvansal ve bitkisel yağlar	149.730	-5
Kauçuk ve ürünleri	143.732	-19
Elektrikli ve elektronik cihazlar	81.570	4
Ayakkabı ve ayakkabı malzemeleri	61.570	-6
Kağıt ve mukavva ürünleri	60.998	8
Makine, nükleer reaktörler, kazanlar	53.723	10
Karışık kimyasal ürünler	41.143	-3
Mineral yağlar, damıtma yağları	40.647	-26

(Trademap, *Bilateral Trade between Indonesia and Turkey*, t.y.)

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve PROTOKOLLER

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No’su
Ticaret Anlaşması	14/09/1959	29/09/1964, 11819
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18/12/1982	19/06/1983, 18082
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25/02/1997	10/05/1998, 23338
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	25/02/1997	15/02/2000, 23965
VII. Dönem KEK Protokolü	18/09/2008	19/01/2009, 27115
D-8 Serbest Ticaret Anlaşması	13/05/2006	24/05/2016 29721

(Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Endonezya; ithalata bağımlılığı nedeniyle 1970, 1980 ve 1990'lı yıllarda cari işlemler açığı veren bir ülke olmuştur. Ancak, kriz sonrasında ithalatta önemli bir düşüş olmuş ve ülke ticaret fazlası vermeye başlamıştır. Bu durumun nedeni, ülkenin ihraç ettiği hammaddelerin dünya fiyatlarındaki artışıdır. Petrol ve gaz ülke ithalat ve ihracatında önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemizin Endonezya ile olan ticari ilişkilerinin; demir çelik ürünleri, gıda işleme-paketleme makine ve ekipmanları, tekstil makineleri, ağaç işleme makineleri, inşaat malzemeleri, elektronik cihazlar, mermer, halı - seccade ve savunma sanayi ürünleri gibi endüstri ürünlerinin yanı sıra, buğday unu-niştasta ve diğer tahıl bazlı toz gıda maddeleri, zeytinyağı, zeytin, tütün, taze meyve ve sebze gibi tarım ürünleri sektörlerinde artırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Endonezya olan ticari ilişkilerde problemler yaşanabilmektedir.

Endonezya un ithalatında; Endonezya Sanayi Bakanlığı Standardizasyon Merkezi tarafından verilen ve Endonezya'daki mevcut standartlara uygunluğu gösteren SNI sertifikasını istemektedir. Sertifikanın alınabilmesi için, Standardizasyon Merkezi'nin; üretim tesislerini yerinde incelemesi gerekmekte ve bu belgenin alınması minimum 2-3 aylık bir süreç gerektirmektedir.

Endonezya, şap hastalığı gerekçesi göstererek, ülkemiz menşeli et ve et mamulleri ile süt ve süt mamullerini (süt tozu hariç) ithal etmemektedir.

Endonezya, bitkisel menşeli taze gıda ithalatında, ürünleri gümrüklerde kabul edilebilir azami kalıntı, aflatoksin ve ağır metal oranları gibi analizlere tabi tutmaktadır. Menşe ülkenin güvenlik kontrol sisteminin Endonezya tarafından tanınması veya iki ülke arasında muadiliyet anlaşmasının yapılması durumunda bu uygulamaya müracaat edilmemektedir.

Endonezya'ya yönelik gıda ürünleri ihracatımızda, ithalatçılardan, Endonezya Ulema Konseyi Değerlendirme Kurulu'suna verilen Helal Sertifikası talep edilmektedir. Belgenin alınabilmesi için üreticinin müracaatını müteakip Konsey uzmanlarınca üretim tesislerinde gözetim yapılması gerekmektedir. Bu süreç ihracatçılarımıza ilave yük getirmektedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.) .

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Ortadoğuda bulunan İran, Irak ve Pakistan'ın arasında yer alıp Umman Körfezi ve İran Körfezine sınırı vardır.

Toplam Yüz ölçümü: 1.648.195 km²

Kara alanı: 1.531.595 km² Su alanı: 116.600 km² Deniz Sınırı: 2.440 km

İklim: Çoğunlukla kurak ya da yarı kurak, Hazar denizi boyunca tropikalı.

Yüzey şekilleri: Engebeli, dağlık arazi; orta kısımlar çöl, kıyılarda küçük düzlükler, kıyılarda küçük düzlükler

Doğal Kaynaklar: Petrol, doğalgaz, kömür, krom, bakır, demir, kurşun, manganez, çinko, kükürt

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği- Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Tehlikeli Atıklar, Denizlere Çöp Boşaltılması, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Sulak Alanlar.

İmzalanan Ancak Henüz Onaylanmayan

Çevre Modifikasyonu, Deniz Hukuku, Deniz Hayatını Koruma

TOPLUM

Nüfus: 81.824.270 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: %1.2 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: Farsi, Azeri, Kürt, Lurlar, Baluş, Arap, Türkmen

Dinler: %99.4 Müslüman, diğer (Mecusi, Hristiyan, Yahudi vb.) (2011 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %86.8 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %82.5

Erkek: %91.2 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: İran İslam Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Teokratik Cumhuriyet

Başkent: Tahran

Diller: Farsça (resmi dil), Azeri Türkçesi, Türk lehçeleri, Kürtçe, diğer.

Yönetim Birimleri: 31 eyalet

Bağımsızlık: 1 Nisan 1979 (İran İslam Cumhuriyeti ilan edildi.)

Anayasa: 24 Ekim 1979, 3 Aralık 1979'da yürürlüğe girdi, 1989'da değiştirildi.

Hukuk Sistemi: Laik ve İslam Hukuku temelli, dini hukuk sistemi.

Oy kullanma yaşı: 18

YASAMA

Tek Meclisli İslami Danışma Meclisi (Majles-e Shura-ye Eslami ya da Majles), (290 koltuklu-285 koltuk tek ve çoklu mali destek grupları tarafından 2 turlu oylamada seçilir. 5 koltuk, Mecusi, Yahudi, Süryani Keldani Hristiyanlar ile Kuzey ve Güney Ermeni temsilciler için ayrılmıştır. Üyeler 4 yıllığına seçilir. Tüm üyeler, 6 üyesinin dini lider ve 6 üyesinin de Majles tarafından seçildiği, Gözetici Konsey tarafından onaylanır.

Seçimler: En son 29 Nisan 2016'da yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Başı: Dini Lider Ayetullah Ali (Hüseyni) HAMANEY (4 Haziran 1989'ten itibaren);

Hükümetin Başı: Cumhurbaşkanı Hasan RUHANİ (3 Ağustos 2013'ten itibaren)

Kabine: Bakanlar Kurulu üyeleri, parlamentonun onayı ile Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

Seçimler: En son 14 Haziran 2013'te yapıldı.

YARGI

Üst Mahkemeler: Yüksek Anayasa Mahkemesi

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER:

CICA, CP, D-8, ECO, FAO, G-15, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, MIGA, NAM, OIC, OPCW, OPEC, PCA, SAARC (gözlemci), SCO (gözlemci), UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNITAR, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (Sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO (gözlemci)

EKONOMİ

İran ekonomisinde; devletçi politikalar, verimsizlikler ve petrol ile doğal gaz ihracatı etkilidir. Ancak İran'ın tarım, sanayi ve hizmet sektörleri de oldukça önemlidir. İran hükümeti doğrudan yüzlerce şirketin sahibidir, dolaylı olarak da birçok şirketi kontrol eder.

Enflasyon, fiyat kontrolleri, sübvansiyonlar ve milyar dolarlık donuk kredili bankacılık sistemi ekonomiyi oldukça olumsuz etkilemektedir. Bu durum da öze sektör gelişimini engellemektedir. Özel sektör etkinlikleri, küçük çaplı çalıştaylar, çiftçilik, bazı üretim ve hizmetler, orta düzeyde inşaat, çimento, madencilik, metal işleme üzerinedir.

2012'de İran Merkez Bankasına ve petrol ihracatındaki uluslararası yaptırımların genişletilmesinin müteakip mali ve parasal kısıtlar, İran'ın petrol gelirlerinin azaltmış, hükümeti harcama kesintilerine yöneltmiş, paranın değer kaybetmesine yol açmıştır. Son 20 yıl içerisinde, ekonomi 2012 'de ilk kez küçülmüş, 2014'te tekrar büyümeye geçmiştir. İran yoğun olarak işsizlik ve eksik istihdam problemleri yaşamaktadır. Bu durumda beyin göçünün artışı tetiklemektedir.

2013'te yönetime geçen Hasan RUHAN , ekonomide ilerlemede ve uluslararası taahhütler konusunda beklentileri artırmıştır. Yaklaşık 2 yıllık süre içerisinde, enflasyonun dizginlemek; Temmuz 2015'te P5+1  lkeleriyle Müşterek Kapsamlı eylem Planı'nı (JCPOA) imzalamak gibi başarılar a imza atmıştır. İran varlıklarının serbest bırakılmasına karşılık İran nükleer programını ciddi şekilde kısıtlayan ve İran'ı uluslararası ticarete a an JCPOA'nın, doğrudan yabancı yatırımı, ticareti ve büyümeyi artırması beklenmektedir. Ancak 2015 yılında ekonomi tepkisiz kalmıştır.

Para Birimi : Riyal (1 Dolar= 30500 Riyal)

GSYH: Cari fiyatlar- 417 milyar Dolar (2015 tahmini)
(Iran GDP and Economic Data, t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %0 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 5,284 Dolar (2015 tahmini)
(Iran GDP and Economic Data, t.y.)

GSYH sektörlere göre dağılım: % 9.3 tarım, %38.4 sanayi, % 52.3 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketicici fiyatlarıyla % 12 (2015 tahmini)

İş gücü: 29,07 milyon

İşsizlik oranı: %10.5 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %18.7 (2010 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 56,11 milyar Dolar

Giderler: 70,12 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 6,9 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

T CARET VER LER 

Endüstri kolları: Petrol, petrokimya ürünleri, doğal gaz, gübre, kostik soda, tekstil,  imento ve diğer yapı malzemeleri, gıda işleme ( zellikle şeker ve bitkisel yağlar), demir ve demir dışı metal üretimi, silahlar.

Tarım  retimi: Buğday,pirinç, diğer tahıllar, şeker pancarı, şeker kamışı, meyveler, yemişler, pamuk, süt ürünleri, y n, havyar

Sanayi  retimi Gelişim Oranı: %2.9 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 68,9 milyon

TV ve Radyo sayısı: 29 TV Kanalı, 103 Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .ir

Ülke telefon kodu: +98

İnternet kullanıcıları: 22,9 milyon (Toplam nüfusun % 28.3 ü)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 319

Karayolu: 198.866 km

Demiryolu: 8.483.5 km

Suyolu: 850 km

Boru hattı: Kondans (7 km); Kondans/Gaz (973 km); Doğalgaz (20.794 km); LPG (570 km); petrol (8.625 km); rafine ürünler (7.937 km) (2013)

Önemli Limanlar: Bandar-e Asaluyeh, Bandar Abbas, Bandar Emam

(The World FactBook, *Iran*, t.y.)

Azadi Meydanı-Tahran-İran

İRAN İSLAM CUMHURİYETİ DİŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN MEVCUT DURUM

İran Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE İLE
İHRACAT	37.9 Milyar Dolar	6,1 Milyon Dolar
İTHALAT	43.5 Milyar Dolar	3,6 Milyon Dolar
DENGE	-5.6 Milyar Dolar	2,5 Milyon Dolar
HACİM	81.4 Milyar Dolar	9,7 Milyon Dolar

İran'ın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

Yıl	2011	2012	2013*	2014	2015
İhracat	130.5	84.1	64.5	73.8	37.9
İthalat	68.3	53.3	45.8	53.6	43.5
Hacim	198.9	137.5	110.3	127.5	81.4
Denge	62.2	30.8	18.7	20.22	-5.6

2015 Yılında İran'ın İhracatında Başlıca Ürünler

Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar), plastikten diğer eşya, organik kimyasallar, cevherler, sodyum karbonat, mucur, meyve ve kuru yemişler, demir-çelik, gübre, tuz, kükürt, çimento, kireç taşı, inorganik kimyasallar, değerli metal bileşikleri, bakır ve bakırdan diğer eşya

2015 Yılında İran'ın İthalatında Başlıca Ürünler

Makine- kazanlar, elektronik cihazlar, taşıtlar, demir- çelik, tahıllar, plastik ve mamulleri, optik ve tıbbi cihazlar, değerli taşlar, eczacılık ürünleri, demir-çelik ürünleri

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Çin (%42.3), Hindistan (16.4), Türkiye (%16.1), Japonya (%8.6), Güney Kore (%6.2)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (%41), Güney Kore (%8.6), Türkiye (%8.4), Hindistan (%7.2), Almanya (%5.4)

2015 Yılında İran'ın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız : % 16.1

Toplam İthalatı İçindeki Payımız : % 8.4

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde İran'ın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı : % 2.5

Toplam değer : 3.6 Milyar Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı : % 2.9

Toplam değer : 6.1 Milyar Dolar

TÜRKİYE'NİN İRAN'A İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası	889.980	42
Makine- kazanlar	423.021	-7
Plastik ve mamülleri	186.185	-3
Ağaç ve ağaç ürünleri	169.277	1
Elektrikli ve elektronik cihazlar	157.991	-4
Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	149.679	18
Tütün ve tütün ikameleri	133.357	31
Sentetik iplik	120.427	5
Karayolu taşıtları	99.446	-17
Demir çelik mamülleri	90.035	-12

TÜRKİYE’NİN İRAN’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	4.900.536	-10
Plastik ve mamülleri	463.793	1
Bakır ve mamülleri	193.943	-17
Gübre	100.425	41
Çinko ve mamülleri	90.865	1
Aluminyum ve mamülleri	88.636	-4
Demir-çelik	45.323	0
Meyveler ve kuruyemişler	29.781	-4
Cam ve cam ürünleri	19.047	6
Karışık kimyasal ürünler	16.751	69

(Trademap, Bilateral Trade between Iran and Turkey, t.y.)

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve PROTOKOLLER

(Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

Anlaşma / Protokol	Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı	İmza Tarihi
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması		12.05.1980
Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması		09.03.1982
Ticaret Anlaşması	11.06.1997 (23016)	21.12.1996
Yatırımların, Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YTKK) Anlaşması	25.02.2005 (25738)	21.12.1996
Deniz Ticaret Seyrüsefer Anlaşması	15.06.1997 (23020)	21.12.1996
Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması	01.08.2001 (24480)	23.11.2000
Türk Eximbank-İran İhracat Garanti Fonu (EGFİ) Mutabakat Zaptı		14.06.2001
Türkiye- İran 16. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	17.04.2002 (24729)	26.12.2001
Çifte Vergilendirmeyi Önleme (ÇVÖ) Anlaşması	09.10.2003 (25254)	17.06.2002
Karma Ulaştırma Komisyonu Mutabakat Zaptı	22.01.2003 (25001)	26.09.2002
Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması	15.01.2003 (24994)	02.10.2002
Türkiye-İran 19. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		21.02.2007
Ortak Ticaret Komitesi 3. Dönem Toplantısı		13.12.2007
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 4. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		31.05.2008
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 5. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		12.10.2008
Enerji Mutabakat Zaptı		17.11.2008
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		26.11.2008
Türkiye-İran 4. Dönem Ortak Ticaret Komitesi Mutabakat Zaptı		27.04.2009
Türkiye-İran Sınır Ticareti Ortak Komitesi 6. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı		07.2009
Türkiye-İran 20. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı		03.02.2010
D-8 Serbest Ticaret Anlaşması	24/05/2016 (29721)	13/05/2006

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyanın 3. büyük petrol üreticisi ve ham petrol rezervlerini (%11.5) barındıran İran, doğalgaz rezervleri açısından da Rusya'nın ardından 2. sırada yer almaktadır. İran'ın ihracat gelirlerinin % 80-90'ı, bütçe gelirlerinin ise % 40-50'si petrolden elde edilmektedir.

Irak savaşı sonrasında savaşta can kaybı veren ailelere yardım amacıyla kurulan vakıflar (bonyad); geniş vergi muafiyetleri, sübvansiyonlar ve işgücü avantajları ile son derece etkili hale gelmiş devlet tekelleridir. İran ekonomisinin % 40'ı doğrudan, % 45'i de "bonyad" olarak adlandırılan vakıflar aracılığı ile dolaylı olarak devletin kontrolündedir. Kalan ekonomik faaliyetlerin % 15'i ise, muhafazakâr işadamlarının (bazaar) elindedir. Yurt dışında tahsillerini tamamlayıp İran'a geri dönen kişilerden oluşan, Batılı anlamda faaliyet gösteren özel sektör de canlanma eğilimindedir.

2010 – 2015 yıllarını kapsayan 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın ana teması, enflasyonla mücadele ve yerli yatırımların teşvikidir. Enerji ve petrokimya sektörlerinde yerel şirketlere tanınan avantajların devam edeceği bildirilmiştir. Ancak fiyat kontrolleri ile gıda ve enerji sübvansiyonları gibi uygulamalar, hem devlet bütçesi üzerinde yük oluşturmakta, hem de özel sektöre dayalı büyümeyi kısıtlamaktadır.

İran, Ekonomi Bakanlığı tarafından 2014-2015 döneminde Hedef Ülkelerinden birisi olarak belirlenmiştir.

İran ile 1996 yılında 1 Milyar Dolar civarında olan dış ticaret hacmimiz, 2015 yılı itibarıyla 10 Milyar Dolar'a yaklaşmıştır. İran'dan doğal gaz ithalatı Türkiye aleyhinde seyreden dış ticaret dengesinin olumsuz etkilemektedir.

Dışa kapalı ekonomik yapısı, uyguladığı dış ticaret kontrolleri, yüksek gümrük tarifeleri, tarife dışı engeller, bankacılık ve ödemeye ilişkin sorunlar, iki ülke arasındaki ulaşım ağlarının yetersizliği ve sınır kapılarında karşılaşılan sorunlar gibi engeller nedeniyle 2003 yılına dek İran ile ticari ilişkilerimizin boyutu istenen düzeyde gerçekleşmemiştir. Benzer sebeplerle İran pazarında Türk firmaları ile rekabet edecek Avrupa firmalarının sayısı da sınırlıdır. Böyle bir ortamda Türkiye'nin İran ile coğrafi ve kültürel bağlarını kullanarak pazarda mevcut Türk malı imajını daha da geliştirmesi ve diğer ülkelere kıyasla rekabet avantajı kazanması mümkün görülmektedir. İran aynı zamanda Türkiye'nin Orta Asya pazarlarına açılımında da en kısa güzergahtır.

2015 yılında Türkiye'nin İran'a ihracatında önem arz eden başlıca ürün grupları; altın, çelik profil, lif kevha, otomotiv yan sanayi ürünleri, tütün ürünleri, sentetik iplik, inşaat aksamı, plastik levha ve elektrik motorları başta olmak üzere çok çeşitli sanayi ürünleri sayılabilir.

İran ekonomisi bir dönüşüm yaşamaktadır. Özellikle turizm, enerji, bankacılık, petrokimya, telekomünikasyon, ulaştırma ve otomotiv sektörlerinde büyük fırsatlar sunulmaktadır.

Tahran'da çoğu ithalat ve ihracat ile ilgilenen 100'e yakın Türk firması faaliyet göstermektedir. Tebriz'de 2005 yılında kurulan, ülkenin ilk ve tek Serbest Yabancı Yatırımcı Bölgesi'nde Türk işadamlarına ait 38 yatırım bulunmakta olup; bunların ikisi % 100 Türk sermayesi ile kurulmuştur. Ayrıca Türkiye-İran sınırında yakın zamanda bir ortak sanayi bölgesi kurulması da gündemdedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.).

MALEZYA

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Bir yarımada ve Borneo Adasının üçte birinden oluşan Malezya, Güneydoğu Asya'da bulunmaktadır. Endonezya, Tayland ve Güney Çin Denizi ile sınırı vardır.

Toplam Yüz Ölçümü: 329.847km²

Kara alanı: 328.657 km² Su alanı: 1.190km² Deniz Sınırı: 4.675 km

İklim: Tropikal, Güneybatı'da (Nisan'dan Ekim'e), Kuzeydoğu'da (Ekim'den Şubat'a) musonlar

Yüzey şekilleri: Kıyılarda düzlükler, iç bölgelerde tepeler ve dağlar

Doğal Kaynaklar: Kalay, petrol, kereste, bakır, demir, doğal gaz, boksit

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği- Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku, Deniz Hayatını Koruma, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Uluslararası Tropik Kereste Anlaşması 83, Uluslararası Tropik Kereste Anlaşması 94, Sulak Alanlar.

TOPLUM

Nüfus: 30.513.848 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: %1.44 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: Malaylar, Çinliler, yerliler, Hintliler, diğer

Dinler: %61.3 Müslüman, %19.8 budist, %9.2 Hıristiyan, %6.3 Hindu, %2.1 Kofüçyüsçülük-Taoculuk ve diğer geleneksel Çin dinleri, %1.3 diğer. (2010 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %94.6 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %93.2

Erkek: %96.2 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Malezya

Hükümet Şekli: Anayasal Monarşi

Başkent: Kuala LumpurBahasa Malaysia (official), English, Chinese (Cantonese, Mandarin, Hokkien, Hakka, Hainan, Foochow), Tamil, Telugu, Malayalam, Panjabi, Thai

Diller: Bahasa Melayu (resmi), İngilizce, Çince ve diyalektleri

Yönetim Birimleri: 13 eyalet ve 1 federal bölge

Bağımsızlık: 31 Ağustos 1957 (İngiltere'den)

Anayasa: 2010

Hukuk Sistemi: İngiliz teamül hukuku, İslam hukuku, teamül hukuku

Oy kullanma yaşı: 21

YASAMA

Çift meclisli parlamento, 70 koltuklu Senato (Dewan Negara) ve 222 koltuklu Temsilciler Meclisi (Dewan Rakyat)’nden oluşur. Senato üyeleri 3 yıllığına ve Temsilciler meclisi üyeleri 5 yıllığına seçilir.

Seçimler: Temsilciler Meclisi seçimleri en son 5 Mayıs 2013’te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Başı: Kral Tuanku ABDUL HALIM Mu'adzam Şah (13 Aralık 2011’de seçildi, 11 Nisan 2012’de atandı.)

Hükümetin Başı: Başbakan Mohamed NAJIB bin Abdul Najib Razak (3 Nisan 2009’dan beri)

Kabine: Başbakan tarafından parlamento üyeleri arasından seçilir, Kral tarafından atanır.

Seçimler: En son 3 Nisan 2009’da yapıldı.

YARGI

Üst Mahkemeler: Federal Mahkeme

Malezya’da, sivil ve dini mahkemeler olmak üzere ikili yargı sistemi vardır.

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER:

ADB, APEC, ARF, ASEAN, BIS, C, CICA (gözlemci), CP, D-8, EAS, FAO, G-15, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil toplum örgütleri), MIGA, MINURSO, MONUSCO, NAM, OIC, OPCW, PCA, PIF (taraf), UN, UN Güvenlik (geçici), UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNIFIL, UNISFA, UNMIL, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (Sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

Orta gelirli bir ülke olan Malezya, 1970lerden beri, kendisini hammadde üreticisinden, çok sektörlü bir ekonomiye dönüştürmüştür. Mevcut Başbakan Najib, 2020'ye kadar yüksek gelir hedefi koymuş, ve İslami finansı, yüksek teknolojiyi, biyoteknoloji ve hizmetler sektörünü çekerek katma değerli üretimi artırmayı amaçlamaktadır.

Hükümet iç talebi artırmaya ve ekonominin ithalata bağımlılığını azaltmaya çalışmaktadır. Yine de, elektronik, petrol ve doğal gaz, palm yağı ve kauçuk ekonominin ana öğeleridir. 2014'te petrol ve doğalgaz sektörü, hükümet gelirlerinin %29'unu oluşturmaktadır.

Bir petrol ve doğalgaz ihracatçısı olan Malezya, artan maliyetlere rağmen dünyada yükselen enerji fiyatlarından karlı çıkmıştır. Ancak 2014'te dünya petrol fiyatlarının düşmesi, Malezya'nın cari fazlasını küçültmüş, Ringgit'e olan baskıyı artırmıştır.

Malezya merkez bankası, sağlıklı döviz rezervleri bulundurmaktadır. Düzenleyici rejim, Malezya'nın krizlere olan dayanıklılığını artırmıştır.

Malezya, Trans Pasifik Ortaklığı serbest ticaret anlaşması 12 ülke müzakerelerine üyedir, 2015'te 9 ASEAN üyesiyle birlikte ASEAN Ekonomi Topluluğunu kurmuştur.

Para Birimi : Ringgit (1 ABD Doları=4,31 Ringgit)

GSYH: Cari fiyatlar 296,217 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %5 (2015 tahmin)

Kişi Başı Milli Hasıla: 9.766 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörler göre dağılım: Tarım (%8.9), Sanayi (%35), Hizmetler (% 56.1)

Enflasyon: %2.1 (2015 tahmin)

İş gücü: 14,3 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %2.7 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: % 3.8 (2009 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 52,97 milyar Dolar

Giderler: 64,25 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 213,9 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Kauçuk, palm yağı üretimi, petrol ve doğal gaz, hafif imalat, ilaç, tıbbi cihaz teknolojisi, elektronik ve yarı iletkenler, kereste, tarım ürünleri

Tarım Üretimi: Palm yağı, kauçuk, kakao, pirinç, kereste, biber

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: % 5.5 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 44,9 milyon

TV ve Radyo sayısı: 514

Ülke internet kodu: my

Ülke telefon kodu: +60

İnternet kullanıcıları: 12,1 milyon (Toplam nüfusun %40.3 'ü)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 114

Karayolu: 144.403 km

Demiryolu: 1.849 km

Suyolu: 7.200 km

Boru hattı: kondans 354 km; doğalgaz 6.439 km; LPG 155 km; petrol 1.937 km; petrol/doğalgaz/su 43 km; rafine ürünler 114 km; su 26 km (2013)

Önemli Limanlar: Bintulu, Johor Bahru, George Town (Penang), Port Kelang (Port Klang), Tanjung Pelepas

(The World FactBook, *Malaysia*, t.y.)

Petronas İkiz Kuleleri, Kuala Lumpur

MALEZYA DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN MEVCUT DURUM

Malezya Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE İLE
İHRACAT	200 Milyar Dolar	975 Milyon Dolar
İTHALAT	176 Milyar Dolar	474 Milyon Dolar
DENGE	24 Milyar Dolar	501 Milyon Dolar
HACİM	376 Milyar Dolar	1.449 Milyon Dolar

Malezya'nın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

Yıl	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat	227	227.3	229.3	234.1	200.1
İthalat	188.1	196.4	207.0	208.8	176.2
Hacim	415.6	423.7	436.3	442.9	376.3
Denge	39.4	30.9	22.3	25.3	23.9

2015 Yılında Malezya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

Elektrikli makine ve cihazlar, mineral yakıt- petrol-distile ürünler, makine-nükleer reaktör-kazan, hayvansal ve bitkisel yağlar, plastik ve plastik mamülleri, optik-fotoğraf- teknik medikal cihazları, kauçuk ve kauçuk mamülleri, ağaç ve ağaç ürünleri

2015 Yılında Malezya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

Elektrikli makine ve cihazlar, mineral yakıt- petrol-distile ürünler, makine-nükleer reaktör-kazan, plastik ve plastik mamülleri, motorlu kara taşıtları, optik-fotoğraf- teknik medikal cihazları, demir-çelik, değerli taşlar ve metaller

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Singapur (%13.9), Çin (%13), Japonya (%9.5), Amerika (%9.5), Tayland (%5.7)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (%18.9), Singapur (%12), Amerika (%8.1), Japonya (%7.8), Tayland (%6.1)

2015 Yılında Malezya'nın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız	: %0.5
Toplam değer	: 975 Milyon Dolar
Toplam İthalatı İçindeki Payımız	: % 0.3
Toplam değer	: 474 Milyon Dolar

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Malezya'nın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı	: % 0.2
Toplam ithalatımız içindeki payı	: % 0.6

TÜRKİYE'NİN MALEZYA'YA İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Motorlu kara taşıtları	139.591	98
Mineral yakıtlar, petrol, distile ürünler	36.116	-4
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller	23.281	50
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler,	19.754	6
Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	18.270	13
İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element,	17.712	-13
Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	11.858	14
Elektrikli makina ve cihazlar	10.277	14
Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	8.459	19
Demir ve çelik	6.759	-24

TÜRKİYE’NİN MALEZYA’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar,	423.632	-3
Elektrikli makina ve cihazlar	158.858	-9
Kauçuk ve kauçuktan eşya	122.218	-13
Sentetik ve suni filamentler,	106.297	-3
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	90.374	-3
Sentetik ve suni devamsız lifler	71.727	2
Alüminyum ve alüminyumdan eşya	61.691	44
Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yığlama müstahzarları	45.608	17
Plastikler ve mamulleri	41.445	-13
Demir veya çelikten eşya	30,366	11

(Trademap, *Bilateral Trade between Malaysia and Turkey*, t.y.)

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve PROTOKOLLER

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih Ve No’su
Serbest Ticaret Anlaşması	17/04/2014	01/08/2015 29373
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	27/09/1994	30/12/1996 22863
Yatırımların Karşılıklı Teşviki Ve Korunması Anlaşması	25/02/1998	-
Ticaret Anlaşması	17/04/2014	01/06/2015 7593
D-8 Serbest Ticaret Anlaşması	13/05/2016	24/05/2016 29721

(Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Malezya'nın ihracatında ilk sırada elektrikli ve elektronik eşyalar; sonrasında ham petrol ve doğal gaz, kimyasallar, makineler, ağaç ürünleri, optik ve bilimsel aletler, tekstil ve giyim ile geleneksel ihraç ürünleri olan palm yağı, kereste, kütük, kauçuk izlemektedir.

Malezya ihracatında elektronik ürünler en önemli ihracat kalemidir ancak elektronik ürünlerin çok büyük oranda ihracat amaçlı üretilmesi küresel talepteki dalgalanmalara karşı sanayiye hassas bir hale getirmiştir.

Malezya üretimi ağırlıklı olarak ithal ara mallara bağımlıdır. Hükümet, 2020 yılında gelişmiş ülke statüsüne geçmek için ihracattaki yerli katma değeri artırmayı hükümet politikası olarak uygulamaktadır.

Yeni hükümetin önümüzdeki 5 yıllık dönemdeki 2 yol haritası; Malezya'nın gelir düzeyinin artırılması ve 2020 itibarıyla Malezya'nın yüksek gelirli bir ülke(2011 yılı için kişi başına milli geliri 12.476 dolardan düşük olmayan ülke) haline gelmesidir. Yol haritalarının birincisi olan “Kamu Transformasyon Programı”nın yolsuzlukla mücadele, eğitim sisteminin geliştirilmesi ve kırsal altyapının iyileştirilmesi gibi 7 hedefi bulunmaktadır. 2. plan ise Ekonomik Transformasyon Programıdır. Programda turizm, palm yağı tarımı gibi ekonomik büyümeyi artırma potansiyeli yüksek 12 alan belirlenmiştir. 2011-2015 dönemi için yapılmış olan 10. Malezya Kalkınma Planı bu programların uygulama konmasını destekleyecektir. Ayrıca yabancı yatırımı çekmek için Malezya, bölgesel rakipleri (özellikle Çin) ile rekabet halindedir.

Ülkemizin Malezya ile olan ticari ilişkilerinin motorlu kara taşıtları; kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, ev tekstili alanlarında yoğunlaşmasının faydalı olacağı düşünülmektedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.).

MISIR ARAP CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Kuzey Afrika'da yer alan Mısır'ın, Akdeniz'e kıyısı olup, Libya ve Gazze Şeridi, İsrail ve Sudan ile çevrilidir.

Toplam Yüz ölçümü: 1,001,450 km²
Kara alanı: 995.450 km² Su alanı: 6.000 km² Deniz Sınırı: 2.450 km

İklim: Çöl; sıcak ve kurak yazlar, ılıman kışlar

Yüzey şekilleri: Nil vadisi ve deltalarıyla kesilen geniş çöl platoları

Doğal Kaynaklar: Petrol, doğalgaz, demir cevheri, fosfat, mangan, kireçtaşı, jips, talk, kaya lifi, kurşun, nadir toprak elementleri, çinko

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişiklikleri-Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Çevre Modifikasyonu, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku Sözleşmesi, Deniz Kirliliğini Önleme, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Tropik Kereste Anlaşması 83, Tropik Kereste Anlaşması 94, Sulak Alanlar,

TOPLUM

Nüfus: 88.487.396 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: %1.79 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: %99.6 Mısırlı, %0.4 Diğer

Dinler: %90 Müslüman (ağırlıklı olarak Sünni), %10 Hristiyan (ağırlıklı olarak Kıpti Ortodox, diğer (Ermeni Apostoller, Katolikler, Maruniler, Ortodokslar, Anglikanlar)) (2012 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %73.8 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %65.4

Erkek: %82.2 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Mısır Arap Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Başkanlık Cumhuriyeti

Başkent: Kahire

Diller: Arapça %48 (resmi), İngilizce ve Fransızca eğitimli insanlar tarafından anlaşılmaktadır.

Yönetim Birimleri: 27 valilik

Bağımsızlık: 28 Şubat 1922 (İngiltere himayesinden)

Anayasa: 14-15 Ocak 2014'te yapılan referandumla onaylandı, 19 Ocak 2014'te yürürlüğe girdi.

Hukuk Sistemi: Napolyon medeni hukuku ve ceza hukukundan temel alan, İslami hukuk, sömürge dönemi hukukunun izleri ve Yüksek anayasa Mahkemesi'nin yargısal anayasal kanunlarının karışımından oluşur.

Oy kullanma yaşı: 18 yaş

YASAMA

Tek yapılı Temsilciler Meclisi (Majlis Al-Nowaab), 596 sandalyeden (448 üye bireysel adaylık sistemiyle doğrudan seçilir. Kadınlar, gençler, Hristiyanlar ve işçiler için kotaların olduğu 120 üye, geçerli oyun salt çoğunluğunu alarak, parti listesi destek gruplarında seçilir. 28 üye başkan tarafından seçilir.

Seçimler: Çok aşamalı seçim 16 Aralık 2015'te tamamlandı.

YÜRÜTME

Devletin Baş: Cumhurbaşkanı Abdülfettah Said Hüseyin Halil el-Sisi (8 Haziran 2014'ten itibaren);

Hükümetin Baş: Başbakan Şerif İsmail (12 Eylül 2015'ten itibaren);

Kabine: Cumhurbaşkanı salt çoğunluğun oyu ile maksimum 2 turda 4 yıllığına seçilir (İkinci kez de seçilebilir). Başbakan, Devlet Başkanı tarafından atanır, Temsilciler Meclisince onaylanır.

Seçimler: Cumhurbaşkanlığı seçimi en son 26-28 Mayıs 2014'te yapıldı.

YARGI

Yüksek Mahkemeler: Mahkeme Başkanı ve 10 hakimden oluşan Yüksek Anayasa Mahkemesi, anayasal uyumsuzlukların halli ve alt mahkemelerce çözilemeyen yetki ve resmi hükümlerin uyumsuzluklarını çözecek üst mahkeme olarak çalışır. 550 yargıçlı Temyiz Mahkemesi, kamu davaları ve kriminal davalar için çalışır. Üst İdari Mahkemeler, Danıştay'ın üst kurullarıdır.

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER:

ABEDA, AfDB, AFESD, AMF, AU, BSEC (gözlemci), CAEU, CD, CICA, COMESA, D-8, EBRD, FAO, G-15, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAS, MIGA, MINURSO, MINUSMA, MONUSCO, NAM, OAPEC, OAS (gözlemci), OIC, OIF, OSCE (taraf), PCA, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMISS, UNOCI, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (Sivil Toplum Örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

Ülkenin ekonomik faaliyetleri çoğunlukla Nil deltasının etrafında konuşlanmıştır.

Önceleri kapalı bir ekonomiye sahip olan Mısır, Cumhurbaşkanı Enver Sedat ve Muhammed Hüsnü Mübarek dönemlerinde dışa açılmıştır. Kahire, 2004-2008 döneminde yabancı yatırımı ve ekonomiyi büyütecek reformlar gerçekleştirmeye çalışmıştır. Ancak, yoksulluğun ve işsizliğin artması, 2011 yılında Hüsnü Mübarek'in devrildiği darbeye neden olmuştur. 2011'den bu yana politik istikrarsızlık güvensizlik, ekonomi büyüme hızının düşmesine, turizmin ve sanayinin olumsuz etkilenecek işsizliğin daha da artmasına neden olmuştur. Büyümenin yavaşlaması ve yabancı yatırım azlığı ekonomiyi kırılgan hale getirirse de 2015 yılındaki yabancı yatırım artışı, GSYH'nin artmasını sağlamıştır.

Para Birimi: Mısır Poundu. 1Dolar = 8,9 Mısır Pound'u (2015)

GSYH: Cari fiyatlar- 330,778 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %4.2 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 3.614 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörlere göre dağılım: % 14.3 tarım, %39.6 sanayi, % 46.1 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 11 (2015 tahmini)

İş gücü: 28,9 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %12.8 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %25.2 (2011 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 76,6 milyar Dolar

Giderler: 111,5 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 41,3 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Tekstil, gıda işleme, turizm, kimyasallar, eczacılık ürünleri, hidrokarbonlar, inşaat, çimento, metal, hafif imalat

Tarım Üretimi: Pamuk, pirinç, mısır, buğday, baklagil, meyve, sebze, büyükbaş ve küçükbaş hayvan

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: % 3.3 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 95,3 milyon

TV ve Radyo sayısı: 20 TV Kanalı, 70 Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .eg

Ülke telefon kodu: +20

İnternet kullanıcıları: 42 milyon (Toplam nüfusun % 48.3'ü) (2014 tahmini)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 83 (2013 yılı)

Karayolu: 137.430 km

Demiryolu: 5.085 km

Boru hattı: Kondans 486 km, kondans/ doğalgaz 74 km; doğalgaz 7.986 km, LPG 957 km, petrol 5.225 km, petrol/doğalgaz/su 37 km, rafine ürünler 895 km, su 65 km (2013)

Önemli Limanlar: İskenderiye, Damietta, El Dekheila, Said Limanı; Suez körfezi

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %1.76'sı (2013)

(The World FactBook, Egypt, t.y.)

Giza Piramitleri, Kahire

MISIR ARAP CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN MEVCUT DURUM

Mısır Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE
İHRACAT	21,19 Milyar Dolar	1.216 Milyon Dolar
İTHALAT	65,94 Milyar Dolar	3.124 Milyon Dolar
DENGE	-44,75 Milyar Dolar	-1.908 Milyon Dolar
HACİM	87,13 Milyar Dolar	4.340 Milyon Dolar

Mısır'ın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT	31.582	29.417	28.779	26.812	21.191
İTHALAT	62.282	69.865	66.666	71.338	65.938
HACİM	93.864	99.282	95.445	98.150	87.129
DENGE	-30.70	-40.449	-37.887	-44.525	-44.747

2015 Yılında Mısır'ın İhracatında Başlıca Ürünler

Mineral yakıtlar ve yağlar ile bunlardan elde edilen ürünler, elektrikli makine ve cihazlar, yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı, plastikler ve mamulleri, yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular, örme giyim eşyası ve aksesuarı, kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento, gübreler

2015 Yılında Mısır'ın İthalatında Başlıca Ürünler

Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, karayolu taşıtları, elektrikli makine ve cihazlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, plastik ve ürünleri, tahıllar, demir-çelik, eczacılık ürünleri, Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bitkisel ve hayvansal yağlar, Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü.

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Sudi Arabistan (%10.7), İtalya (%10.4), Almanya (%9.1), Amerika (%7), Hindistan (%6.9)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (%18.1), Amerika (%7.2), Fransa (%6), Almanya (%5.7), İtalya (%5)

2015 Yılında Mısır'ın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız: %5.7

Toplam İthalatı İçindeki Payımız: %4.7

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Mısır'ın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı: %2.2

Toplam değer: 3.125 milyon Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı: % 0.6

Toplam değer: 1.215 milyon Dolar

TÜRKİYE’NİN MİSİR’A İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	618.644	-12
Demir çelik	481.264	-8
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	227.424	13
Demir çelik ürünleri	150.798	8
Karayolu taşıtları	139.483	47
Plastik ve mamülleri	137.638	15
Elektrikli ve elektronik cihazlar	109.637	7
Hahılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	77.634	45
İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	76.702	39
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	70.665	16
Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	68.494	28
Pamuk	68.194	-2
Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	66.707	14

TÜRKİYE’NİN MİSİR ’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Plastik ve mamülleri	325.873	21
Pamuk	131.171	6
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	111.784	22
Sentetik ve suni devamsız lifler	79.136	4
Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	78.777	6
İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	65.301	-20
Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	52.289	-5
Demir çelik	31.755	-26
Bakır ve bakırdan eşya	29.788	-18
Cam ve cam eşya	28.579	31

(Trademap, *Bilateral Trade between Egypt and Turkey*, t.y.)

**İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve
PROTOKOLLER**

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi	RG Tarihi
Denizcilik Anlaşması	14.02.1988	17.12.1988
Hava Taşımacılığı Anlaşması	12.01.1993	18.10.1995
Kara Ulaştırması Anlaşması	07.11.1994	-
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	26.12.1993	30.12.1996
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18.07.1994	28.09.1994
Ticaret Anlaşması	04.10.1996	07.01.1997
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	04.10.1996	31.07.2002
KEK VI. Dönem Protokolü	04.10.1996	07.01.1997
Türkiye-Mısır Serbest Ticaret Anlaşması	27.12.2005	30.01.2007-Mükerrer
Kredi Anlaşması	30.09.2012	19.10.2012

(Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mısır, Ekonomi Bakanlığı tarafından 2016-2017 döneminde öncelikli Ülkelerinden birisi olarak belirlenmiştir. Afrika kıtasındaki en önemli ticaret ortağımız Mısır ile olan dış ticaret hacmimizin artış eğilimindedir.

Türkiye'nin Mısır'a ihracatı 2015 yılında bir önceki yıla göre bölgedeki istikrarsızlıktan dolayı %5 azalarak 3,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Mısır ile ülkemiz arasında serbest ticaret anlaşması bulunmaktadır. Söz konusu anlaşma, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ile eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması; tarım ürünlerinde taviz değişimi ile hayvan ve bitki sağlığı önlemleri; hizmetler, yatırımlar ve genel hükümler (iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, korunma önlemleri, devlet tekelleri, ödemeler, menşe kuralları, devlet yardımları fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları, kamu ihaleleri, vs.) alanlarında düzenlemeler içermektedir.

Mısır'a ihracatımızdaki önemli sanayi ürünleri; plastik ve mamülleri, pamuk, tekstil ürünleri ve hammadde, muhtelif kimyasal maddeler, demir çelik'tir. Mısır ile, söz konusu alanlara ilaveten, ülkemizde aktif olan motorlu taşıtlar, elektrikli cihaz ve makineler, gıda işleme gibi alanlarda işbirliğinin artırılmasında fayda görülmektedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.).

NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Batı Afrika'da, Gine Körfezi kıyısında, Benin ile Kamerun arasında yer alır.

Toplam Yüz ölçümü: 923.768km²

Kara alanı: 910.768 km² Su alanı: 13.000 km² Deniz Sınırı: 853 km

İklim: Güneyde ekvatorial, merkezde tropikal, kuzeyde kurak iklim

Yüzey şekilleri: Güneydeki düzlükler orta kesimlerdeki tepe ve platolarla birleşir; güneydoğuda dağlık kesim, kuzeyde düzlükler bulunmaktadır.

Doğal Kaynaklar: Doğalgaz, petrol, kalay, demir cevheri, kömür, kireçtaşı, niyobyum, kurşun, çinko tarıma elverişli arazi

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları:

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişikliği- Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Deniz Yaşamı Koruma, Deniz Kirliliği, Sulak Alanlar

TOPLUM

Nüfus: 181.562.056 (Temmuz 2015 tahmini)

Nüfus Artış Oranı: 2.45% (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: 250 etnik grup bulunmaktadır (Hausa, Fulani, Yoruba, Igbo, Ijaw, Kanuri, Ibibio, Tiv)

Dinler Müslüman %50, Hristiyan %40, yerli dinler %10

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %59.6 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %49.7

Erkek: %69.2 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Nijerya federal Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Federal Başkanlık Cumhuriyeti

Başkent: Abuja

Diller: İngilizce (resmi), Hausa, Yoruba, Igbo (Ibo), Fulani ve 500 üzerinde yerel dil

Yönetim Birimleri: 36 eyalet ve 1 bölge (Federal Başkent Bölgesi)

Bağımsızlık: 1 Ekim 1960 (Birleşik Krallık'dan)

Anayasa: Birçok defa değişiklik yapıldı. Son anayasa 29 Mayıs 1999'da yürürlüğe girdi. En son değişiklik 2012'de yapıldı.

Hukuk Sistemi: İngiliz Genel Hukuku ve İslam Hukuku karışımı (12 kuzey eyaletinde), ve geleneksel hukuk

Oy kullanma yaşı: 18

YASAMA

İki meclisli Millet Meclisi Senato ve Temsilciler Meclisinden oluşur. 109 koltuklu Senato'da 36 eyaletten herbiri için 3'er ve Abuja için 1 üye; doğrudan salt çoğunluk oyu ile tek kişilik seçim bölgelerinden 4 yıllık dönem için seçilirler. Temsilciler Meclisi (360 koltuk; doğrudan salt çoğunluk oyu ile tek kişilik seçim bölgelerinden seçilen üyeler 4 yıllık dönemler için seçilirler.

Her eyaletin bir hükümeti ve eyalet başkanı bulunmaktadır.

Seçimler: En son 28-29 Mart 2015'te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Başı: Başkan Muhammed Buhari (29 Mayıs 2015 itibaren);

Hükümetin Başı: Başkan Muhammed Buhari (29 Mayıs 2015 itibaren);

Kabine: Başkan tarafından atanır.

Seçimler: En son 29 Mayıs 2015'de yapıldı.

YARGI

Üst Mahkemeler: Anayasa Mahkemesi (Mahkeme Başkanı ve 15 Yargıç)

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

ACP, AfDB, AU, C, CD, D-8, ECOWAS, EITI (uyumlu üye), FAO, G-15, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICCT, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRC, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil toplum örgütleri), MIGA, MINURSO, MINUSMA, MONUSCO, NAM, OAS (gözlemci), OIC, OPCW, OPEC, PCA, UN, UN Security Council (geçici), UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNISFA, UNITAR, UNMIL, UNMISS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

Nijerya, Afrika'nın en büyük ekonomisidir(Kişi başına düşen GSYH6100 \$). Ülke gelirlerinin en önemli kaynağı petroldür. Son yıllarda tarım, telekomünikasyon ve hizmetler sektörü gelişmektedir. Ancak ekonomideki çeşitlilik halen ülkedeki yoksulluk düzeyinin azalmasında etkili olamamıştır. Nüfusun %62'den fazlası aşırı yoksulluk çekmektedir.

Petrol rezervlerine rağmen ülke enerji temini, altyapı yetersizliği, anayasal reformlarda gecikmeler, kısıtlayıcı ticaret politikaları, güvensizlik, yolsuzluk gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu durum da ülkeye yabancı yatırım gelişini engellemektedir.

2015'te yönetime gelen hükümet, ekonomiyi petrolden bağımsızlaştırmayı amaçlamaktadır. Devlet-özel sektör ortaklığını yol yapımı, tarım ve enerji gibi sektörlerde artırmaya çalışmaktadır.

Para Birimi : 1 ABD Doları = 282,73 Naira

GSYH: Cari fiyatlar 481,066 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %2.7 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 2.640 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörler göre dağılım:

Tarım:%20.3 Tarım, %23.6 Sanayi, %56.1 Hizmetler (2013 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 9,0 (2015 tahmini)

İş gücü: 57,46 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %23.9 (2011 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %70.0 (2010 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 14,37 Milyar Dolar (2015 tahmini)

Giderler: 21,29 Milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 20,93 Milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Ham petrol, kalay, kolumbit, kauçuk ürünleri, ağaç, deri, tekstil, çimento ve diğer yapı malzemeleri, gıda ürünleri, ayakkabı, kimyasal, gübre, seramik, çelik

Tarım Üretimi: Kakao, yer fıstığı, pamuk, palm yağı, mısır, pirinç, sorgum, akdarı, tapyoka, tatlı patates, kauçuk, küçükbaş hayvan, kereste, balık

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: - % 2.6 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 139 Milyon

TV ve Radyo sayısı: 70 TV Kanalı, 109 Radyo Kanalı (2001)

Ülke internet kodu: .ng

Ülke telefon kodu: +234

İnternet kullanıcıları: 97 milyon (Toplam nüfusun % 53.4) (2015 Tahmini)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 54 (2013)

Karayolu: 193.200 km

Demiryolu: 3.798 km

Suyolu: 8.600 km (Nijer, Benue Nehri ve küçük nehirler ve su yolları) (2011)

Boru hattı: Kondans (124 km); Gaz (4.045 km); Sıvı petrol gazı (164 km); Petrol (4.441 km); rafine ürünler (3.940 km), (2013)

Limanlar: Ana Limanlar :Bonny Kıyı Terminali, Calabar, Lagos

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %0.89' u (2012)

(The World FactBook, *Nigeria*, t.y.)

Ulusal Meclis Binası, Abuja-Nijerya

**NİJERYA FEDERAL CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE
OLAN MEVCUT DURUM**

Nijerya Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE İLE
İHRACAT	50.9Milyon Dolar	190 Milyon Dolar
İTHALAT	39.9 Milyon Dolar	313 Milyon Dolar
DENGE	11.0 Milyon Dolar	-123 Milyon Dolar
HACİM	90.8 Milyon Dolar	503 Milyon Dolar

Nijerya'nın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT	125.6	143.1	90.5	102.9	50.9
İTHALAT	64.0	35.9	44.6	46.5	39.9
HACİM	189.6	179.0	135.1	149.4	90.8
DENGE	61.7	107.3	46.0	56.4	11.1

2015 Yılında Nijerya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtma ürünleri (%94,5), kakao ve kakao preparatları, ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü, yağlı tohum, pelajik meyve, tahıl, tohum, meyve, vs, İşlenmemiş postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler

2015 Yılında Nijerya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtma ürünleri, makine, nükleer reaktörler, elektrik-elektronik cihazlar, motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça ve aksesuarı, plastik ve mamülleri, tahıllar, demir-çelik ürünleri, eczacılık ürünleri

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Hindistan (%20,1), İspanya (%10,1), Brezilya (% 9,1), Güney Afrika (%9), Hollanda (%7,2)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (% 34,4), ABD (%8,6), Hollanda (%8), Hindistan (%5,7), Belçika (%4,9)

2015 Yılında Nijerya'nın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız: %0.4

Toplam İthalatı İçindeki Payımız: %0.8

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Nijerya'nın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı: %0.2

Toplam değer: 313 milyon Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı: % 0.1

Toplam değer: 190 milyon Dolar

TÜRKİYE'NİN NİJERYA'YA İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 Değişim(%)
Makine, nükleer reaktörler, kazanlar vb.	37.219	-4
Demir-çelik ürünleri	32.391	12
Elektrik-elektronik cihazlar	27.957	13
Mobilyalar, aydınlatma cihazları; prefabrik yapılar	20.475	-10
Tuz, kükürt, plaster, kireçtaşı, çimento	19.218	32
Demir ve çelik	18.542	-18
Plastik ve plastik ürünleri	18.374	-40
Çeşitli mamul eşya	15.336	16
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	13.147	7
Şeker ve şeker mamulleri	12.953	8

TÜRKİYE’NİN NİJERYA’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 Değişim (%)
Yağlı tohum ve meyvalar, yem	134.492	15
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	33.099	-22
Ham postlar, deriler ve köseleler	11.118	-9
Anorganik kimyasallar; kıymetli metallerin bileşikleri	4.769	
Kakao ve kakao preparatları	3.135	
Ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü	2.861	0
Kahve, çay, baharat	189	104
Kauçuk ve kauçuktan eşya	152	-59
Makine, nükleer reaktörler, kazanlar	56	18
Motorlu kara taşıtları	47	89

(Trademap, Bilateral Trade between Nigeria and Turkey in 2015, t.y.)

İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve PROTOKOLLER

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih Ve No’su
D-8 Serbest Ticaret Anlaşması	13/05/2016	24/05/2016 29721

SONUÇ VE ÖNERİLER

Nijerya, dünyanın 12. büyük petrol üreticisi, 8. büyük petrol ihracatçısı ve 10. büyük petrol rezervine sahip ülkesidir. 2007-2008 dönemindeki artan petrol fiyatları ülkenin petrol gelirlerinde ciddi artış sağlamıştır. Ülkenin en önemli petrol sahasını oluşturan Nijer Deltası'ndaki siyasi gerilim, çatışma ve petrol tesislerine yönelik sabotajlar, ülkenin % 100 kapasite ile petrol üretim ve ihracatını engellemektedir. 2009 yılının sonunda petrol üretimi 2,9 milyon varil/gün olmasına karşın, petrol altyapısına yapılan saldırılar nedeniyle günümüzde bu rakam 1,6 ila 2 milyon varil/gün seviyesine gerilemiştir.

Petrol sektörünün yanı sıra, bugün Nijerya ekonomisinde, geleneksel yapıdaki tarım sektörü ile sınırlı düzeyde gelişmiş imalat sanayi mevcuttur. Nijerya ekonomisinde petrol sektörü federal devlet gelirlerinin % 80'ini, ihracat gelirlerinin yaklaşık % 90'ını ve GSYH'nin % 40'ını oluşturmaktadır. Bununla birlikte tarım, ekonomideki ağırlığını muhafaza etmektedir. İstihdamın %50'sini karşılayan tarım sektörü halen GSYH'nin % 33'ünü oluşturmaktadır.

Diğer birçok Afrika ülkesinin aksine Nijerya önemli dış ticaret fazlası veren bir ülke konumunda olup gerek ihracatı, gerekse ithalatının büyüklüğü itibarıyla Afrika kıtasının en önemli birkaç ülkesinden birisidir. Özellikle son 10 yılda ülkenin önemli bir ticaret fazlası verdiği görülmektedir. Bu durum genel olarak petrol ihracatı ve artan petrol fiyatları ile ilgilidir. Ülke, 2008–2009 döneminde yaşanan küresel ekonomik krizden, yükselen petrol ve doğal gaz fiyatları nedeniyle diğer ülkelere göre daha az etkilenmiştir. 2008 yılında dünya ekonomisi %3 oranında büyürken, Nijerya ekonomisi %6 oranında büyüme kaydetmiştir. 2009 yılında ise dünya ekonomisi %0,6 oranında daralırken, Nijerya'nın ekonomik büyüme oranı %7 olarak gerçekleşmiştir. Son yıllarda ise Nijerya'nın büyüme hızı sürekli artış göstermiş olup, 2014 yılında %6,3 oranında gerçekleşmiştir.

Son yıllarda Nijerya'nın, sermaye-yoğun petrol ekonomisinden uzaklaşmaya çalıştığı, ekonomisini güçlendirme ve çeşitlendirme çabaları içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Bölgesel olarak bakıldığında refah seviyesi en yüksek bölge ülkenin en büyük şehri olan Lagos'un yer aldığı Güney-Batı Bölgesi'dir. Lagos Nijerya'nın ekonomik ve finansal merkezi olup aynı zamanda Kahire'den sonra tüm Afrika kıtasındaki en büyük ikinci şehirdir.

Ayrıca, belirtilmesi gereken diğer bir husus Nijerya sinema sektörü son yıllarda hızlı bir büyüme grafiği sergilemiş olup, dünya genelinde yıllık film prodüksiyonu açısından bazı yıllarda Hindistan'ın arkasından 2. olarak almıştır. Nijerya sineması, değer ve yıllık film prodüksiyonu açılarından Afrika'nın da en büyük film endüstrisidir. Dijital teknolojinin kullanılmaya başlanmasıyla büyük bir atağa geçen Nijerya sineması "Hollywood" ismine atıfla "Nollywood" olarak bilinmeye başlamıştır.

Ancak, mülkiyet edinme, inşaat izinlerinin çıkarılması, uluslararası ticaret ve vergi ödeme gibi hususlarda yaşanan sıkıntılar sebebiyle Nijerya; iş yapmanın zor olduğu bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, Nijerya, dünyada gelir dağılımının en bozuk olduğu ülkelerden birisidir. Son yıllarda Gini katsayısına göre Nijerya 85 ülke arasında 78. sırada yer almıştır. Bir başka deyişle, Nijerya, dünyada gelir dağılımının en bozuk olduğu ilk 10 ülke arasındadır

(Ekonomi

Bakanlığı,

t.y.)

Ülkemizin Nijerya ile olan dış ticareti ülkemiz lehine seyretmektedir. Ülke ile olan işbirliğimizin; makine, nükleer reaktörler, kazanlar, demir-çelik ürünleri, elektrik-elektronik cihazlar, mobilyalar, aydınlatma cihazları; prefabrik yapılar, tuz, kükürt, plaster, kireçtaşı, çimento ve inşaat sektörlerinde yoğunlaştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Güney Asya'da yer alan Pakistan'ın doğuda Hindistan, batıda İran ve Afganistan, kuzeyde Çin ile sınırları olup, güneyinde Hint Okyanusu yer almaktadır.

Toplam Yüz ölçümü: 796.095 km²

Kara alanı: 770.875 km² Su alanı: 25.220 km² Deniz Sınırı: 1.046 km

İklim: Çöllerde sıcak ve kuru iklim, kuzeybatıda ılıman iklim, kuzeyde soğuk iklim

Yüzey şekilleri: Doğuda İndüs düzlükleri, kuzey ve kuzeybatıda dağlar, batıda Belüçistan platosu

Doğal Kaynaklar: Tarıma elverişli arazi, büyük doğalgaz rezervi, sınırlı miktarda petrol, düşük kaliteli kömür, demir cevheri, bakır, tuz, kireç taşı

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, İklim Değişiklikleri-Kyoto Protokolü, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Çevre Modifikasyonu, Tehlikeli Atıklar, Deniz Hukuku Sözleşmesi, Deniz Kirliliğini Önleme, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Sulak Alanlar,

İmzalanana ama Henüz Onaylanmayan Anlaşmalar

Deniz Yaşamını Koruma

TOPLUM

Nüfus: 199.085.847 (Temmuz 2015 tahmin)

Nüfus Artış Oranı: %1.46 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: %44.68 Pencap, % 15.42 Peştun, %14.1 Sindhi, %8.38 Seraiki, % 7.57 Muhacir, %3.57 Beluci, %6.28 Diğer

Dinler: %96.4 Müslüman (%85-90 Sünni, %10-15 Şii), %3.6 diğer (Hristiyan ve Hindu) (2010 tahmini)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %57.9 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %45.8

Erkek: %69.5 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Pakistan İslam Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Federal Parlamenter Cumhuriyet

Başkent: İslamabad

Diller: Pencabi 48%, Sindi 12%, Siraiki (Pencabi'nin bir kolu) 10%, Peştu8%, Urdu (resmi dil) 8%, Beluci 3%, Hindko 2%, Brahui 1%, İngilizce (resmi dil ve Pakistan elit ve yöneticileri arasındaki anlaşma dili), Buruşaski ve diğer 8%

Yönetim Birimleri: 4 eyalet, 1 bölge*, and 1 başkent bölgesi**;

*Belucistan, federal yönetime sahip kabile toprakları,

İslamabad Başkent Bölgesi, Khyber Pakhtunkhwa (önceden Kuzeybatı sınırı),Pencap, Sind

Bağımsızlık: 14 Ağustos 1947 (Britanya Hindistanı'ndan)

Anayasa: 14 Ağustos 1973'te yürürlüğe girdi, birçok kez değiştirildi, son değişiklik 2015'te yapıldı.

Hukuk Sistemi: İslami hukuktan etkilenen teamül hukuku.

Oy kullanma yaşı: 18 yaş, kadınlar ve gayrimüslimler için ayrılan parlamento sandalyeleri ve birleşik seçmenler vardır

YASAMA

İkili parlamento (Mailis); Senato (104 sandalye- üyeleri; 4 eyalet meclisi ve bölge yönetimleri tarafından dolaylı olarak oranlarına göre 6 yıllığına seçilir) ve Ulusal Meclis (342 sandalye- 272 üye basit çoğunlukla, 70 üye (60 kadın-10 gayrimüslim) oransal temsille doğrudan, 5 yıllığına seçilir)’ten oluşur.

Seçimler: Senato seçimi- 5 Mart 2015’te, Ulusal Meclis seçimi- 11 Mayıs 2013’te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Baş: Devlet Başkanı Memnun Hüseyin (9 Eylül 2013 itibaren);

Hükümetin Baş: Başbakan Muhammed Navaz Şerif (5 Haziran 2015 itibaren);

Kabine: Kabine başbakan tavsiyesi üzerine Devlet Başkanı tarafından atanır.

Seçimler: En son 9 Eylül 2013’te yapıldı.

YARGI

Yüksek Mahkemeler: Pakistan Yüksek Mahkemesi (Baş hakim ve 16 hakimden oluşur.)

ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

ADB, ARF, ASEAN (diyalog ortağı), C, CICA, CP, D-8, ECO, FAO, G-11, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil Toplum Örgütleri), MIGA, MINURSO, MONUSCO, NAM, OAS (gözlemci), OIC, OPCW, PCA, SAARC, SACEP, SCO (gözlemci), UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNMIL, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO

EKONOMİ

İç politikadaki karışıklıklar ve düşük yabancı yatırım, Pakistan ekonomisinin büyüme hızının düşmesine neden olmuştur. Pakistan rupisi, 2007'den beri %40 kadar değer kaybına uğramıştır. Üretimin %25'inden fazlası ve iş gücünün %40'ından fazlası tarım sektörü kaynaklıdır. İhracatın temel kalemi tekstildir. İhracat kalemlerinde çeşitlilik olmaması, dünya talep durumuna karşı ekonomiyi hassas bırakmaktadır. İthal edilen petrol fiyatlarının yüksek, ihraç edilen pamuk fiyatlarının düşük olması bütçe açığını tetiklemektedir. Ülke; hükümet harcamaları, elektrik ve doğalgaz sektörüyle ilgili uzun soluklu çözümler bulmalıdır.

Para Birimi : Pakistan Rupisi 1 Dolar= 104,78 Rupı (2016)

GSYH: Cari fiyatlar- 269,971 Milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %4.2 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 1.429 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörlere göre dağılım: % 25.5 tarım, %19 sanayi, % 55.5 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 4.5 (2015 tahmini)

İş gücü: 63,34 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %6.5 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %22.3 (2005 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 38,75 milyar Dolar

Giderler: 53,11 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 63,58 milyar Dolar (2015 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: tekstil ve hazır giyim, gıda işleme, ilaç, inşaat malzemeleri, kağıt ürünleri, gübre, karides.

Tarım Üretimi: pamuk, buğday, pirinç, şeker kamışı, meyve, sebze, süt, sığır, koyun, yumurta.

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: % 3.6 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 135,8 milyon

TV ve Radyo sayısı: 20 TV Kanalı, 99 Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .pk

Ülke telefon kodu: +92

İnternet kullanıcıları: 21,3 milyon (Toplam nüfusun % 10.8'i) (2014 tahmini)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 151 (2013 yılı)

Karayolu: 262.256 km

Demiryolu: 7.789 km

Boru hattı: gaz 12.646 km; petrol 2.576 km; rafine ürünler 1.087 km (2013)

Limanlar: Karachi, Port Muhammad Bin Qasim

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %3.5' i (2013)

(The World FactBook, *Pakistan*, t.y.)

Faysal Cami, İslamabad

**PAKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ ve ÜLKEMİZLE OLAN
MEVCUT DURUM**

Pakistan Dış Ticareti (2015)

	GENEL	TÜRKİYE
İHRACAT	19,88 Milyar Dolar	311 Milyon Dolar
İTHALAT	36,56 Milyar Dolar	289 Milyon Dolar
DENGE	-16,68 Milyar Dolar	22 Milyon Dolar
HACİM	56.44 Milyon Dolar	600 Milyon Dolar

Pakistan'ın Yıllara Göre Dış Ticareti (Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT	25.344	24.614	25.121	24.722	19,88
İTHALAT	43.578	43.813	43.775	47.545	36,56
HACİM	68.922	68.427	68.896	72.267	56.44
DENGE	-18.234	-19.199	-18.654	-22.823	-16.68

2015 Yılında Pakistan'ın İhracatında Başlıca Ürünler

Tekstil ürünleri, pamuk, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları, örülmüş giyim eşyası ve aksesuarları, hububat, deri ürünleri, mineral yakıtlar ve yağlar ile bunlardan elde edilen ürünler, ham postlar, deri ve kürkler, sentetik ve suni devamsız lifler, tuz, kükürt, toprak ve taş, kireç ve çimento

2015 Yılında Pakistan'ın İthalatında Başlıca Ürünler

Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, elektrikli makine ve cihazlar, demir-çelik, plastik ve ürünleri, karayolu taşıtları, organik kimyasallar, mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, pamuk, sentetik ve suni filamentler, sentetik ve suni devamsız lifler

2015 İhracatındaki İlk 5 Ülke: Amerika (%19.6), Çin (%12.5), Birleşik Krallık (%8.4), Almanya (%8), İspanya (%4.5)

2015 İthalatındaki İlk 5 Ülke: Çin (% 45.1), Hindistan (%5.4), Amerika (%5), Japonya (%4.6), Almanya (%3.1)

2015 Yılında Pakistan'ın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı

Toplam İhracatı İçindeki Payımız: %1.6

Toplam İthalatı İçindeki Payımız: %0.8

2015 Yılında Türkiye'nin Dış Ticaretinde Pakistan'ın Yeri

Toplam ihracatımız içindeki payı: %0.2'si

Toplam değer: 289,16 milyon Dolar

Toplam ithalatımız içindeki payı: % 0.1

Toplam değer: 310,57 milyon Dolar

TÜRKİYE’NİN PAKİSTAN’A İHRACATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar	55.999	19
Elektrikli ve elektronik cihazlar	32.334	25
Plastik ve mamülleri	16.778	5
Demir çelik ürünleri	13.59	44
Sentetik ve suni devamsız lifler	11.995	12
Kağıt ve karton ile mamülleri	10.225	-2
Karışık kimyasal ürünler	9.419	6
Halılar ve yer kaplamaları	9.217	-3
Pamuk	8.958	53
Silahlar, mühimmat, aksam ve parçaları	8.911	2

TÜRKİYE’NİN PAKİSTAN’DAN İTHALATI

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Pamuk	132.46	-19
Plastik ve mamülleri	29.522	-31
Meşrubat, alkollü içecekler ve sirke	23.974	-12
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	21.916	10
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	21.746	-13
Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası,	19.37	-28
Sentetik ve suni devamsız lifler	12.382	-38
Ham postlar ve deriler	7.131	-23
Yağlı tohum ve meyveler	6.763	25
Halılar ve yer kaplamaları	5.585	-26

(Trademap, *Bilateral Trade between Pakistan and Turkey in 2015, t.y.*)

**İKİ ÜLKE ARASINDAKİ TİCARETİN ALTYAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMA ve
PROTOKOLLER**

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	18 Aralık 1964	24 Mayıs 1965, 12005
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	20 Kasım 1975	5 Şubat 1976, 15490
ÇVÖ	14 Kasım 1985	26 Ağustos 1988, 19911
YKTK	16 Mart 1995	12 Şubat 1997, 22903
Türkiye-Pakistan KEK 12. Dönem Protokolü	21 Haziran 2002	4 Eylül 2002, 24866
Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	15 Haziran 2003	22 Nisan 2007, 26501
Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Çerçeve Anlaşması	20 Ocak 2004	-
Tercihli Ticaret Düzenlemesi Çerçeve Anlaşması	20 Ocak 2004	-
Türkiye-Pakistan 13. Dönem KEK Protokolü	15 Ekim 2009, İslamabad	-
Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Hizmetlerinde Düzenli İstişare Mekanizması Kurulmasına İlişkin Protokol	7 Aralık 2010	-
ECOTA'nın İki Ortak Ülke Arasında Uygulanmasına İlişkin Ortak Bildiri	7 Aralık 2010	-
D-8 Serbest Ticaret Anlaşması	13/05/2016	24/05/2016 29721

(Ekonomi Bakanlığı, t.y.)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Pakistan ekonomisinde tarımın önemli bir payı vardır. (GSYH'nin yaklaşık %25'si tarımdan gelir). En önemli tarım ürünler pamuk, buğday, pirinç, şeker kamışı ile meyve ve sebzelerdir.

Ülke sanayisi ise tekstil ağırlıklıdır. Tekstil ürünleri, pamuk, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarları, örülmüş giyim eşyası ve aksesuarları, deri ürünleri, ham postlar, deri ve kürkler, sentetik ve suni devamsız lifler; tekstil ihracatının başlıca kalemleridir. Hububat, çeşitli kimyasallar ve mineral yakıtlar ve yağlar ile bunlardan elde edilen ürünler de ülke ihracatının diğer önemli kalemleridir. Ülke ihracatının dar bir alanda yoğunlaşmış olması, ekonomiyi dış talebe karşı çok hassas kılmaktadır.

Ülkedeki iç karışıklıklar, yabancı yatırımın ülkeye girişini engellemektedir. 2015 yılına bakıldığında ise ihracatta önemli bir düşüş görülmektedir.

Enflasyon kamuda en fazla duyarlılık oluşturan konulardan biridir. Enflasyon oranı 2007 yılında %8,8 iken 2008'de temel olarak dünya petrol ve emtia fiyatlarının yükselmesi sebebiyle %24 oranına sıçramıştır. 2009 yılında ise enflasyon %10,5 düzeyine gerilemiştir. Pakistan Rupisi siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yüzünden önemli oranda değer kaybetmiştir.

Türkiye'nin Pakistan ile dış ticareti yıllara göre farklılık göstermektedir. Ülkemiz ile olan dış ticaret aleyhimize olup, hacim 2015 yılında 600 milyon Dolara gerilemiştir.

Ülkemiz ile Pakistan arasında Ekonomik ve Ticari ilişkilerin temelini oluşturan Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği, Çifte Vergilendirmeyi Önleme, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Ticaret Anlaşması çerçevesinde Karma Ekonomik Komisyon Toplantıları gerçekleştirilmektedir.

1986 yılında kurulmuş olan Türk-Pakistan İş Konseyi kapsamında, ortak toplantılar düzenlenmekte, pek çok üst düzey ve ticari heyet ziyareti gerçekleştirilmektedir.

İran, Pakistan, Türkiye, Azerbaycan, Tacikistan, Kırgızistan, Kazakistan, Afganistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ı kapsayan, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Ticaret Anlaşması, 16-17 Temmuz 2003'de, Pakistan'ın Başkenti İslamabad'da gerçekleştirilen Bakanlar Toplantısı'nda imzalanmıştır. Üye ülkeler, birbirlerine yönelik gümrük vergilerini, 8 yıl içinde kademeli olarak yüzde 15 seviyesine indirme ve fonları kaldırma kararı vermiştir. Ayrıca sözkonusu anlaşmada, ülkeler birbirlerine karşı tarife dışı engelleri kaldırmayı taahhüt etmişlerdir. İmzalanan anlaşma, üye ülkelerin parlamentolarında onaylandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Gümrük indirimlerine ilişkin müzakereler devam etmektedir.

Pakistan'da önümüzdeki dönemde enerji ve müteahhitlik sektörlerinde yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmakta ve Türk yatırımcılar davet edilmektedir. Pakistan'daki Türk yatırımları ağırlıklı olarak enerji, finans, altyapı projeleri ve müteahhitlik sektörlerindedir. Zorlu Holding, Ziraatbank, Karkey Karadeniz Elektrik Üretim A.Ş., Coca-Cola İçecek ve Ülker gibi büyük Türk şirketleri Pakistan'da yatırım yapan Türk şirketleri arasında yer almaktadır.

TUSAŞ (Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.)'ın havacılık ve savunma sanayii alanlarında Pakistan ile çeşitli projeleri bulunmaktadır. Son olarak, Pakistan'ın F-16 uçaklarının modernizasyonu projesi üzerine açılan uluslararası ihalede, Belçikalı bir firma ile ön elemeye kaldıktan sonra 29 Haziran 2009 tarihinde ihaleyi kazanmışlardır. 42 adet Pakistan uçağının birer birer Türkiye'ye gelmesiyle 75 milyon dolarlık proje faaliyete geçmiştir.

Pakistan ile iletişim / telekomünikasyon, altyapı (limanlar, havalimanları, demiryolları vb.), katma değerli tekstil ve ihracat bazı sanayi, hizmet sektörü (ulaşım, belediye hizmetleri, iş/ticaret merkezleri, vb.), tarıma dayalı sanayi kolları (tarımsal sanayi), hidroelektrik/kömüre dayalı enerji üretimi alanında işbirliğimizin artırılmasının ayrıca ahşap demonte mobilya,

tarımsal uygulamalar, araç yedek parçaları, klima, buzdolabı, televizyon, PVC Boru, tekstil makinaları, yazılım alanlarında işbirliklerinin kurulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir (Ekonomi Bakanlığı, t.y.).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

COĞRAFYA

Coğrafi Konum: Güneydoğu Avrupa ve Kuzeybatı Asya'da bulunan Türkiye Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz ile çevrili olup, aynı zamanda Bulgaristan, Yunanistan, Gürcistan, Ermenistan, İran, Irak, Suriye ile kara sınırı bulunmaktadır.

Toplam Yüz ölçümü: 783.562 km²

Kara alanı: 769.632 km² Su alanı: 13.930 km² Deniz Sınırı: 7200 km

İklim: Ilıman iklim; iç kesimlerde sert; sıcak ve kurak yaz, serin ve yağışlı kış

Yüzey şekilleri: Yüksek anadolu platosu; çoğunlukla dağlık, dar kıyı düzlükleri

Doğal Kaynaklar: Kömür, demir cevheri, bakır, krom, antimon, cıva, altın, barit, kireç, mermer, jeotermal

Çevre ile İlgili Uluslararası Anlaşmalardan Taraf Oldukları

Hava Kirliliği, Antartika Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik, İklim Değişikliği, Çölleşme, Nesli Tükenen Türler, Tehlikeli Atıklar, Ozon Tabakasının Korunması, Gemi Kirliliği, Sulak Alanlar

İmzalanan ama Henüz Onaylanmayan Anlaşmalar

Çevre Modifikasyonu

TOPLUM

Nüfus: 78.741.053 (2015)

Nüfus Artış Oranı: %1,26 (2015 tahmini)

Etnik Gruplar: %70-75 Türk, % 18 Kürt, %7-12 diğer azınlık gruplar. (2008 tahmini)

Dinler: %99.8 Müslüman (çoğunlukla Sünni), %0.2 diğer (çoğunlukla Hristiyan ve Yahudi)

Okur yazarlık oranı

Toplam nüfus: %95 (15 yaş ve üzeri esas alındığında)

Kadın: %91.8

Erkek: %98.4 (2015 tahmini)

YÖNETİM

Ülkenin Resmi İsmi: Türkiye Cumhuriyeti

Hükümet Şekli: Parlamenter Cumhuriyet

Başkent: Ankara

Diller: Türkçe (resmi), Kürtçe, diğer.

Yönetim Birimleri: 81 il

Bağımsızlık: 29 Ekim 1923 (Cumhuriyet'in ilanı)

Anayasa: 9 Kasım 1982'de yürürlüğe girdi, birçok değişiklik yapıldı (Son değişiklik 2015).

Hukuk Sistemi: Farklı Avrupa ülkelerinden temel alan(çoğunlukla İsviçre) Avrupa Hukuku.

Oy kullanma yaşı: 18

YASAMA

Tek yapılı Türkiye Büyük Millet Meclisi (550 sandalye- oransal temsile göre 4 yıl için seçilirler.

Seçimler: En son 1 Kasım 2015'te yapıldı.

YÜRÜTME

Devletin Başı: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN (10 Ağustos 2014'ten itibaren) Cumhurbaşkanı, halk oylamasında geçerli oyların salt çoğunluğunu alarak, 5 yıllığına seçilir. Cumhurbaşkanı 2.kez de seçilebilir.

Hükümetin Başı: Başbakan Binali YILDIRIM (22 Mayıs 2016 itibaren);

Kabine: Kabine başbakan tavsiyesi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanır.

YARGI

Üst Mahkemeler: Anayasa Mahkemesi (17 üyeli), Yargıtay, Danıştay

ÜYE OLDUĞUMUZ ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

ADB (bölgesel olmayan üye), Australia Group, BIS, BSEC, CBSS (gözlemci), CD, CE, CERN (gözlemci), CICA, CPLP (ortak gözlemci), D-8, EAPC, EBRD, ECO, EU (aday ülke), FAO, FATF, G-20, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICRM, IDA, IDB, IEA, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (Sivil Toplum Örgütleri), MIGA, NATO, NEA, NSG, OAS (gözlemci), OECD, OIC, OPCW, OSCE, Pacific Alliance (gözlemci), Paris Club (ortak), PCA, PIF (taraf), SCO (diyalog üyesi), SELEC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNRWA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (sivil toplum örgütleri), WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

EKONOMİ

Para Birimi : Türk Lirası 1 Dolar: 2,8 Türk Lirası (2015)

GSYH: Cari fiyatlar- 718,221 milyar Dolar (2015 tahmini) (GDP (current US\$), t.y.)

GSYH reel büyüme oranı: %3.8 (2015 tahmini)

Kişi Başı Milli Hasıla: 9.130 Dolar (2015 tahmini) (GDP per capita (current US\$), t.y.)

GSYH sektörlere göre dağılım: % 8.1 tarım, %27.7 sanayi, % 64.2 hizmetler (2015 tahmini)

Enflasyon: Tüketici fiyatlarıyla % 7.7 (2015 tahmini)

İş gücü: 29,4 milyon (2015 tahmini)

İşsizlik oranı: %10.4 (2015 tahmini)

Yoksulluk sınırı altındaki nüfus: %16.9 (2010 tahmini)

BÜTÇE

Gelirler: 175,4 milyar Dolar

Giderler: 187,4 milyar Dolar (2015 tahmini)

Dış Borç: 402,4 milyar Dolar (31 Aralık 2014 tahmini)

TİCARET VERİLERİ

Endüstri kolları: Tekstil, gıda işleme, otomotiv, elektronik, madencilik (kömür, krom, bakır, bor), çelik, petrol, inşaat, kereste, kağıt.

Tarım Üretimi: Tütün, pamuk, tahıl, zeytin, şeker pancarı, fındık, bakliyat, narenciye, besi hayvanı.

Sanayi Üretimi Gelişim Oranı: % 4.5 (2015 tahmini)

İLETİŞİM

Mobil hat: 71,9 milyon

TV ve Radyo sayısı: 300 TV Kanalı, 1000'den fazla Radyo Kanalı

Ülke internet kodu: .tr

Ülke telefon kodu: +90

İnternet kullanıcıları: 36,6 milyon (Toplam nüfusun % 46.6'sı) (2014 tahmini)

ULAŞIM

Havaalanı sayısı: 98 (2013 yılı)

Karayolu: 385.54 km

Demiryolu: 12.008 km

Boru hattı: gaz 12.603 km; petrol 3.038 km (2013)

Ana Limanlar: Aliğa, Ambarlı, Diliskelesi, Ereğli, İzmir, Kocaeli (İzmit), Mersin (İçel), Yarımcı

SİLAHLI KUVVETLER

Askeri Harcamalar: GSYH'nin %2.3' ü (2015 tahmini)

(The World Factbook, *Turkey*, t.y.)

Ortaköy Camii, İstanbul

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞ TİCARETİ

Yıllara Göre Dış Ticaretimiz

(Milyon Dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT	134.915	152.536	151.802	157.610	143.850
İTHALAT	240.838	236.544	251.661	242.177	207.206
HACİM	375.753	389.080	403.463	399.787	351.056
DENGE	-105.923	-84.008	-99.859	-84.567	-63.356

2015 YILINDA ÜLKEMİZİN İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Motorlu kara taşıtları	17.463	4
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	12.333	3
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	11.263	16
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	8.928	3
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	8.280	-1
Demir- çelik	6.556	-12
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	5.917	5
Demir veya çelikten eşya	5.465	-1
Plastikler ve mamulleri	5.358	6
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	4.518	-9

2015 YILINDA ÜLKEMİZİN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER

	2015 Yılı Değeri (Bin Dolar)	2011-2015 yıllık ortalama artış (%)
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	37.841	13
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	25.559	-1
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	17.637	2
Motorlu kara taşıtları	17.543	1
Demir- çelik	14.775	-7
Plastikler ve mamulleri	12.268	1
Organik kimyasal ürünler	4.715	1
Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	4.621	4
Eczacılık ürünleri	4.296	-2
Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	4.183	-10

2015 İhracatımızdaki İlk 5 Ülke: Almanya (%9.3), Birleşik Krallık (%7.3), Irak (%5.9), İtalya (%4.8), Amerika (%4.4)

2015 İthalatımızdaki İlk 5 Ülke: Çin (% 12), Almanya (%10.3), Rusya (%9.8), Amerika (%5.4), İtalya (%5.1)

(Trademap, List of products at 2 digits level imported by Turkey in 2015, t.y.)

D-8 ‘İN İLK PROJELERİ

D-8'deki İlk Projeler

D-8'in kuruluşunda, üye ülkeler farklı çalışma gruplarını koordine etmek üzere anlaşılmışlardır.

Bu koordinasyon aşağıdaki şekildedir ("Commission Of The (Prospective) D-8 Group 2th Meeting", 1997, s. 1-2):

Türkiye	: Sanayi ve sağlık
Bangladeş	: Kırsal gelişme ve mikrokredi
Endonezya	: İnsan kaynakları gelişimi
İran	: İletişim ve haberleşme, bilim ve teknoloji
Malezya	: Finans, bankacılık ve özelleştirme
Mısır	: Ticaret
Nijerya	: Enerji
Pakistan	: Tarım

12-13 Haziran 1997'de İstanbul'da toplanan Komisyon, ilgili çalışma alanları için aşağıdaki projeleri öncelikli hale getirmişlerdir. Nijerya ve Bangladeş'in, konularıyla ilgili hazırlık sürecinin tamamlayamamış olmalarından dolayı proje atanmamıştır ("Commission Of The (Prospective) D-8 4th Group Meeting", 1997, s. 1).

1. Tarım Uçağının Dizaynı, Geliştirilmesi, Üretimi ve Pazarlaması (Türkiye)
2. D-8 Ülkeleri Arasında Sanayi ve Teknoloji Veri Bankası Ağının Kurulması (İran),
3. Uluslararası Pazarlama ve Ticaret Şirketi'nin Kurulması (Mısır),
4. Yoksullukla Mücadele Çalıştayı (Endonezya),
5. D-8 Şirketleri Arasında Ortak Girişimleri de Kapsayacak Şekilde Takafül (İslami Sigorta) Projesi'nin Oluşturulması (Malezya),
6. Ülke içi tarım ve kıyı tarımının geliştirilmesi (Pakistan),

1. Türkiye'nin Üstlendiği Tarım Uçağı Geliştirilmesi Projesi

Başbakanlık tarafından 1 Nisan 1997 tarihinde tasarım çalışmaları TAI'ye verilen Ziraat İlaçlama Uçağı ZİU'nun ön dizaynı 1 Temmuz 1997'de tamamlandı. Türk mühendisleri tarafından tasarlanmış ve imal edilmiş olan insanlı ilk Türk uçağıdır. Tasarım ve Geliştirme Koordinatörü Gürsel ERARSLANOĞLU ve Proje Sorumlusu Bülent KORKEM yönetiminde 25 kişilik ekip 16 Şubat 1998 tarihinde detay tasarım aşamasına geçti.

TAI aynı zamanda pazarla ilgili de araştırmalar yaptı. GAP ile tarımsal havacılık, uçak için pazar olabilecekti. 20 yılda 300 uçaklık bir Pazar öngörülüyordu. D-8 ülkeleri de uçak için önemli bir pazar arz etmekteydi. 1999'un sonlarına doğru uçağın imalatına başlandı.

Uçak modern standartlarda ve ve dünya FAR/ JAR-23 havacılık normlarına uygun olarak tasarlanmıştır.

(Fotoğraflar TAI'den alınmıştır.)

Uçak motoru 600 beygir güç sağlayan OE-600A, 8 silindirli, turbo şarjlı yakıt enjeksiyonuna sahip ve sıvı soğutmalıdır. TAI söz konusu motoru bakım kolaylıkları ve düşük fiyat nedeniyle tercih etmiş, ileriki dönemlerde ise uçağın turboprop motorlu, veya iki kişilik eğitim modellerinin de ön tasarımlarını yapmıştı.

26 Haziran 2000 tarihinde ilk uçuş Salih BAYRAK tarafından yapıldı. Uçak testlere başladı. Bu sırada ikinci ZİU'nun imalatı planlandı. İlk uçak TAI'nın ikincisi de Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün sertifikasyon testlerinde kullanılacaktı.

Ancak proje test uçuşları sırasında durduruldu. Değişen siyasi konjonktürle, ZİU'ya verilen destek durduruldu. İmal edilen 3 uçak ve proje bu aşamada kaldı.

Bu uçağı almaya D-8'in altı ülkesi istekli olmadı. Sadece İran 100 adet alabileceğini bildirdi. Ülkemiz ise en fazla 70 adet talep etti.

D-8 üyesi Mısır ve Nijerya ülkelerinde havadan tarım ilaçlama sistemlerinin yasak olduğunu öne sürerek, uçağı talip olmayacaklarını bildirdiler(Özbek, t.y.; Sarıkaya, 2001).

2006'da Avrupa Birliği kriterleri nedeniyle Türkiye'de havadan yapılan zirai ilaçlama yasaklandı.

2. İran'ın Üstlendiği D-8 Ülkeleri Arasında Sanayi ve Teknoloji Veri Bankası Ağının Kurulması Projesi

15-20 Eylül 2000'de New York'ta yapılan 8. Komisyon Toplantısında, 24 Mayıs 2000 tarihinde Sanayi ve Teknoloji Veri Bankası Ağı (ITDB) internet sayfasının faaliyete geçtiği bildirilmiştir. Üye ülkelerin; endüstriyel, teknolojik, ekonomik ve ticari faaliyetleriyle ilgili faaliyetlerini söz konusu siteye girmelerinin ve güncellemeleri yapmalarının beklendiği ifade edilmiştir. Daha sonraki toplantılarda, üye ülkelerin siteye giriş yapmalarından duyulan memnuniyet dile getirilmiş ancak istenen düzeye ulaşmadığı belirtilmiştir. Sitenin aktif kullanımın öneminin altı çizilmiştir ("Report of the 8th Session of the D-8 Commission", 2000, s. 4).

2013 yılına gelindiğinde ise İran D-8 Teknoloji Transferi ve Değişimi Ağı (D-8 TTEN) Yüksek Konseyi 1. toplantısına ev sahipliği yapmıştır. Toplantıda D-8 Teknoloji Transferi ve Değişimi Ağı web-portalının lansmanı yapılmıştır (www.d8tten.org). Söz konusu portal sayesinde, teknoloji pazarı hakkında bilgilendirme ve değişim platformu olacağı belirtilmiştir. Pratikte D-8'in teknoloji veri tabanı olarak işlev göreceği öngörülmüştür. Halihazırda, web portalı aktiftir (D-8 Officially Launched D-8 TTEN Web-Portal to Boost D-8 Technology Cooperation, 2013).

3. Mısır'ın Üstlendiği Uluslararası Pazarlama ve Ticaret Şirketi Projesi

Uluslararası Pazarlama ve Ticaret Şirketi'nin temel amaçları; D-8 ülkeleri arasındaki ticaret ve pazarlama faaliyetlerini geliştirmek, D-8 üyelerinin diğer İslam ülkeleri ile olan ticari ve ekonomik ilişkilerini artırmak ve teşvik etmek ve D-8 ülkelerinden dünyanın diğer ülkelerine yapılan ihracatın artırılmasına yardımcı olmaktır.

Ülkelerin %12.5 payla, eşit hisse sahibi olması planlanmıştır (D-8 To Eliminate Trade Barriers, 2002) . Mısır tarafınca çalışmalar yürütülmüş, şirketin fizibilite aşamasına kadar gelinmiştir. Özel sektörü çalışmalara dahil etmek yönünde kararlar alınmıştır. Konuya ilişkin çalışmalara, İran tarafınca kurulan D-8 Teknoloji Transferi ve Değişimi Ağı'na, Mısır'ın ticaret alanındaki verilerin girişini ve güncellemeleri yapması olarak devam kararı alınmıştır (1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları) .

4. Malezya'nın Üstlendiği D-8 Tekafül (Sigorta) Şirketi Kurulması Projesi

Projeye, yeni bir şirket kurmak yerine, hali hazırda var olan bir şirketin kapasitesinin artırılması yoluyla başlanmıştır. Malezya'nın sigorta ve reasürans üzerine bir çalıştay yapması kararı alınmıştır.

Sigortacılık otoritelerinden danışmanların, sigorta ve reasürans şirketleri ile işbirliği ve koordinasyon içinde çalışmaları için bir kurulabilecek bir mekanizmanın usulleri hakkında çalışma yapması kararı alınmıştır.

Üye ülkeler ASEAN Retakaful International LTD. anaparasına eşit oranda katkı sağlamaya davet edilmiştir. Bu takdirde şirketin adının D-8 Retakaful LTD. olarak değiştirileceği bildirilmiştir.

27 Eylül 2004'te New York'ta yapılan 17. Komisyon toplantısında da, Kuala Lumpur'da, 13 Temmuz 2004'te Tekafül ve Sigorta Düzenleme ve Danışma Otoriteleri Toplantısı yapıldığı ve bu toplantının yılda bir kez olmak üzere Mısır ile dönüşümlü yapılması kararının alındığı belirtilmiştir.

Ancak bir sonraki zirve ve komisyon raporlarında konuyla ilgili bir karara yer verilmemiştir. Konuya ilişkin çalışmalar bankacılık ve finans yönünde yapılan çalıştayla devam etmiştir. Bu alandaki çalışmalar bankacılık ve finans alanına kaydırılmış, ilgili alanda çalıştaylar ve toplantılar yapılmıştır (1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları) .

Kelime anlamı 'dayanışma' olan Tekâfûl (İslami Sigorta), dinin hassasiyetler nedeniyle geleneksel sigorta sistemlerine sıcak bakmayan ancak sigortalanmaya ihtiyaç kişilerin yardımlaşma amacıyla bir araya geldikleri ve 'birbirlerini' sigorta ettikleri bir sistemdir. Esasları itibariyle yüzyıllardır uygulanmakta olmakla birlikte, ilk Tekâfûl Sigorta şirketleri 1979'da Sudan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde kurulmuştur. Daha sonra pek çok ülkede çeşitli sigorta şirketleri kurulmuş durumdadır. Bu sistemde primler, teberru (bağış) olarak alınır ve bir havuzda toplanır. Bir hasar gerçekleşmesi halinde mağdur olan polişe sahibinin mağduriyeti giderilir(Kuveyt Türk, t.y.).

5. Endonezya'nın Üstlendiği Yoksullukla Mücadele Çalıştayı Projesi

2001 yılında Kahire'de toplanan Zirve'de, Endonezya'dan yoksullukla mücadele çalıştayının beklenildiği yönünde karar alınmıştır. Endonezya Hükümeti tarafından organize edilen Yoksullukla Mücadele için Doğru Teknoloji Kullanımıyla Kırsal Kesimin Güçlendirilmesi, çalıştayı 5-9 Kasım 2001 tarihinde düzenlenmiştir.

11-12 Ağustos 2003 tarihlerinde toplanan 12. Komisyonun raporunda İran tarafının Yoksullukla Mücadele: Reformlar ve İlerleme Ölçütleri konulu bir çalıştay, Endonezya tarafının da Yoksullukla Mücadelede Gıda Güvenliği konulu bir çalıştay yapacağı bildirilmiştir.

2004 Tahran Deklarasyonu'nda; konuya ilişkin çalışmalara, İran tarafınca kurulan D-8 Teknoloji Transferi ve Değişimi Ağı'na, Endonezya'nın yoksullukla mücadele alanındaki verilerin girişini ve güncellemeleri yapması olarak devam edileceği belirtilmiştir (1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları) .

6. Pakistan'ın Üstlendiği Tarımsal Kalkınma Projesi

1999'da Dakka'da bir araya gelen Zirve'nin yayınladığı deklarasyonda, Pakistan'ın, su ürünleri yetiştiriciliği bilgi ve görüntüleme merkezleri ile bilim adamları, uzmanlar, enstitüler ve kayıtlı girişimlerin bulunduğu bir dizin hazırlaması kararı çıkmıştır.

2001 yılında Kahire zirvesinde, Pakistan'ın, tarımsal üretimi artırmak, alternatif/ organik gübre, çiftlik hayvanı gen kaynağını korumak amacıyla; biyoteknoloji alanında 3 çalıştaya ev sahipliği yapması kararı alınmıştır.

Alternatif/ Organik Gübre Çalıştayı 19-20 Haziran 2001'de, Çiftlik Hayvanı Gen Kaynağını Koruma Çalıştayı 1-3 Ağustos 2002'de Islamabad'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda alınan kararları ülkelerin uygulamaya geçirmesi önerilmiş, üye ülkelerin paydaş olacağı bir çiftlik kurulması fikri öne sürülmüştür.

Ayrıca, Türkiye'nin ev sahipliğinde, 26-29 Mart 2002'de Bodrum'da, Balık Ambalajlamada Kalıntı Görüntüleme Sistemleri, Hijyen Kuralları ve Kalite Kontrol Prosedürleri konulu bir eğitim düzenlenmiştir. Üye ülkelerden deniz ürünleri ticareti ve yemleme konularında, bilgi ve tecrübe transferi, özel sektör teşvikleri beklendiği dile getirilmiştir.

Mısır bu alandaki 2. çalıştayı yapmayı taahhüt etmiştir. Ayrıca 1999'da Dakka'da, alınan kararlardan biri olan bilim adamları, uzmanlar, enstitüler ve kayıtlı girişimlerin bulunduğu bir dizin çalışması konusu, Pakistan'dan beklenmektedir.

2004 Tahran Deklarasyonu'nda; konuya ilişkin çalışmalara, İran tarafınca kurulannD-8 Teknoloji Transferi ve Değişimi Ağı'na, Endonezya'nın tarım alanındaki verilerin girişini ve güncellemeleri yapması olarak devam edileceği belirtilmiştir. Ayrıca 26-28 Nisan 2004'te, Pakistan'ın ev sahipliğinde Su Tasarrufu ve Damlama ile Sulama ile ilgili bir alıştay düzenlenmiştir. Zeytin ve Safran Tarımı konulu uluslararası bir seminer 12-13 Haziran 2006'da Peşaver'de gerçekleştirilmiştir (1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları) .

D-8 Üyelerinin Ortak Olarak Yaptığı Eylemler:

- D-8 Üyesi Ülkelerin İş Adamları İçin Vize İşlemlerinin Basitleştirilmesi (24 Şubat 2001, Kahire/ Mısır)
- D-8 Üyesi Ülkeler Arasında Gümrük Konularında Çok Taraflı İdari Yardım Anlaşması (13 Mayıs 2006, Bali / Endonezya)
- D-8 Üye Ülkeleri Tercihli Ticaret Anlaşması (13 Mayıs 2006, Bali / Endonezya)
- D-8 Ülkeleri Havayolu Firmaları Mutabakat Zaptı (Haziran 2008, Bali/ Endonezya)
- Finansal ve kanuni olarak güçlendirilmiş D-8 Sekreteryası (Temmuz 2008, Kuala Lumpur /Malezya)
- İşbirliğinin 2. On Yılında (2008-2018) Ekonomik İşbirliği Yol Haritası (Temmuz 2008, Kuala Lumpur /Malezya)

(All Official Documents, t.y.)

İŞBİRLİĞİ ALANLARI

	D-8 İşbirliği Alanları	Türkiye Çalışma Koordinatörlüğü
1.	Ticaret	Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
2.	Tarım ve Gıda Güvenliği	Gıda, Tarım, Hayvancılık Bakanlığı
3.	Ulaştırma	Ulaştırma, Denizcilik, Haberleşme Bakanlığı
4.	Enerji ve Madenler	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
5.	Turizm	Kültür ve Turizm Bakanlığı
6.	<i>Sanayi İşbirliği</i>	<i>Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı</i>

D-8 organizasyonunun çalışmaları; periyodik olarak yapılan zirve, konsey, komisyon toplantılarında ve teknik toplantılarda (çalışma grubu toplantıları) tartışılır, karara bağlanır ve çalışmalar takip edilir.

Sorumlu kuruluşlar, kendi bünyelerindeki çalışmaları koordine eder.

Her yıl yapılan Sanayi Bakanları Toplantısına, Bakanlığımız katılım sağlar ve Sanayi Çalışma Grubu çalışmalarını Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü koordine eder.

Sanayi Genel Müdürü Prof. Dr. İbrahim Kılıçaslan, 2015 İran-Tahran'da yapılan 4. Sanayi Bakanları Toplantısında, alınan kararların takibi ve koordinasyonu ve projelerin başarısı için Daimi Temsilci' olarak atanmıştır.

1-TİCARET

Ticaret alanındaki faaliyetler ülkemizde **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı** ile **Ekonomi Bakanlığı** tarafından yürütülmektedir.

- Ticaret Bakanları Konseyi 1. Toplantısı, 24-25 Haziran 2013 tarihleri arasında Abuja'da (Nijerya),
- Ticaret Bakanları Konseyi 2. Toplantısı 17 Şubat 2016 tarihinde Islamabad'da (Pakistan) gerçekleştirilmiştir.
- Ticaret Bakanları Konseyi 3. Toplantısının 2017 yılında Malezya'da gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Bu alanda gerçekleşen en önemli gelişme Tercihli Ticaret Anlaşmasının yürürlüğe girmesidir. Anlaşma çalışmalarını yürüten Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları (HLTO) toplantıları aşağıdadır:

- D-8 ülkeleri 7. Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları Toplantısı (18-19 Aralık 2006, Islamabad-Pakistan)
- D-8 ülkeleri 8. Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları Toplantısı (3-4 Mayıs 2007, Islamabad-Pakistan)
- D-8 ülkeleri 9. Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları Toplantısı (27-28 Mart 2008, Islamabad-Pakistan)
- D-8 ülkeleri 10. Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları Toplantısı (3 Temmuz 2008, Kuala Lumpur-Malezya)
- D-8 ülkeleri 11. Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları Toplantısı (9-10 Ekim 2010, İstanbul-Türkiye)

Tercihli Ticaret Anlaşması (PTA) 13/05/2006 tarihinde imzalanmış olup,

- 25 Ağustos 2011'de İran, Malezya, Nijerya ve Türkiye'de,
- 4 Ekim 2011'de Endonezya'da,
- 8 Şubat 2012'de Pakistan'da hukuken yürürlüğe girmiştir.

Ancak, anlaşmanın fiilen de işlerlik kazanması için, en az 4 ülkenin, tarife indirimine konu ürünleri belirlemesi ve bu ürünlerin üye ülkeler arasında değişimi gerekmektedir.

Ülkeler; mevzuatlarıyla ilgili eksiklerini giderdikten sonra, 17 Şubat 2016'da Islamabad'da yapılan Ticaret Bakanları Toplantısında, 1 Temmuz 2016 tarihinde anlaşmayı yürürlüğe girme kararı almışlardır. Nitekim, 18/04/2011 tarihli ve 2011/1681 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile

onaylanan D-8 Üye Devletleri Arasında Tercihli Ticaret Anlaşmasına (TTA) İlişkin Menşe Kurallarının uygulanmasına dair yönetmelikle anlaşma fiilen yürürlüğe girmiştir.

Tercihli Ticaret Anlaşması'nın (PTA) hukuken yürürlüğe girmesinin ardından 22 Mart 2012'den itibaren; Yüksek Düzeyli Ticaret Memurları, Tercihli Ticaret Anlaşması Gözetim Komitesi (SC-PTA) olarak görevine devam etmektedir. D-8 Gözetim Komitesi toplantıları sırasıyla 22 Mart 2012, 29 Mart 2013 ve 9-10 Nisan 2014 tarihlerinde ülkemizde gerçekleştirilmiştir. Komite'nin 4. Toplantısı Ticaret Bakanları Konseyi Üçüncü Toplantısı öncesinde, 16 Şubat 2016 tarihinde Pakistan'da gerçekleştirilmiştir.

İlaveten “ Gümrük Konularında Çok Taraflı İdari Yardım Anlaşması” önemli bir başarıdır. Anlaşma, 22 Nisan 2011 tarihli ve 27913 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış, 24 Ekim 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

D-8 Tercihli Ticaret Anlaşması İmza / Onay Tablosu

	TTA		Menşe Kuralları		İlk Taviz Listesi	Gözden Geçirilmiş Taviz Listesi
	İmza	Onay	Kabul	Onay		
Bangladeş	■				■	
Endonezya	■	■	■	■	■	■
İran	■	■	■	■	■	■
Malezya	■	■	■	■	■	■
Mısır	■				■	
Nijerya	■	■	■	■	■	■
Pakistan	■	■	■	■	■	■
Türkiye	■	■	■	■	■	■
TOPLAM	8	6	6	6	8	6

(Gelişen 8 Ülke (D8), t.y.) (1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları)

(Expert Level/Technical Meetings (Trade))

2-TARIM & GIDA GÜVENLİĞİ

D-8 bünyesindeki tarım alanındaki çalışmalar ülkemizde **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı** tarafından koordine edilir. Her üye ülkenin Tarım Çalışma Grubu odak noktaları bulunmaktadır. Ülkemizin tarım çalışma grubu faaliyetleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ilgili Genel Müdürlüklerinde yer alan odak noktaları tarafından yürütülmekte ve D-8 Sekreteryası ile Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla Bakanlık Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından koordinasyonu sağlanmaktadır.

D-8 Ülkeleri arasında bugüne kadar 5 adet Tarım ve Gıda Güvenliği Bakanlar Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bunlar:

- 1. Toplantı, 2009, Kuala Lumpur/Malezya
- 2. Toplantı, 2011 Tahran/İran
- 3. Toplantı, 2012 Mataram/Endonezya
- 4. Toplantı, 2013, Abuja/Nijerya
- 5. Toplantı, 2014, İstanbul/Türkiye

2.1 D-8 Tarım Bakanları Toplantısı

2.1.1 D-8 1. Tarım Bakanları Toplantısı (25–27 Şubat 2009, Kuala Lumpur, Malezya)

Üye ülkeler arasında tarımsal kalkınmanın sağlanması ve tarımsal verimliliğin artırılması, hayvan gen kaynaklarının korunması ve biyoteknoloji gibi hayati konularda birçok faaliyet sürdürülmektedir. Bu konuları ve gıda güvenliği konularını görüşmek üzere Birinci D-8 Tarım Bakanları toplantısı Kuala Lumpur’da 25-27 Şubat 2009’da yapılmıştır. Toplantıda gıda güvenliği sorunu için çözüm önerileri sunan Kuala Lumpur (KL) İnisiyatifi kabul edilmiştir. KL İnisiyatifi, D-8 ülkelerinde uygulanmak üzere üç öncelikli proje ihtiva etmektedir:

1. Kaliteli gübrenin üretimi ve tedarik edilmesi
2. Kaliteli yem üretimi ve tedariki
3. Kaliteli tohum üretecek tohum bankalarının kurulması

Söz konusu inisiyatiflerin hayata geçirilmesi ve işbirliğinin sağlanması için 5 adet Tarım Çalışma Grubu oluşturulmuş ve üye ülkeler görevlendirilmiştir:

1. Tohum Bankası: Türkiye ve İran
2. Hayvan Yemi: Malezya ve Endonezya
3. Gübre: Mısır
4. Ticari Standartlar : İran ve Türkiye
5. Denizcilik ve Balıkçılık: Endonezya

- Üye devletler ve özel sektörleri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve ticaret hacminin 2018 yılına kadar %15–20 arttırılması hedeflenmiştir.
- D-8 ülkeleri arasında gübre, hayvan yemi ve tohum ticaretinin artırılması amacıyla D-8 Tercihli Ticaret Anlaşması'nın (TTA) yapılması konusunda ortak karar alınmıştır.
- Tarım Bakanları Toplantısına ülkemiz Bakan seviyesinde katılım sağlamıştır.

2.1.2 D-8 2. Tarım Bakanları Toplantısı (18 Mayıs 2011, Tahran, İran)

- İran ve Mısır ülkeleri özel sektörü arasında yapılan anlaşma uyarınca Ortak Girişimle bir Gübre Kompleksinin Mısır'da kurulması teşvik edilmiş ve diğer D-8 ülkelerine bu projeye katılması için çağrı yapılmıştır. Gübre üretimi, araştırma ve teknoloji transferinde Kamu-Özel sektör ortaklığı yatırım programları teşvik edilmiştir.
- Gıda güvenliği için önkoşul olan yem güvenliği için ortak bir strateji belirlenmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.
- İran İslam Cumhuriyeti'nin önerisi ile Gıda Güvenliği için D-8 Programı'nın oluşturulması için işbirliği yapılması ve 3. Gıda Güvenliği üzerine Tarım Bakanları Toplantısı'nda görüşe sunulması kararlaştırılmıştır.
- İran İslam Cumhuriyeti'nin önerisi ile "D-8 Tarımsal Bilgi Yönetimi Ağı"nın kurulması önerisi alınmıştır ve bir sonraki Üst Düzey Görevliler Toplantısı düzeyinde tartışılması kararlaştırılmıştır.
- Tarım Bakanları Toplantısına ülkemiz Genel Müdür seviyesinde katılım sağlamıştır.

2.1.3 D-8 3. Tarım Bakanları Toplantısı (4 Ekim 2012, West Nusa Tenggara, Endonezya)

- Önceki Toplantılarda ortaya konulan taahhüt, karar ve hedefleri anımsatarak Toplantıda; bu taahhüt, karar ve hedeflerin acilen uygulanmasını sağlamak amacıyla tüm düzeylerde daha fazla koordinasyon gerektiğinin altı çizilmiştir.

- Endonezya ve Malezya tarafından başlatılan Hayvan Yemi Bilgi Merkezi (D-8 AFIC) web sayfasının oluşturulduğu bildirilmiştir. Ayrıca Toplantıda Üye Devletler, D-8 AFIC web sitesine veri ile bilgi girerek ve buradan bilgi alarak aktif olarak kullanım ve katılımda bulunmaları konusunda teşvik edilmiştir.
- İlgili özel şirketlerin tüm düzeylerdeki katılımları konusunda ısrar edilerek Çalışma Grupları, özel şirketleri kendi gruplarına davet etmeleri ve dahil etmeleri konusunda cesaretlendirilmişlerdir.
- Tarım Bakanları Toplantısına ülkemiz Bakan Yardımcısı seviyesinde katılım sağlamıştır.

2.1.4 D-8 4. Tarım Bakanları Toplantısı (4-6 Aralık 2013 Abuja/Nijerya)

- Gübre Çalışma Grubunun faaliyetlerinin teknoloji transferi, gübre standartlarının harmonizasyonu ve ortak araştırmalar yapılarak geliştirilmesine karar verilmiştir. Yönetim organları bir sonraki Toplantıda belirlenmek üzere Gübre Birliği Mutabakat Zaptı onaylanmıştır. Yeri 2 yıl süreyle İstanbul olarak belirlenmiştir.
- Tohum Bankası Çalışma grubu fonksiyonlarının artırılması için D-8 Tohum Sertifikasyonu, Çeşit Tescil ve Islah konularında işbirliği yapılması ve D-8 Tohum Konseyi'nin kurulması uygun görülmüştür.
- Nijerya'nın et üretim zincirindeki yatırım fırsatlarının göz önüne alınması gerektiği kararlaştırılmıştır. Üye ülkeler Helal Et endüstrisindeki yatırım potansiyelinden yararlanmaları için davet edilmiştir.
- Nijerya'nın D-8 Tarımsal Araştırma ve Kapasite Arttırma Girişimi, Tohum Sektörü yatırım fonu, Gübre Yatırım Fonu ve Helal et yatırım komisyonu tekliflerini memnuniyetle karşılamıştır.
- Ticari Standartlar Çalışma Grubunun çalışmalarını güçlendirmek için gıda ve tarımsal ürünler, kalite güvence sistemleri ve gıda güvenilirliği konularında standartların harmonizasyonuna odaklanılması ve somut proje ile aktivitelerin gerçekleştirilmesi gerektiğine kanaat getirilmiştir.
- Gıda tedarik zincirleri, beslenme ve gıda sistemleri konularında Devlet-Özel Sektör işbirliğinin sağlanması ve özel sektörün katılımının teşvik edilmesinin önemi vurgulanmıştır.
- D-8 Gıda Güvenliği programı ve Bilgi Yönetimi Sistemi'nin tamamlanması için çalışmaların hızlandırılmasına karar verilmiştir.
- Afrika-Asya Kırsal Kalkınma Örgütü ile Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.
- 4. Tarım Bakanları Toplantısına ülkemiz Bakan Yardımcısı düzeyinde katılım sağlamıştır.

2.1.5 D-8 5. Gıda Güvenliği Tarım Bakanları Toplantısı (1-3 Aralık 2014 İstanbul / Türkiye)

• D-8 tarım sektörünün potansiyeli, küresel düzeyde yaşanan iklim değişikliği vb. diğer sorunlar ile yüksek gıda fiyatları gibi ekonomik nedenler ve gerçekleşen diğer 4. Tarım Bakanları Toplantısında alınan kararlar da göz önünde bulundurularak, gıdaya erişim ve tarımsal verimliliğin güçlendirilmesi amacıyla birçok hususta anlaşmaya varılmıştır.

- Gübre ÇG çalışmalarının üretim, arz ve dağıtım yeterliliği açısından ortak stratejilerle güçlendirilmesi ve Kamu-Özel Ortaklığında yatırım programlarının teşvik edilmesi. D-8 Gübre Birliği (D8FA)'nın işlevselliğinde hükümet ve özel sektörün aktif olarak yer alması,
- İç ticaretin artırılmasına yönelik gübre standartlarının uyumlaştırılması, üye ülkeler arasında bilgi alışverişi yapılmasının desteklenmesi,
- Tohum Bankası ÇG adının Tohum Güvenliği ve Ticaret ÇG olarak değiştirilmesi,
- Hayvan Yemi ÇG'nun küçük ölçekli hayvansal üretim için uygun sistemler, fizibilite çalışmaları ve Ar-Ge'nin dahil olduğu ortak projelerin uygulanması amacıyla uygulanabilir stratejiler formüle edilmesi ve gerekli optimal seviyede kaliteli hayvan yemi üretimi ve temini için fonksiyonlarının yoğunlaştırılması, D-8 Hayvan Yemi Bilgi Sistemi (D-8 AFIC)'nin ana medya olarak kullanılması,
- Su ürünleri yetiştiriciliği konusunda seminer, eğitim ve çalıştayların düzenlenerek işbirliğinin sağlanması, küçük ölçekli balıkçılık yönetimi ve iç suların yönetimi gibi hususlarda bir iş planı oluşturulması,
- Üye ülkelerin arasında standart yasal düzenlemelerin uyumlaştırılması amacıyla ürün arz zinciri, işleme ve etiketleme gibi öncelik alanlarının belirlenerek tecrübelerin paylaşımı, kapasite oluşturma ve teknik işbirliği konularında yoğunlaşılması, böylece teknik engellerin azaltılması ve ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi,
- Tarım işbirliği altında yer alan proje ve faaliyetlerin zamanlıca gerçekleştirilebilmesi için bir iş planı oluşturulması,
- D-8 ülkelerinin tohum ve bitkisel üretim amacıyla kullanılan diğer materyallerin ticaretinin artırılması amacıyla ortak politikaların oluşturulmasına yönelik işbirliği başlatılması,
- Kırsal kalkınma ve yoksulluğun sonlandırılması için istihdam ve geçim kaynağı yaratılması ve gıdaya erişimin artırılmasını desteklemek için ortak bir gündemin ihtiyacının yeniden teyit edilmesi ve bu kapsamda her ÇG'nun kırsal altyapı ve destek hizmetlerine yönelik kamu-özel sektör yatırımlarını artırmayı teşvik etmesi,
- Koordinasyon ağının artırılarak özel sektör paydaşlarının da katılımının sağlanması,
- Tarımsal işbirliği aktivitelerine rehberlik edecek D-8 Bilgi ve Enformasyon Yönetim Ağı'nın ve Gıda Güvenliği D-8 Programının nihai hale getirilmesi için çalışmaların devam ettirilmesi

kararlaştırılmıştır.

- D-8 ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) arasında proje hazırlama ve kırsal kalkınma politikalarındaki bilgi ve deneyimlerin D-8 üyesi ülkelere aktarılmasına yönelik işbirliği protokolü imzalanmıştır.

(Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 43531645-730.03.[D-8]-3460 sayılı yazısı, 2016)

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Delegasyonu, D-8 5. Tarım Bakanları Toplantısı, 2014, İstanbul

2.2 D-8 Çalışma Gruplarının karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri

- Endonezya’da gerçekleşen toplantıyla başlayan D-8 Gübre Birliği kurma çalışmaları İstanbul Toplantısıyla sonuçlandırılmış, İstanbul Toplantısında D-8 Gübre Birliği kurulmuş ve Başkanlığına iki yıllığına Türkiye’nin, yardımcılığına da İran’ın atayacağı bir kişinin yürütmesi kararlaştırılmıştır. Tüm bu çalışmalar ve toplantılar sırasında tüm ülke temsilcileri tarafından iyi niyet beyanları yapılması ve ortak çalışmalarda bulunulmasına rağmen toplantı sonrası bazı ülke temsilcilerinin devamlı değişmesi ve gerekli siyasi destek görmemesi nedeniyle mesafe alınamaması gübre alanında karşılaşılan en büyük sorundur.
- Bu kapsamda, D-8 Sekreteryası tarafından alınacak büyük bir inisiyatif ile üye ülkelerin büyük yetkilerle donatılmasının çalışmaların ivme kazanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- Bakanlar Toplantısı öncesinde yılda en az 1 (bir) kez teknik düzeyde personelin bir araya gelerek mevzuat uyumlaştırılması, mevzuat farklıklarının yarattığı ticari sorunlar, bürokrasinin azaltılması yönünde önlemler vb. konularında uygulamaya yönelik çalışma raporları hazırlaması, toplantı tarihlerinin önceden kararlaştırılması, D-8 Sekreteryasına bildirilmesi ve taraflarınca takip edilmesi daha verimli sonuçlar alınmasını sağlayabilecektir.
- Ticarete konu ürünler için düzenlenen sertifika formatları (gıda sağlık sertifikası, bitki sağlık sertifikası, helal sertifikası, analiz raporları vb.) hakkında her ülkenin yetkili otoriteleri tarafından bilgilendirmeler yapılması, sertifika tanınırlığı konusunda yaşanan veya yaşanabilecek mevcut ve olası sorunların görüşülmesi hem işbirliğini artıracak hem de çalışmaları hızlandıracaktır.
- D-8 Sekreteryasının bütçe imkanları ve personelinin artırılması, çalışmaların hızlandırılmasına katkıda bulunabilecektir.
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 4. Toplantısı 3 Ekim 2012 tarihinde EndonezyaMataram’da gerçekleştirilmiştir. Toplantıda ülkemiz tarafından hazırlanan ve bütçesi yaklaşık 15 Milyon Amerikan Doları olan proje metni tartışılmış ve bazı önerilerle birlikte her ülkenin kendi ihtiyaçlarına uygun olarak gerekli proje taslaklarını hazırlayarak 2012 sonuna kadar D-8 sekreteryasına iletmeleri kararlaştırılmıştır. Tüm ülkelerin proje taslakları ve bütçeleri D-8 Sekreteryasına ulaştırıldıktan ve proje tek bir proje haline getirilerek nihayete erdirildikten sonra, D-8 Sekreteryasına finansal kaynak araştırması görevi verilmiştir.
- 4 Aralık 2013 tarihinde Nijerya – Abuja’da gerçekleştirilen D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 5. Toplantısının ardından 6 Aralık 2014 tarihinde Gıda Güvenliği Konusundaki 4. D-8 Bakanlar Toplantısında, tohum bankası ile ilgili olarak; D-8

Tohum Bankası Çalışma Grubu fonksiyonlarını güçlendirmek, yüksek kaliteli tohum ve bitki genetik kaynaklarının çeşitliliğini sağlamak için oluşturulacak tohum bankalarını desteklemek ve D-8 tohum sertifikasyon sistemi ve D-8 çeşit tescili için uyum konusunda bilgi alışverişi yoluyla ıslah için değerlendirme yöntemlerinin uyumlaştırılması ve D-8 Tohum Konseyinin kurulması, gıda güvenliği konusundaki 5. D-8 Bakanlar Toplantısının 2014 yılında Türkiye’de yapılması kararları verilmiştir.

- 03-05 Haziran 2014 tarihleri arasında GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi/DİYARBAKIR’da "Workshop on ISTA Rules and Breeding" gerçekleştirilmesi planlanmış, ancak söz konusu toplantı yeterli çoğunluk sağlanamadığından ertelenmiştir.
- D-8 Ülkeleri “Bilgi Yönetimi Ağı” ile ilgili olarak web sayfası hazırlıkları tamamlanmış olup, bu kapsamda D-8 Tohum Bankası ile ilgili yapılacak çalışmalarda kullanılmak üzere "d8seedbank.org" uzantılı bir web sayfası hizmete sunulmuştur. Web sayfası duyurusu üye ülkelere iletilmek üzere D-8 Sekreteryasına gönderilmiştir. Ancak bugüne kadar Bilgi Yönetim Ağında Bangladeş, Nijerya ve Türkiye dışındaki ülkelere herhangi bir bilgi paylaşımı sağlanamamıştır.
- Hayvan Yemi Bilgi Merkezi olarak kurulan AFIC web sayfası üye ülkeler tarafından güncel tutulamamaktadır. Sekreteryanın konuyla ilgili olarak ülkeleri teşvik etmesi uygun olacaktır. Ayrıca, veri giriş alanlarının sadeleştirilmesine de ihtiyaç duyulmaktadır.

D-8 Üyesi Ülkeler İle İşbirliğinin Artırılmasına Yönelik Girişim Önerileri

- Gübre hususunda, üye ülkeler arasında özel sektörün teşvik edilerek ortak yatırımlara girişilmesi, özellikle Mısır’ın sahip olduğu fosfat kaynakları nedeniyle sisteme dahil edilmesi sağlanmalıdır.
- İlk D-8 Bakanlar toplantısında oluşturulan ülke temsilcilerinin devamlılığının sağlanması amacıyla atama şeklinde görevlendirilme gerçekleştirilebilir.
- Üye ülkeler arasında ticarete konu ürünlerin ticaretinde sıkça rastlanan gıda güvenirliliği, bitki ve hayvan sağlığı şartlarına uyumsuz hallerin tespit edilmesi, alınacak önlemlerin belirlenerek ticari kayıpların minimize edilmesi gerekmektedir.
- Her ülkenin birlik arasında ticarete konu ürünlerde tespiti yapılmış ve tanımlanmış risklerin paylaşılması ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Böylece birlik içindeki vatandaşların güvenilir gıdaya ulaşması sağlanacak ve birlik yetkili otoritelerinin denetim ve analiz kapasitelerini arttırmasına olanak sağlanacaktır. Bu minvalde, Türkiye’nin risk değerlendirme çalışmaları ve tecrübelerinden faydalanılabilecek çalışma ortamlarının oluşturulması gerekmektedir.

- Hammadde ticaretinde vergi kolaylıkları uygulanarak D-8 üye ülkeleri arasında ticaretin geliştirilmesi ve ürün fiyatları yanında ürün kalitesinin de göz önünde bulundurularak ticaretin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Üye ülkeler arasında balıkçılık konusunda ikili alanda işbirliği konularının daha etkin yürütülebileceği ve bunun sonuçlarının ilgili olabilecek diğer üye ülkelerle paylaşılması yönünde yaklaşım oluşturulmasının işbirliğini artıracakı düşünülmektedir.

Ticari Anlamda D-8 Üyesi Ülkeler Arasında Türkiye'nin Daha Öncü Olabileceği Alanlar

- Üye ülkeler arasında Avrupa Birliği (AB) Gıda ve Yemde Hızlı Alarm Sistemi'ne (RASFF) benzer, bir ülkede ortaya çıkan gıda riskinin diğer üye devletlere iletilerek risk hakkında bilgi alışverişinin sağlandığı ve verilerin toplandığı bir sistem kurulması çalışması için adım atılarak ülkemizin öncülük etmesine fırsat verilebilir.
- Türkiye mevzuatı AB ile uyumlu olarak hazırlandığı için yüksek standartlara sahip teknik kriterler yer almaktadır, bu vesileyle üye ülkelerin mevzuat ölçütlerinin Ülkemiz mevzuatı düzeyine ulaştırılmasını teminen bilgi değişim programlarının hazırlanmasında ülkemiz kurucu ülke olarak da öncülük edebilecektir.
- Ülkemiz gübre sektörünün güçlü mali yapısıyla ortak yatırımlarda öncülük yapabilir. Yapacağı yatırımlarla bulunduğu bölgeye gübre satabilir.
- Deniz balığı yetiştiriciliği tekniklerinin üye ülkelere aktarılması ve balıkçı gemilerinin uydu aracılığı ile izlenmesine yönelik sistemin oluşturulması gibi konular Türkiye'nin öncü olabileceği alanlardan olabilir.

Fırsatlar ve Diğer Konular

- Üye ülkelerin hammadde kaynakları kullanılarak daha karlı yatırımlar yapılabilir. Dünya ticaretinde söz sahibi olunabilir.
- Üye ülkelerin standartları geliştirilebilir. Teknik düzeyde yardımda bulunulabilir.
- Belirli ürün standartları ve kodeksleri ile ilgili çalıştaylar düzenlenmesinin planlanması (Örneğin MRLs, Mikrobiyoloji, GDO vb.) sağlanabilir.

- Özellikle ülkemizde yetişmiş insan gücünün üye ülkelerde eğitim vermesi vb. bilgi ve tecrübelerin aktarılması, ikili ilişkilerin geliştirilmesi için bir fırsat olabilecektir.

2.3 ÇALIŞMA GRUPLARI

2.3.1 Gübre Çalışma Grubu

Çalışma grubunun toplantıları:

- Gübre Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 6-7 Nisan 2010 Kahire (Mısır),
- Gübre Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 18 Mayıs 2011 Tahran (İran),
- D-8 Tarım Bakanları 2. Gıda Güvenliği Toplantısı, 2. Kıdemli Memurlar Toplantısı, 17 Mayıs 2011, Tahran (İran)
- Gübre Üretiminde Gen Bankası Gelişimi ve Yönetimi Üzerine D-8 Özel Sektör Yatırım Çalıştayı, 15-17 Mayıs 2012, Abuja (Nijerya),
- Gübre Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 3 Ekim 2012, West Nussa Tenggara (Endonezya),
- D-8 Gıda Endüstrisi Görev Gücü 2. Toplantısı, 8 Ekim 2012 Dakka (Bangladeş)
- D-8 Petrokimya ve Gübre Görev Gücü 2. Toplantısı 8 Ekim 2012, Dakka (Bangladeş)
- D-8 Su Forumu, 21-23 Şubat 2013, İstanbul (Türkiye)
- Gübre Geçici Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 9-11 Mart 2013, Kiş Adası (İran)
- Gübre için oluşturulabilecek olası konsorsiyum için geçici 2. Toplantı, 4-6 Kasım 2013, Antalya (Türkiye)
- Tarım Bakanları 4. Gıda Güvenliği Toplantısı, 4 Aralık 2013, Abuja (Nijerya),
- D-8 Gübre Birliği (D8FA) oluşturulması için geçici 3. Toplantı, 9-10 Ekim 2014, Kuala Lumpur (Malezya)
- Gübre Çalışma Grubu 5. Toplantısı, 1-3 Aralık 2014, İstanbul (Türkiye),

2.3.2. Hayvan Yemi Çalışma Grubu

Çalışma grubu toplantıları:

- Hayvan Yemi Çalışma Grubu (WGAF) 1. Toplantısı, 7-8 Ekim 2009, Surabaya (Endonezya)
- Hayvan Yemi Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 16 Mayıs 2011, Tahran (İran)

- Hayvan Yemi Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 3 Ekim 2012, Nusa Tenggara, (Endonezya)
- Hayvan Yemi Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 4 Aralık 2013, Abuja, (Nijerya)
- Hayvan Yemi Çalışma Grubu 5. Toplantısı, 1 Aralık 2014, İstanbul (Türkiye)

2.3.3 Tohum Bankası Çalışma Grubu

Çalışma grubunun toplantıları:

- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu Oluşturulması ve 1. Toplantısı, 21-24 Temmuz 2009, İzmir (Türkiye)
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 16 Mayıs 2011, Tahran (İran)
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 3-4 Temmuz 2012, İzmir (Türkiye)
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 3 Ekim 2012, West Nusa Tenggra (Endonezya)
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 5. Toplantısı, 4 Aralık 2013, Abuja (Nijerya)
- D-8 Tohum Bankası Çalışma Grubu 6. Toplantısı, 1 Aralık 2014, İstanbul (Türkiye)

2.3.4 Standartlar Ve Ticari Sorunlar

Çalışma grubunun toplantıları:

- Standartlar ve ticari Sorunlar Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 16 Mayıs 2011, Tahran (İran)
- Standartlar ve ticari Sorunlar Çalışma Grubu 2. Toplantısı (WGST), 3 Ekim 2012, Mataram, Endonezya
- Standartlar ve ticari Sorunlar Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 4 Aralık 2013, Abuja (Nijerya)
- Standartlar ve ticari Sorunlar Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 1-3 Aralık 2014, İstanbul (Türkiye)

Çalışma grubunun 1. toplantısında, görev tanımı için taslak oluşturulmuş, İran fikir öncüsü olarak seçilmiştir. 4. Toplantıda görev tanımı tamamlanmış, İran tarafından Sekreteryaya, interaktif bir portal için taslak sunulması kararlaştırılmıştır. Üye ülkelerin

bu portala giriş yapması, bilgilerin edinilmesi ve yayılmasının kolaylaştırılması kararları alınmıştır.

2.3.5. Denizcilik ve Balıkçılık

Çalışma grubunun toplantıları:

- Denizcilik ve Balıkçılık Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 6-7 Nisan 2010, Kahire (Mısır)
- Denizcilik ve Balıkçılık Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 16 Mayıs 2011, Tahran (İran)
- Denizcilik ve Balıkçılık Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 3 Ekim 2012, Mataram (Endonezya)
- Denizcilik ve Balıkçılık Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 4 Aralık 2013, Abuja (Nijerya)
- Denizcilik ve Balıkçılık Çalışma Grubu 5. Toplantısı, 1-3 Aralık 2014, İstanbul (Türkiye)

2010'da Kahire'de düzenlenen, 1. Kıdemli Memurlar toplantısı ve çalışma grubunda, söz konusu alanda; teknoloji transferleri, eğitim programları, balık ticareti, veri tabanı kurulumu, D-8 uluslararası etkinlik katılımı gibi kararlar alınmıştır. 2. Toplantıda ise, Endonezya tarafından görev tanımı oluşturulmuştur.

(Expert Level/Technical Meetings (Agriculture and Food Security))

3-ULAŞTIRMA

Ulaştırma alanında yapılan çalışmalar, sivil havacılık ve deniz ulaşımı alt başlıklarında yürütülür. Çalışmaları, ülkemizde **Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı** yürütür.

Sivil Havacılık çalışma grubunun amaçları, emniyet ve asayiş, havayolu ulaşımı, eğitim, bakım, havayolu altyapısı, leasing, yatırım, düşük maliyetli havayolları gibi alanlardaki son gelişmeleri takip etmek, üye ve ilgili ülkeleri bu konularda istişarelere davet etmektir. Ayrıca, potansiyelleri, fırsatları, zorlukları ve tehditleri belirlemek, taraflar arasındaki toplantıları hızlandırmak, potansiyel gelişim alanlarındaki bilgi ve fikir alışverişini sağlamaktır.

3.1 D-8'in Ulaştırma Faaliyetleri

D-8 örgütünün ulaştırma sektörüne ilişkin çalışmaları daha çok sivil havacılık ve denizciliğe yönelik olmuştur. D-8 ülkelerinin farklı coğrafyalarda konumlanmış olmalarının bu eğilimi desteklediği söylenebilir.

Şimdiye kadar Dışişleri Bakanlığı'nın telkinleriyle, "Ulaştırma Çalışma Grubu" toplantısının ülkemizce organize edilmesi yönünde girişimlerde bulunulsa da toplantılar; yetersiz katılım gibi çeşitli nedenlerle iptal edilmiştir.

3.2 D-8'in sivil havacılık alanındaki işbirliği faaliyetleri

D-8'in Sivil Havacılık alanındaki faaliyetleri, D-8 üyesi devletlerin gerek kamu otoritelerinin karşılıklı bilgi ve tecrübe paylaşımı alanında birbirlerini destekleyici faaliyette bulunmalarını gerekse özel sektör arasındaki işbirliğini esas almaktadır.

Güvenlik, hava taşımacılığı, eğitim, tamir bakım onarım, havaalanı altyapı projeleri, finansman, yatırım, düşük maliyetli taşımacılık sivil havacılık alanında görüşülen başlıca konulardır.

3.2.1 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu Toplantıları

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 27-29 Haziran 2007, Antalya (Türkiye)

D-8 bünyesinde “**Sivil Havacılık Çalışma Grubu**” teşkil edilmesine karar verilmiştir.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 8-10 Eylül 2007, İsfahan (İran)

İmzalanan Mutabakat Zaptı ile D-8 ülkelerinin işbirliği alanlarına sivil havacılık da dâhil edilmiştir. Söz konusu toplantı sonucunda D-8 üyesi ülkelerin sivil havacılık çalışma grubu 2008-2010 yılı başkanlığına dönemin SHGM Genel Müdürü Dr. Ali ARIDURU oy birliği ile seçilmiştir.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 17-18 Haziran 2008, Bali (Endonezya)

İlk somut gelişmeler kaydedilmiş; THY-Garuda Havayolları, MNG-GMF Aero Asia havayolları arasında Mutabakat Zaptı, TAV- PT Angkasa Pura II arasında iyi niyet anlaşması imzalanmıştır.

- **Çalışma Grubu Toplantısı:** 05-07 Mart 2009 (İstanbul) D-8 Ülkelerinden Bangladeş, Endonezya, Malezya ve Türkiye Sivil Havacılık Otoritelerinin katılımı ile Sivil Havacılık Genel Müdürlükleri Çalışma Grubu Görev Gücü Toplantısı düzenlenmiştir. Toplantı sonunda Görev Güçlerinin (Task Forces) çalışma usul ve esasları ile ilgili taslak metinler hazırlanmış ve D-8 sekreteryasına gönderilmiştir.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 26-27 Kasım 2010, Antalya (Türkiye)

Türkiye’nin Başkanlığı 2 yıl uzatılmış, ICAO ve T-MAG (Turkish Middle East – Türkiye, Suriye, Ürdün, Lübnan) ile İşbirliği Muhtırası imzalanmasına karar verilmiştir. Türkiye Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından havaalanı terminal işletmeciliği, yer hizmetleri, ATM ve güvenlik konularında eğitim sağlanması amacıyla D-8 üyesi her ülke tarafından 5 kişilik gruplar oluşturulacaktır.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 5. Toplantısı, 8-9 Haziran 2011, Jakarta (Endonezya)

Türkiye’de Hava Alanları ve Endüstriyel İşbirliği Çalışmayı yapılması kararı alınmıştır.

Ayrıca, “Ticari Konular”, “Eğitim ve Kapasite Yaratma”, “Emniyet ve Güvenlik” “Hava Seyrüsefer ve Hava Trafik Yönetimi” Görev Gücü olmak üzere 4 adet görev gücü teşkil edilerek Türkiye Eğitim ve Kapasite Oluşturma Görev gücünün başkanı olmuştur.

Toplantının en önemli çıktılarında birisi Malezya’nın “Sivil Havacılıkta İşbirliği için D-8 Ülkeleri Çalışma Grubu Kurulmasına İlişkin Mutabakat Zaptı”nı imzalaması olmuştur. Bu gelişmeyle birlikte, söz konusu Mutabakat Zaptını imzalamayan D-8 üyesi ülke kalmamıştır.

Türkiye’de TAI tarafından “D-8 Havacılık ve Uzay Sanayii Çalıştayı” ile TAV tarafından “D-8 Havaalanı Yönetimi ve İşletimi Çalıştayı” düzenlenmesi ile ilgili hazırlıkların başlatılması kararı alınmıştır. Eğitimle ilgili olarak ise; Kapadokya Meslek Yüksekokulu (Kapadokya MYO) Sabiha Gökçen Yerleşkesinde her üye ülkeden iki katılımcıya havacılık eğitimi alma olanağı sağlanacağı bildirilerek, konuyla ilgili gerekli bilgiler sunulmuştur.

Toplantıda Görev Güçleri oluşturularak Başkan ve Başkan Yardımcıları belirlenmiştir: Ticari Konular Görev Gücü Başkanlığına Endonezya, Başkan Yardımcılığına Türkiye, “Eğitim ve Kapasite Yaratma Görev Gücü” Başkanlığına Türkiye, Başkan Yardımcılığına Nijerya; Emniyet ve Güvenlik Görev Gücü Başkanlığına Malezya, Başkan Yardımcılığına Pakistan; Hava Seyrüsefer ve Hava Trafik Yönetimi Görev Gücü Başkanlığına İran, Başkan Yardımcılıklarına Bangladeş ve Mısır seçilmiştir.

Görev Güçlerinin yılda en az bir kez olmak üzere, Sivil Havacılık Çalışma Grubu toplantılarından önce toplanması, gerekli görülmesi durumunda ise farklı zamanlarda da toplanabileceği yönünde karar alınmıştır.

ICAO ile İşbirliği Muhtırası (MoC) imzalanmasının, ICAO’nun katılımına bağlı olarak ileri bir tarihte sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 6. Toplantısı, 18-19 Ekim 2012, Abuja (Nijerya)

6 üye ülkenin katılımı ile gerçekleşmiştir. Nijerya Sivil Havacılık Otoritesi Genel Müdürü Dr. Demuren’in bir yıllık süre için Başkan olarak seçilmesi kararlaştırılmıştır.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 7. Toplantısı, 3-4 Haziran 2013, Dakka (Bangladeş)

Toplantı sonucunda; Türkiye’nin girişimi ile **uçuşların serbestleştirilmesi** gündeme getirilmiş ve bu yönde tavsiye kararı alınmıştır.

Ayrıca; Sivil Havacılık ve veya Ulaştırma Bakanlarının katılımı ile bir zirve yapılması benimsenmiş ve Türkiye bu zirve için hazır olduğunu bildirmiştir.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Sivil Havacılık Çalışma Grubu 8. Toplantısı, 24-25 Ağustos 2014, Dakka (Bangladeş)

Dönem Başkanı Bangladeş Sivil Havacılık Otoritesi tarafından, 24-25 Ağustos 2014 tarihleri arasında, Bangladeş'te 8.si Düzenlenen "D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu ve Genel Müdürleri Toplantısına" Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya ve ülkemizden katılım sağlanmıştır.

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Uzman Çalışma Grubu 9. Toplantısı, 18-19 Mayıs 2015, Kuala Lumpur (Malezya)

18-19 Mayıs 2015 tarihlerinde Kuala Lumpur'da düzenlenen 9. D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu ve Genel Müdürleri Toplantısı D-8 Genel Sekreteri, Malezya Sivil Havacılık Otoritesi, Bakanlık, Havaalanı Otoritesi, Havacılık Akademisi ve sektör temsilcilerinin yanı sıra; Bangladeş'ten 4, İran'dan 2, Nijerya'dan 1, Türkiye adına SHGM'den 2 ve THY'den 4 olmak üzere 6 kişi olarak toplamda 5 ülkeden 40 üzeri delege katılım sağlamıştır. D-8 üyesi ülkelerden Endonezya, Mısır ve Pakistan katılım sağlamamıştır

- D-8 Sivil Havacılık Genel Müdürleri ve Uzman Çalışma Grubu 10. Toplantısı, 23-24 Mayıs 2016, Kapadokya (Türkiye)

3.2.2. Sivil Havacılık Alanında D-8 Ülkeleriyle Yaşanan Sorunlar ve Talepler

- 1.250 milyar nüfusa sahip büyük bir ekonomi oluşturan D-8 ülkelerinde anlaşmalarda toplam 219 frekans (yolcu) uçuş hakkı mevcuttur.
- Türkiye'den Avrupa'ya haftalık 1800 frekans civarında uçuş bulunmaktadır. Hâlihazırda Türkiye'den D-8 ülkelerine 198, Türkiye'ye ise 110 frekanslık uçuş vardır.
- Özellikle uçulabilir noktalarda frekans kısıtı var iken yine uçulabilir noktalara uçuş izni verilmemektedir.

3.3 Diğer Toplantılar

- D-8 Havalimanı Yönetimi ve İşletimi Çalıştayı ve D-8 Sanayi İşbirliği Çalıştayı, 26-27 Kasım 2010, İstanbul (Türkiye)
- 11-15 Nisan 2011 tarihleri arasında Ankara’da katılımcı ülkelere ATM eğitimi verilmiştir.
- D-8 Havalimanı Yönetimi ve İşletimi Çalıştayı ve D-8 Sanayi İşbirliği Çalıştayı, 4-5 Nisan 2012, İstanbul Atatürk Havalimanı (Türkiye)
- D-8 Sivil Havacılık Kapasite İnşası Eğitimi, 3-4 Haziran 2014, İstanbul (Türkiye)
- D-8 Uçuş İşlemleri Tasarımı Alıştırma Eğitim& Çalıştayı, (PANS-OPS), 21-26 Şubat 2015, Tahran (İran)

Denizcilik Alanındaki İşbirliği Faaliyetleri

D-8 Sekretaryasının da teşvikiyle, Üye Ülkelerin kıyıları ve denizcilik sektörünün ekonomilerdeki payı dikkate alınarak, denizcilik faaliyetlerine ağırlık verilmesi planlanmıştır.

D-8’in denizcilik alanındaki öncelikli hedefleri;

- Uluslararası Denizcilik Örgütü’nün çalışmalarının da dikkate alınması suretiyle denizlerde güvenliğin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınması ve
- denizcilik alanında özel sektörün de desteğiyle işbirliğinin artırılması

olarak belirlenmiştir.

Denizcilik alanındaki işbirliğine yönelik ilk önemli adım 2005 yılı Nisan ayında Karachi’de (Pakistan) gerçekleştirilen denizcilik konulu seminerdir.

Denizcilik alanında gündeme getirilen işbirliği alanları: denizcilik eğitimi alanında işbirliğini geliştirmek, deniz adamlarının tecrübe paylaşımı, gümrük prosedürlerinin uyumlaştırılması ve basitleştirilmesi, malların deniz yolu ile transit taşınmasının kolaylaştırılması, lojistik hizmetlerine ilişkin olarak denizcilik alanında proje ve programların görüşülmesidir.

Ayrıca, önceki D-8 Genel Sekreteri Sayın Widi Pratikto’nun, Malmö’de (İsveç) Dünya Denizcilik Üniversitesi’ni ziyareti sırasında denizcilik alanında iki kuruluş arasında işbirliği geliştirmeye yönelik adımlar atılmıştır.

Deniz Ulaşımı Çalışma Grubu Toplantıları

- Deniz Ulaşımı Çalışma Grubu 1.Toplantısı, 9-10 Kasım 2010, Abuja (Nijerya)
- Deniz Ulaşımı Çalışma Grubu 2.Toplantısı, 17-18 Ekim 2011, Abuja (Nijerya)
- Deniz Ulaşımı Çalışma Grubu 3.Toplantısı, 11-12 Mart 2014, Abuja (Nijerya)

D-8'in 2008 yılında Kuala Lumpur'da gerçekleştirilen 6. Zirvesi'nde kabul edilen "2008-2018 dönemi D-8 Yol haritası" çerçevesinde, D-8 Örgütü'nün 5 öncelikli ana faaliyet alanından bir tanesi ulaştırma olarak belirlenmiştir ve Üye ülkeler 2012 yılında yayımlanan İslamabad Deklarasyonu'nda da bahse konu Yol haritasına olan taahhütlerini yinelemişlerdir.

Adı geçen Yol haritasında D-8'in ulaştırma alanındaki öncelikli hedefleri;

- Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün çalışmalarının da dikkate alınması suretiyle denizlerde güvenliğin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınması,
- denizcilik alanında özel sektörün de desteğiyle işbirliğinin artırılması,
- sivil havacılık alanında imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde yeni projelerin ve programların hayata geçirilmesi,
- Lojistik hizmetlerinin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir.

3.4 ULUSLARARASI SİVİL HAVACILIK ORGANİZASYONU (ICAO) ile D-8 ARASINDA İŞBİRLİĞİ MUTABAKATI İMZALANMASI

22 Nisan 2010 tarihinde D-8 üye ülkelere ülkemizce gönderilen yazı ile ICAO ile işbirliği mutabakatı imzalanması hususunda görüşleri talep edilmiş ayrıca taslak metin taraflarına görüşlerine sunulmuştur.

ICAO ve T-MAG ile MoC imzalanması hususu Abuja'da gerçekleştirilen 29. Komisyon toplantısında onaylanmıştır.

Bu doğrultuda taslak metin ICAO'ya gönderilmiş ve görüşleri talep edilmiştir. ICAO'dan alınan yanıtta D-8 Organizasyonunun bölgesel bir örgüt olmaktan ziyade küresel bir oluşum olması sebebi ile işbirliğinin mevcut bölgesel anlaşmalarla devam etmesi yönünde görüş bildirilmiştir. Konu ile ilgili olarak 2012 yılında düzenlenen son toplantıda üye ülkelerin ICAO nezdinde girişimde bulunması konusunda karar verilmiştir.

Konuya ilişkin olarak herhangi bir gelişme olmamıştır.

3.5 D-8 HAVAALANI YÖNETİMİ VE İŞLETİMİ VE D-8 ENDÜSTRİYEL İŞBİRLİĞİ ÇALIŞTAYLARI

Çalıştaylar 4-5 Nisan 2012 tarihlerinde İstanbul’da 7 D-8 üye ülkesi ve özel sektörün katılımı ile gerçekleşmiştir.

Çalıştaylara toplam 92 katılımcı iştirak etmiş olup, çalıştaylar sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1) Nijerya SHO ve TAV Nijerya havaalanlarında gerçekleştirebilecek olası yatırım imtiyazlarını görüşmüşlerdir.

2) Mısır SHO havaalanı teknik temelleri konusunda bilgi talebinde bulunmuşlardır. Türkiye SHO temsilcileri söz konusu bilgileri paylaşmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

3) HEAŞ ve Mısır eğitim olanakları ve olası işbirliği ve veri paylaşımı konularında görüşmelerde bulunmuştur.

4) Bangladeş güvenlik kapasite inşa eğitimi talep etmişlerdir. Türkiye SHO temsilcileri bilgileri paylaşmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

5) Bütün D-8 ülke temsilcileri ISG temsilcilerinden YİD ve terminal işletim modelleri hakkında bilgi talebinde bulunmuş olup, ISG temsilcileri deneyimlerini paylaşmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

6) D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu ve Genel Müdürleri 6. toplantısı, Nijerya Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’nün ev sahipliğinde, 18-19 Ekim 2012 tarihinde Nijerya’da 6 üye ülkenin katılımı ile gerçekleşmiştir. Mısır ve Pakistan temsilcileri toplantıya katılım sağlamamıştır.

Nijerya Sivil Havacılık Otoritesi Genel Müdürü Dr. Demuren bir yıllık dönem için yeni D-8 SHGM Başkanı olarak seçilmiştir.

Toplantıda ayrıca bir sonraki toplantıyı icra edecek olan üye ülkenin bir yıllık süre için Başkan olarak seçilmesi kararlaştırılmıştır.

Toplantıların her yılın Haziran ayında yılda bir defa düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

7) D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grupları (WG) ve Sivil Havacılık Genel Müdürler (DGCA) toplantısı D-8 Sekreteryasının koordinesinde Bangladeş’in Dakka şehrinde 3-4 Haziran 2013 tarihinde 7 üye ülkenin katılımı ile yapılmıştır. Toplantıya ev sahibi Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya ve Türkiye katılım sağlamış Pakistan ise katılmamıştır.

8) DGCA toplantısının 2014 Haziran ayında Bangladeş’te yapılması karara bağlanmıştır.

Eğitim ve kapasite oluşturma görev gücü konusundaki gelişmeler aktarılmış ve özellikle üye ülkeler arasında “Open Sky” bir anlaşma yapılması önerilmiştir. Bu önerinin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca, ICAO ile bir işbirliği anlaşması imzalanabilmesi için üye ülkelerin ICAO Daimi Temsilcileri ile yakın bir çalışma içine girilmesi önem arz etmektedir.

D-8 Sekreterya'sının bu konuları yakın olarak takip etmesi yönünde girişimde bulunulması önem arz etmektedir.

9) Dönem Başkanı Bangladeş Sivil Havacılık Otoritesi tarafından, 24-25 Ağustos 2014 tarihleri arasında, Bangladeş'te 8.si Düzenlenen “D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu ve Genel Müdürleri Toplantısına” Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya ve ülkemizden katılım sağlanmıştır.

Toplantıya katılım sağlayan heyetler konu hakkında karşılıklı görüş alışverişinde bulunduktan sonra aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

- ICAO&IATA tarafından 7-9 Eylül 2014 tarihlerinde Tahran'da gerçekleştirilecek olan ASBU Çalıştayına D-8 üyesi ülkelerden katılımın teşvik edilmesi önerilmiştir.
- İran tarafı 2014 yılının ikinci yarısında ve 2015 yılında D-8 ülkelerinden katılımcılara ANS ve Havaalanı İşletmeciliği konularında eğitim vermeye hazır olduğunu dile getirmiştir.
- Üye devletler liberalizasyon prosedür ve politikalarıyla ilgili bir toplantı düzenlenmesi ve konu hakkındaki deneyimlerin paylaşılması yönünde talepte bulunmuşlardır.
- Bunun üzerine ülkemizin liberalizasyonla ilgili deneyimini paylaşması için bir günlük seminer organize etmesi yönünde karara varılmıştır.
- Eğitim ve Kapasite artırımı Görev Gücü (Başkan Türkiye, Yrd. Nijerya) konusunda Ülkemiz, 3-4 Haziran 2014 tarihlerinde gerçekleştirilen Çalıştay ve ayrıca katılımcılarından isteği ile beraber Tarayıcı Personel Sertifikasyonu konusunda da sunum yapmıştır. Daha sonra çalışmaya katılanların sertifikaları D-8 Genel Sekreteri tarafından sunulmuş, ayrıca hazırlanan broşürlerde dağıtılmıştır. Sunum ve çalışmamız üye ülkeler tarafından memnuniyetle karşılanmış ve büyük ilgi görmüştür. D-8 Genel Sekreteri ülkemizin, gruba olan katkılarının ICAO'dan daha fazla olduğunu dile getirerek teşekkür etmiştir.

- Ülkemizin çok taraflı anlaşma metni taslağı hazırlayarak D-8 Sekreteryası ile birlikte üye ülkelere göndermesi yönünde karar alınmıştır.
- Sivil Havacılık Genel Müdürler Toplantısı'nda alınan karar gereği Malezya'nın 9. Toplantıya Başkanlık etmesi ve ev sahipliğini üstlenmesi ve bir sonraki toplantının 2015 yılı Haziran ayında Kuala Lumpur'da yapılması yönünde karar alınmıştır.

9. 18-19 Mayıs 2015 tarihlerinde Kuala Lumpur'da düzenlenen toplantıya D-8 Genel Sekreteri, Malezya Sivil Havacılık Otoritesi, Bakanlık, Havaalanı Otoritesi, Havacılık Akademisi ve sektör temsilcilerinin yanı sıra; Bangladeş'ten 4, İran'dan 2, Nijerya'dan 1, Türkiye adına SHGM'den 2 ve THY'den 4 olmak üzere 6 kişi olarak toplamda 5 ülkeden 40 üzeri delege katılım sağlamıştır. D-8 üyesi ülkelerden Endonezya, Mısır ve Pakistan katılım sağlamamıştır.

Söz konusu toplantıda Türk sivil havacılığındaki gelişmeler, ülkemizin sorumlu olduğu kapasite geliştirme konusunda, bir önceki toplantı esnasında alınan karar kapsamında ülkemiz tarafından hazırlanan “Çok Taraflı Hava Hizmetleri Anlaşması Taslak Metni” ve çoklu anlaşmaların önemli ile ilgili ve “Tarayıcı Personel Sertifikasyonu” konularında sunum yapılmıştır. THY tarafından mevcut durum ve gelecek hedefler konusunda yapılan sunum da oldukça ilgi çekmiştir.

Ayrıca söz konusu toplantıda, ülkemizin izlemekte olduğu adım adım liberalizasyon politikası kapsamında, D-8 Ülkeleri arasında hava ulaşımının daha da geliştirilmesi için üye ülkeler arasında çok taraflı bir anlaşma imzalanmasının önemi vurgulanmış olup taslak metni ülkemizce hazırlanan çok taraflı anlaşmanın sonuçlandırılmasının üye ülkelerin sivil havacılığına sağlayacağı katkılar anlatılmıştır.

Toplantının sonunda “10. D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu ve Genel Müdürleri Toplantısına ülkemizin Başkanlık etmesi ve ev sahipliği yapması yönünde karar alınmıştır.

10.D-8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu Genel Müdürler ve Uzmanlar 10. Toplantısı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün ev sahipliğinde Nevşehir Kapadokya'da 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Bangladeş, Endonezya, Malezya Mısır, Nijerya ve Ülkemiz sivil havacılık heyetlerinin katıldığı toplantı, D-8 ülkeleri arasında var olan ilişkileri artırmayı ve bunu sivil havacılık alanında da güçlendirmeyi amaçlamıştır. Hava Seyrüsefer Konuları, Ticari Konular, İnsansız Hava Araçları, Yeni İşbirliği alanlarının yanı sıra üye ülkeler arasında müzakere edilmesi planlanan Çok Taraflı Anlaşma da ele alınmıştır.

Toplantıda, Sivil Havacılık Çalışma Grubu bünyesinde Türkiye'nin başkanlığını yapacağı Güvenlik Görev Gücü ve Malezya'nın başkanlık yapacağı Emniyet Görev Gücü alt grupları oluşturulmuştur. Toplantıda ayrıca, Türkiye'nin bir "D-8 Milli Güvenlik Denetçi Sertifikasyon Programı" geliştirmesine ve 2016 Eylül ayında İnsansız Hava Araçları ile ilgili bir çalıştay gerçekleştirmesine karar verilmiştir.

D-8 Genel Sekreterliği tarafından bir e-forum kurularak görev güçlerince atılacak adımların paylaşılacağı bir platform oluşturulması konusunda mutubakata varılan toplantıda ayrıca Malezya'nın üye ülkelerin emniyet standartlarını Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı (EASA) standartları ile uyumlaştırılması yönünde çalışma başlatması konusunda anlaşmaya varılmıştır.

(Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı 72249164-730.99/E.46448 sayılı yazısı, 2016)

(Expert Level/Technical Meetings (Transportation))

4-ENERJİ & MADENCİLİK

Enerji ve Madencilik alanındaki faaliyetler ülkemizde **Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı** tarafından yürütülmektedir.

4.1 Enerji:

D-8 kapsamında enerji işbirliği öncelik alanlarından biri olmuştur. Üye ülkeler, yenilenebilirler ve madenler de dahil olmak üzere daha yakın işbirliği için yeni yollar ve araçlar bulunmasında çaba sarf etmektedirler. D-8 ülkelerinin toplu olarak yeni yatırımlar ve piyasaların yaygınlaştırılması için önemli potansiyel sunduğu bildirilmektedir.

Kapasite tesisi programları, finansman mekanizmaları, nihai kullanım verimliliği, arzın sürdürülebilirliği gibi alanlarda işbirliği geçtiğimiz yıllarda büyük ilgi toplamıştır. Söz konusu alanlarda işbirliğinin güçlendirilmesi için, D-8, proje odaklı mekanizmalar ile üye ülkelerdeki kamu ve özel sektörler arasında daha yakın ilişkinin güçlendirilmesi yönünde çaba sarf etmektedir.

D-8 bünyesinde dört Enerji Çalışma Grubu Toplantısı gerçekleştirilmiştir:

- Enerji Çalışma Grubu 1. Toplantısı, 3-5 Nisan 2001, Abuja (Nijerya)
- Enerji Çalışma Grubu 2. Toplantısı, 30-31 Ocak 2005, Tahran (İran)
- Enerji Çalışma Grubu 3. Toplantısı, 6-7 Temmuz 2006, Bogor (Endonezya)
- Enerji Çalışma Grubu 4. Toplantısı, 1-2 Temmuz 2008, Kahire (Mısır)

Çalışma Grubu Toplantılarında, enerji verimliliği, enerji tasarrufu, enerji güvenliği, stratejik petrol stokları, nükleer enerjinin barışçıl kullanımı, alternatif/yenilenebilir enerji teknolojileri, elektrifikasyon, enterkoneksiyonlar, özel sektör katılımına ilişkin bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşımı dahil olmak üzere enerjiye dair birçok konu ele alınmıştır. Alternatif enerji kaynaklarının ortak araştırması, keşif ve üretimi, kapasite tesisi programları, teknik yardım projeleri, deneyim alışverişi, teknoloji transferi konularında işbirliğinin teşviki Çalışma Grubu faaliyetlerinin temel noktalarını oluşturmaktadır.

4.2 Madenler

D-8 üye ülkeleri, bireysel ve kolektif olarak önemli maden kaynaklarına sahiptirler ve bu kapsamda, bu önemli alanda işbirliğini artırma arzusunda oldukları bildirilmektedir. Enerji alt sektörü olarak madenler giderek artan oranda önem kazanmaktadırlar.

Madencilik ve Mineraller Çalışma Grubu Birinci Toplantısı Aralık 2008'de Bali/Endonezya'da gerçekleştirilmiştir.

4.3 Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Konvansiyonel enerji kaynaklarının tükenebilir nitelikte olması nedeniyle, yenilenebilir enerji kaynakları giderek artan önem kazanmaktadır. Elektrik üretiminin - çoğunlukla hidrolik ve rüzgar enerjisi ve daha az oranda güneş enerjisi- giderek artış göstermesi öngörülmektedir.

Bu alandaki, ikili ve çok taraflı işbirliğinin artırılması hedeflenmektedir.

- Yenilenebilir Enerji Çalışma Komitesi 1. Toplantısı, 8-9 Haziran 2010, Ankara (Türkiye)
- Yenilenebilir Enerji Çalışma Komitesi 2. Toplantısı, 16-17 Kasım 2011, Bali (Endonezya)

Komitenin ikinci toplantısı Kasım 2011'de Bali'de gerçekleştirilmiş ve aşağıda belirtilen tavsiye kararları alınmıştır.

- Üye ülkelerin Yenilenebilir Enerji temas noktaları belirlemesi ve Sekretarya'ya aktiviteler ve en iyi uygulamalara ilişkin bilgi aktarılması;
- Alınan bilgilerin D-8 Sekretaryasınca derlenerek, diğer ülkelere ulaştırılması;
- Üye ülkelerin araştırma listeleri, öneriler ve işbirliği projeleri önerilerinde bulunması ve Sekretarya tarafından dağıtılarak diğer toplantılarda gündeme getirilmesi
- D-8 Yenilenebilir Enerji Forumu olarak hizmet etmek üzere bir e-posta grubu ve web bağlantısı oluşturulması.

4.4 D-8 Enerji Bakanları Toplantısı

D-8 tarihinde ilk defa düzenlenmesi öngörülen D-8 Enerji Bakanları Toplantısı 2014 yılı Mayıs ayında Kayseri'de düzenlenmesi öngörülmüş ancak Soma'da yaşanan maden kazası nedeniyle ertelenmiştir.

(Enerji Bakanlığı Kasım 2015 tarihli yazısı)

(Expert Level/Technical Meetings (Energy))

5-TURİZM

Turizm alanındaki faaliyetler ülkemizde **Kültür ve Turizm Bakanlığı** tarafından yürütülmektedir.

Turizm, Gelişmekte Olan 8 Ülke (D-8) Sekreteryasının önem verdiği alanlardan biridir. Turizm işbirliği toplantıları:

- D-8 Turizm Bakanları ve Turizm İşbirliği 1. Toplantısı, 2008, Tahran (İran)
- D-8 Turizm İşbirliği 2. Toplantısı, 1-2 Temmuz 2013, Tahran (İran)

2008’de Tahran’da üye ülkeler arasında turizm işbirliğinin geliştirilmesi kararı alınmış ve Tahran Deklarasyonu yayınlanmıştır. Bu çerçevede 2 Mart 2009 tarihinde Tahran’da 1.Turizm Yatırım Forumu düzenlenmiştir. Forumda, D-8 Turizm yatırım fonunun aşağıdaki konuların desteklenmesi tavsiye edilmiştir:

- Üye ülkeler Turizm Bilgi Bankası’nın oluşturulması,
- Kapasite geliştirme ve turizm eğitim programları düzenlenmesi,
- Yatırım projelerine kredi verme imkanlarının kolaylaştırılması,
- Yatırım projelerinin icrası.

Bu kapsamda, Ortak Turizm Yatırım Şirketi kurulması,10 yıllık Turizm Eylem Planı hazırlanması, Ortak Pazarlama, Yatırım ve Destinasyon Yönetim Sistemi oluşturulması, üye ülkelerin turizm endüstrisi yatırım yönetimi kuralları ve düzenlemeleri hakkında Sekreteryaya bilgi göndermesi, D-8 bölgesinde el sanatları ve kültürel ürünler üzerinde gümrük indirimi imkanlarının sağlanması hakkında İran’ın bir çalışma raporu hazırlaması konularında mutabakata varılmıştır.

Tahran’da 1-2 Temmuz 2013 tarihlerinde yapılan D-8 Turizm İşbirliği 2.Toplantısı’nda, üye ülkeler arasında turizm işbirliğinde imkan ve kapasiteleri görüşülmüş, Turizm Bakanları 1.Toplantısı’nda yayınlanan Tahran Deklarasyonu’nda ifade edilen aşağıdaki hususların yürütülmesi gözden geçirilmiştir:

- Toplam turist sayısının, turizm geliri ve konaklama tesislerinin artırılması,
- D-8 Teşkilatı Turizm Fonu’nun fizibilitesi,
- Vizenin kolaylaştırılması,
- Turizm İşbirliğinde KOBİ’lerin Rolü

- Haftalık TV programlarının yayınlanması,
- Turizm Evi kurulmasının fizibilitesi,
- EKO-Turizm girişim ve potansiyelleri,
- Sağlık Turizmi,
- 10 Yıllık Eylem Planı'nın Hazırlanması için Çalışma Grubu Kurulması,
- Turizm Bakanları Toplantılarının yapılması,
- Havayolu sinerjisi ve uçuşların sıklaştırılması.

D-8 Turizm Bakanları ve Turizm Uzmanları 2. Toplantısı Eylül 2015 ayında ülkemizde yapılacak iken, aynı dönemde Bakanlığımızın yoğun uluslararası faaliyetlere ev sahipliği yapması sebebiyle ertelenmiş olup, 2016 yılı Aralık ayında düzenlenmesi planlanmaktadır.

(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 12281903-730/110012 sayılı yazısı)

(Expert Level/Technical Meetings (Tourism))

6-SANAYİ İŞBİRLİĞİ

Gelişen Sekiz Ülke Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (D-8) temel işbirliği alanlarından biri olan 'Sanayi' alanında her yıl Sanayi Bakanları Toplantısı ve eş zamanlı Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları yapılmaktadır. Bugüne kadar 9 Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı ve 5 Sanayi Bakanları Toplantısı yapılmıştır.

D-8'in sanayi alanındaki çalışmaları ülkemizde **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı - Sanayi Genel Müdürlüğü** tarafından koordine edilmektedir.

2008'de Bali, Endonezya'da yapılan 4. Sanayi Çalışma Grubu toplantısında, 11 görev gücü belirlenmiştir. Daha sonraki toplantılarda makine ve seramik- cam görev güçlerinin eklenmesiyle 13 görev gücü oluşmuştur.

Sanayi Bakanları ve Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları

	Toplantı Adı	Toplantı Tarihi	Yeri
1	D-8 1.Sanayi Bakanları Toplantısı 5.Sanayi Çalışma Grubu	28 Şubat-2 Mart 2010	İran-Tahran
2	D-8 2. Sanayi Bakanları Toplantısı ve 6. Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı	4-6 Ekim 2011	Türkiye- İstanbul
3	D-8 3. Sanayi Bakanları Toplantısı ve 7. Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı	8-10 Ekim 2012	Bangladeş- Dakka
4	D-8 4.Sanayi Bakanları ve 8. Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı	26-28 Ocak 2015	İran-Tahran
5	D-8 5.Sanayi Bakanları ve 9.Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı	9-11 Mayıs 2016	Mısır-Kahire

9-11 Mayıs 2016 tarihlerinde Mısır- Kahire'de yapılan D-8 5.Sanayi Bakanları ve 9.Sanayi Çalışma Grubu Toplantılarında, İlaç ve Tıbbi Cihaz görev gücü eklenmiştir.

İşbirliği yapılan 14 alan (Görev Gücü- Task Forces)

1.	Otomotiv
2.	Makine
3.	Çimento
4.	Seramik & Cam
5.	Demir- Çelik
6.	Tekstil ve Hazır Giyim
7.	Petrokimya
8.	Elektronik ve ICT
9.	Gıda Sanayi
10.	Standardizasyon ve Akreditasyon
11.	Teknoloji İşbirliği
12.	Enerji
13.	KOBİler
14.	İlaç ve Tıbbi Cihaz

SANAYİ BAKANLARI TOPLANTILARI

1. D-8, 2. SANAYİ BAKANLARI ve 6. SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI

4-6 EKİM 2011 / İSTANBUL - TÜRKİYE

Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Sekreteryası bünyesinde 28 Şubat - 2 Mart 2010 tarihleri arasında İran'ın başkenti Tahran'da gerçekleştirilen "D-8 1. Sanayi Bakanları Toplantısı ve 5. Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı" sonucunda alınan karar gereğince,

2.Sanayi Bakanları ve 6. Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları **Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sn. Nihat ERGÜN**'ün ev sahipliğinde 4-6 Ekim 2011 tarihlerinde İstanbul'da Haliç-Kongre Merkezinde 850 kişilik katılımı ile gerçekleştirildi.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sn. Nihat ERGÜN ve Bakanlık Müsteşarı Sn. Prof. Dr. Ersan ARSLAN ülkemizi temsil etmişlerdir.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sn Nihat ERGÜN'ün açılış konuşması.

Toplantı sonucunda İstanbul Deklarasyonu imzalandı.

İSTANBUL DEKLARASYONU

SANAYİ BAKANLARI İKİNCİ TOPLANTISI (6 EKİM 2011)

Biz, Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Mısır Arap Cumhuriyeti, Endonezya Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti, Malezya, Nijerya Federal Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Sanayi Bakanları olarak 6 Ekim 2011’de Gelişen Sekiz Ülke üyelerinin Sanayi Bakanları İkinci Toplantısı için İstanbul - Türkiye Cumhuriyeti’nde bir araya geldik.

İstanbul (1997), Dakka (1999), Kahire (2001), Tahran (2004), Bali (2006), Kuala Lumpur (2008) ve Abuja (2010) Zirvelerinin deklarasyonlarında ve “Gelişen Sekiz Ülkenin Ekonomik ve Sosyal İşbirliği” adlı Yol Haritasında (2008-2018) ortaya konan hedef ve amaçları takip etmeyi sürdürme taahhüdümüzü tekrar teyit ederek,

D-8 Üye Ülkeleri arasındaki sanayi işbirliğine ilişkin Tahran Deklarasyonu direktiflerini tekrarlayarak, D-8 Üye Ülkelerinin ekonomik ve sosyal gelişimi için sanayinin artan rolünü göz önünde tutarak,

Sanayi ve teknolojik işbirliğinin teşvik edilmesi için Üye Ülkelerin ortak arzu ve isteklerini tekrar teyit ederek,

Sanayicilerin, girişimcilerin ve ayrıca kamu ve özel sektörün deneyimlerini ve en iyi uygulama örneklerini paylaşmak, yatırımları ve yetenekleri artırmak, ortak bir iş kültürü ve dili teşvik etmek amacıyla, güçlendirilmiş bağlantıların ve etkin bir ağ içerisinde toplanmanın önemine vurgu yaparak,

Gelecek yıllarda D-8 Sanayi İşbirliğinde ortak düşünce ve bilincin artırılması, D-8 markalı otomobillerinin üretiminde uzun dönemli projeleri içerecek şekilde geliştirilmesini tekrarlayarak,

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, taraflar aşağıda belirtilen faaliyetler konusunda mutabık kalmışlardır:

1. Sanayi işbirliği alanındaki deneyim, bilgi, teknik bilgi ve karşılaştırmalı üstünlükleri teati etmek üzere Üye Ülkeler arasında konferanslar, seminerler, eğitim kursları, çalıştaylar, ticari fuarlar ve özel konulu toplantılar düzenlemek;
2. Çalışma gruplarının çıktılarının uygulamaya geçirilmesini sağlamak;
3. Üye Ülkeler arasındaki sınaî ve teknolojik ilişkileri geliştirmek için karşılıklı yatırımları arttırmak;
4. D-8 Ülkelerinde işletmelerin gelişimi, ekonomik büyüme ve üretim verimliliğine odaklanan ortak faaliyetler yoluyla Ar-Ge ve teknolojik gelişimi teşvik etmek;
5. Sürdürülebilir kalkınma için çevre dostu yatırımları ve projeleri teşvik etmek;
6. D-8 Ülkelerindeki ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması konularına odaklanan faaliyetler yoluyla, sanayi işletmelerindeki verimlilik düzeyinin artırılması ve temiz üretim alanındaki uygulamaların teşvik edilmesini, geliştirmek,
7. Üye Ülkelerdeki KOBİ’lerin dünyadaki yeni gelişmelere uyumlu (yeşil KOBİ’ler) çalışmalarla desteklenerek güçlendirilmesi yoluyla, ulusal ekonomilerin dinamizmini

ve rekabet edebilirliğini, istihdamın arttırılmasını ve sonuç olarak yoksulluğun yok edilmesini sağlamak;

8. Sanayide enerji tüketimi için en iyi uygulamaları kabul etmek;
9. Üniversiteler, araştırma kuruluşları ve ülke sanayileri arasında bağlar kurmak ve bu bağları kuvvetlendirmek;
10. Sinerji yaratmak ve sanayi kapasitelerini artırmak için ortak projeler yürütmek;
11. Üye Ülkeler arasında takım çalışmasını ve bu işbirliğinin küresel ekonomide sürdürülebilir olmasını teşvik etmek;
12. D-8 Ülkelerinde yenilenebilir enerjinin payının yükseltilmesine odaklanarak enerji sektöründe ortak araştırma ve geliştirmeyi artırmak;
13. Üye Ülkelerdeki KOBİ'lerin finansmana, modern teknolojiye ve e-ticarete ulaşma imkânlarını geliştirmek ve KOBİ'leri destekleyen kuruluşlar arasında bir ağ oluşturmak;
14. 2010 Birinci D-8 KOBİ Kamu Kuruluşları Toplantısının final raporunun ve uygulanmasının Üye Ülkelerin ilgili organizasyonları aracılığıyla izlenmesinin kabul edilmesi;
15. Üye Ülkeler arasındaki işbirliği ve teknoloji transferini artırmak için elde bulunan iletişim sistemlerinin etkin kullanımını güçlendirmek;
16. Sanayi sektörü ve üye devlet aktiviteleri için uluslararası pazarlardaki iş fırsatlarını araştırmak;
17. Üye Ülkeler arasındaki ticareti artırabilmek amacıyla, ikili ve çok taraflı anlaşmalar ile özellikle sanayi alanına odaklanarak ticarette teknik engellerin kaldırılması;
18. Her ülkenin sanayide güçlü olduğu alana dayanan rekabetçi üstünlük potansiyelini optimize etmek ve en iyi hale getirmek suretiyle D-8 Ülkelerinin uluslararası pazarlardaki konumunu güçlendirmek;
19. D-8 üye Ülkeleri arasında metroloji, standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve akreditasyon konularında gerekli işbirliği imkanlarını teşvik ederek geliştirmek;
20. Tüm D-8 Üye Ülkelerinde uluslararası standartlara uygun olarak Fikri Mülkiyet Hakları'nın belirli bir düzeyde korunmasını sağlayacak yasal ve kurumsal mekanizmaları teşvik etmek;
21. D-8 Üyesi ülkelerde sanayi politikaların ve stratejilerin geliştirilerek, özel sektörün pratik ve somut projeler yoluyla katılımını desteklemek;
22. D-8 Üyesi Ülkelerde KOBİ'lerin gelişimi ve sanayi bölge aktiviteleri için bir araç olarak, pazar fırsatları hakkında bilgi ve iyi uygulama örnekleri alışverişinde bulunmak;
23. D-8 Üyesi Ülkeler arasında sanayi bölgeleri uygulamaları hakkında tecrübe paylaşımını teşvik etmek;
24. D-8 Ülkelerinin küresel rekabet edebilirliğini artırmak amacıyla ve politika tedbirlerinin ve faaliyetlerin belirlenmesi için sanayi işbirliğini ve özellikle ortak araştırma projelerinin finansmanı konusundaki işbirliğini geliştirmek;
25. Özellikle, çözümcü yaklaşım, politika ve tedbirlerin geliştirilmesi ve problemlerin ve darboğazların belirlenmesi dikkate alınarak, yıllık stratejik değerlendirme, analiz ve D-8 Sanayi İşbirliğinin mevcut durumunu gözden geçirmek;

Yukardakilerin ışığı altında, sanayi işbirliği ve diğer alanlarda alınan kararların etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için D-8 Sekreteryaasının finansal ve insan kaynakları açısından güçlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu vesileyle, İstanbul'da bize gösterdikleri sıcak misafirperverlik ve toplantının başarılı organizasyonu için Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine en derin saygı ve şükranlarımızı sunuyoruz (İstanbul Declaration,2011).

2. D-8, 3.SANAYİ BAKANLARI ve 7.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI

8-10 EKİM 2012/ BANGLADEŞ-DAKKA

D-8 3.Sanayi Bakanları ve 7.Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları 8-10 Ekim 2012 tarihlerinde Bangladeş'in başkenti Dakka'da gerçekleştirildi.

Toplantıya; Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Davut KAVRANOĞLU'nun başkanlığında, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürü Süfyan EMİROĞLU, Avrupa Birliği Dış ilişkiler Genel Müdürü Ayhan KARACA, Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ve Sivil Toplum Örgütlerinden oluşan yaklaşık 35 kişilik bir heyetle iştirak edildi

Ülkemiz; Otomotiv, Çelik, Petrokimya, Gübre, Plastik, Makine, Tekstil, Çimento, Elektronik ve ICT, Tekstil ve Hazır-Giyim, Gıda, Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirme, Akreditasyon, Metroloji ve Teknoloji İşbirliği alanlarında olmak üzere geniş bir alanda temsil edildi.

Toplantıya; ev sahibi ülke Bangladeş başta olmak üzere Mısır, Malezya, Endonezya, Nijerya, İran, Pakistan ve Türkiye'den çok sayıda bürokrat sanayici, işadamları ve üniversitelerden akademisyenler katılım sağladı.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sn. Prof. Dr. Davut KAVRANOĞLU ülkemizi temsil etmişlerdir.

Toplantı sonucunda Dakka Deklarasyonu yayınlandı.

DAKKA DEKLARASYONU

SANAYİ BAKANLARI ÜÇÜNCÜ TOPLANTISI (10 EKİM 2012)

Biz, Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Mısır Arap Cumhuriyeti, Endonezya Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti, Malezya, Nijerya Federal Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Sanayi Bakanları olarak 10 Ekim 2012’de Gelişen Sekiz Ülke üyelerinin Sanayi Bakanları Üçüncü Toplantısı için Dakka- Bangladeş’te bir araya geldik.

İstanbul (1997), Dakka (1999), Kahire (2001), Tahran (2004), Bali (2006), Kuala Lumpur (2008) ve Abuja (2010) Zirvelerinin deklarasyonlarında ve Grubun “Gelişen Sekiz Ülkenin Ekonomik ve Sosyal İşbirliği” adlı Yol Haritasında (2008-2018) ortaya konan hedef ve amaçları takip etmeyi sürdürme taahhüdümüzü tekrar teyit ederek,

D-8 Üye Ülkeleri arasındaki sanayi işbirliğine ilişkin Tahran ve İstanbul Deklarasyonlarında yer alan direktifleri tekrarlayarak,

Sanayinin, istihdam fırsatları yaratmak suretiyle ekonomik ve sosyal gelişimi sağlamak konusundaki farklı rolünü göz önünde tutarak,

Üretim kapasitelerinin, yenilikçiliğin ve sanayi alanında işbirliklerinin geliştirilmesi konusunda Üye Ülkelerin ortak arzu ve amaçlarını teyit ederek,

Kamu ve özel sektör arasında deneyimlerin, en iyi uygulamaların paylaşımı için etkili bir iletişim ağının tesis edilmesinin, yatırımların ve becerilerin artırılmasının, sanayici ve işadamlarının pazara girişlerinin kolaylaştırılmasının önemine vurgu yaparak,

D-8 ülkeleri arasında kurumsak kapasite artırımı için uzun vadeli projelerin başlatılması ve teknoloji transferi de dahil olmak üzere her alandaki ilişkileri artırmak hususundaki ortak çaba ve kararlılığı yeniden teyit ederek,

Taraflar aşağıda belirtilen faaliyetler konusunda mutabık kalmışlardır:

-Kapasite geliştirmek amacıyla D-8 ülkeleri kuruluşları arasında deneyim, bilgi, teknik know-how değişimi ile Üye Ülkelerin kamu ve özel kurum ve kuruluşlarının katılımları ile konferanslar, seminerler, eğitim kursları, çalıştaylar, ticari fuarlar ve özel konulu toplantılar düzenlemek,

-Üye Ülkeler arasında teknoloji transferinde olduğu gibi sınaî ve teknolojik gelişmeler konusunda da karşılıklı yatırımları artırmak,

-Üye ülkeler arasında, işletmelerin gelişimi, ekonomik büyüme ve üretim verimliliğine ve yeşil ekonomi için çevre dostu yatırımlara odaklanan ortak faaliyetler yoluyla yaratıcılık, Ar-Ge ve yenilikçiliği geliştirmek,

-Yeni istihdam fırsatları ve sosyo-ekonomik gelişimi sağlamak için KOBİ'leri güçlendirmek ve girişimler için adil rekabet ortamını tesis edecek ulusal uygulamaları sağlamak,

-Üye Ülkelerdeki KOBİ'lerin finansmana, modern teknolojiye ve e-ticarete ulaşma imkânlarını geliştirmek, yenilenebilir enerji kullanımını artırmaya odaklanmak ve KOBİ'leri destekleyen kuruluşlar arasında bir ağ oluşturmak,

-Abuja'da 18-19 Haziran 2012 tarihlerinde yapılan 3.KOBİ Hükümet Organları Toplantısı Raporunun onaylanarak üye ülkelerin karşılıklı yapacakları organizasyonlar çerçevesinde uygulamayı sağlamak,

-KOBİ'ler için pazar fırsatlarını ve sanayi bölgelerindeki aktiviteleri de kapsayan sanayi işbirliğine ilişkin konularda üye ülkeler arasında kurumsallaşmış bir biçimde bilgi ve en iyi uygulamaların değişimini sağlamak,

-Sanayide enerjinin korunumu için en iyi uygulamaları benimsemek,

-Üniversiteler, araştırma kuruluşları, eğitim kurumları ve ülke sanayileri arasında bağlar kurmak,

-Kurumsal kapasitelerin ve rekabet edebilirliğin artırılması amacıyla ortak projeler yürütmek,

-Gelişen küresel ekonomi bağlamında Üye Ülkeler arasında sürdürülebilir ikili ve çok taraflı işbirlikleri geliştirmek,

-D-8 Ülkelerinde yenilenebilir enerjinin payının yükseltilmesi için ortak araştırma ve geliştirme faaliyetlerini artırmak,

-D-8 üyesi ülkeler arasındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla, mevcut iletişim sistemlerini en verimli ve faydalı şekilde kullanımlarını sağlamak üzere güçlendirmek,

-Üye Ülkeler için uluslararası pazarlardaki iş fırsatlarını araştırmak,

-Üye Ülkeler arasındaki ticaret hacmini artırabilmek için, ikili ve çok taraflı anlaşmalar yaparak ticarete teknik engellerin kaldırılmasının yolunu açmak,

-Her ülkenin sanayide güçlü olduğu alana dayanan rekabetçi üstünlük potansiyelini geliştirmek ve en iyi hale getirmek suretiyle D-8 Ülkelerinin uluslararası pazarlardaki konumunu güçlendirmek,

-D-8 Ülkeleri arasında metroloji, standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve akreditasyon konularında uyumlaştırma ve karşılıklı tanıma anlaşmaları geliştirmek,

-Tüm D-8 Üye Ülkelerinde uluslararası standartlara uygun olarak Fikri Mülkiyet Hakları'nın (FMH) belirli bir düzeyde korunmasını ve güçlendirilmesini temin etmek,

-D-8 Topluluğu üyesi her ülke için gelecekte sanayi stratejileri ve politikalarının uygulanması ve geliştirilmesi bağlamında özel sektörün de katılımını sağlayacak şekilde uygun tedbirler ve önlemler olarak destek sağlamak,

-Tarafları ilgilendiren ortak konular hakkında uluslararası ve bölgesel platformlarda ortak yaklaşımların benimsenmesini ve işbirliği sağlanmasını teşvik etmek,

-Ortak sanayi ve araştırma projelerinin yürütülmesinde finansman sağlamak amacıyla uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak,

-D-8 kapsamındaki sanayi işbirliğinin durumunun, Sanayi Çalışma Grubunun ve Görev Güçlerinin çalışma ve performanslarına ilişkin problem ve dar boğazların özellikle vurgulanarak analiz edilmesi ve gözden geçirilmesi ile yıllık stratejik değerlendirmesinin yapılmasını üstlenmek ve çözüm getirici yaklaşım ve politikaları belirlemek, önlemler almak,

Yukarıdaki tespitlerin ışığı altında, sanayide ve diğer alanlarda işbirliği konularında alınan kararların etkin bir şekilde takip edilmesi, uygulanması ve izlenebilmesi için Sekreteryanın hem finansal hem de insan kaynakları yönünden güçlendirilmesi gerektiğine kuvvetle inanarak,

Bu vesileyle, Dakka'da gösterdikleri sıcak misafirperverlik ve toplantının başarılı organizasyonu için Bangladeş Halk Cumhuriyetine en derin saygı ve şükranlarımızı sunarız.

(Dhaka Declaration, 2012)

3. D-8, 4.SANAYİ BAKANLARI ve 8.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI

26-28 OCAK 2015 / (İRAN-TAHRAN)

D-8 4.Sanayi Bakanları ve 8.Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları 26-28 Ocak 2015 tarihlerinde İran'ın başkenti Tahran'da gerçekleştirildi.

Toplantıya; Bakanımız Sayın Fikri IŞIK'ın başkanlığında, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürü Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN, Avrupa Birliği ve Dış ilişkiler Genel Müdürü Dr. Ünal GÜNDOĞAN, Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ve Sivil Toplum Örgütlerinden oluşan yaklaşık 55 kişilik bir heyetle iştirak edildi.

D-8 4.Sanayi Bakanları ve 8.Sanayi Çalışma Grubu Toplantısında Ülkemiz; Otomotiv, Demir- Çelik, Petrokimya, Makine, Çimento, Seramik&Cam, Elektronik ve ICT, Tekstil ve Hazır-Giyim, Gıda, Standardizasyon ve Akreditasyon, Enerji, KOBİler ve Teknoloji İşbirliği alanlarında olmak üzere geniş bir alanda temsil edildi.

Toplantıya; ev sahibi ülke İran başta olmak üzere Türkiye'den bürokrat sanayici, işadamları ve sektör temsilcisi katılım sağlamıştır. Ancak toplantıya; Mısır, Malezya, Endonezya, Nijerya ve Pakistan az sayıda temsilci ile iştirak etti.

Daha sonra sektörel çalışma toplantılarına 13 ayrı grup halinde devam edilmiş, hem Bakanlığımız hem de diğer ülkelerin Bakanlıkları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşları tarafından hazırlanan sunumlar yapılarak gruplarının gündemdeki çalışmaları yapıldı.

4.Sanayi Bakanları Toplantısında; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sn. Fikri IŞIK Türk Delegasyonuna başkanlık etmiştir. Sn. IŞIK konuşmasında, sanayinin küresel rekabette çok önemli bir işbirliği alanı olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin, D-8 ülkeleri arasındaki ticaretin artmasından dolayı çok memnun olduğunu ancak üye ülkelerin çok daha fazla potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, D-8 ülkelerindeki sanayicilerin kullanacağı bir ara yüz ya da web portalı çalışmalarına Türkiye'nin hazır olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca Bakan IŞIK, toplantılarda alınan kararların takibi ve koordinasyonu için her ülkenin bir daimi temsilci ataması gerekliliğini vurgulamış, Türkiye için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürü Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN'ı daimi temsilci olarak atadığını ifade etmiştir.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri IŞIK başkanlığındaki Türk delegasyonu-1

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri IŞIK başkanlığındaki Türk delegasyonu-2

Toplantı sonucunda Tahran Deklarasyonu yayınlandı.

TAHRAN DEKLARASYONU

D-8 SANAYİ BAKANLARI DÖRDÜNCÜ TOPLANTISI (28 OCAK 2015)

Biz, Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Mısır Arap Cumhuriyeti, Endonezya Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti, Malezya, Nijerya Federal Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Sanayi Bakanları olarak 28 Ocak 2015'te Gelişen Sekiz Ülke üyelerinin Sanayi Bakanları Dördüncü Toplantısı için İran-Tahran'da bir araya geldik.

2008-2018 Yol Haritasında ortaya konan 5 öncelikli alan vurgulanmak suretiyle, Tahran (2010), İstanbul (2011) ve Dakka (2012)'da yapılan Bakanlar Toplantısı deklarasyonlarındaki taahhüdümüzü tekrar teyit ederek,

D-8 üye ülkeleri arasındaki ortaklık ve işbirliğinin arttırılmasına yönelik sosyo-ekonomik gelişim içinde sanayi sektörlerinin çeşitli rollerini tanıyarak;

4 üncü D-8 Sanayi Bakanları toplantısı ev sahibi olarak İran İslam Cumhuriyetini, sanayi sektöründe etkin işbirliğine ilişkin zorlukları aşmak adına 12 sanayi sektör grubunu sınıflandırma ve işler kılacak şekilde birleştirme konusundaki gayretlerini takdir ederek,

İlgili sektör grubuna (task force) yönelik ortak projelere sahip olunması ihtimali dahil olmak üzere, girişimcilerin ve sanayicilerin pazara erişimi, deneyimlerin paylaşılması, en iyi uygulama örnekleri, yatırımların ve becerilerin arttırılması konularında özel sektörün önemini vurgulayarak;

D-8 ülkeleri arasında her konuda işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla müşterek çabayı ve kararlılığı teyit ederek;

Yukarıda belirtilen tekliflerin uygulanmalarının sürdürülmesi, üzerlerine eğilinmesi ve zorla uygulanmalarına yönelik olarak, taraflar aşağıda belirtilen maddelerin takibi kapsamında mutabık kalmışlardır:

1. Bölgedeki ülkelerin farklı kalkınma ve sanayileşme seviyelerinde olduğunun tanınması; bu, sanayileşme süreci kapsamında, uygulanacağı bölgedeki şartlar gözetilerek düzenlenmiş araçların tasarımı gerektirmektedir. Biz, üretimin çeşitlendirilmesi ve değer yaratılması hedeflerinin hem her bir üye ülkede hem de üye ülkelerin tamamında elde edilmesinin gerekli ve zorunlu olduğuna güçlü bir şekilde inanmaktayız.

2. D-8 ülkelerinin kuruluşları arasında deneyim, bilgi ve teknik know how değişimi sayesinde kapasite geliştirilmesi amacıyla üye ülkelerin kamu ve özel kuruluşlarının katılımlarıyla endüstriyel ve ticari fuarlar ve özelleştirilmiş toplantı ve etkinliklerin organize edilmesi,

3. Endüstriyel ve teknolojik gelişimde ikili ve çok taraflı yatırımların, aynı zamanda üye ülkeler arasında üretimin, telekomünikasyonun, yazılım mühendisliğinin, endüstriyel makine tasarımı ve üretiminin ve öncelikli diğer sektörlerin geliştirilmesi,

4. İşletmelerin ilerlemesi, verimliliğin artması, ekonominin büyümesi ve sürdürülebilir çevre dostu yatırımların temiz (yeşil) teknolojiler kullanılarak teşvik edilmesine odaklanmış ortak faaliyetler yoluyla yaratıcılık, yenilikçilik ve Ar-Ge'nin desteklenmesi,
5. Taşeronluğun geliştirilmesi ve KOBİ'lerin küresel ekonomiye entegrasyonu aracılığıyla KOBİ'ler üzerindeki yatırımlara yönelik zincirleme etkinin yoğunlaştırılması amacıyla kamu ve özel sektör yatırımlarından (altyapı inşaatı, büyük çaplı işletmelerin kurulması) faydalanan bölgesel kamu ve özel sektör paydaşları için bilgi paylaşımı, ağ oluşturma ve eğitim olanaklarının kolaylaştırılması,
6. Sanayi bölgeleri faaliyetleri de dahil olmak üzere endüstriyel işbirliği konularında üye ülkelere ait bilgi ve iyi uygulama örneklerinin kurumsal bir tarzda paylaşılması,
7. Üniversiteler, araştırma kuruluşları, eğitim kurumları ve sanayiler arasında bağların kurulması; bilhassa TTEN bünyesinde, üyelerin spesifik ihtiyaçları ve bu bölgelerdeki katılımcılara yer verilmesi konuları gözetilerek, önceki teknik düzeydeki toplantıların sonuçları ve bölgesel eğitim seminerlerinden elde edilen çıktıları yaymak amacıyla ulusal düzeyde eğitimlerin düzenlenmesi,
8. D-8 örgütünün teknoloji transferi ve bilgi ağı olarak görevlendirilen, İran İslam Cumhuriyeti Pardis Teknoloji Parkı bünyesindeki TTEN kapasitesinin ve imkanlarının kullanılması konusunda D-8 üyesi ülkelerin zorlanması,
9. Petrokimya Birliğine benzer bir şekilde, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve endüstriyel yetkinliğin ve işbirliğinin arttırılması konusunda ortak projelerin yürütülmesi,
10. Enerji sektöründe ortak araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin geliştirilmesi; bilhassa D8 üyesi ülkelerde yenilenebilir enerjinin (RE) payını arttırmaya odaklı olarak özellikle enerji verimli cihazların geliştirilmesi,
11. Üye ülkelerin sanayi sektörlerine yönelik olarak uluslararası pazarda yeni fırsatların araştırılmasını da içeren somut D-8 projelerine sahip olabilmek için, her görev gücü kapsamında kamu-özel ortaklığına dayalı bir işbirliği oluşturulması amacıyla özel sektör ve iş adamlarının katılımının teşvik edilmesi,
12. Üye ülkeler arasındaki ticaretin miktarının ve kalitesinin artırılmasına yönelik, D-8 ülkeleri arasındaki mevcut karşılıklı ve çok taraflı anlaşmaların fiili olarak uygulanmasıyla ticaret dışı ve tarife engellerinin azaltılmasına gayret edilmesi,
13. Metroloji, standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve akreditasyon alanları ile sınırlı kalmamak üzere, D-8 üyesi ülkeler arasında Karşılıklı Tanıma Anlaşmaları (MRA) ve uyumlaştırma (harmonizasyon) süreçlerinde gelişme kaydedilmesi,
14. D-8 örgütü özel sektör koordinatörü olarak Sanayi ve Ticaret Odaları Federasyonunun (FCCI) kullanımı da dahil olmak üzere, D-8 çatısı altında ve herbir D-8 üyesi ülkede, gelecek

sanayi stratejileri ve politikalarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında özel sektörün katılımını etkin politika ve tedbirler ile desteklenmesi,

15. D-8 işletmelerinin, kalkınma planları ve sanayi işbirliği programları çerçevesinde ortak girişimlere ve yatırım projelerine katılmalarının teşvik edilmesi; bunun için anılan faaliyetlerin ilgili D-8 üye ülkelerinin yasa ve düzenlemeleri ile uyumlu yürütülmesini garantileyecek yasal olarak muhtemel her yola başvurulması,

16. Sanayi işbirliği alanında, özellikle D-8 ilgili organları tarafından onaylanan ortak projelerin finansmanı için UNIDO gibi bölgesel ve uluslararası organizasyonlarla işbirliği yapılması,

17. Sanayi İşbirliği Çalışma Grubu ve bunun sektörel grubunun (task forces) faaliyetleri ve performansları ile ilgili olanları kapsayacak şekilde problemlerin ve darboğazların tespitine özel bir önem vererek, D-8 sanayi işbirliği durumunun periyodik olarak stratejik değerlendirmesine, analizine ve gözden geçirilmesine başlanması, düzeltici yaklaşımların, politikaların ve tedbirlerin geliştirilmesi,

18. Bakanlar, üst düzey görevliler ve sektörler düzeyindeki toplantılarda alınan tüm kararların ve taahhütlerin takibi ve zamanında uygulanmasını sağlamak adına ulusal temas noktalarının önemine dikkat çekilmesi,

19. Hem diğer konularda hem de sanayi işbirliği alanında alınan kararların etkin bir biçimde izlenmesi, takip edilmesi ve uygulanmasını koordine etmek amacıyla D-8 sekreteryasının hem finansal hem de insan kaynağı açısından güçlendirilmesinin yollarının aranması,

Bakanlar ve Heyet Başkanları; Sanayi, Maden ve Ticaret Bakanı Mr. Mohammad Reza Nematzadeh'e toplantıdaki müzakereleri ustaca başarılı sonuca ulaştıracak şekilde idare etmesinden ötürü takdirlerini iletmışler ve İran Hükümetine bu toplantıyı organize etmeleri sebebiyle en içten teşekkürlerini ifade etmişlerdir. Toplantıda ayrıca, Sekreterliğe etkinliğe sundukları destekten ötürü teşekkür edilmiştir.

(Tehran Declaration, 2015)

4. D-8, 5.SANAYİ BAKANLARI ve 9.SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI

9-11 MAYIS 2016/ (KAHİRE-MISIR)

Gelişen Sekiz Ülke (D-8) 5. Sanayi Bakanları ve 9. Sanayi Çalışma Grubu Toplantıları 9-11 Mayıs 2016 tarihlerinde Bakan Yardımcımız Sayın Doç. Dr. Hasan Ali ÇELİK'in katılımları ile Mısır-Kahire'de gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya; Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürü Prof. Dr. İbrahim KILIÇASLAN, Avrupa Birliği ve Dış ilişkiler Genel Müdürü Dr. Ünal GÜNDOĞAN, Bakanlık temsilcileri, ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları ve Sivil Toplum Örgütlerinden oluşan yaklaşık 55 kişilik bir heyetle iştirak edilmiştir.

Toplantı kapsamında; 9-10 Mayıs 2016 tarihlerinde Sektörel Görev Gücü Toplantıları ve Kıdemli Memurlar Toplantısı, 11 Mayıs 2016 tarihinde de Bakanlar oturumu gerçekleştirildi.

Toplantının 3.günü gerçekleştirilen Bakanlar oturumu Mısır Arap Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Sherif ISMAİL ve Mısır Sanayi Bakanı Tarık KABİL açılış konuşmaları ile başladı. D-8 Bakanları ve Delegasyon Başkanları, D-8 Sanayi İşbirliği çalışmalarından memnun oldukların tekrar ettiler.

D-8 Üye Devletleri arasında yenilik kümeleri, KOBİ'lerde kapasite geliştirme, yeşil KOBİ, KOBİ'lerde kadın istihdamının güçlendirilmesi ve genç liderlerin artırılması konularına vurgu yapıldı. Ayrıca İlaç ve Tıbbi Ekipmanlar görev gücünün çalışma gruplarına eklenmesi ile işbirliğinin daha da artırılacağı belirtildi.

D-8 Genel Sekreteri Dr. Seyed Ali Muhammed MUSAVİ İran'da 5 Aralık 2016 tarihinde planlanan D-8 9. Zirvesi'nin yeni bir strateji ve yol haritası belirlemede önemli olduğunu belirtti. Ayrıca, Nijerya Federal Cumhuriyeti 2017 yılında D-8 6.Sanayi Bakanlar Toplantısına ev sahipliği yapacağını ifade etti.

Bakan Yardımcımız Sayın Hasan Ali ÇELİK konuşmasında; D-8 İşbirliği Örgütü'nün kurulmasından bu yana geçen süreci ve Türkiye'nin bu sürece nasıl dahil olduğunu anlatarak, D-8 Sekreterya'sının görev ve faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürebilmesi için bütün üye ülkelerin burada temsilci bulundurmalarının, ülkeler arasında işbirliği ve iletişimin artırılmasına büyük katkı sağlayacağını ifade etti.

Konuşmasında dünyanın ileri gelen ülkelerinin 4.Sanayi devrimini gerçekleştiren adımlar attıklarını; dijital devrim, akıllı sistemler, yapay zeka, robotlar eliyle otomasyon, nesnelerin interneti, üç boyutlu baskılar, tam bağlantı aşamaları gibi konuların gündemde olduğunu belirterek dünyaya ayak uydurmamız gerektiğini ifade etti.

Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılına kadar bir takım hedeflerimiz olduğunu, özellikle ar-ge yatırımı konusunda büyük mesafe kat ettiğimizi ve önümüzdeki yıllarda ar-ge'nin gayri safi yurt içi hasıladaki payını %3'lere çıkarmayı hedeflediğimizi belirtti. Ülkemizin Batı ve Doğu arasındaki tüm ülkelerle yakın işbirliği ve ticari ilişkilere

sahip olduğunu ve Avrupa standartlarında küresel rekabet gücü olan imalat sanayi kurduğumuzu ifade etti. D-8 Tercihli Ticaret Anlaşmasının önemine vurgu yaparak, ticaretteki teknik engellerin en aza indirilmesi ve örgüt içinde dünya standartlarında kaliteli ürün üretilmesi gerektiğinin belirtti.

D-8 platformunun aktif, üretken ve sorun çözücü bir şekilde evrilmesi gerektiğini belirterek, Bakanlığımızca önerilen ve hayata geçirilen D-8 Web portalı (www.d8coop.com) sayesinde sanayi işbirliklerinde koordinasyon ve kararların uygulanmasına ilişkin sorunların ve özel sektörün teşvik edilmesine ilişkin eksiklerin üstesinden gelineceğini ifade etti.

28 Ocak 2015'te İran-Tahran'da gerçekleştirilen D-8 4.Sanayi Bakanları toplantısında taahhüt edildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafınca hazırlanan D-8 Sanayi İşbirliği Web Portalı'nın (d8coop.com) lansmanı, 11 Mayıs 2016'da Mısır-Kahire'de düzenlenen D-8 5.Sanayi Bakanları toplantısında yapıldı. d8coop.com, D-8 üye ülkelerinin, sanayi bakımından güçlü olduğu yönleri, sektörleri ve ürünleri paylaşarak, birliktelik içinde ve sağlam temelleri olan işbirlikleri oluşturmasını hedefleyen bir güç paylaşım portalıdır. D8 ülkelerinde bulunan tüm sanayici ve iş adamları, portalı kullanarak, AR-GE ve üretim güçlerini paylaşabilir, yeni fırsatlar yaratabilir. Başlangıçta sanayi veri paylaşımı yoluyla artırılmak istenen ülkeler arası işbirliğinin, sonraki dönemlerde sanayi dışı alanları da kapsayacak şekilde büyümesi ve üye ülke ekonomilerini güçlendirmesi hedeflenmektedir. Portalın aktif kullanımıyla birlikte, bilgi paylaşımının gerçekleşmesi planlanan alanlar,

- Üye Ülke Şirketlerinin KOBİ'lerinin iş teklifleri ve talepleri,
- Teknoloji ve AR-Ge ile ilgili teklifleri
- Sanayi ve Teknoloji Politikaları
- Ülke Mevzuatları
- Ülkelerin ekonomik durum raporları
- Ülkelerin Sektörel raporları
- D-8 Üye Ülkeleri arasındaki ticaret verileri,
- Kamu özel sektör ve ilgili kuruluşlarının irtibat bilgileri,
- Teknik eğitimlere, karşılıklı ziyaretlere ilişkin bilgileri
- Vize prosedürlerine ilişkin bilgileri,
- Seminer, konferans ve fuar bilgileridir.

Toplantıya katılan Türk Delegasyonu.

D-8 ülke temsilcileri toplu halde.

Toplantıya katılan Türk Delegasyonu.

KAHİRE DEKLARASYONU

D-8 SANAYİ BAKANLARI BEŞİNCİ TOPLANTISI (11 MAYIS 2016)

Biz, Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Mısır Arap Cumhuriyeti, Endonezya Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti, Malezya, Nijerya Federal Cumhuriyeti, Pakistan İslam Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti Sanayi Bakanları ve Teknik Heyet Başkanları olarak 11 Mayıs 2016'da Gelişen Sekiz Ülke üyelerinin Sanayi Bakanları Dördüncü Toplantısı için Mısır-Kahire'de bir araya geldik.

İstanbul (1997), Dakka (1999), Kahire (2001), Tahran (2004), Bali (2006), Kuala Lumpur (2008) , Abuja (2010), Islamabad (2012) zirvelerinin deklarasyonlarında (2008-2018) Yol Haritasında ortaya konan hedef ve amaçları takip etmeyi sürdürme taahhüdümüzü tekrar teyit ederek,

Tahran (2010), İstanbul (2011), Dakka (2012),ve Tahran (2015) Sanayi Bakanları Toplantılarının D-8 üye ülkeleri arasındaki sanayi işbirliğini ilgilendiren direktiflerini hatırlayarak,

KOBİlerin bilgi, pazarlar, finansman ve insan kaynağı gelişimine erişimi ihtiyacını tanıyarak,

D-8 üye ülkeleri KOBİ Hükümet Organları arasında imzalanan KOBİ işbirliği ve Mutabakat Zaptı (MoU)başarılarını kabul ederek. Mutabak Zaptı (MoU), diğerlerinin arasında, ekonomik ve ticari işbirliğinin yanısıra D-8 'de KOBİ rekabetçiliğini geliştirmeye katkıları öngörür.

D-8 ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) arasında imzalanan ortak bildiriye takdir ederek,

Üye ülkelerin, D-8 Kimya& Petrokimya Birliği kurulumundaki devam eden sürecini takdir ederek,

İlgili sektör grubuna (task force) yönelik ortak projelere sahip olunması ihtimali dahil olmak üzere, girişimcilerin ve sanayicilerin pazara erişimi, deneyimlerin paylaşılması, en iyi uygulama örnekleri, yatırımların ve becerilerin artırılması konularında özel sektörün önemini vurgulayarak;

Gelecek yıllarda D-8 endüstri işbirliğinin durumunu yeni düzeylere yükseltmek için müşterek istek ve kararlığımızı teyit ederek,

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; biz, Sanayi Bakanları ve Delegasyon Başkanları, aşağıdaki maddeler üzerinde mutabık kaldık:

- 1. D-8 üye ülkeleri KOBİ Hükümet Organları arasındaki Mutabakat Zaptı'nı (MoU) henüz imzalamamış olan D-8 üye ülkelerinin imzalamasını teşvik ederek,*
- 2. D-8 üye ülkeleri arasında kurulacak olan Kimya& Petrokimya, Cam ve Seramik, Otomotiv, Tekstil ve Hazır Giyim Birliği ile Demir& Çelik Birliği süreçlerini hızlandırmak,*
- 3. Endüstriyel ve teknolojik gelişimde ikili ve çok taraflı yatırımların, aynı zamanda üye ülkeler arasında üretimin, telekomünikasyonun, yazılım mühendisliğinin, endüstriyel makine tasarımı ve üretiminin ve üye ülkeler arasındaki öncelikli sektörler için D-8 çözümleri bulma çabalarını geliştirmek,*
- 4. D-8 üye ülkelerinin faydasına ve karına olacak müşterek projelerin uygulanmasında, koordinasyonunda ve planlamasında üye ülkeleri desteklemek,*
- 5. D-8 ticaret ve yatırım gündeminin kolaylaştırılmasına ve liberalleştirilmesine katkı sağlayacak ihtiyaca uygun programları benimsemek ve uygulamak için rehber olacak D-8 Sanayi İşbirliği stratejik planı geliştirmek,*
- 6. Eczacılık ve Medikal Ekipmanlar Görev Gücü (Task Force) kurmak,*
- 7. D-8 sekretaryasıyla Görev Güçlerinin işbirliği için iş tanımları tasarlayacak memurları görevlendirmek,*
- 8. Müşterek zorluklar için işbirlikçi araştırmaları geliştirmek, ve stratejik söylemler tertiplemek üzere üniversiteler, araştırma enstitüleri, endüstriyle ilişkili organizasyonlar arasındaki bağlantıyı güçlendirmek,*
- 9. İşletmelerin ilerlemesi, verimliliğin artması, ekonominin büyümesi ve sürdürülebilir çevre dostu yatırımların temiz (yeşil) teknolojiler kullanılarak teşvik edilmesine odaklanmış ortak faaliyetler yoluyla yaratıcılık, yenilikçilik ve Ar-Ge'nin desteklenmesi,*

10. D-8'deki yatırım ve iş ortaklığı fırsatlarını teşvik etmek için, özel sektör ile birlikte ağ oluşturma ve stratejik ittifaklar kurmak,

11. D-8 üye ülkelerinde, her görev gücündeki enstitüler ile bilimadamları ve teknologların dizini için veri tabanı oluşturmak,

12. Bakanlar, üst düzey görevliler ve sektörler düzeyindeki toplantılarda alınan tüm kararların ve taahhütlerin takibi ve zamanında uygulanmasını sağlamak adına ulusal temas noktalarının önemine dikkat çekmek,

13. Üye ülkelerin kamu ve özel kuruluşlarının katılımlarıyla endüstriyel ve ticari fuarlar ve özel etkinliklerin organize edilmesi,

14. Kıdemli Memurlar ve Görev Gücü Toplantılarının sonuçlarını benimsemek,

15. Türkiye Cumhuriyetinin, KOBİlere özel bir bölüm ile, üye ülke sanayilerinin bilgilerinin yayılımının kolaylaştırılması için interaktif portal (www.d8coop.com/org) kurulumu teşebbüsünü takdir etmek,

16. D-8 üyeleri için haberleşme, bilgi değişimi ve know-how transferi platformu gibi rol alacak ve 13 görev gücünün tüm aktiviteleri ve sonuçlarının güncel halini barındıracak, interaktif bir web portalını geliştirmek için, Elektronik ve ICT görev gücünde, Türkiye ve Mısır'ın ortak işbirliğini içtenlikle karşılamak,

17. “D-8 Üye Ülkelerindeki İnovasyon Kümeleri ve İttifakları”üzerine proje fikirlerini, KOBİlerin kapasite inşası alanındaki projeyi, yeşil KOBİler projesini, kadın istihdamı ve genç liderlik gelişimi projelerini geliştirmek,

Bakanlar ve Heyet Başkanları; Mısır Arap Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Bakanı Tarek Kabil'e toplantıdaki mükemmel başkanlıklarından ötürü takdirlerini iletiler.

Bakanlar ve Heyet Başkanları; özel olarak Mısır Arap Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Bakanlığına, 5. Sanayi Bakanları Toplantısındaki organizasyonları ve başarılı ev sahiplikleri için takdirlerini iletiler. Toplantıda ayrıca, Sekreterliğe etkinliğe sundukları destekten ötürü teşekkür edilmiştir.

Toplantıda; 2017 yılında 6. D-8 Sanayi Bakanları Toplantısına ev sahipliği yapma teklifi sunan Nijerya Federal Cumhuriyetine teşekkür edilmiş ve teklif memnuniyetle karşılanmıştır.

Kahire, 11 Mayıs 2016 (Cairo Declaration, 2016)

**SANAYİ ALANINDA ÇALIŞMAYA ÖRNEK:
5. SANAYİ BAKANLARI –
9. SANAYİ ÇALIŞMA GRUBU TOPLANTILARI
(KAHİRE-MISIR / 9-11 MAYIS 2016)**

1-Otomotiv Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Emre DABAK ve Otomotiv Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri Osman SEVER katılım sağlamıştır.

Otomotiv çalışma grubu, Otomotiv Sanayicileri Derneği Genel Sekreteri Osman SEVER'in sunumu.

Alınan Kararlar:

- D-8 üye ülkeleri 15 Haziran 2016 tarihine kadar “Temas Kişilerini” belirleyecektir. Türkiye, Mısır ve Endonezya “Temas Kişilerinin” iletişim bilgilerini toplantı sırasında paylaşmıştır.
- İran tarafından oluşturulan D-8 otomotiv web sitesi (www.d8automotive.com) üye ülkeler tarafından daha iyi şekilde ve aktif olarak kullanılmalıdır. Üye Devletlerin temas kişileri bu web sitesine doğrudan ülkelerinin bilgilerini yükleyebilecektir (İran tarafından yetki verilmesi gerekmektedir.). Temas kişileri site haritası için yeni gereksinimleri belirleyecektir. Web sitesini tasarlayan İran bu gereksinimlere göre siteyi yeniden geliştirecektir.
- Türkiye "D-8 Otomotiv Derneği" kurulması için sorumluluk alacaktır. Türkiye bu konuda üye ülkelerin mevcut dernekleri ile “D-8 Otomotiv Derneği”nin gereği, sağlayacağı fayda ve amaçlarına yönelik bir anket yapacaktır.

- Temas kişileri ülkelerindeki mevcut otomotiv ana sanayii ile tedarik sanayii derneklerinin iletişim bilgilerini D-8 otomotiv web sitesine yükleyecektir.
- Temas kişileri kendi devletlerinin tarife engellerini açıklayan web sitesi linklerini mevcut D-8 otomotiv web sitesine ekleyecektir (İran tarafından yetki verilmesi gerekmektedir.).
- Temas kişileri ülkelerinin Otomotiv Tedarik Sanayiine ilişkin verileri (firma-ürün gamı bilgisi vb.) D-8 otomotiv web sitesine yükleyecektir. Endonezya tarafından veri tabanı formatı yeniden belirlenecektir.
- D-8 Otomotiv web sitesinin güncellenerek üye ülkelerini verilerinin tamamlanmasından sonra Mısır D-8 Ortak B2B İşbirliğini kolaylaştıracaktır.
- Türkiye, Malezya ve İran tarafından -diğer üye ülkelerin sanayilerinin desteklenmesi amacıyla- Ar-Ge merkezlerinin bilgileri ve yetenekleri D-8 Otomotiv web sitesine yüklenecektir.
- Çalışma Gruplarını aşağıdaki şekilde düzenlenmesi önerilmiştir:
 - Mühendislik Sektörü: Otomotiv ve makina dahil
 - Yapı malzemeleri: Çimento, demir-çelik, cam ve seramik dahil
 - Tekstil ve Hazır-GiyimPetro-Kimya
 - Gıda sanayi
 - Elektronik, ICT, ve beyaz eşya
- D-8 Otomotiv web sitesinin güncellenmesi sonrasında Mısır tarafından 2016 yılı içerisinde D-8 Otomotiv B2B toplantısı organize edilecektir.
- Türkiye tarafından; üye ülkelerin Türkiye'deki mevcut test merkezlerinden faydalanabileceği, BM/AEK Teknik Düzenlemeleri hakkında üye ülkelere eğitim ve danışmanlık desteği verilebileceği, TÜBİTAK'ta kurulan Motor Mükemmeliyet Merkezi'nin kullanılabileceği ve kullanıma açılan www.d8coop.com adresine ülkelerin sanayi bilgilerinin yüklenebileceği deklare edilmiştir

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Otomotiv Çalışma Grubu'nda diğer sektörlerle göre katılım iyi seviyede gerçekleşmektedir. Ancak, toplantılar genellikle Türkiye ile ev sahibi ülkenin güdümünde ilerlemektedir. Ayrıca, bu platformu Türkiye ve İran haricindeki ülkeler kendi ülkelerine yatırım çekme platformu olarak görmektedir. Oysaki bu platform üye ülkeler arasındaki ticari hacmi artırmayı ve üye ülkelerin ihtiyaçlarını birbirinden karşılamasını sağlamayı hedef edinmelidir. Ülkelerin hedefi yatırım çekmek olunca kamu temsilcilerinin katılımı ve toplantıda alınan kararlar bu hedefle örtüşmemektedir. Diğer taraftan, özel sektörün katılımı sanayimizin daha ayrıntılı tanıtılması açısından çok iyi olsa da, bu ülkelerin çoğunun otomotiv sanayi açısından gerimizde olması

ve hedef pazarlarımız arasında yer almaması nedeniyle toplantılar STK temsilcilerimizi tatmin etmemektedir. Bununla birlikte, üye ülkeler arasındaki iletişimin ve ticaretin gelişmesinde D-8 sekreteryasının da büyük önemi bulunmaktadır. Bu yapı glendirilirse ve her ülkenin katılımıyla ciddi bir bütçe oluşturulursa (AB benzeri) ortak projeler geliştirilmesi ve sekreteryanın sağladığı fonlar ile desteklenmesi D-8 de hedeflenen amaca ulaşılmasında büyük rol oynayacaktır.

OTOMOTİV ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya	Yulia Ariyani Putri		Sanayi Bakanlığı
	Minang Ichsan Saridam		Sanayi Bakanlığı
İran	Behzad Azarsh		Dış İlişkiler Bakanlığı (MFA)
Malezya	Ghada Fayek-		Pazarlama Müdürü- Malezya Konsolosluğu
Mısır	Kamal Abd El Hamid		EAMCO
	Gamal Aly Elsayd		EAMCO
	Samir Allam		Bus Coms
	Rafat El Khangry		Auto Feeding Industries
	Ehab Saad-		Techno Steel
	Ali Tamik		Mısır Otomotik Besleme Birliği
	Tarek Sami		
	Hamed Taher		
	Maha M. Said		EOS Sanayi Bakanlığı
Nijerya	Emmanuel Ior Liam-	Sanayi Memuru	NASSC
Pakistan			
Türkiye	Emre Dabak	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Osman Sever	Genel Sekreter	Otomotiv Sanayicileri Derneği
UNIDO	Gioveme Oegle		

2-Makina Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Dinçer GONCA, Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı Mustafa GÜREL İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği Genel Müdürü Mehmet ŞANAL ve özel sektör temsilcileri katılım sağlamıştır.

Makine çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- D-8 Genel Sekreterliği, bundan sonraki D-8 toplantılarında kullanılmak üzere toplantı prosedürlerine yönelik standartların konulmasından sorumlu olmalı (Rapor taslakları, iletişim yolları, toplantı temaları, yerleşim standartları vb.) ve bunları bir kılavuz haline getirmesi,
- Her bir D-8 üyesi ülkenin performans göstergelerini içeren mevcut durumunun (KPI) belirlenmesi ve D-8 portalında güncellenen hedeflerin belirtilmesi,
- D-8 üyesi ülkeler arasında, yeni imal edilen makinalara yönelik kalite standartlarının önerilmesi konusunda çalışılması,
- D-8 üyesi ülkeler arasında, kullanılmış (ikinci el) makinalara yönelik kalite standartlarının önerilmesi konusunda çalışılması,

- Makine sanayi alanında üye ülkeler arasında işbirliği yapılmasını engelleyen sorunların tartışılması ve bunlara çözüm bulunması,
 - Makine alt sektörü kapsamındaki ana sanayi ve yan sanayi işbirliklerinin artırılması,
 - Makine sektörü konusunda yeni hedeflerin belirlenmesi amacıyla periyodik olarak çalışma grubu toplantılarının yapılması ve önceki toplantı sonuçlarının izlenmesi,
 - Her bir D-8 üyesi ülkenin, makine sektöründe yatırımı kapsayacak şekilde teşvik politikalarını portal üzerinde paylaşılması,
 - D-8 üyesi ülkeler arasında işbirliğini arttırmak amacıyla hayata geçirilen yeni portalın üye ülkelerdeki yetkili temsilciler tarafından aktif olarak kullanılması,
- Ayrıca Bangladeş ve Pakistan'ın makine sektörü konusunda mevcut durumlarını ve önerilerini içeren raporlar sunulmuştur.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

D-8 5. Sanayi İşbirliği Bakanlar Toplantısı Makine görev gücü toplantısına, Türkiye ve Mısır heyeti ile bir kişiden oluşan İran katılımcısı iştirak etmiştir. İran toplantısında olduğu gibi diğer ülkelerden uzmanlar katılım sağlamamıştır. Bu olumsuzluğa rağmen, bilhassa Mısırlı grubun yaklaşımları çok dostça ve olumlu bulunmuştur. Gerçekten de işbirliği yapmak istedikleri ancak makine sektörünün kapsamının geniş olması nedeniyle makine alt sektörlerinden odaklanılacak spesifik bir başlık belirlenmesini istemişlerdir.

Bunun dışında, sadece Bakanlar grubu toplantısı ile değil makine konusunda bağımsız toplantıların (Makine Çalışma Grubu toplantısı) yapılmasıyla işbirlikleri konusunda daha fazla ilerleme kaydedilebileceği konusunda fikir birliğine varılmıştır. Son olarak, HVAC konusunda faaliyet gösteren ÜNTES firması, Mısırla işbirliği kurulması konusunda önemli girişimlerde bulunmuştur. Aynı şekilde iş makinaları konusunda faaliyet gösteren HİDROMEK temsilcisi de Mısırlı potansiyel müşteriler ile temas kurmuşlardır.

MAKİNE ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Mohamed M.Mabrouk	Mühendis	Mabrouk International for Engineering Industries
	Ali Mohamed Mansour	Mühendis	Asfour Crystal internation
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Diğer GONCA	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Mustafa GÜREL	Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Hadi Gürışık	Danışman	Ceytech Ceylift
	Zeki Kulakoğlu	Yönetim Kurulu Başkanı	Ceytech
	Vassim Rahim		Hidromek
	Mehmet Şanal	Genel Müdür	İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği

3-Çimento Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı Abdurrahim DURMUŞ ve Çimento Müstahsilleri Birliği Ekonomik Değerlendirmeler Müdürü Kerem ERŞEN katılım sağlamıştır.

Alınan Kararlar:

- D-8 çimento derneklerini içeren ortak bir çimento birliği kurulması
- D8 Çimento Birliği'nin İdari müdür/CEO'larını içeren Çalışma Gruplarının oluşturulması
- Veriler için ve verilerin zamanında güncellenmesi için tüm üye ülkelerden odak noktalarının tanımlanması

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Çimento Sektörü Çalışma Grubu toplantısına sadece Mısır Heyeti ile Türkiye Heyeti katılım sağlamıştır. Katılım ve ilginin az olmasından mütevellit kısa süren toplantıda çimento sektöründeki işbirliğinin artırılmasına yönelik genel kararlar alınmıştır. Ayrıca, Mısır ve Türkiye arasında bu sektördeki işbirliğinin D-8'e bağlı kalınmaksızın geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

ÇİMENTO ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müsteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Medhat Estafanos		Mısır Sanayileri Federasyonu
	Adel Draz		Mısır Sanayileri Federasyonu
	Heidi Aref		Mısır Sanayileri Federasyonu
	Khaled Abdin		Mısır Ulusal Temiz Üretim Merkezi ENCPC (MTI)
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Abdurrahim Durmuş	Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Kerem Erşen	Ekonomik Değerlendirmeler Müdürü	Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği

4-Seramik-Cam Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanları Tuğba ALBAYRAK ve Ahmet Cankat ÖZTÜRK katılım sağlamıştır.

Seramik& Cam Çalışma Grubu.

Alınan Kararlar:

- D-8 üye ülkeleri arasındaki fırsatlar ve olanakları kapsayan ticaret anlaşmalarının hızlandırılması (gümrük vergisi ve kota muafiyetleri temelli)
- D-8 üye ülkeleri arasında pilot bir işbirliği olarak, Ar-Ge Merkezleri ve birlikleri aracılığıyla hammadde işleme alanlarında, Mısır ve Türkiye arasında know-how transferi kurulması
- Nijerya hükümeti ile işbirliği kurarak, Nijerya'da seramik ve cam yatırımları olanaklarının belirlenmesi,
- D8 ülkelerinde düzenlenen seramik veya cam sektörüne ilişkin etkinliklerde, diğer D8 üyelerinin katılımına dair prosüdür ve maliyetlerinin kolaylaştırılması için davet yönteminin geliştirilmesi,

- D8 üye ülkeleri arasında her iki yılda bir seramik ve cam fuarlarının düzenlenmesi.
- Türkiye ayrıca D8 web portalının kullanımının (D8coop.com) önemini vurgulamıştır. Her üye devlet, KOBİ'lerin işbirliği yapması için portala kayıt olması için portal kullanımının faydalarını konusunda teşvik etmelidir. Sitede ayrıca fuar bilgilerinin de eklenmesi öngörülmektedir.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Mısır'ın Kahire kentinde yapılan 5. Sanayi İşbirliği ve Sanayi Bakanları toplantısı kapsamında 09-10 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen sektörel toplantılardan, Seramik-Cam çalışma grubu toplantısı Türkiye, Mısır ve Nijerya temsilcilerinin katılımları ile gerçekleştirilmiştir. Mısır adına katılım sağlayan özel sektör ve araştırma şirketi temsilcileri Türkiye'den ülkelere yatırım yapılması talebinde olduklarını vurgulamışlardır. Özellikle üretimden önce hammaddeleri ön işlemden geçirecek tesislerin ülkelerinde olmadığını, bu tür yatırım yapacak firmalara vergi indirimi, ucuz elektrik kullanımı gibi çeşitli avantajlar sağlayabileceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca cam sektörüne yönelik olarak da enerji tasarrufu sağlayan makina, teknoloji ve knowhow'ı da ülkemizden transfer etmek istediklerini belirtmişlerdir. Ülkemiz yatırımcılarının istekli olması durumunda ortak çalışmalar yapılabileceği ve bu çalışmaların uygulamaya geçirilmesi ile ülkemize katma değer sağlayabileceği düşünülmektedir.

Düzenlenen organizasyonlara sadece Türkiye ve davet eden ülke olarak katılım sağlanmakta bu durum da grubun işlerliğini düşürmekte ve amacına hizmet etmemektedir. Bu konuda yaptırım uygulanması hususu önem arz etmektedir.

Seramik-Cam Çalışma Grubu çerçevesinde özel sektör temsilcilerinin katılım sağlamasının önemi ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bundan sonra düzenlenecek olan toplantılara ülkemizden D8 ülkelere teknoloji transferi yapabilecek, diğer taraftan bu ülkelere yatırım gerçekleştirebilecek firmaların katılım sağlaması önem arz etmektedir.

SERAMİK& CAM ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Dr. Emad Mandeah	Genel Müdür	Cermica Cleopatra Ain Sheikh
	Dr. Saad Mabrouk	Genel Müdür	Ceramica Cleopatra 10th Ramadan
	Ahmed Anwer	Arge Müdürü	Sanayi Bakanlığı
	Mr. Khaled megahed		Elsafwa for Marble & Granite
	Mr. Moataz Eldesonky		Elsafwa for Marble & Granite
	Mr. Hani Afifiy		Ceramica Prima
	Mohamed Khattab		Sphinx Glass
	Mr. Mabrouk Aled Elhalim-		Yapı Malzemeleri Odası Temsilcisi
Nijerya	O.A Awobokun	Müdür	
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Tuğba Albayrak	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Ahmet Cankat Öztürk	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

5-Demir-Çelik Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Sinan DURMAZ, Çelik İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Namık Kemal EKİNCİ ve Dış İlişkiler Yetkilisi Devletşah YAYAN katılım sağlamıştır.

Demir-çelik çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- D-8 üyesi ülkeler arasında birliğin kurulması
- Demir çelik için ar-ge merkezi kurulması
- Birlik için web sayfasının oluşturulması kararları alınmıştır.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Demir-çelik çalışma grubunun İran ve Mısır toplantılarında ülkemiz ve ev sahibi ülkeden katılımcılar dışında herhangi bir katılımcı bulunmamıştır. Mısır'daki toplantının ikinci gününde Bangladeş ve Pakistan'ın birer üyeleri genel olarak katılım sağlamışlardır. Katılım sağlayan her ülke temsilcisi kendi ülkelerine yatırım yapılmasını beklemektedir. Bu nedenle işbirliği olanakları tıkanmaktadır. Devlet temsilcilerinden ziyade özel sektör temsilcilerinin katılımının daha fazla ve daha aktif olması gereken toplantılarda bu yıl özel sektörden Çelik İhracatçı Birliği(ÇİB) katılım sağlamışlardır. Özel sektör temsilcilerinin üstünde durmak istediği en önemli konu Mısır'da yaşanan ticari ve ekonomik durumun zorlaştırmasıdır. Ancak konu D-8 olduğu için önceki toplantı alınan kararların olumlu değerlendirilmesi ve tarafımızca hayata geçirilen D-8 web portalı da dahil olmak üzere tüm kararlarda D-8

sekretaryasının inisiyatif alması beklenmektedir. ÇİB, ticari konuların görüşülmesi, fabrika ve ar-ge merkezi ziyaretleri de içeren bir organizasyon için diğer ülke temsilcilerini İstanbul'a davet etmiştir. Bunlara ek olarak D-8 üyesi ülkeleri arasında en önemli husus özellikle özel sektör bazında işbirliği ve paylaşımın gerekliliğidir. Bu anlamda koordinasyonu sağlayacak olan D-8 sekretaryasına büyük görevler düşmektedir.

DEMİR & ÇELİK ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müsteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	George Matta		EZZ Çelik
	Mag Abdel Azim		EZZ Çelik
	Nabil Al Saghir		El Marakby Çelik
	Ibrahim Mohamed Ibrahim Farag		Mısır Demir-Çelik Şirketi
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Namık Ekinci	Yönetim Kurulu Başkanı	Çelik İhracatçıları Birliği
	Devletşah Yayan	Dış İlişkiler Yetkilisi	Çelik İhracatçıları Birliği
	Sinan Durmaz	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
D-8 Sekreteryası	Kazi Ziaul Hasan	Müdür	

6-Tekstil Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Mühendis Gökçe ÇAKAR, Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı Büşra TUFAN, Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası'ndan Mustafa Oğuz ACAR, Mustafa DENİZER ve Yaşar KÜÇÜKÇALIK katılım sağlamıştır.

Tekstil Çalışma Grubu.

Alınan Kararlar:

- D-8 ülkelerinde, hammaddeden nihai ürüne kadar olan pamuklu ürün tedarik zincirinde, ticaretteki teknik engellerin en aza indirilmesi yoluyla ticaretin kolaylaştırılması.
- D-8 ülkelerinde tekstil ve hazır giyim sektöründe ihtisas sanayi bölgelerine yönelik yatırımların kolaylaştırılması.
- D-8 ülkelerinde ıslak işlem makinaları, makine parçaları ve tekstil makinaları aksesuarları üretimine yönelik yatırımların özendirilmesi.
- D-8 üye ülkelerinin odak noktalarını belirlemeleri.
- D-8 ülkeleri arasında, test standartlarına ve yükleme öncesi muayene kriterlerine yönelik uyumun geliştirilmesi
- Özellikle KOBİ'lerin işbirliğine yönelik avantajlar sağlayacak olan “d8coop.com” portalının D-8 üye ülkelerinin her birinde kullanımının teşvik edilmesi.

- Türkiye'nin diğer D-8 üyesi ülkelere, Ekoteks benzeri uluslararası akreditasyonu olan test merkezlerini kurmaları yolunda liderlik yapmaya hazır olduğunu
- Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim sektörlerine yönelik olarak stratejik plan oluşturma tecrübesini paylaşmaya hazır olduğu,
- Kamu ve özel sektörün deneyimlerini, mevcut en iyi uygulama tekniklerini paylaşmak konusunda özendirilmesi, pazara erişimin teşvik edilmesi ve ortak projeler yürütülmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Grupta ev sahibi Mısır'ın ve Türkiye'nin varlığı ağır basmakta iken Pakistan ve İran'dan ise masada katılımcı yer almamıştır. Masada aktif çalışan bir diğer ülke temsilcileri ise Endonezya'dan katılan temsilcilerdir. Toplantının uzun masa düzeninde yapılması ve katılımcıların tümüne tek tek söz verilmemesi nedeniyle raporör not tutmakta zorlanmıştır. Katılımcılar, önerilerinde genel ifadeler kullanmakta, somut sonuçlara dayalı öneri getirmekte zorlanmaktadırlar. Bu anlamda Mısır'da yatırımları olan iş adamlarımızın çalışma grubunda Türkiye adına yer alması avantaj oluşturmuştur.

TEKSTİL ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya	Puji Basuki		Endonezya Büyükelçiliği
	A.P. Nurfaha		Sanayi Bakanlığı
	Nur Fuad Shofiyullah		Endonezya Büyükelçiliği
İran			
Malezya			
Mısır	Wail Radwan		Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
	Doaa Baiomey		Sanayi Geliştirme Otoritesi
	Hanan Said		Sanayi Geliştirme Otoritesi
	Syed		Tekstil Odası
	Assam Ali Mohamed	Tekstil Mühendisi	Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA)
	Fatma Nasreldin		Tekstil Odası
Nijerya	O.A Awobukun	Müdür	
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Mustafa Oğuz Acar	İskenderiye Fabrika Müdürü	Aksa Akrilik Kimya San.A.Ş.
	Mustafa Denizer	Mısır Fabrika Müdürü -TTİS Yönetim Kurulu Üyesi	Diktaş Dikiş İplik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
	Yaşar Küçükçalık	Mısır Fabrika Müdürü -TTİS Yönetim Kurulu Üyesi	Lüks Kadife Ticaret ve Sanayi A.Ş.
	Gökçe Çakar	Mühendis	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Büşra Tufan	Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

7-Petrokimya Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Mühendis Meral KABUKÇUOĞLU, Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı Tuğba TAŞÇI, PAGEV Başkanı Yavuz EROĞLU ve Teknik Koordinatör Yağmur CENGİZ ile özel sektör temsilcileri katılım sağlamıştır.

Petrokimya çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- Görev gücünün adının “Kimya ve Petrokimya Görev Gücü” olması,
- Kurulacak birliğin adının “Petrokimya ve Downstream Sektörleri Birliği” olması,
- Birliğin merkezinin 2016 sonuna kadar Tahran (İran)’da kalması, 2017 Ocak ayından itibaren iki yıl süreyle Mısır Kimya Endüstrileri Grubunda yer alması,
- Biri petrokimya biri downstream endüstrisinden olmak üzere, Birlikte her üye ülkeden yalnızca iki üye bulunması,
- Sayın Mohamed Abo Harga’nın birlik merkezinin Kahire’ye taşınmasından itibaren iki yıl süreyle Birliğin genel sekreteri olarak görev yapması,
- Birliğe, biri petrokimya biri downstream endüstrisi alanlarında olmak üzere iki başkan yardımcısı seçilmesi,
- D-8 altında ilaç ve tıbbi cihaz görev gücü kurulması ve Sayın Dr. Ferhad Farşi tarafından yönetilmesi.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Petrokimya Görev Gücü toplantısı özelinde ise geçen yıla göre artış gösteren özel sektör katılımı müzakerelerde daha etkili olmamızı sağlamıştır.

Görev Gücü toplantılarında sadece sanayi işbirlikleri değil, üye ülkeler arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerle ilgili konular da gündeme gelmektedir. Bu nedenle Ekonomi Bakanlığı'ndan konu ile ilgili kişilerin toplantılara katılımı veya toplantılar öncesinde gündem olabilecek konulara ilişkin iki bakanlığın ortak çalışmalar gerçekleştirilmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

PETROKİMYA ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müsteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran	Parviz Sahafzadeh		Petrokimya Endüstri İşbirliği Birliği (APIC)
	Nastaran Khalili		Petrokimya Endüstri İşbirliği Birliği (APIC)
Malezya			
Mısır	Shaher Mohamed Refa		Echem
	Mona Samy Abdelmeyer		IDA
	Mohamed Abdel Moneim		IDA
	Ibrahim Massoud		Plastik Teknoloji Merkezi
	Yehia Afifi		Giant (Mukavva)

	Omer Afifi		Giant (Mukavva)
	Marah Ghozal		Misr Italia Co.
	Galal Ghozal		Misr Italia Co.
	Amr Salah		Echem
	Nagwa Menawy		Plastik Teknoloji Merkezi
	Tamer Heikal		Echem
	Hussein Ismail		Echem
	Shrif Elgabaly		Mısır Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı
	Ahmed Taha		Sanayi Geliştirme Otoritesi
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Ferhat Farşı	Genel Müdür	Abdi İbrahim İlaç Sanayi ve Tic A.Ş.
	Kerem Kocaoğlu	Satış Grup Müdürü	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.
	İsmail H. Metecan	Yatırım Bütçe Kontrol Müdürü	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.
	Fuat ŞİMŞEK	Daire Başkanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Meral Kabukçuoğlu	Mühendis	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Tuğba Taşçı	Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcısı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Serkan Karataş	Üretim Müdürü	Karataş Makine
	Yağmur Cengiz	Teknik Koordinatör	PAGEV
	Yavuz Eroğlu	Başkan	PAGEV

8-Elektronik & ICT Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Emrullah EMEN, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Takım Lideri Murat Fatih YALBURDAK ve Grafik Tasarımcısı Haldun ÖZTÜRK katılım sağlamıştır.

Elektronik ve ICT çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- D8 üye ülkelerinin görüş alışverişi yapabileceği, ortak projeler geliştirebileceği bir işbirliği alanı sunan web portalının geliştirilmesi konusunda Türkiye ve Mısır çalışma yapmak üzere anlaşmışlardır.
- Portalın aktif hale getirilmesi ile her bir ülkenin her bir sektörüne yönelik şirket ve fabrikalar yer alacaktır
- IDA (Industrial Development Authority) portal için bir personel görevlendirecektir.
- ICT odası portalın ICT kısmından sorumludur.
- Mühendis İhracatçı Birliği portalın elektronik kısmından sorumludur.
- Her bir ülke tarafından bir odak noktası belirlenecek ve her bir üye ülke bu portala üye olmak adına teşvik edilecektir.
- <http://www.d8coop.com> http://www.lonca.gov.tr/Default_Eng.aspx

- Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti derhal D8 web portalının geliştirilmesine başlayacaktır.
- Elektronik ve ICT Görev Gücü 2-3 ay içerisinde tekrar toplanacak ve gelişmeler değerlendirilecektir. Ayrıca diğer üye ülkelerin portala ilişkin odak noktası atamaları sürecini hızlandırmaları istenecektir.
- Türkiye portal odak noktalarına yönelik bir eğitim programı yürütecektir.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Kahire'de yapılan Elektronik ve ICT Görev Gücü Toplantısına ev sahibi Mısır Arap Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti temsilcileri katılım sağlamışlardır. Ayrıca Bangladeş temsilcisi toplantıda okunmak üzere Bangladeş'in Elektronik ve ICT alanındaki çalışmalarına ilişkin bir not iletmış fakat toplantıya katılmamıştır. Elektronik ve ICT Görev Gücü Toplantısının ana gündemi Bakanlığımız tarafından kurulan D8 Portalı olmuştur. Bununla birlikte D8 görev gücü toplantılarının birçoğunda var olan problem Elektronik ve ICT'de de mevcuttur. Tüm D8 üye ülke temsilcilerinin söz konusu toplantılara katılım sağlamaması. Gerek D8 sekretaryasının bu konuda yetersiz olması gerekse de ev sahibi ülkenin bu hususta inisiyatif almaması nedeniyle her yıl görev gücü toplantılarına katılım kısıtlı olmaktadır. Bu durum toplantılarda alınan kararların takibi ve gerçekleşmesini engellemektedir.

D8 mekanizmasının işler hale gelebilmesi için üye ülkeler arasında proje bazlı ve zamana bağlı işbirliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca D8 sekretaryasının kapasitesinin güçlendirilmesi için tüm üye ülkelerin inisiyatif almaları için hükümetler düzeyinde çalışma yapılmalıdır.

ELEKTRONİK & ICT ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Ashraf Gamal Hamdy	Başkan	LGE
	Youssef Ibrahim	İhracat Müdürü	
	Mohamed Ibrahim	Genel Müdür	SC Supporting
	Dr. Hossain El Sommod		VP CIT
	Essam Nouveldin	Pazarlama Müdürü	
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Fatih Yalburdak	Takım Lideri	Bilim, sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Emrullah Emen	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Haldun Öztürk	Grafik Tasarımcısı	Bilim, sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

9-Gıda Sanayi Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, TSE Küresel İş Geliştirme Müdürü Nefise Betül HİDİROĞLU katılım sağlamıştır.

Gıda çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- Her bir üye ülkenin gıda sanayi üzerindeki spesifik bilgilerini D-8 (www.d8coop.com) web sitesi üzerinden sağlaması (Bu site, üye devletlerin yeteneklerini, potansiyellerini, yenilik ve başarılarını, ticaret ve üretim bilgilerini sunmayı amaçlamaktadır.)
- Mısır temsilcisi, Mısır'daki ürünlerin, şirket bilgilerinin vb. konularda resmi odak noktalarına yönelik prosedürlerin en kısa sürede IDA'da yayınlanması için teklifte bulunmuştur.
- Genel prosedürler temelinde gereksinim duyulan önlemler üzerine üye devletler arasında Helal Ticaretin kolaylaştırılması,
- Üye ülkeler arasında bilgi değiş tokuşuna ilave olarak Helal Gıda fuarlarına katılım sağlanması ve ticari organizasyonlar düzenlenerek helal ürünlerin teşvik edilmesi
- Üye ülkeler arasında Helal Sertifikaları ve regülasyonları üzerine mutabakat zaptı imzalanmasının teşvik edilmesi,

- Resmi kurumlardan şirketlerin Helal Sertifika almasını ve bütün üye ülkeler arasında Helal ürünlerin alınmasının teşvik edilmesi
- D-8 ülkeleri arasında Helal ticaretin teşvik edilmesi,
- Gıda sanayi alanında D-8 kararlarını izlemek için etkili bir mekanizma kurulması
- Özellikle Helal ürün önerilerinin uygulanmasını koordine takip ve değerlendirilmesi amacıyla üye devletlerin her birinin resmi kuruluşlarından birer temsilcinin oluşturduğu bir Yönlendirme Komitesi kurulması.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

- Toplantıda sıkça Mısır, Endonezya ve Türkiye temsilcileri söz almış olup, diğer ülkeler aktif katılım sağlamamıştır.
- Toplantıda Mısır kendi ülkesindeki gıda sektörü projeleri ve yatırım fırsatları ile ilgili sunum yapmış olup, Bangladeş de bu konuda rapor sunmuştur. Bir sonraki toplantıda, ülkemizdeki gıda sanayi projeleri ve yatırım fırsatları ile ilgili benzer tespitlerin bulunduğu bir sunum veya rapor faydalı olacaktır.
- Diğer katılımcı ülkelerde helal konusunda yasal düzenlemeler ve bazı ülkeler arasında birbirlerinin belgelerini tanımaları hususunda anlaşmalar mevcuttur.

Türkiye’den yapılan ithalatlarda Türkiye’de böyle bir regülasyon olmaması nedeni ile gıda ihracatçılarımızın diğer D-8 ülkelerinden belge almak zorunda kalmaları, bunun için ilgili ülke resmi kuruluşu tarafından denetim geçirmeleri vs. gibi teknik engellerin ortadan kaldırılması için helal ülke stratejisi belirlenmesi ve hızla uygulanmasında fayda mütalaa edilmektedir. Bu bağlamda ayrıca;

- Üye ülkelerin OIC/SMIIC Helal Standartlarını ulusal standart olarak kabul etmesi yönünde teşvik edilmesi

- Henüz SMIIC’e üye olmamış üye ülkelerin (Bangladeş, Endonezya, Nijerya) SMIIC’e üye olmaya davet edilmesi

büyük önem arz etmektedir.

GIDA ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müsteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya	Arief Aditriandi		Sanayi Bakanlığı
	Binom T.A. Napitpulu		Sanayi Bakanlığı
İran			
Malezya	Khaivi Abdullah		Malezya Büyükelçiliği
	Isa Bin Monsor		Malezya Büyükelçiliği
Mısır	Mostafa Hashem	Başkan	Mediterranean Garden
	Dind Hosny	İşletme İhracat Müdürü	
	Ahmed Shams	İşletme Müdürü	
	Mohamed Saad		Sanayi Geliştirme Otoritesi
	Mohamed Abdul	Gıda Sanayileri Uzmanı	
	Ahmed Samy	Uluslararası İşbirliği Uzmanı	
	Amgad El-kady	Müdür	Gıda ve Tarım Sanayileri Teknoloji Merkezi (FAITC)
	Gvnawah Haryanto	CEO	Indome
	Hasham Kamal	Genel Müdür	
	Yonna El Sheridy	Uzman	Special Gıda CEO ve Yönetim Kurulu Üyesi
	Dr. Manal Karim	Gıda Uzmanı İhracat Müdürü	
	Waleed El Bahrany	Gıda Projeleri Uzmanı	
Nijerya	Kunle Olorod	Genel Müdür Yardımcısı	
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Betül Hıdıroğlu	Küresel İş Geliştirme Müdürü	TSE

10-Standardizasyon ve Akreditasyon Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Metroloji ve Standardizasyon Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Bekir ÖZGÜVEN, Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Fatih DEMİR, TÜRKAK Genel Sekreteri Ahmet TEKİN ve TSE Uluslararası İlişkiler Müdürü Kürşat YILMAZ katılım sağlamıştır.

Standardizasyon ve Akreditasyon çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- D-8 bünyesinde Standardizasyon, Akreditasyon ve Metroloji faaliyetlerinde Beş Yıllık Taslak Strateji Planı. TSE, EOS ve ISIRI taslak planın hazırlanmasında gönüllü kuruluşlardır.
- TSE Temsilcisi, D-8 Sekretaryası tarafından sirküle edilerek D-8 üyesi ülkelerin görüşlerine sunulmak üzere, standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi, metroloji ve akreditasyon 2016-2020 dönemi için bir taslak strateji planını tevdi etmiştir.
- Oturum başkanı bahse konu taslağın D-8 Sekretaryasınca toplantıya katılmayan üye ülkelere de iletilmesini tavsiye etmiştir.

- Laboratuvarların test sonuçlarının kalitesini garanti etmesini sağlayan D-8 Yetkinlik Test Programları organize ederek, D-8 Üye Ülkeleri arasında laboratuvar karşılaştırma testlerinin yapılması
- Görev Gücü'nün katılımcıları aşağıda yer alan hususları tavsiye etmiştir:
 - Üye ülkeler arasında deney ve kalibrasyon laboratuvarları arasında karşılaştırma deneylerinin düzenlenmesi
 - Deney ve kalibrasyon sistemleri arasında karşılaştırma deneyleri hakkında bilgi değişimi
 - Uygunluk Değerlendirmesi alanında potansiyel işbirliğinin araştırılması
 - Üye ülkelerin ihracatçılarının mallarını AB ülkelerine ihraç etmesi amacıyla, onaylanmış kuruluşu olan diğer D-8 üyesi ülkelerden CE İşareti hizmeti alması yönünde teşvik edilmesi
 - Üye ülkeler arasında Bilişim Teknolojileri ve Siber Güvenlik Eğitim, Test ve Belgelendirme faaliyetlerinde işbirliği yapılması
 - Üye ülkeler arasında Yükleme Öncesi Gözetim (PSI) alanındaki olası işbirliği fırsatlarının araştırılması
 - Üye ülkeler arasında Helal Belgelendirme alanında işbirliği yapılması
 - Kapasite Geliştirme Programlarının Düzenlenmesi
 - Malezya'nın eğitim sisteminde standardizasyon tecrübelerinin paylaşılması
 - İnsan kaynağı ve kurumsal gelişmesinin sağlanması için standardizasyon, uygunluk değerlendirme (test, muayene-gözetim ve belgelendirme) ve akreditasyon alanlarında eğitim ve kapasite geliştirme programlarının düzenlenmesi

Ayrıca Bangladeş ve Pakistan delegeleri tarafından hazırlanan proje fikirleri ve tavsiyeler sunulmuştur.

Diğer Alanlar:

- Üye ülkelerden (Bangladeş, Endonezya, Nijerya)'nın SMIIC'e üye olmaya davet edilmesi
- ISO, IEC, SMIIC, IAF, ILAC ve EA gibi uluslararası standardizasyon ve akreditasyon teşkilatlarında üye ülkelerin birbirlerini desteklemesi
- Yukarıda bahsedilen faaliyetleri koordine etmek ve izlemek üzere bir mekanizma kurulması için D-8 Sekreteryaasının teşvik edilmesi

Helal belgelendirme konusundaki güncel OIC/SMIIC standartları ile ilgili olarak, Mısır, önümüzdeki SMIIC toplantılarında (23-24 Mayıs, 2016) teklif edilmek üzere bu standardın sistematik gözden geçirilmesi için SMIIC üyesi olan D-8 üye ülkelerinin teşvik edilmesini tavsiye etmiştir. Bu tavsiye, helal belgelendirme konusundaki İslam

ülkelerinin tüm gerekliliklerinin dikkate alındıktan sonra konsensus ile kabul edilerek bu standardın revize edilmesi ihtiyacını temel almaktadır.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

D-8 toplantısının Standardizasyon ve Akreditasyon Grubunda alınan kararda vurgulanmayan bir husus, helal belgelendirmenin akreditasyonu konusunda Türkiye'nin ve bir çok ülkenin tezi olan SMIIC çatısı altında akreditasyon yapılması fikrine karşı Mısır ve bir iki arap ülkesinin ayrı bir yapı kurulması tezini öne sürmesi, IHAF adı ile yeni bir organizasyon kurulması ve İslam ülkelerinin hep birlikte bu işi yapmasına karşı yeni hamleler yapılmasıdır. Diğer toplantılarda ve ortamlarda bu konu mutlaka gündeme gelecektir. Diğer D-8 ülkeleri konuya uzak kalmışlar ve ev sahibi ülkeden etkilenmişlerdir. Öte yandan SMIIC AC çalışmalarını yürütmektedir.

D-8'in Görev Gücü Toplantılarına ev sahibi ülke haricinde sadece Türkiye ilgili tüm kurumları ile tam katılım sağlamaktadır, ancak diğer üye ülkeler yeterli ilgiyi göstermemektedir. Bu durum en büyük eksiklik olarak öne çıkmaktadır. İkinci önemli sorun ise toplantıda alınan kararların izlenmesi için bir izleme mekanizmasının bulunmamasıdır. Toplantıda alınan kararlar ile ilgili üye ülkelerin hangi aksiyonları gerçekleştireceğini izleyen bir mekanizmanın kurulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Mısır'da gerçekleştirilen görev gücü toplantılarının tek bir salonda yapılması toplantıların verimliliğini etkilemiştir. Bundan sonra yapılacak Görev Gücü Toplantılarının ayrı salonlarda gerçekleştirilmesi Sekreteryaya tavsiye edilmelidir.

D8 Ülkeleri çalışma grupları ve Sanayi Bakanları toplantılarında bazı ülkelerin ilgi göstermesinin yanında diğer ülkelerin sadece 2-3 temsilci ile katılıyor olması toplantıların ciddiyetini kaybetmesine neden olmaktadır. Özellikle 13 çalışma grubun olduğu düşünüldüğünde çoğu grupta sadece 2-3 ülkenin temsilcileri ile toplantılar yürütülmektedir. Çalışma gruplarında görüşülen pek çok husus karşılıklı fikir alışverişi şeklinde gerçekleşmektedir. Her bir çalışma grubu için bir başkan belirlenmeli (4 yıl süreli) ve önümüzdeki yıllar somut çıktıları olan çalışmalar belirlenerek takvimlendirilmelidir. Benzer bir yapılanma ve çalışma WELMEC'te (Avrupa Yasal Metroloji Teşkilatı) mevcuttur. Söz konusu çalışma grubu içinde çalışmalar elektronik ortamda yıl boyu yürütülmeli her çalışma grubu Başkanı yürütülen çalışmaları Bakanlar toplantısında rapor halinde sunmalıdır. Çalışma grubu üyeleri gönüllülük esasına göre gerekirse özel sektör temsilcilerinin de katılımı ile oluşturulmalıdır. Mevcut haliyle çalışma gruplarının sorumluluğunu üstlenen bir yapı olmadığı gibi her yıl ev sahibi ülkenin yetkilisi başkanlığında yapılan toplantılarda hiçbir süreklilik sağlanamamaktadır.

STANDARDİZASYON & AKREDİTASYON ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran	Reza Abasgholi		Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
Malezya	Dr. Ishak Aman		Malezya Büyükelçiliği Mısır Kahire Üniversitesi Malezya Çalışmaları Bölümü Başkanı
Mısır	Mai Hassan		Uluslararası İlişkiler Koordinatörü
	Nesreen Shoeib		Uluslararası İlişkiler Koordinatörü
	Bataa Ali	Genel Müdür	G.D. Ölçüm
	Hany El Desouk	Yönetici Müdür	Mısır Akreditasyon Konseyi
	Ahmed Sultan		Eğitim Başkanı
	Hany Shadrkauy		Mısır Standard Organizasyonu
	Ahmed Elhelw		Mısır Standard Organizasyonu
Nijerya			
Pakistan			
Türkiye	Ahmet TEKİN	Genel Sekreter	TÜRKAK
	Fatih Demir	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Bekir Özgüven	Daire Başkanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Kürşat Yılmaz	Uluslararası İlişkiler Müdürü	TSE

11-Teknoloji İşbirliği Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü Sanayi ve Teknoloji Uzmanı Eda ÜNAL katılım sağlamıştır.

Teknoloji işbirliği çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

Mısır delegasyonu tarafından geliştirilen “D-8 ülkelerinde yenilik kümelenmeleri ve birlikleri arasında işbirliğini teşvik eden” proje fikri toplantı heyeti tarafından kabul edilmiştir

- Mısır delegasyonu tarafından geliştirilen “D-8 ülkelerinde yenilik kümelenmeleri ve birlikleri arasında işbirliğini teşvik eden” proje fikri toplantı heyeti tarafından kabul edilmiştir. Proje bu kümeler arasında bilgi birikimi ve en iyi uygulamaların paylaşımını güçlendirecektir.
- D-8 Teknoloji Transferi ve Değişim Ağı Sekretaryası tarafından, D-8 ülkeleri tarafından organize edilen tüm teknoloji odaklı sergi ve etkinliklerde stant alışverişinin (sergi ve etkinliklerde bir D-8 ülkesinin diğer D-8 ülkesine ücretsiz stant alanı vermesi) gerçekleştirilebileceği önerilmiştir.

- D-8 Teknoloji Transferi ve Değişim Ağı Sekretaryası, teknoloji transfer ödülü için teknik şartnamenin D-8 ağ sekretaryası tarafından hazırlandığını ve diğer üye ülkelere gönderilmiş olduğunu bildirmiş, uygun adayların tanıtılması yönünde üye ülkelerin işbirliğinin takdirle karşılanacağı bildirilmiştir. Ödül için son başvuru tarihinin 1 Ağustos 2016'ya uzatıldığı ifade edilmiş ve üye ülkelerin kendi adaylarını ağ sekretaryasına son başvuru tarihine kadar iletmeleri talep edilmiştir.
- D-8 Teknoloji Transferi ve Değişim Ağı Sekretaryası araştırmacı ve bilim adamları için hibe edilen bilim ve teknoloji “Mustafa” Ödülü’nü (<http://mustafaprize.org/en/>) sunmuş olup, diğer üye ülkelerin kendi adaylarını bu organizasyona tanıtımalarının iyi bir fırsat olacağı ifade edilmiştir. Ödül için ikinci başvuru süresi 31 Aralık 2016 tarihine kadardır. D-8 Teknoloji Transferi ve Değişim Ağı web platformu ile Türkiye Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geliştirilen D-8 Web Portalı (d8coop.com) arasındaki entegrasyonu sağlamak D-8 üye ülkeleri arasında daha etkin işbirliğini garanti altına almak açısından önemlidir ve bu amaçla iki platformun yönetiminden sorumlu sekretaryalar arasında direk iletişim olmalıdır. Bu entegre edilmiş platform iş dünyası işbirliği kadar şirketler arasında teknolojik ve Ar-Ge işbirliklerini, D-8 ülkelerinin teknoloji fuarlarının ve diğer etkinliklerin duyurularını içermelidir.
- D-8 ülkelerinde kamu özel sektör işbirliği yoluyla ortak girişimlerin desteklenmesiyle teknoloji, araştırma ve yenilikler geliştirilerek teknoloji işbirliğinin etkin bir şekilde gerçekleştirilebileceği ileri sürülmüştür.
- Teknoloji parkları, kuluçka merkezleri, girişimciler arasındaki bilgi transferini desteklemek amacıyla ortak girişimcilik programlarının oluşturulması konusunda Türkiye tarafından getirilen öneri diğer katılımcı ülkelerin delegasyonu tarafından kabul edilmiştir.
- Teknoloji işbirliği çalışma grubu üyelerinin periyodik bir toplantı gerçekleştirmesinin önemi kabul edilmiştir. Bu toplantı video konferans yoluyla gerçekleştirilebilir.

D-8 ülkelerinin fon sağlayan İslami Kalkınma Bankası vb. kurumlara sunabileceği ortak proje önerileri geliştirme konusunda işbirliği yapmaları önerilmiştir.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Grupta aktif olarak İran'ın rol oynadığını söyleyebilmek mümkündür. 2016 yılındaki çalışma grubu toplantısında Türkiye ve İran'ın teknoloji, ar-ge ve yenilikle ilgili kurumsal altyapılarında benzer yapılanmalara sahip olduğu ve görece olarak diğer ülkelere göre daha tecrübeli olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca ev sahibi Mısır'ın da konu ile ilgili sürdürülebilir altyapılar kurmak konusunda oldukça istekli olduğu görülmüştür. Bu kapsamda söz konusu ülkelerle işbirliği fırsatlarının değerlendirilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda geçtiğimiz aylarda İran'ın muadil Bakanlığı ile görüşülmüş olup toplantı notu ekte sunulmaktadır. Grupların etkin çalışması konusunda en önemli engelin D-8 bütçesinin yetersizliği olduğu görüşü hakimdir.

TEKNOLOJİ İŞBİRLİĞİ ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ**KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016**

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Hanan El Hadany		Teknoloji ve İnovasyon Sanayi Konseyi
	Dr. Ahmed Ali		Sanayi Geliştirme Otorites
	Mohamed Samy		Teknoloji ve İnovasyon Sanayi Konseyi
	Riham Afoshadi		Teknoloji ve İnovasyon Sanayi Konseyi
	Mr. Mohamed Elwazeer		Teknoloji ve İnovasyon Sanayi Konseyi
	Amr Radwan		Bilimsel Araştırma Akademisi Eğitim Bakanlığı
	Salma Essawi		Bilimsel Araştırma & Teknoloji Akademisi
	Mohamed Ramadan		ASRT
	Khaled El Mikati		Mısır İhracat Birliği
Nijerya	O.A Awobokun	Müdür	
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Eda Ünal	Sanayi ve Teknoloji Uzmanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

12-Enerji Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, Bakanlığımız Sanayi Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Bilal TEK ve EPDK Enerji Uzmanı İstemi YILDIZ katılım sağlamıştır.

Enerji çalışma grubu.

Alınan Kararlar:

- Üye devletlerin enerji alanında araştırma enstitüleri arasında Ar-Ge projeleri için işbirliğini geliştirmek ve ortak teşebbüslerin kurulumunu sağlamak;
- Üye ülkelerde enerji sektöründeki yönetici ve uzmanları eğitmek amacıyla yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve denetimi ve atık yönetimi konularında D-8 üye devletlerinde çalıştay, seminer ve kısa süreli eğitim kursları düzenlemek,
- Kırsal bölgede elektrik erişiminin sağlanması ve çevre koruma faaliyetinin artırılması amacıyla güneş panellerinin fiyatlarının azaltılmasına ve enerji verimliliğinin artırılmasına büyük önem ve öncelik vermek,

- Bütün ülkelerin D-8 Sekretaryasına odak noktalarının detaylı bilgilerini resmi yazı ile 2016 yılı Haziran ayı sonuna kadar sunmak,
- Tüm üye ülkelerde enerji alanında faaliyet gösteren firmaların, üreticilerin ve kurumların www.d8coop.com/org sitesinde son temas noktalarının bilgilerini sağlamak.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Mısır'da enerji başlığı altında yapılan görüşmelerde, Mısır ve Türkiye çalışma grubuna katılım sağlamıştır. Mısır elektrik piyasasına ilişkin yapılan sunumda Mısır'ın yenilenebilir politika hedeflerinin ülkemiz ile aynı doğrultuda olduğu görülmüştür. Mısır'da güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi kurulmasına ilişkin destekler ve kaynak alanlarının belirlenmesine ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Mısır heyeti söz konusu güneş paneli üretiminde kullanılan hammaddenin (silikon) özellikle Çin'e tedarikçisi olduklarını belirtmiştir. Ülkemizde yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretim tesisinde yerli aksam kullanılması 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'da belirlenen fiyatlar ile desteklenmekte olup, söz konusu panel üretimlerini ülkemizde gerçekleştirmeyi planlayan yatırımcılar için Mısır'ın da hammadde tedarikçisi olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

ENERJİ ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Aminur Rahman	Müşteşar Yardımcısı	Sanayiler Bakanlığı
Endonezya			
İran			
Malezya			
Mısır	Dr. Tamer Abubakr		Mısır Sanayi Federasyonu
	Dr. Abd el Aul H Attia		Mısır Maden Araştırmaları
	Mohammed Sharaf Al-Din		Sanayileştirme Organizasyonu
	Moataz Mohamed El Mahdy		Masar Mühendislik Sanayisi
	Mohammed Mahmoud		Sanayi Bakanlığı - Ulusal Gümrük Çıkış Koruma Merkezi
	Mohammed Ali		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) - Enerji Departmanı
	Mohamed Salah		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) Başkan Yardımcısı
	Ramy Abdel Moneim		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) - Enerji Departmanı Temsilcisi
	Eman Hosny Seyed		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) - Enerji Departmanı
	Taha Emam Abdel Aziz		Elektrik ve Enerji Bakanlığı (MOERE) Uluslararası İşbirliği Bölümü
	Ehab Ismail Amin		Yeni Yenilenebilir Enerji Otoritesi (NREA) Genel Müdür
	Khaled Abdi		ENCPC MTI
	Ayman M. Assaid		Senior RECP and ENGP
	Medhat Mostafa		IDA
Nijerya			
Pakistan	Sher Ayub Khan	2. Sekreter	
Türkiye	Bilal Tek	Daire Başkanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	İstemi Yıldız	Enerji Uzmanı	EPDK

13-Kobi Çalışma Grubu Toplantısı

Toplantıya ülkemizden, KOSGEB Başkanı Recep BİÇER, Başkan Yardımcısı Süleyman İslamoğlu, KOBİ Uzmanı Canan ÖZTURAN ve Mısır Türkiye Büyükelçiliği'nden Saygın İLERİ katılım sağlamıştır.

KOBİ çalışma grubu.

Alınan Kararlar

- Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatının (D 8) her bir üyesinin KOBİ profili üzerine yıllık raporlama,
- Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatının üyeleri içerisinde KOBİ desteklerine yönelik en iyi uygulamalar çalışması, tüm üye devletlerin bir konsorsiyum çatısı altında KOBİ kapasitesinin güçlendirilmesi alanında ortak taslak bir proje oluşturulması ve buna müteakip D 8 Sekreterya'sının da yardımları ile ulusal ve uluslararası enstitülerden finansman temini arayışı,
- D 8 ülkelerinden birinde yıllık KOBİ ürünleri fuarı,

- D 8 ülkelerinde aşağıda belirtilen hususlarda yardım sağlayacak bir web sayfası ya da portal oluşturulması;
- İşletme Eşleştirme (İkili İş Görüşmeleri (B2B)) organizasyonu,
- Bilgi ve veri değişimi,
- Her ülke için iş fırsatları tanımlaması,
- D 8 üye devletleri KOBİ Kamu Kurumları arasında koordinasyon,
- Yeşil KOBİ'ler için bir proje,
- Kadın ve genç ekonomisinin genişlemesi ve liderlik gelişimi,
- Nijerya'nın SPX/Kümelenmenin Güçlendirilmesi Eğitim Çalışmasını organize etmesi,
- İran'ın 2016 yılının 3. Çeyreğinde KOBİ Pazar Geliştirme Modelleri hususunda bir Çalıştay organize etmesi,
- Üye ülkeler arasında yatırımcıları çekmek amacıyla yatırım fırsatları listesinin hazırlanması ve paylaşılması,
- Her organizasyondan kalıcı odak noktalarının belirlenmesi,
- KOBİ'ler için ulusal ve uluslararası fon haritasının oluşturulmasını teminen D 8 Sekreteryaasının yardımlaşma ihtiyacına binaen yazılı önerilerin yapılması.

Toplantıya İlişkin Değerlendirme

Mısır'da gerçekleştirilen D 8 KOBİ görev gücü toplantısına Mısır Ticaret Odası Başkanlarından biri moderatörlük yapmış, Mısır Sanayi Bakanları çalışanlarından bir personel de raportörlük görevini üstlenmiştir.

Ev sahibi ülkenin ev sahipliği, toplantı sahipliği ve diğer görev ve sorumluluklarının ağırlığı nedeniyle toplantı raporları ve nihai deklarasyonun daha detaylı; tüm tarafların iradelerinin net olarak yansıtıldığına dair çifte kontrollerin yapıldığı metinlerin çıkmasını teminen; bundan böyle, moderator/raportör/observer görevlerinin ev sahibi ülke yanında başka ülke temsilcilerince de üstlenilmesinde fayda görülmektedir.

KOBİ ÇALIŞMA GRUBU KATILIMCI LİSTESİ

KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016

ÜLKE	KATILIMCI	UNVAN	KURUM
Bangladeş	Mr. Muhammad Shafiqul Islam	Mesul Müdür	KOBİ Kurumu
Endonezya	Mr. Riris Marhadi		Sanayi Bakanlığı Sanayi Esnekliği ve Uluslararası Erişim Geliştirme
İran	Mohsen Salehinia		Sanayi Bakanlığı
	Wastram Khalili		D-8 Petrokimya Sekreteryası Başkanı
Malezya	Dato ku jaafar ku Shaari		Malezya Büyükelçisi
Mısır	Amalsheta		Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOBİ Bölümü
	Soheir Helmy		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) KOBİ Bölümü
	Abeer M.Helmy		Sanayi Geliştirme Otoritesi (IDA) KOBİ Bölümü
	Bahgat Eldahesh		Mühendislik Sanayi Odası
	Ahmed Osman Suez		Sanayi Geliştirme Şirketi (SIDC)
	Ayman Zaki		Sanayi Modernizasyon Merkezi (IMC)
	Miss. Aziza Elsaqqi-IMC		Sanayi Modernizasyon Merkezi (IMC)
	Hamed Elalem		ICA
	İbrahim President		ICA
	Iman Omar	İş Geliştirme Uzmanı	
	Mohamed Farooq	İş Geliştirme Uzmanı	
	Moataz Mohamed Elmahdy	İş Geliştirme Müdürü	
Nijerya			
Pakistan			
Türkiye	Recep Bicer	Başkan	KOSGEB
	Suleyman İslamoglu	Başkan Yardımcısı	KOSGEB
	Canan Ozturan	KOBİ Uzmanı	KOSGEB
	Saygin Ileri		Türkiye Büyükelçiliği

(Report of the Senior Officials' Meeting of 5th Ministerial Meeting on Industry, 2016)

SANAYİ ÇALIŞMA GRUPLARI ORTAK KARARLAR

D-8 5.Sanayi Bakanları ve 9.Sanayi Çalışma Grubu Toplantılarında Ülkemiz; Otomotiv, Demir- Çelik, Petrokimya, Makine, Çimento, Seramik& Cam, Elektronik ve ICT, Tekstil ve Hazır-Giyim, Gıda, Standardizasyon ve Akreditasyon, Enerji, KOBİler ve Teknoloji İşbirliği alanlarında olmak üzere geniş bir alanda temsil edilmiştir.

Mısır-Kahire D-8 9.Sanayi Çalışma Grubu Toplantısında sonucunda alınan önemli kararlar:

1. D-8 üye ülkeleri KOBİ Hükümet Organları arasındaki Mutabakat Zaptı'nı (MoU) henüz imzalamamış olan D-8 üye ülkelerinin imzalamasını teşvik edilmesi
2. İlaç ve Medikal Ekipmanlar Görev Gücü (Task Force) kurulması
3. İşletmelerin ilerlemesi, verimliliğin artması, ekonominin büyümesi ve sürdürülebilir çevre dostu yatırımların temiz (yeşil) teknolojiler kullanılarak teşvik edilmesine odaklanmış ortak faaliyetler yoluyla yaratıcılık, yenilikçilik ve Ar-Ge'nin desteklenmesi,
4. Türkiye Cumhuriyetinin, KOBİlere özel bir bölüm ile, üye ülke sanayilerinin bilgilerinin yayılımının kolaylaştırılması için interaktif portal (www.d8coop.com/org) kurulumunun gerçekleştirilmesi,
5. “D-8 Üye Ülkelerindeki İnovasyon Kümeleri ve İttifakları”üzerine proje fikirlerini, KOBİlerin kapasite inşası alanındaki projeyi, yeşil KOBİler projesini, kadın istihdamı ve genç liderlik gelişimi projelerini geliştirilmesi,
Cairo Declaration (2016)

TOPLANTI SONUÇ DEĞERLENDİRMELERİ (KAHİRE, 9-11 MAYIS 2016)

- Genel Müdürlüğümüzce yürütülen D-8 çalışmalarında amaca hizmet etmek için her türlü gayret ve itina gösterilmiştir. Ancak, D-8 Ülkeleri 5. Sanayi Bakanları Toplantısı'na D-8 üyesi ülkelerden istenilen düzeyde katılım sağlanmaması sektörel toplantılardaki verimi düşürmüştür.
- Bakanlığımızın çabalarıyla hazırlanan D-8 web portalı (www.d8coop.com) ülkelerin özel sektörlerinin buluşması bakımından önümüzdeki yıllar için önemli bir çıktıdır. Bu portalın duyurusunun D-8 sekreteryası tarafından üye ülkelerde etkin bir şekilde yapılması ve üye ülke yetkililerinin de sektörlerini bu yönde teşvik etmeleri portalın işlevini yerine getirmesi açısından önemlidir.
- D-8 Görev Gücü toplantılarında sadece sanayi işbirlikleri değil, üye ülkeler arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerle ilgili konular da gündeme gelmektedir.
- D-8 Toplantılarında alınan kararların bağlayıcılığı, organizasyonun işleyişi, prosedürleri daha net bir şekilde ortaya konmalıdır. Toplantılarında alınan kararların takibinin yapılması ve ilerlemelerin kaydedilmesi için odak noktalarının periyodik olarak toplanmaları önem arz etmektedir.
- Bir sonraki toplantıdan önce, üye ülkelerle irtibata geçilerek, tüm çalışma grubuna katılımcı göndermeleri sağlanmalıdır. Ülkemiz katılımcılarının (kamu-özel), D-8 toplantıları öncesinde ortak hedef ve amaç doğrultusunda bir araya gelerek hedeflerini belirlemeleri söz konusu toplantıların daha etkin ve sonuç odaklı olmasını sağlayacaktır.
- Özel sektörün D-8 ülkelerinde yaşadığı sorunların tespit edilip çözüme kavuşturulması, vizelerin kaldırılarak özel sektörün önünün açılması, dış ticaret ve yatırımlara yönelik bankacılık sistemlerinin geliştirilmesi-uyumlaştırılması, ortak yatırımların gerçekleştirilmesi için teşvik edilmesi, gelişmemiş ülkelere Ar-ge, standardizasyon konusunda gelişmiş ülkelerin destek vermesi D-8 ülkeleri arasındaki işbirliğini artıracaktır.
- Katılımcıların, D-8 üye ülkelerinin sosyal ve ekonomik yapılarına hâkim olarak toplantılara katılması, çıktıların ülkemiz lehine gelişmesini sağlayacaktır.
- Üye ülkeler arasındaki iletişimin ve ticaretin gelişmesinde D-8 sekreteryasının önemi büyüktür. D-8 sekreteryasının bütçesinin üye ülkelerin katılımıyla güçlendirilmesi ve üye ülkelerin yapacağı ortak projelerin bu fondan desteklenmesi D-8 de hedeflenen amaca ulaşılmasında büyük rol oynayacaktır.

REFERANSLAR

- 1997'den Günümüze D-8 Komisyon Raporları.
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Commissioner%20Meeting>
- African Union (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika_Birli%C4%9Fi adresinden erişildi.
- Akman, Y. & Korkem, B. (2016). TAI (Turkish Aerospace Industries)'den alınmıştır.
- Alan, B. (2001). D-8 Yeni Bir Dünya (3. Baskı). İstanbul:Yörünge.
- All Official Documents. (t.y.) Erişim Tarihi 20 Temmuz 2016, (t.y.).
<http://www.developing8.org/Otherdocumentandresource.aspx>
- Arab League (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Arab_League adresinden erişildi.
- Bilgen, M. (2014). Uluslararası birlikler-7, D-8 gelişen 8 ülke.
http://www.tv5haber.com/yazar_6987_618_ULUSLARARASI-BIRLIKLER-7-D-8-GELISEN-8-ULKE.html
- Bir bakışta AB. (t.y.). Erişim tarihi 30 Haziran 2016
<http://www.ab.gov.tr/index.php?p=3>
- Cairo Declaration (2016).
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Sectoral%20Ministerial%20Meeting&Meetingarea=Industrial%20Ministerial%20Meeting>
- COMCEC Coordination Office (2015). Financial Outlook of the OIC Member Countries 2015.
<http://www.mod.gov.tr/Lists/RecentPublications/Attachments/92/Financial%20Outlook%202015.pdf>
- Commission Of The (Prospective) D-8 Group 2nd Meeting. (1997, 13-14 Mart).
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Commissioner%20Meeting>
- Commission Of The (Prospective) D-8 Group 4th Meeting. (1997, 12-13 Haziran).
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Commissioner%20Meeting>
- Countries with the largest number of muslims. (2009). Erişim tarihi 13 Temmuz 2016,
<http://www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/#map2>

- D8 (Developing Eight-Gelişen Sekiz Ülke). (t.y.). Erişim tarihi 30 Haziran 2016 <http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/2670/d8>
- D-8 Officially Launched D-8 TTEN Web-Portal to Boost D-8 Technology Cooperation (2013, 7-9 Ekim). Erişim tarihi 18 Temmuz 2016 <http://www.developing8.org/Latestnews.aspx?NewsTitle=D-8%20Officially%20Launched%20D-8%20TTEN%20Web-Portal%20to%20Boost%20D-8%20Technology%20Cooperation>
- D-8 Organization for Economic Cooperation. (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 2 Ağustos 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/D-8_Organization_for_Economic_Cooperation adresinden erişildi.
- D-8 To Eliminate Trade Barriers. (2002, 4 Mart). <http://www.dawn.com/news/25113/d-8-to-eliminate-trade-barriers>
- D8'e 20. Yılında Yeni Hedefler Gerekli. (2016, 15 Haziran). <http://www.muslimport.com/d8e-20-yilinda-yeni-hedefler-gerekli-3919h.htm>
- Detail about D-8, (t.y.). Erişim tarihi 24 Mayıs 2016, <http://www.developing8.org/About.aspx>
- Dhaka Declaration (2012). <http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Sectoral%20Ministerial%20Meeting&Meetingarea=Industrial%20Ministerial%20Meeting>
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller -Mısır. Erişim tarihi 23 Haziran 2016, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/M%C4%B1s%C4%B1r/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-160593&contentTitle=T%C3%BCrkiye%20ile%20Ticaret&_afLoop=1327615089294251&_afWindowMode=0&_afWindowId=12nktd7co6_458#!%40%40%3F_afWindowId%3D12nktd7co6_458%26_afLoop%3D1327615089294251%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-160593%26contentTitle%3DT%25C3%25BCrkiye%2Bile%2BTicaret%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D12nktd7co6_488
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller -Pakistan. Erişim tarihi 11 Temmuz 2016, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Pakistan/ekonomik-gorunum?_afLoop=1337035195339681&_afWindowMode=0&_afWindowId=152ze59lh4_235#!%40%40%3F_afWindowId%3D152ze59lh4_235%26_afLoop%3D1337035195339681%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D152ze59lh4_364

- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Bangladeş- Genel ekonomik durum. Erişim Tarihi 7 Haziran 2016, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Banglade%C5%9F/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-159732&contentTitle=Genel%20Ekonomik%20Durum&_afLoop=1172091412545948&_afWindowMode=0&_afWindowId=qt9pg119q_86#!%40%40%3F_afWindowId%3Dqt9pg119q_86%26_afLoop%3D1172091412545948%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-159732%26contentTitle%3DGenel%2BEkonomik%2BDurum%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dqt9pg119q_144
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Endonezya- Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret. Erişim Tarihi 10 Haziran 2016, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Endonezya/ekonomik-gorunum?_afLoop=1234425052490389&_afWindowMode=0&_afWindowId=qr4m04kjo_1#!%40%40%3F_afWindowId%3Dqr4m04kjo_1%26_afLoop%3D1234425052490389%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dqr4m04kjo_117
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki ülke arasındaki anlaşma ve protokoller-Bangladeş. http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Banglade%C5%9F/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-159730&contentTitle=T%C3%BCrkiye%20ile%20Ticaret&_afLoop=1160807196849261&_afWindowMode=0&_afWindowId=682x149gi_86#!%40%40%3F_afWindowId%3D682x149gi_86%26_afLoop%3D1160807196849261%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-159730%26contentTitle%3DT%25C3%25BCrkiye%2Bile%2BTicaret%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D682x149gi_116
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki ülke arasındaki anlaşma ve protokoller-Endonezya. http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Endonezya/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-159997&contentTitle=T%C3%BCrkiye%20ile%20Ticaret&_afLoop=1236188146221718&_afWindowMode=0&_afWindowId=qr4m04kjo_114#!%40%40%3F_afWindowId%3Dqr4m04kjo_114%26_afLoop%3D1236188146221718%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-159997%26contentTitle%3DT%25C3%25BCrkiye%2Bile%2BTicaret%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dqr4m04kjo_172

- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki ülke arasındaki anlaşma ve protokoller-İran. Erişim tarihi 14 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/%C4%B0ran/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-160195&contentTitle=T%C3%BCrkiye%20ile%20Ticaret&_afLoop=1323721393296997&_afWindowMode=0&_afWindowId=12nktd7co6_110#!%40%40%3F_afWindowId%3D12nktd7co6_110%26_afLoop%3D1323721393296997%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-160195%26contentTitle%3DT%25C3%25BCrkiye%2Bile%2BTicaret%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D12nktd7co6_140
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İki ülke arasındaki anlaşma ve protokoller-Malezya. Erişim tarihi 17 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Malezya?_afLoop=1776851459919364&_afWindowMode=0&_afWindowId=5ollq0svr_1#!%40%40%3F_afWindowId%3D5ollq0svr_1%26_afLoop%3D1776851459919364%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D5ollq0svr_31
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). İran - Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret.. Erişim tarihi 14 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/%C4%B0ran/ekonomik-gorunum?_afLoop=1323716893801112&_afWindowMode=0&_afWindowId=12nktd7co6_1#!%40%40%3F_afWindowId%3D12nktd7co6_1%26_afLoop%3D1323716893801112%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D12nktd7co6_113
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Malezya - Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret.. Erişim tarihi 17 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Malezya/ekonomik-gorunum?_afLoop=1326827698389033&_afWindowMode=0&_afWindowId=12nktd7co6_175#!%40%40%3F_afWindowId%3D12nktd7co6_175%26_afLoop%3D1326827698389033%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D12nktd7co6_291

- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Mısır - Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret.. Erişim tarihi 23 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/M%C4%B1s%C4%B1r/ekonomik-gorunum?_afLoop=1327612125862103&_afWindowMode=0&_afWindowId=12nktd7co6_353#!%40%40%3F_afWindowId%3D12nktd7co6_353%26_afLoop%3D1327612125862103%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D12nktd7co6_461
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Nijerya - Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret.. Erişim tarihi 27 Haziran 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Nijerya/ekonomik-gorunum?_afLoop=1335985596493218&_afWindowMode=0&_afWindowId=152ze59lh4_1#!%40%40%3F_afWindowId%3D152ze59lh4_1%26_afLoop%3D1335985596493218%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D152ze59lh4_190
- Ekonomi Bakanlığı (t.y.). Pakistan - Genel ekonomik durum, Türkiye ile ticaret.. Erişim tarihi 11 Temmuz 2016,
http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Pakistan/ekonomik-gorunum?_afLoop=1337035195339681&_afWindowMode=0&_afWindowId=152ze59lh4_235#!%40%40%3F_afWindowId%3D152ze59lh4_235%26_afLoop%3D137035195339681%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D152ze59lh4_364
- Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT). (t.y.). Erişim tarihi 30 Haziran 2016
http://www.mfa.gov.tr/ekonomik-isbirligi-teskilati-eit_.tr.mfa
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Dış İlişkiler ve AB Genel Müdürlüğü yazısı. (2015, Kasım) Erişim Tarihi 7 Haziran 2016.
- Expert Level/Technical Meetings.
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx>
- G20 (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde <https://en.wikipedia.org/wiki/G20> adresinden erişildi.
- GDP per capita (current \$). (t.y.). Erişim tarihi 13 Aralık 2016,
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

- GDP (current US\$). (t.y.). Erişim tarihi 26 Temmuz 2016, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
- Gelişen Sekiz Ülke (D8). (t.y.). Erişim Tarihi 12 Temmuz 2016, [http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/w eb/D%C4%B1%C5%9F%20%C4%B0li%C5%9Fkiler/%C3%87ok%20Taraf%C4%B1%20B%C3%B6lgesel%20%C4%B0li%C5%9Fkiler/ekler/Geli%C5%9Fen%20Sek iz%20%C3%9Clke%20\(D8\)%20.doc?lve](http://www.ekonomi.gov.tr/portal/content/conn/UCM/path/Contribution%20Folders/w eb/D%C4%B1%C5%9F%20%C4%B0li%C5%9Fkiler/%C3%87ok%20Taraf%C4%B1%20B%C3%B6lgesel%20%C4%B0li%C5%9Fkiler/ekler/Geli%C5%9Fen%20Sek iz%20%C3%9Clke%20(D8)%20.doc?lve)
- Gelişen Sekiz Ülke (D-8).(t.y.).Erişim tarihi 14 Haziran 2016, <http://www.mfa.gov.tr/gelisen-sekiz-ulke- d-8 .tr.mfa>
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. (2016, 29 Haziran). 43531645-730.03.[D-8]-3460 sayılı yazısı.
- Iran GDP and Economic Data (t.y.). Erişim Tarihi 18 Temmuz 2016, <https://www.gfmag.com/global-data/country-data/iran-gdp-country-report>
- İslam İşbirliği Teşkilatı. t.y. Erişim tarihi 1 Ağustos 2016 <http://www.tarim.gov.tr/ABDGM/Belgeler/Uluslararası%C4%B1%20Kurulu%C5%9F lar/%C4%B0%C4%B0T%20Bilgi%20Notu.pdf>
- İslam Konferansı Örgütü. (t.y.). Erişim Tarihi 1 Ağustos 2016, <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası- kuruluslar/islam-konferansi-orgutu>
- Istanbul Declaration (2011). <http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Summit%20Mee ting>
- Kuveyt Türk.(t.y.). Sıkça Sorulan Sorular. Erişim Tarihi 20 Temmuz 2016, <http://www.kuveytturk.com.tr/sigorta sss.aspx>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2016, 9 Haziran). 12281903-730/110012 sayılı yazısı.
- Lipka,M. (2016). Muslims and Islam: Key findings in the U.S. and around the world. Erişim tarihi 27 Temmuz 2016, <http://www.pewresearch.org/fact- tank/2016/07/22/muslims-and-islam-key-findings-in-the-u-s-and-around-the-world/>
- Organisation of Islamic Cooperation (t.y.). Wikipedia, The Free Encyclopedia içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Organisation_of_Islamic_Cooperation adresinden erişildi.
- Organization of the Black Sea Economic Cooperation (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Organization_of_the_Black_Sea_Economic_Cooperatio n adresinden erişildi.

- Özbek,T. (t.y.). Bir zamanlar zirai ilaçlama uçağı yapmıştık. .Erişim Tarihi 18 Temmuz 2016
http://www.kokpit.aero/index.php?route=content/secret_file&secret_file_id=67
- Reception hosted by embassy of Pakistan for D-8 ambassadors. (2014). *D-8 Journal* 2 (1),s.42 <http://www.developing8.org/image/Booklet/D8JOURNAL2014.pdf>
- Report of the 8th Session of the D-8 Commission. (2000, 15-20 Eylül 2000).
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Commissioner%20Meeting>
- Report of the Senior Officials’ Meeting of 5th Ministerial Meeting on Industry. (2016 9-11 Mayıs)
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Sectoral%20Ministerial%20Meeting&Meetingarea=Industrial%20Ministerial%20Meeting>
- Sarıkaya, M. (2001, 24 Şubat). D-8 uçağı. Hürriyet,
<http://www.hurriyet.com.tr/muharrem-sarikaya-d-8-ucagi-39229085>
- Taştekin,M. (2006). Türk dış politikasında “D-8”. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2). <https://www.google.com.tr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=b%C3%B6lgesel+%C3%B6rg%C3%BCtlenmelerden+i%C5%9Flevsel+ve+siyasal+a%C3%A7%C4%B1dan+farklı%C4%B1+olan+D-8+%C3%B6zellikle+%C3%BCyelerinin+farklı%C4%B1+k%C4%B1talardan+olmas%C4%B1+nedeni+ile+k%C3%BCresel+bir+%C3%B6rg%C3%BCt>
- Tehran Declaration (2015).
<http://www.developing8.org/Documentresource.aspx?Meetingname=Sectoral%20Ministerial%20Meeting&Meetingarea=Industrial%20Ministerial%20Meeting>
- The World FactBook, *Bangladesh* (t.y.). Erişim tarihi 7 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bg.html>
- The World FactBook, *Egypt* (t.y.). Erişim tarihi 23 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html>
- The World FactBook, *Indonesia* (t.y.). Erişim tarihi 10 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/id.html>
- The World FactBook, *Iran* (t.y.). Erişim tarihi 10 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>
- The World FactBook, *Malaysia* (t.y.). Erişim tarihi 17 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/my.html>
- The World FactBook, *Nigeria* (t.y.). Erişim tarihi 27 Haziran 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>
- The World FactBook, *Pakistan* (t.y.). Erişim tarihi 11 Temmuz 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pk.html>
- The World FactBook, *Turkey* (t.y.). Erişim tarihi 14 Temmuz 2016,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>

- Total population. (t.y.). Erişim tarihi 27 Haziran 2016, <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>
- Trademap, *Bilateral trade between Bangladesh and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 7 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|050||792||TOTAL||2|1|2|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Egypt and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 23 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|818||792||TOTAL||2|1|2|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Indonesia and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 10 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|360||792||TOTAL||2|1|1|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Iran and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 10 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|792||364||TOTAL||2|1|1|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Malaysia and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 17 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|458||792||TOTAL||2|1|1|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Nigeria and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 27 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|566||792||TOTAL||2|1|2|1|1|1|1|>
- Trademap, *Bilateral trade between Pakistan and Turkey in 2015*. Erişim tarihi 30 Haziran 2016
<http://www.trademap.org/Bilateral.aspx?nvpm=1|586||792||TOTAL||2|1|1|1|1|1|1|>
- Trademap, *List of products at 2 digits level imported by Turkey in 2015*. Erişim tarihi 14 Temmuz 2016
http://www.trademap.org/Product_SelProductCountry.aspx?nvpm=1|792|||TOTAL||2|1|1|1|1|1|1|
- Türkiye'nin Öncü Olma Nedenleri. (t.y.). Erişim tarihi 27 Haziran 2016, <http://batman-sp.tr.gg/d8-nedir.htm>
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı. (2016, 23 Haziran). 72249164-730.99/E.46448 sayılı yazısı.
Uluslararası kuruluşlarla ilişkilerimiz. (t.y.). Erişim tarihi 27 Haziran 2016, <http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?23a3fc26-4f3b-47dd-943e-d8934cdad97e>
- Union of South American Nations (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Union_of_South_American_Nations adresinden erişildi.
- United Nations (t.y.). Wikipedia, *The Free Encyclopedia* içinde 11 Temmuz 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations adresinden erişildi.

D8

DISCOVER THE POTENTIAL OF COOPERATION

8
ÜLKE

ON BİNLERCE
FİRMA

YÜZ BİNLERCE
ÜRÜN

www.d8coop.com